

808(477.43)
Т65

**АНАТОЛІЙ ТРАЧУК.
ТЕЛЕПОРТРЕТ...
НА ТЛІ ЕПОХИ**

Bidding
краєдня встба
Хмельницької обласної
універсальної наукової
бібліотеки - її родина
Анатолія Євгена Трощака

24 червня 2022р.

908(474.43)
Т 65

АНАТОЛІЙ ТРАЧУК. ТЕЛЕПОРТРЕТ... НА ТЛІ ЕПОХИ

(До 80-річчя від дня народження)

Хмельницька ОУНБ

1160740

Хмельницький,
Кам'янець-Подільський
2022

УДК 908:621.397.13(477.43)(092)

Славетні подоляни

Упорядники: Г.Я. Трачук, Т.А. Трачук

Анатолій Трачук. Телепортрет... на тлі епохи. Спогади про засновника Хмельницького обласного телебачення Анатолія Трачука / упоряд.: Г.Я. Трачук, Т.А. Трачук. – Хмельницький, Кам'янець-Подільський: ТОВ «Друкарня «Рута», 2022. – 312 с. : іл.

ISBN 978-617-8021-91-7

У виданні розповідається про відомого хмельничанина, організатора і багаторічного керівника Хмельницької обласної державної телерадіокомпанії «Поділля-центр», заслуженого журналіста України Анатолія Трачука. Це спогади колег і друзів, тексти з його записників різних років, газетні і журнальні матеріали, останні інтерв'ю для телебачення, світлини про життя і творчість.

Книжка присвячена 80-річчю від дня народження Анатолія Трачука, вшануванню його пам'яті і продовжує серію видань про славетних подолян.

Друкується за рішенням Хмельницької міської організації Національної спілки краєзнавців України від 20.10.2021 р.

ISBN 978-617-8021-91-7

© Трачук Г.Я., Трачук Т.А.,
упорядкування, 2022

АНАТОЛІЙ ЯКОВИЧ ТРАЧУК

Біографія

Народився 20 січня 1942 року в с. Юхимівці Волочиського району Хмельницької області в селянській сім'ї. Мати Ксенія Олексіївна – колгоспниця, ланкова буряківничої ланки, батько Яків Степанович загинув на фронті.

Навчався в Наркевицькій середній школі, а з 1959 року, після її закінчення, працював робітником Наркевицького спеціалізованого будівельно-монтажного управління, пізніше – на місцевому цукровому заводі.

1961-1964 роки – служба в ракетних військах Радянської Армії.

1964-1968 роки – навчання на факультеті журналістики Львівського державного університету імені Івана Франка.

Одразу після закінчення вишу декілька місяців працював у газеті «Прикарпатська правда»; з жовтня 1968 року перейшов на роботу в редакцію Хмельницького обласного радіо на посаду завідувача кореспондентської мережі.

1975-1977 роки – навчання на відділенні журналістики Вищої партійної школи в Києві.

1977 року повернувся на обласне радіо, працював на посаді головного редактора, згодом – заступника генерального директора Хмельницького обласного комітету по телебаченню і радіомовленню.

На початку 1991 року Анатолія Трачука призначають редактором новоствореної Хмельницької міської редакції телебачення, яка вже з квітня-травня почала транслювати перші пробні телепередачі. Після провалу пріснопам'ятного ГКЧП у Москві і заборони діяльності компартії в Україні він почав організовувати обласне телемовлення.

10 червня 1992 року Анатолія Трачука призначено генеральним директором Хмельницького облтелерадіооб'єднання, що 1995 року отримало статус обласної телерадіокомпанії, а з березня 2001 року з ініціативи Анатолія Яковича носить назву «Поділля-центр».

1992-й і кілька наступних років були в організаційному плані найбільш напруженими. Уже 1996 року новостворене Хмельницьке телебачення мало три апаратно-студійні блоки з новими професійними телекамерами, потужний парк переносних відеокамер, нову пересувну телевізійну станцію, центральну апаратну з сучасною комутаційною апаратурою, чималенький парк автомашин. Мовлення велося на власному телевізійному каналі першого метрового діапазону та по обласній мережі телеканалу УТ-1.

Упродовж 2006-2008 років ХОДТРК «Поділля-центр» добилася додаткових частот і ліцензій, придбала і встановила телепередавачі для поширення програм обласного телебачення ще у п'яти районах Хмельниччини.

Таке потужне технічне забезпечення і нарощення творчих сил дало можливість оперативно і всебічно висвітлювати в телевізійному і радіоефірі суспільно-політичне життя міст і сіл Хмельниччини, організовувати масштабні журналістські заходи: телефестивалі, телерадіомарафони, цикли телеконцертів у прямому ефірі.

За період роботи А.Я. Трачука на посаді керівника обласного телерадіомовлення колектив журналістів, операторів, режисерів та працівників інших спеціальностей виріс із 27 чоловік (1992 рік) до 180 (2008 рік), вісім творчих працівників отри-

мали звання заслужених журналістів України, двоє дикторів – звання заслужених артистів.

Одночасно з виконанням обов'язків керівника ХОДТРК «Поділля-центр» А.Я. Трачук займався і журналістською творчістю, зокрема готував цикли телепередач, конкурсні програми на міжнародні і всеукраїнські телефестивалі.

У вересні 2008 року за власним бажанням звільнився з посади генерального директора Хмельницької ОДТРК «Поділля-центр», перейшов на звичайний журналістський хліб. Зокрема, з 2010-го по 2015 рік був директором експериментального творчо-виробничого об'єднання «Поділлятелефільм» – структурного підрозділу ХОДТРК «Поділля-центр». Він розробив сценарії програм про знаних людей Поділля, а також створив багато передач з історії рідного краю. Був автором циклів програм «Імена», «Терра Хмельниччини», «Красо України, Подолля», «Грані пізнання», «Краяни».

Був членом Національної спілки журналістів України.

Трачук Анатолій Якович помер 30 липня 2020 року. Похований на Хмельницькому міському кладовищі (с. Шаровечка).

Найбільш вагомі відзнаки А.Я. Трачука за час його журналістської діяльності:

1980 р. – Диплом першого ступеня Державного комітету Ради Міністрів УРСР по телебаченню і радіомовленню за репортаж «Вшанування солдатських вдів» (село Кривачинці Волочиського району).

1988 р. – Почесний знак Держтелерадіо СРСР «Відмінник телебачення і радіо».

1999 р. – присвоєно звання «Заслужений журналіст України» за вагомий особистий внесок у розвиток вітчизняної журналістики і телебачення, високий професіоналізм.

2000 р. – Диплом другого ступеня Міжнародного телекінофоруму «Разом» у м. Ялті за телефільм «Дорогу осилит идущий».

2005 р. – Гран-прі Міжнародного телерадіофестивалю «Агросвіт-2005» за телепрограму «Якщо ім'я тобі – держава».

2004-2006 рр. – відзнаки Державного комітету телебачення і радіомовлення України «За заслуги в розвитку інформаційної сфери» I, II, III ступенів.

2013 р. – лауреат обласної премії імені Дмитра Прилюка за кращу публіцистичну роботу в галузі журналістики.

ЯК ЦЕ БУЛО...

Із записників Анатолія Трачука

Непростим було зародження Хмельницького обласного телебачення. Та й подальший шлях його становлення, змужніння і завоювання власного глядача теж не був встелений пелюстками троянд.

Однак людській пам'яті властиво забувати негатив. Залишаються тільки світлі, приємні спогади про задуми, звершення і тих людей, які тоді були поруч і ділили з тобою нелегку працю першопрохідця...

Я ніколи не мріяв про посаду генерального директора телерадіокомпанії. Я мріяв про роботу на телебаченні. З дитинства любив малювати, в юності захоплювався фотографією. Хотілося попрацювати з живою картинкою, яка є основою кіно і телебачення.

Навчаючись на факультеті журналістики Львівського університету імені Івана Франка, вибрав спеціалізацію – телебачення. Практикувався на Львівській телестудії, навіть був співавтором сценарію телевізійного фільму, який транслювався у львівському ефірі.

Завжди мав якусь заздрість до тих, хто міг працювати на телебаченні. Сам же багато літ віддав роботі в радіоефірі.

Коли на початку 1990-го року пленум обласної організації Спілки журналістів України висунув мою кандидатуру у народні депутати УРСР (неочікувано

для мене), записав у своїй передвиборній програмі зобов'язання побудувати у Хмельницькому телестудію, створити місцеве телебачення.

Я не був обраний до Верховної Ради, але обіцянки свої не забув і взявся за її здійснення при першій же нагоді.

Десь наприкінці зими 1991 року група молодих інженерів з обласного радіотелевізійного передавального центру відреставрували якийсь старий телепередавач першого метрового каналу. Це були В'ячеслав Гершгорін, Володимир Паньков, Микола Якимішин, Іван Крушельницький. І, звісно, директор ОРТПЦ Володимир Гармасар.

Вони звернулися до керівництва міста з пропозицією запустити цей передавач у роботу для трансляції можливих місцевих телепередач. Ця ініціатива була підтримана тодішніми головами міської ради Іваном Васильовичем Бухалом і міськвиконкому Михайлом Костянтинівичем Чекманом.

У березні 1991 року при проведенні Всесоюзного референдуму за збереження Союзу у складі суверенних республік було організовано опитування жителів міста, чи готові вони платити щомісячно по одному карбованцю на створення міського телебачення. Абсолютна більшість хмельничан підтримали цю ініціативу, хоча механізму збирання цих коштів так і не було знайдено.

Довелося вдатися до інших методів: пошуку спонсорів (на той час це було новітнім у практиці госпо-

дарювання), які б могли допомогти з придбанням мобільної відеоапаратури.

Першим підставив плече у цій справі директор Хмельницького заводу тракторних агрегатів Іван Дунець. Він переказав 20 тисяч карбованців. А директор заводу ковальсько-пресового устаткування Сергій Василюшин виділив за заводською ціною для реалізації на ринку два дороговартісних автомати з виробництва цвяхів. Так само вчинив і директор заводу термопластавтоматів Сергій Гутін, виділивши на тих же умовах два термопластавтомати.

Довелося також звертатися до трудових колективів багатьох промислових і сільськогосподарських підприємств області, шукати найрізноманітніші джерела поповнення коштів. Саме на них у серпні 1991 року і було придбано першу відеокамеру стандарту SuperVHS «Panasonic-MS-1», відеомагнітофон і телевізор.

На комплекті цієї апаратури і готувалися у той період телерепортажі, які потугами ОРТПЦ регулярно транслювалися на першому метровому каналі.

Знімав в основному я сам, інколи залучав оператора Володимира Саприкіна, а з журналістів підключав Ярослава Савчака, Володимира Висоцького, Володимира Степанця, Тетяну Сарабін, Миколу Софійчука та інших працівників обласного радіо.

Звісно, ці сюжети не завжди відповідали професійним вимогам. Але я тоді керувався таким принципом:

ми вже є, ми народилися, дайте жити нашому телебаченню.

Це не був класичний метод створення телебачення, це був метод, так званого «явочного» характеру. Ми є! Допмагайте!

Найбільшою була підтримка тодішньої Укртелерадіокомпанії, зокрема, її президента Миколи Охмачука і начальника технічного управління Олега Яремчука: «Хлопці, починайте! Ми вам допоможемо».

У цей же час йшов активний пошук приміщення для створення у ньому телестудії. Нами було перебрано багато різних варіантів.

Зваживши на інтенсивну роботу по створенню місцевого телебачення, тодішній голова Хмельницького облвиконкому Євген Гусельников видав розпорядження про виділення частини приміщення колишнього Будинку політосвіти обкому КПУ для потреб обласного телебачення.

А приїзд незадовго після того представників Укртелерадіокомпанії (Держкомтелерадіо) – начальника технічного управління О. Яремчука, начальника управління місцевого мовлення В. Пелеця та начальника відділу капітального будівництва І. Драмова переконав керівництво області, що з часом слід буде передати під служби обласного телебачення та радіо весь будинок...

Восени того ж 1991 року я запросив на посаду відеооператора здібного енергійного юнака-фото-

любителя Леоніда Братанчука. Дещо пізніше ми прийняли у штат досвідченого газетяра Євгена Семєнюка, який, до того ж, мав невеликий досвід роботи на львівському телебаченні. Євгена Валерійовича ми відразу відправили у Київ на курси підвищення кваліфікації.

У листопаді у Хмельницькому побував тодішній голова Верховної Ради України, претендент на посаду Президента України Леонід Кравчук.

Я з ним вів годинний прямий ефір на радіо. Коли ми вийшли з ефіру, я, пересилюючи свою ніяковість, наважився звернутися до Леоніда Макаровича за допомогою. Попросив мільйон карбованців для закупівлі в Ленінграді знімально-монтажної апаратури виробництва японської фірми «Panasonic».

Кравчук доручив Євгену Яковичу Гусельникову підготувати відповідне відношення.

Першого грудня Леонід Кравчук був обраний Президентом України.

Випрошений мною мільйон надійшов. І вже наприкінці грудня я привіз із Ленінграда комплект так необхідної нам професійної відеоапаратури.

Дещо раніше Держтелерадіо дало нам кілька нових штатних одиниць, тож ми вже взяли на роботу кількох інженерів, також прийшов до нас із «Радянського Поділля» талановитий журналіст Олександр Шелепало.

Передачі готувалися до ефіру регулярно.

До того ж 10 грудня 1991 року був виданий наказ Голови Держтелерадіо, президента Укртелерадіокомпанії Миколи Охмакевича про початок телевізійного мовлення в обсязі 30 хвилин на добу в Хмельницькому обласному телерадіооб'єднанні.

Це було офіційне визнання новоствореного телебачення у Хмельницькому. Це була визначна перемога!

Саме 10 грудня вважається днем народження хмельницького телебачення.

З 1992 року ми почали облаштовувати виділений для служб телебачення колишній Будинок політосвіти, освоювали знімально-монтажну апаратуру, готували щоденні телевізійні передачі «Подільська панорама», «Факт», «У колі домашніх турбот» та інші.

Невеличкий на перших порах колектив хмельницького телебачення постійно поповнювався новими талановитими професійними кадрами. Лише у 1992 році до нас прийшли, зокрема, Павло Хорошенюк, Ольга Добрянська, Микола Мотрен, Володимир Герасимчук, Оксана Деліта, Людмила Луніна, Юрій Черевичник, Ігор Євтухов.

Ми провели кастинг претенденток на посаду телевізійного диктора. Перемогу у ньому здобула вчителька молодших класів однієї зі шкіл міста Олена Павлюк.

Микола Софійчук був нашим постійним спортивним коментатором.

Запровадили ми також прямоефірні передачі. Перший такий ефір із міським головою М. Чекманом про-

вели з одного з приміщень ОРТПЦ, оскільки технічної можливості подачі сигналу з телестудії на вежу тоді ще не було.

У той час ми вели багато будівельних робіт, переплановували колишні аудиторії, лекційні зали під студії та апаратні, журналістські кабінети. Роботи вели в основному власними силами. Я прийняв у штат кілька інженерів, які мали фах із радіотехніки та радіоелектроніки, колишніх працівників хмельницьких підприємств, на яких почалося стрімке падіння виробництва.

Будівельні матеріали здобували по бартеру, оскільки фінансування цих робіт не було.

У 92-му році Київ передав нам «беушну» пересувну телевізійну станцію (ПТС) «Магнолія», децю пізніше ми придбали кілька одиниць легкового службового автотранспорту. Протягом 90-х років в основному був сформований колектив творчо-виробничого персоналу, відпрацьована структура телевізійних програм.

На основі занарядженого Укртелерадіокомпанією і придбаного за власні кошти устаткування впродовж декількох років підготували і ввели в дію декілька апаратно-студійних блоків. Першим запрацював АСБ-50 (студія площею 50 м²) на основі трикамерного устаткування з м. Шауляя (Литва). Згодом був запущений АСБ-150, змонтований із кіровоградського комплексу апаратури «Корпункт», також із трьома камерами КТ-190, встановленими у наповненій спец-

освітленням залі площею 150 м². Пізніше був освоєний і великий апаратно-студійний блок С-600: п'ятикамерна студія на 600 глядацьких місць із просторим знімальним майданчиком; інженерна, режисерська та звукорежисерська апаратні.

Для підготовки передач безпосередньо у містах і селах області було придбано (на цей раз уже нову!) ПТС.

Більшість монтажних та налагоджувальних робіт у телевізійних і радійних студіях та апаратних виконували у той час власними силами інженерно-технічні працівники під керівництвом головного інженера Степана Реваги, його заступників Володимира Герасимчука та Ігоря Євтухова.

Наш молодий творчий колектив, що з кожним роком зростав чисельно, отримав сучасні технічні можливості для виготовлення не лише інформаційних, але й великомасштабних, тематичних на злобу дня, та музичних, розважальних, концертних телепередач.

Уже в 1993 та у 1996 роках були проведені масштабні акції – обласні телефестивалі-огляди колективів народного мистецтва «Подільське намисто», згодом – міжобласний телефестиваль військової художньої творчості «Червона калина», щорічні телефестивалі мод «Барви Поділля». У 90-х та 2000-х роках було проведено кільканадцять багатогодинних телемарафонів по збору коштів для дітей-сиріт, інвалідів, чорнобильців тощо.

З перших же років появи в телеєфірі ми повсякчас намагалися виходити і на всеукраїнську телевізійну арену: на фестивалі і конкурси, в ефір УТ-1, УТР, інші трансляційні телемережі.

У 2001 році колективу ХОДТРК «Поділля-центр» випала честь приймати в себе VI Всеукраїнський фестиваль телерадіопрограм «Калинові острови», а в 2005-му – XII Міжнародний телерадіофестиваль «Агросвіт». Пройшли вони на високому організаційному і творчому рівні.

Вогнище хмельницького телебачення поступово розгоралося все новими творчими задумами і можливостями...

Хмельницькі телевізійники буквально з перших днів своєї роботи отримували моральну підтримку і конкретну допомогу від досвідчених колег із багатьох телестудій – Києва, Львова, Дніпропетровська, Кіровограда, Херсона.

Але найбільш дружні стосунки склалися у нас із колективом Житомирської ОДТРК, яка завжди йшла на крок попереду.

У середині 90-х років саме новонароджені телевізійні колективи у Житомирі, на Волині, у Полтаві і Хмельницькому тодішнє керівництво Держтелерадіо назвало «молодими тиграми».

Предметною завжди була робота Хмельницької ОДТРК із Національною радою України з питань те-

лебачення і радіомовлення. Улітку 1995 року тодішній голова Національної ради Віктор Петренко разом із членом Національної ради Миколою Слободяном та секретарем Юрієм Плаксюком провели на базі Хмельницької ОДТРК одну з перших своїх регіональних нарад із представниками місцевих студій радіо і телебачення. Кілька подібних нарад було проведено тут і в наступні роки...

Імена та обличчя провідних тележурналістів ХОДТРК «Поділля-центр» Євгена Семенюка, Миколи Мотрена, Ольги Добрянської, Василя Мацейка, Любові Марченко, Тетяни Подобної, Оксани Деліти, Світлани Поробок, Алли Коломеї, Олени Скорук, Любові Тімкової та ін. добре знайомі телеглядачам області. Високого художнього рівня телепрограм добиваються кращі режисери компанії Володимир Паляниця, Лідія Герман, Марія Венгер, звукорежисери Генріх Цуркан, Сергій Нитичук, відеооператори Олександр Горішевський, Юрій Черевичник, Віктор Кривий, Володимир Паламар, Дем'ян Цегольник, оператор відеомонтажу Любов Курманська. Високоякісну роботу всього комплексу апаратури забезпечують головний інженер Леонід Лознев, начальники цехів Олексій Обуховський і Володимир Бохоновський разом зі своїми колективами інженерно-технічних працівників. Усі вони – професіонали, які люблять свою справу і чесно її виконують...

2009-2012 рр.

Тетяна ТРАЧУК

*... А зозулі підкову виковують з райдуг:
підкуєм нею долю – літа здоженем...
Батьку,*

тату,

татусю,

куди ти? Чекай-но!..

Не послухав – пішов: став на обрії днем...

Левко Крупа

НАШ БАТЬКО. ШТРИХИ ДО ПОРТРЕТА

Дитинство і юнацькі роки.

Період гартування характеру

Наш батько Анатолій Якович Трачук народився 20 січня 1942 року в селі Юхимівці на той час Чорно-острівського району Кам'янець-Подільської області (зараз – Хмельницької). Сторінки його життя – це сторінки біографії покоління, що з'явилося на світ у час війни. Своїм зловісним крилом вона торкнулася його долі – забрала батька, потьмарила напівсирітством і нуждою дитячі і юнацькі роки.

Про татового батька, Якова Степановича Трачука, нам, його внукам, відомо небагато. Народився він 1900-го року в с. Юхи-

---

Трачук Тетяна, донька Анатолія Трачука, журналістка, кандидат філологічних наук, доцент Навчально-наукового інституту журналістики КНУ імені Тараса Шевченка.

116 0740

мівці у бідній сім'ї. Уже в дорослому віці, здобувши повагу і авторитет односельчан, кілька років працював головою сільської ради. У 1929 році оженився на нашій бабусі, Ксенії Олексіївні Данилишиній. У 1931 році у них народився первісток, син Володимир, у 1938-му – син Борис, який помер у ранньому віці.

Декілька років на початку 30-х Яків Степанович навчався на партійно-господарських курсах у м. Вінниці. Після цього його направили на роботу у смт. Дзержинськ (нині Романів) Житомирської області, де він був керівником якогось господарського підприємства. До Дзержинська він перевіз і свою сім'ю.

На початку літа 1941 року нашого діда відправили на військову перепідготовку в м. Овруч Житомирської області. Там його і застала війна. Воював він у складі 195-ї стрілецької дивізії. Останні бої, в яких брав участь, пройшли у середині липня 1941 року за Новоград-Волинським, на головному напрямку німецького наступу на Київ. Де саме поліг дід, нам не відомо. Рівно через півроку після його загибелі народився батько.

Татова мама, Ксенія Олексіївна, коли почалася війна, змушена була разом із сином Володею і нашим батьком, якого ще носила під серцем, на підводі повернутися з Дзержинська до рідних Юхимівців.

Залишившись вдовою, їй довелося багато і важко працювати і в колгоспі, і вдома, аби прогодувати і одягнути дітей. Невеличку пенсію за загиблого чоловіка вона одержувала відразу, як територія України була звільнена від німців у 1944 році. Ці гроші і були підтримкою родині в той складний повоєнний час.

Допомагали чим могли і батьки бабусі Ксенії – Олексій Данилович і Ганна Герасимівна Данилишини, які жили окремо на іншому кінці села. Татів дід, якого односельці називали «Білим Олексою», був крутої і жорсткої вдачі. По суті, він замінив батькові тата. Привчений із дитинства до тяжкої селянської праці, він і своїх дітей, а пізніше онуків, змалечку виховував у дусі працьовитості і стійкості у подоланні життєвих труднощів.

У електронному листуванні тата з його родичами по батьковій лінії, яких він знайшов через інтернет у 2016 році, він так

згадував про своє дитинство: «У повоєнний час жили ми дуже трудно. Пам'ятаю, як мама ночами часто плакала в подушку: двоє малолітніх дітей, чоловік не повернувся з фронту, робота в колгоспі тяжка та майже безплатна. Усім нам, навіть мені, малому, доводилося багато працювати на городі. Слава Богу, що в селі збереглася хата, побудована батьком ще десь наприкінці 20-х років, і цей самий город біля неї. Мама змушувала нас із братом старанно вчитися, щоб у подальшому якось вибитися зі злиднів».

Загалом батько не часто ділився спогадами про дитячі роки. Розповідав про той час якось сухо, беземоційно. Щоправда, була подія, згадуючи яку, в його очах з'являвся вогник. У чотирнадцятилітньому віці він декілька місяців провів у дитячому піонертаборі «Молода гвардія». Безкоштовну путівку йому надали як сину загиблого фронтовика. То була перша його подорож за межі області. Він отримав багато нових яскравих вражень – уперше купався в морі, побачив Одесу, відвідав археологічний музей, знайшов нових друзів.

З ранніх літ тато любив малювати. Саме у малюванні у дитинстві він знаходив відраду. Навчити його вправно володіти пензлем не було кому. Він самостійно вчився зрисовувати з натури природу, людей, тварин, також перемальовував ілюстрації з книжок і альбомів. Хист до малювання знадобився йому під час служби в армії, де він оформляв плакати та іншу наочну агітацію. Художні здібності він також використовував і в студентські роки.

Важливу роль у формуванні поглядів і смаків батька відіграв його старший брат Володя. Він допомагав йому у навчанні, прищепив любов до читання. Бувало, і захищав його, ще малого, у бійках із сусідськими хлопчиками. Своє життя татів брат пов'язав із журналістикою, а саме з газетярською справою. Певним чином він вплинув і на вибір майбутньої професії батька. У дорослому житті у них були теплі і щирі стосунки. Вони завжди у потрібний момент підставляли плече допомоги один одному.

Непросте дитинство і небезхмарна юність зміцнили характер батька, загартували його силу волі, сформували такі якості, як працьовитість, витривалість, принциповість, наполегливість, що допомагали йому у вирішенні проблем, а також порядність, уважність і щирість, що проявлялися у стосунках із людьми. Отож, коли йому довелося обирати життєву дорогу, він обрав ту, яка здавалася найближчою до людських турбот і надій – журналістику.

У 1964 році він вступив до Львівського університету на факультет журналістики. Студентське життя було цікавим і активним, багатим на події і враження. Це був час не лише старанного опанування майбутнього фаху в аудиторіях і бібліотеках. Це були роки щирої безкорисливої дружби, цікавих знайомств, романтичних зустрічей, змістовно проведеного дозвілля в музеях, театрах і концертних залах Львова.

Батько вчився добре й охоче. Регулярно дописував до різних газет і часто сам ілюстрував свої журналістські матеріали. Деякі газетні вирізки з його малюнками того часу зберігаються у нашому сімейному альбомі.

У 1968 році він успішно закінчив навчання, отримав диплом журналіста і розпочав трудову діяльність.

Робота на обласному радію. Час професійного зростання

Нелегкого журналістського хліба батько скуштував повною мірою, пройшовши всі сходинок кар'єрного росту – від кореспондента, редактора щотижневого радіожурналу «Юність Поділля», до головного редактора, згодом заступника голови обласного радіокомітету.

У різні роки він був автором і ведучим багатьох циклів передач обласного радію, зокрема, програми «Актуальні радіодіалоги», радіожурналу «Пам'ять», радіостудії товариства «Меморіал», програми прямого ефіру «Хмельницький радіоканал».

Його живе слово, тисячоголосо помножене в ефірі по всьому краю, завжди доходило до сердець і розуму подолян. Його перу були підвладні різні жанри і теми. У період горбачовської «перебудови» він висвітлював теми, які навіть у т.зв. роки «гласності і плюралізму» вважалися гострими і небажаними. Так, наприклад, у 1989 році в радіоефір вийшло три випуски передачі «Сповідь партійного активіста», підготовлені батьком на основі його інтерв'ю з 84-річним Василем Панчиною. Цей поважного віку чоловік звернувся тоді до батька, щоб поділитися спогадами про події 1937-38 років, свідком яких він став як другий секретар Проскурівського райкому партії. Він розповів про катування і розстріли людей, т.зв. «ворогів народу», що відбувалися у підвалах приміщення окружного відділення НКВС (нині у цьому будинку знаходиться Хмельницький обласний театр ляльок). Загалом історії про «катівню під землею» по Хмельницькому ходили ще за багато років до цього. У 1966 році при спорудженні в місті центрального універмагу (якраз поруч із будинком лялькового театру) будівельники натрапили на людські скелети, на деяких із них – сліди катувань, у черепях – дірки від куль. Розслідування, проведене у ті роки, дійшло висновку, що все це справа рук кривавих гестапівців, які в часи окупації дислокувалися саме в тому кварталі міста. Свідчення ж Панчини доводили інше. Передача у той час мала чималий резонанс...

Справжнім вінцем і водночас завершальним етапом батькової радіожурналістської діяльності стали передачі прямого ефіру «Радіовечір відкритої студії», які він провів, зокрема, і за участю кандидатів у Президенти України у 1991 році.

У той час в Україні народжувалося державне телебачення. І в подальші роки саме голубий екран став ще однією, дуже важливою, можливо, й головною, справою професійного життя батька.

«Хрещений батько» Хмельницького обласного телебачення

Вогнище Хмельницького телебачення, як згадував тато, розгорілося з двох «жаринок». Однією з них було взятє ним зобов'язання як кандидата у народні депутати тоді ще (1990-й рік) Української РСР створити у Хмельницькому обласну телестудію. Другою «жаринкою» була ініціатива молодих інженерів обласного радіотелевізійного передавального центру запустити в роботу на початку 1991 року зібраний ними передавач першого метрового телеканалу для трансляції можливих місцевих програм. Обидві ці ініціативи були підтримані тодішньою місцевою владою.

Народним депутатом батько не став, та за виконання пункту своєї передвиборної програми взявся обіруч, з ентузіазмом.

Перші кроки телебачення в організаційному і адміністративному плані були найважчими. Не все вдавалося з першого разу. Однак у принципово важливих питаннях батько був поступливим.

Він поставив перед собою амбітні цілі (які на той час здавалися їй недосяжними):

- сформувати колектив творчих і технічних працівників;
- віднайти придатне приміщення і переобладнати його під потреби телебачення;
- створити сучасну потужну матеріально-технічну базу, придбати потрібне телевізійне устаткування;
- відпрацювати концепції, структури, тематики телевізійного мовлення.

З позиції сьогодення можна впевнено стверджувати, що він зумів успішно втілити в життя усе задумане. За час його керівництва (із 1991 р. до 2008 р.) Хмельницьке телебачення стало потужним джерелом суспільно-політичного інформування населення області, справжнім вогнищем культури і мистецтва на Хмельниччині. Йому вдалося виховати журналістів, які й зараз працюють на теренах області та України.

Коли він залишив керівну посаду, то з головою занурився в творчу роботу. Підготував десятки тематичних передач з історії Хмельниччини та про визначних – знаних і напівзабутих – постатей подільського краю.

Готуючи телефільми, він часто виступав відразу в кількох ролях: автора і режисера, нерідко й оператора. Був вимогливим до себе у роботі. Намагався надати програмам глибинної змістовності, проникати у сутнісне, показувати в фактах поступ історії. Хоча деякі передачі й народжувалися в творчих муках, робота над їх створенням приносила йому щире задоволення і насолоду.

Хмельницьке телебачення батько називав своїм дітищем. Навіть в останні роки свого життя, вже не працюючи в телерадіокомпанії, він відстежував її долю, вболівав за колег, радів їхнім успіхам і глибоко переживав ті докорінні зміни, що врешті й призвели до ліквідації системи обласних державних телерадіокомпаній України.

Він мав наміри написати і видати книгу про історію створення і розвитку Хмельницького обласного телебачення, але не встиг цього зробити.

Сім'я

З нашою мамою, Ганною Яківною, тато познайомився влітку 1969 року на танцях у Будинку офіцерів у Хмельницькому. Через півтора року вони побралися.

Як молода сім'я, вони невдовзі отримали власне житло – двокімнатну квартиру в «хрущовці». Мама пригадує, яким було у них із татом новосілля: «Я була з невеличким пакунком речей, чоловік – із валізою книжок. Зайшли до порожньої квартири, зняли міжкімнатні двері, щоби було на що сісти, сіли на них, обійнялися, і були неймовірно щасливі».

Згодом народився мій брат Саша, пізніше на світ з'явилася я.

У нашому дитинстві мама мала таку роботу, до якої їй потрібно було досить далеко добиратися. Тож вона мусила ще зарання виходити з дому. Увесь ранковий клопіт зі збирання брата до школи, а мене до дитячого садка лягав на плечі тата. З усім цим він легко справлявся. Мої перші спогади про нього – саме з цього періоду. Пам'ятаю, як я сиджу у нього на колінах, він годує мене вареним яйцем. Я вередую, він вмовляє мене з'їсти бодай ще ложечку. Потім – ми поспішаємо до дитячого садка. Він йде трохи попереду, міцно тримаючи мою долоньку в своїй великій, сильній руці. Я швидко перебираю ніжками, щоб не відставати. Коли втомлююсь, вигукую: «Ну, тато, я не можу так швидко!». Він уповільнюється і бере мене на руки...

Скільки себе пам'ятаю, батько багато працював, пізно повертався додому, часто проводив вихідні на роботі (особливо у той період, коли очолював обласне телебачення), регулярно їздив у відрядження, рідко ходив у відпустки. Однак мені ніколи не бракувало його уваги. Він завжди знаходив час на нас із братом. Я завжди відчувала, що ми, його сім'я, для нього є найціннішим у житті. Хоча він сам і не зазнав батькової любові, своїм дітям віддав її сповна.

Він завжди цікавився, як у мене справи, знав, з ким я дружу, які мої улюблені іграшки, які книжки читаю, які маю захоплення. Завжди підтримував мої прагнення і будь-яку ініціативу. Захотіла навчитись грати на піаніно – відвів мене до музичної школи. Забажала навчитись кататися на ковзанах – купив мені ковзани. Коли я навчилась вправно на них їздити, то декілька разів на тиждень ми ходили з ним на ковзанку, яку заливали на місцевому стадіоні. Десь так було і в моєму дорослому житті. Не пам'ятаю, щоби він у чомусь мені відмовив. Завжди підтримував і допомагав.

Тато часто брав нас із братом на свою роботу, інколи навіть у відрядження по області. З раннього дитинства я була утаємничена в усі «секрети» підготовки передач для радіоефіру. Спостерігала, як батько розшифровував інтерв'ю, начитував текст, монтував передачі. Саша згадує, як тато іноді долучав його, під-

літка, до процесу запису матеріалу – він зачитував підводку до радіосюжету, а брат, сидючи за режисерським пультом звукозапису, за батьковими командами, старанно натискав кнопки.

Уже в шкільному віці я багато разів була з татом також і на телевізійних зйомках. Мала можливість зсередини споглядати за телевізійною «кухнею». Тому вибір стати журналістом, як батько, зробила цілком свідомо.

Він був моїм головним радником. Ще малою завжди бігла до нього питати поради щодо якихось своїх дитячих турбот. Телефонувала, щоб порадитись у важливих питаннях, і в дорослому житті. Він завжди казав: «Я зробив би ось так і так. Але ти вирішуй сама. Як вирішиш, так і буде. Я завжди тебе підтримаю». Раджусь із ним подумки і зараз.

Свою любов до малювання батько передав братові Саші. Змалечку вчив його рисувати олівцем, акварельними і олійними фарбами, пізніше віддав до художньої школи. Отримана братом художня підготовка й визначила його професійну долю – він здобув фах архітектора.

Наш тато мав золоті руки. Був вправним господарем. Любив працювати на землі і в саду. Не цурався будь-якої роботи. Він міг нашвидкуруч змайструвати з підручних матеріалів будь-яку річ хатнього вжитку – якийсь стільчик, полицку тощо. Ремонтував розетки, умів добре мурувати і класти плитку (цього він навчився, працюючи в студентському будівельному загоні в Сургуті). Своє вміння майструвати часом використовував і на роботі. Пам'ятаю, як він сам змодельював прототип студійного телесуфлера. Грошей на цей дорогий пристрій телекомпанія на той час не мала. Тож батько придумав, як його зробити власноруч. Зобразив це на малюнку, і за його схемою інженери зробили саморобний суфлер, який ведучі телебачення використовували не один рік.

У батька було особливо шанобливе і щемливе ставлення до його мами. Кожні вихідні, доки вона була жива, він навідувався до неї в село, привозив продукти, допомагав по господарству. Наша бабуся дуже любила, коли у її хаті збиралася уся родина –

сини, невістки, онуки, пізніше – ще й правнуки. Вона гостинно приймала нас у чисто прибраній оселі. Пригощала борщем і вареною картоплею, а на свята готувала улюблені усіма нами страви – пироги з яблуками і вишнями та голубці з гречкою.

Тато теж дуже любив приймати гостей. Пам'ятаю, як у дитинстві у нас вдома на різні свята завжди збиралася уся наша рідня. Батько умів створити святкову атмосферу. Мама накривала пишний стіл, за яким було багато розмов, жартів, сміху, пісень. То були золоті часи мого дитинства. Усі важливі події батько знімав на відео. Завдяки йому ми маємо сотні годин сімейного архіву. На тих записах зафіксовано усе наше життя – святкове і буденне – застілля на днях народження і ювілеях, зустрічі Нових років, весілля, поїздки на море, збирання врожаю на городі, відпочинок на природі, народження внучки Катрусі, її ранки в дитячому садку, виступи на шкільних концертах і ще багато-багато різних подій...

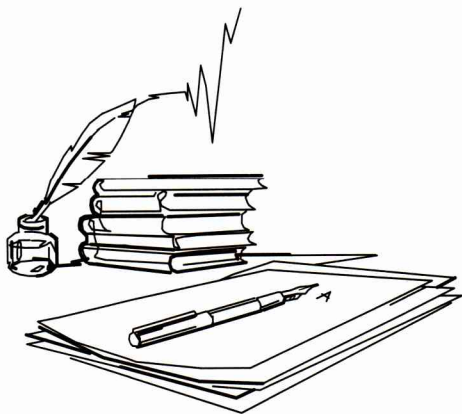
Мав бути у нашому сімейному відеоархіві і ще один пам'ятний запис – святкування 50-річного ювілею подружнього життя батьків. Разом вони прожили майже піввіку. Мама для тата була не лише коханою дружиною, а й другом і порадницею. Вона його завжди підтримувала, у непростих ситуаціях розраджувала, давала поради. Усе в житті батьки ділили на двох – перемоги і невдачі, радість і горе... 26 грудня 2020 року ми усією родиною мали відзначати їхнє «золоте весілля». Та не склалося. Батько не дожив до цієї дати п'ять місяців.

Для нас усіх він завжди був підтримкою і опорою. Турбота про близьких та відповідальність за свою сім'ю були у нього в крові. Поруч із ним ми почувалися захищеними. Він завжди, наскільки це було можливим, оберігав і прикривав нас від усіляких життєвих негараздів.

Нам із братом дуже пощастило. Ми мали унікального, найкращого у світі Батька.

ГОРИЗОНТИ ДЕРЖАВНИЦЬКОГО МИСЛЕННЯ

*«... Не був ніколи й нікому слугою,
навіть народу.
Був сином народу.
І це більше як правда»*

Іван ЧИЖ

ЛЮБОВІ СЛІД ЛИШИВШИ НА ЗЕМЛІ...

Анатоля Яковича Трачука, Толю, як приязно-тепло називали і називають його побратими – генеральні директори обласних телерадіокомпаній усієї України (і це була не фамільярність, а вияв справжньої поваги до людини за її сердечність і ширість, відкритість і повсякчасну готовність підказати, допомогти, посприяти, підставити плече) – не уявляю поза рухом, поза життям. І не лише тому, що в силу трагічних обставин світової біди та різних карантинів ми не змогли особисто попрощатися, провести його в останню путь і у нашій пам'яті він лишається живим. Але, передусім, тому, що, згадуючи, завжди бачу його з людьми і серед людей; а у наших професійних розмовах – спрямованим у майбутнє рідної компанії, людиною, котра завжди тримала курс на горизонт і підкорювала мету, якою б недосяжною вона спершу не здавалася.

Такого керівника гріх було не підтримати, бо знав напевне: задумане втілиться у життя. А Хмельницька ОДТРК отримає ще один яскравий доказ на користь розвитку місцевих мереж, наповнення програм глибоким контентом і професійною журналістикою щодо якої навіть столичним медійним «метрам» забракне снаги називати ці програми «провінційними».

А відтак, етап за етапом, Хмельницьке обласне телебачення ставало школою досвіду, продукувало нові креативні ідеї, орга-

---

Чиж Іван, професор кафедри журналістики та мовної комунікації Національного університету біоресурсів і природокористування України, заслужений журналіст України, народний депутат України II-III скликань, Голова Держкомтелерадіо України (2002-2006 рр.), голова УКРЕІС.

нізовувало і приймало регіональні і загальноукраїнські творчі конкурси і фестивалі. Зауважу: якщо колег з деяких регіонів доводилося адміністративно «стимулювати» до такої роботи, бо це була, зрозуміло, клопітна, марудна, організаційно і матеріально непроста справа, яка вимагала великої праці, то Анатолій Трачук, навпаки, сам нерідко пропонував нові ідеї і формати.

Ще й досі тепло і з приємністю згадують велике виїзне засідання Колегії Держкомтелерадіо України на базі Кам'янець-Подільського району тодішні керівники загальнонаціональних та регіональних засобів масової комунікації (телебачення і радіо, преси, видавничих організацій, новинних агенцій, науково-дослідних інститутів системи Держкомтелерадіо, органів державного управління інформаційною сферою та інших складових цілісної системи, яка поступово складалася як державницька інформаційна потуга, де олігархічний медіа монополізм ще не міг так, як нині, розгулятися). До нього за порадою й особисто часто зверталися колеги з далеких і близьких країв. Чув від багатьох слова щирої вдячності своєму колезі за цінні настанови та запозичений від нього досвід.

Практика таких контактів, спільної роботи, творчої підтримки, яка опиралася на змагальність саме у здобутках журналістських, а не у прислужництві грошовитим і захланним «хазяям», була визначальною ознакою організаторського таланту Анатолія Трачука ще з радянських часів. Треба зауважити, що тодішня подільська журналістика, починаючи з обласної газети «Радянське Поділля» та молодіжного «Корчагінця», обласного радіо, яке згодом «приросло» телевізійною складовою, видавництва «Поділля», кореспондентських пунктів республіканських газет, Українського радіо, РАТАУ (теперішній Укрінформ), районних газет і радіоредакцій була наче одна родина. Усі усіх знали, часто збиралися «по куцах», училися на кращих взірцях своїх колег, найактивніші друкувалися не тільки у себе, але й у сусідів та у виданнях вищого рівня. Саме з районів черпали молоде поповнення обласні газети. Так судилося й мені, коли редактор обласної газети світлої пам'яті Сергій Васильо-

вич Хмиз запропонував полишити Стару Синяву і працювати кореспондентом в «Радянському Поділлі».

Знаючи Анатолія Яковича Трачука ще як головного редактора обласного радіо, працюючи під опікою його старшого брата Володимира Яковича в одному відділі обласної газети «Радянське Поділля», звісно, відчував їхню професійну ґрунтовність і глибину. Діти війни, вони рано втратили батька-фронтовика, з раннього дитинства спізнали гіркий присмак сирітства, а тому дуже відповідально ставилися до вибору професії, до здобуття фаху і до журналістики практичної. Саме старший брат, зайшовши з високим статним красивим молодим чоловіком до кабінету, де було моє робоче місце, познайомив нас і, пам'ятаючи, очевидно, про мій досвід роботи на районному радіо, запропонував співпрацювати з Анатолієм. Приязно тиснувши руку і посміхаючись особливою, світлою, тільки йому притаманною усмішкою, молодший брат, пригадується, зауважив: «Та ми знайомі з Ванею за його матеріалами, що виходили не раз у нас... Радий особистому знайомству... Заходьте до нас...». «Зайдемо... Неодмінно...», – втрутився у розмову Володя Золотарьов, мій колега і «співкабінетник». А тут на розмову нагодився і Станіслав Лагунець, «кадр з молодіжки», як жартома називали ми кореспондента з «Корчагінця», з яким по короткому часі я уже встиг потоваришувати. «...І я туди ж...», – усміхнувся Слава...

І так уже повелося з того знайомства, що наші творчі дороги і професійні обов'язки з Анатолієм Трачуком на цілі десятиліття пересікалися, сходилися, іноді віддалялися, та завжди були поруч... Щиро можу сказати, що Анатолій Якович, як і його брат Володимир Якович, на певному етапі мого творчого шляху зіграли для мене роль наставників, навчаючи особливостям «обласного рівня» журналістики, котра, звісно, мала свою специфіку щодо рівня районного. Та й радіо увійшло повноформатно у мою роботу. Адже не раз, вирушаючи у відрядження за редакційним завданням, отримував доручення і від головного редактора обласного радіо разом із врученням на підмогу портативним «Репортером»... Така робота «на два фронти» дис-

циплінувала, додавала досвід і була корисною, адже подвоювала «ефект медійності», мовити б сучасним сленгом.

Не забути мені і дикторської практики на обласному радіо. Якось, здавши черговий радіорепортаж, уже і руку потиснув Анатолію Яковичу аби бігти до «Радянського Поділля», як тут нагодився Володимир Федоришин, голова облрадіокомітету. Виявляється, диктор обласного радіо Людмила Пастухова з певних причин уже кілька днів одна начитує новини. Отож керівники радіо вирішили запропонувати мені тимчасову роль диктора. Своєрідний «кастинг» відбувся невідкладно. Поки ми з Людмилою в студії читали блок новин, Анатолій Якович і Володимир Васильович через вікно апаратної піднятимися вгору великими пальцями рук демонстрували своє схвалення якості нашої роботи. Отож усе вдалося, як мовиться, «з першого дубля»...

З того дня ще не раз «дикторствував» на обласному радіо. І цей епізод вже аж через роки, як аргумент про творчу характеристику цієї важливої посади, прозвучав з уст Трачука і Пастухової, коли вони вказали на несправедливість у тому, що диктори і ведучі програм чомусь не визнані були творчими працівниками і виявилися поза «законом Чиж» (саме так журналісти державних і комунальних ЗМІ України називали багатостраждальний Закон «Про державну підтримку засобів масової інформації і соціальний захист журналістів», який давав певні матеріальні преференції журналістам, у т. ч. з виходом на пенсію). Поклавши багато зусиль на те, щоб цей закон запрацював, зворушений був такою оцінкою нашої спільноти, але ще не раз доповнював перелік посад щодо яких поширювалася його дія, кожного разу долаючи опір бюрократичної машини. Після звернення А. Трачука і Л. Пастухової вдалося виправити і цю несправедливість...

Не раз спирався на практичний досвід і експертні оцінки Анатолія Яковича Трачука та його досвідчених колег з різних регіонів, коли як народний депутат України і Голова парламентського Комітету з питань свободи слова та інформації, а

згодом Голова Держкомтелерадіо України ініціював актуальне осучаснення інформаційного законодавства, напрацювання і ухвалення державної програми «Журналіст», програми переснащення і розвитку мереж регіонального телебачення, галузевих програм «Мала преса», «Районне радіо і телебачення»...

Особливо яскраво креативність і творчий потенціал керівника телерадіокомпанії «Поділля-центр» розкрилися у щорічних міжнародних телерадіофестивалях у Ялті, де Україна посунула з позицій домінуючих організаторів московську телевізійну тусовку, а роботи хмельницьких телевізійників щоразу займали переможні місця у різних номінаціях. Чи традиційні «Калинові острови», які проводилися кожного разу на базі іншої телерадіокомпанії і де подоляни теж були фаворитами... Або традиційний «Агросвіт», котрий кілька років поспіль приймала Хмельницька ОДТРК... Або цікаві краєзнавчі, екологічні експедиції, зокрема сплави річкою Дністер... За усім цим – особиста ініціатива і невтомний пошук Анатолія Яковича Трачука. Він, як ніхто, заслужено носив звання Заслуженого журналіста і одним з перших був удостоєний Вищої відзнаки Держкомтелерадіо України «За заслуги в розвитку інформаційної сфери».

Та найбільшою відзнакою цієї Високої Постаті є добра пам'ять, яку він залишив по собі у кожного, хто знав його близько, і великі справи у рідному Подільському краї.

Ось таким, живим і активним, назавжди залишиться у моєму споміні Анатолій Трачук... Про його роль наставника щодо себе уже казав. Таку ж місію виконував він щодо творчого становлення і професійного зростання десятків молодих журналістів. Зокрема, щодо Валерія Чижа, якому разом з його братом Віктором ще із старосинявського «Колоса» дав путівку у журналістику і я. «Голос вічної любові» – духовна програма обласного радіо, започаткована Валерієм, і активно підтримувана Анатолієм Трачуком багато років, назавжди залишиться в історії подільської журналістики взірцем «ліків для душі». І таких радіо і телевізійних проєктів, здатних будити і зцілювати людські душі, завдяки Трачуковому опікуванню, було багато. І

всі вони освячувалися його безмежною любов'ю до рідного Поділля і земляків. З-під руки такого керівника, який до того ж залишався діючим «польовим журналістом», у велику творчу дорогу вийшла ціла когорта справжніх профі, а творчі здобутки компанії вражали навіть визнаних майстрів міжнародної тележурналістики.

А ще вражала його надзвичайна скромність. За всі роки і за будь-якої скрути Анатолій жодного разу нічого не попросив для себе особисто. Лише одного разу звернувся, і то якось ніяковіючи, посприяти донечкам покійного брата Володимира. Вдячний йому за це звернення, бо тим самим дав мені змогу бо-дай хоч чимось віддячити моєму наставнику. А діти Володимира Яковича нині гідно несуть службу з охорони кордонів рідної України. Їхній дядько гордився племінницями. А ще пишався родиною, у приватних розмовах не раз тепло відгукувався про дружину, Ганну Яківну, котра була і опорою, і найпершим справедливим критиком, і мудрою порадицею... Радів успіхам сина Олександра, хвалився найкращим подарунком від нього і невісточки – щебетушкою-онучкою Катрусею. І, звісно ж, прояснювалося обличчя, усміх торкався уст і особливий блиск очей видавав радість за професійне зростання донечки Тані, яка обрала батькову журналістську стежину, і сьогодні сама навчає молоду журналістську зміну...

Якось зателефонував Анатолію Яковичу... Потягнуло щось... Душевно так поговорили... Він з радістю повідомив, що поратється нині у рідних Юхимівцях, обійстям клопочеться... І цей родинний острівець додає сил, снаги, заряджає і бадьорить... Обмінялися й нашим наболілим – про долю інформаційного поля, яке плекали і котре поступово вироджується і дичавіє нині, окуповане дрімучим осетом-кукілем... Закінчили оптимістично: віриться у краще, є ще люди із совістю і мудрістю, є ще порох у порохівницях. Розпрощалися... Виявилось, назавжди...

І по якомусь часі – раптова неочікувана і від того ще болісніша звістка: його не стало. Такої миті, коли йдеться про людину, яку знаєш і поважаєш багато років, якось аж фізично

відчуваєш, як незворотно збіднів світ, вивищившись хіба що на ще одну дорогу могилу. Сьогодні, коли особливо тривожно на серці кожного притомного, спостерігаючи, як на очах руйнуються ще донедавна вічні, здавалося б, істини, такі постаті, йдучи за обрій, залишаються з нами у своїх справах. Анатолій Якович Трачук, скажу без перебільшення, фундатор Хмельницького обласного телебачення, вписав своє ім'я і в історію українського телебачення загалом. Про це чимало мовиться навіть у книзі, підготовленій «Укртелерадіопресінститутом», яка незабаром побачить світ. Багато років очолюючи обласну телерадіокомпанію «Поділля-центр», саме він був ініціатором і організатором її становлення та розвитку, розбудови мереж і забезпечення творчо-технологічної конкурентоспроможності.

Кожен подолянин, хто так чи інакше стежить за хмельницьким телебаченням, може об'єктивно оцінити багатолітні віхи зростання телебачення «за Трачука» і нинішнє сумне видовище згортання телебачення «після Трачука»... Вірю і певен: незабаром на приміщенні Хмельницької обласної телерадіокомпанії «Поділля-центр» з'явиться пам'ятний знак у честь її фундатора Анатолія Яковича Трачука. І час «філіїзації» колись потужних телерадіомовників відійде у минуле, відродиться справжня об'єднуюча роль регіонального мовлення в особливий період нових територіально-громадівських перетворень...

Телебачення було його покликанням і його долею. Він, як і його колеги з інших регіонів України, болісно, як свою власну трагедію, переживав руйнацію свого дітища і до останнього сподівався, що здоровий глузд візьме гору над недолугими «реформами». Саме тому він був серед фундаторів Української консультативної ради експертів інформаційної сфери (УКРЕІС), яку колеги доручили мені очолити.

...З прожитими роками приходить осмислення справжніх життєвих цінностей... Якось міркуючи над цим, вклав у віршовані рядки те, що відкрив для себе і я, і, певен, переважна частина представників мого покоління і старших наших наставни-

ків, до яких належав Анатолій Якович Трачук, для кого совість, честь, гідність і справедливість були не порожнім звуком...

*Всіх грошей ти не заробиш,
Всіх посад не обіймеш, –
Якщо видерсь на вершину,
Думай, як униз зійдеш, –
Що залишиш за собою,
Що з собою забереш...
Не хороми, не машини, –
Все це мотлох, далєбі...
І лиш те візьмеш з собою,
Що залишиш по собі!..*

І завершується це осягнення справжньої цінності людини переконанням, що навіть покинувши цей світ людина залишається, повертається:

*... славою людською –
Добрим словом, тихим смутком,
Дзвінким гомоном малят,
Вечоровим перламутром
Над обійстям своїх чад...*

Любові слід лишивши на землі, залишається з нами і наш побратим Анатолій Якович Трачук.

Юрій ПЛАКСЮК

«ЧАС РІКОЮ ПЛИВЕ...»

Нас з Анатолієм Яковичем поєднало рідне Поділля і телерадіомовлення: спершу, як журналістів українського радіо, найдоступнішого і наймасовішого засобу інформації, а згодом, як інтерв'юерів однієї ж і тієї особи – Голови Верховної Ради України Леоніда Кравчука. Правда, моя розмова зі щойно обраним спікером парламенту відбулася у 1990 році на Хрещатику, 26, у другій студії УТ, а відоме інтерв'ю Анатолія Яковича з майбутнім першим Президентом України – через рік, у затишному будинку Хмельницького облрадіо. Хоча особисто познайомився і близько здружився з ним я відразу після проголошення Незалежності України, коли красивий, стрункий і досвідчений журналіст та посланець Поділля зачастив до Києва з однією метою: переконати керівництво Державного телерадіокомітету у необхідності створення обласної студії телебачення. Пам'ятаю, як сьогодні, Анатолій Якович у кабінеті головного редактора Віктора Пасака жваво розповідає про свій план технічного оснащення майбутньої студії, а Віктор Володимирович раз-по-раз телефонує по внутрішній лінії когось із технічних фахівців Комітету, аби дізнатися про наявність на телецентрі необхідного обладнання. Привітавшись і про щось проінформувавши свого шефа, подаю, знайомлячись з гостем редакції, руку. Анатолій Якович підводиться і неочікувано для мене зауважує, що, переглянувши уважно минулоріч-

---

Плаксюк Юрій, заслужений працівник культури України, багаторічний член Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення, Голова Держкомтелерадіо України (2010-2011 рр.).

не інтерв'ю з Кравчуком, не отримав відповіді на одне питання: «Як майбутній керівник держави бачить розвиток інформаційної сфери і національного телебачення зокрема?». Мою відповідь випередив господар кабінету і, як завжди дотепно, порекомендував гостю самому про це спитати у pana Кравчука під час його передвиборчої мандрівки містами і селами Поділля.

Здавалося, усього лиш тривіальна буденна розмова, однак для одержимого творчими планами Анатолія Яковича вона не могла не мати конструктивного продовження, бо невдовзі ми всі дізналися і про організований ним самодіяльний міський референдум щодо підтримки містянами його ідеї створення місцевого телебачення, і про знакове інтерв'ю з Кравчуком, після якого справа не просто зрушилася з мертвої точки, а й семимильними кроками наблизилася до офіційної реєстрації Хмельницького телебачення...

А потім була копітка робота директора телебачення по забезпеченню свого дітища сучасним на той час телеобладнанням, частотним ресурсом і повноцінними ліцензіями, під час якої ми, як мовиться, співпрацювали вже «душа в душу». Поважний, витриманий і переконливий, він завжди знаходив такі влучні аргументи, що навіть окремі члени Нацради, з когорта найпринциповіших противників зміцнення державного мовлення, погоджувалися голосувати за розширення телерадіоінформаційних можливостей «Поділля-центру». З його рук, як з Гоголівської шинелі, вийшли згодом кілька міськрайонних студій телебачення, у тому числі і мого рідного міста Полонне. Допомігав чим був сам «багатий» – стажуванням фахівців, телеобладнанням, аргументованими запитами і зверненнями до міських очільників.

Окрім ділових стосунків, ми ніколи не зловживали особистими інтересами. Він – подільськими проблемами мого батька-інваліда, я – вибором спеціальності і працевлаштуванням його доньки журналістки. Однак у 2003 році, коли з підступної подачі pana Шуфрича керівник адміністрації Президента Медведчук «провів» указ про моє звільнення з посади члена Нац-

ради на підставі ротації і я залишився безробітним, Анатолій Якович неочікувано для мене проявив себе справжнім земляком і товаришем... Тоді, на початку листопада, подався я в один із санаторіїв Сатанева аби перепочити від столичної метушні і зустріти у тиші Подільської Швейцарії свій 51-й день народження. Нічим не обтяжений, ніким із друзів хмельничан не «засвічений». І ось, другого листопада проспівав мій мобільник і голос пана Анатолія перепитав мене, у якому корпусі і якій кімнаті я можу зачекати на його приїзд після чотирнадцятої години... Не вистачило часу на всі спогади, як і не вистачило почуттів, щоб щиросердно обмінятися переліком добрих вчинків, які доля дозволила нам звершити в інтересах телерадіомовлення. Лише він і я, та ще його водій, який інколи долучався, аби попиту кави, заново прожили на одинці до смеркання усі попередні дванадцять років тісної співпраці і дружби.

*Підтримка обласної держадміністрації забезпечена, добро Нацради отримано, мовленню на FM частоті обласного радіо бути!..
Анатолій Трачук, Віктор Понеділко, Віктор Лундишев, Володимир Манжосов, Юрій Плаксюк, Анатолій Пенкальський (зліва направо)*

«Час рікою пливе...» – нагадував і досі нагадує мені своєю проникливою піснею, що пішла в народ, мій земляк і співак від Бога Микола Гнатюк, про неповторну телерадіомовну епоху Анатолія Яковича Трачука. Про його громадянське лицарство, трудову наполегливість і, у той же час, високу порядність та вроджену людську скромність... Саме таку скромність виявив пан Анатолій, коли влітку 1996 року я попросив його підписати дарований мені щойно «народжений» альбом Хмельниччина. А він, не роздумуючи, запросив до телерадіокомпанії талановитого письменника Броніслава Грищука, щоб той зробив це за нього як автор вступного слова...

Віктор БОЙКО

ПОКЛИКАНИЙ ЧАСОМ

У новітні часи української журналістської історії почало бурхливо розвиватись телебачення і радіо регіонального та обласного рівня. Тогочасний керівник Держтелерадіо Зиновій Кулик на різних творчих нарадах порівнював здобутки місцевих медійників із «молодими тиграми» – державами Південно-Східної Азії і, зокрема, Південною Кореєю, які за короткий час здійснили стрибок, зуміли організувати і створити конкурентні і високоефективні економіки.

Це порівняння, вважаю, не було надто перебільшеним, адже новостворені телевізійні студії в Полтаві, Житомирі, Хмельницькому, Рівному, Луцьку, Тернополі не лише довели свою творчу спроможність, але й перетворились у провідників нової масмедійної школи, згуртували талановитий молодняк, який згодом, кожен по-своєму, яскраво засяяв і продовжує сяяти на загальнонаціональних каналах.

Був молодняк, та були й ті, у кого він навчався, і довкола кого гуртувався – це генеральні директори телерадіокомпаній (була така посада до недавнього часу).

Це, як правило, колоритні фігури, знані в журналістських колах, що окремим призовом, майже одночасно, в 90-х роках влилися в систему Держтелерадіо. Влилися навально і рушійно.

Серед них: Микола Ляпаненко, Анатолій Трачук, Святослав Пирожко, Віктор Пасак, Валерій Долина, Михайло Калініченко.

Бойко Віктор, заслужений журналіст України, генеральний директор Житомирської обласної державної телерадіокомпанії (1985-2011 рр.).

Їх «надмірна» ініціативність та ентузіазм вступили в боротьбу зі старими поглядами на структуру та організацію творчих та інженерних служб. Вони поборили корпоративну замкнутість обласних телерадіопередавальних центрів, а головне, подолали рутинність у підготовці та виробництві програм, яка неохоче і поволі вивітрювалась, поступаючись місцем свіжим вітрам, принесеним з публічної політики, що торувала місце для суспільного мовлення.

Звичайно ж, зміни відбувалися під керівництвом та за сприяння керівників Держтелерадіо: Миколи Охмакевича, Зиновія Кулика, Олександра Савенка, Івана Драча, Івана Чижа. Кожен з них мав свій стиль керівництва, але всі вони глибоко знали справу, вникали в місцеві проблеми, підтримували розумні ініціативи своїх підлеглих.

Я пишаюсь, що довелось довгий час працювати і дружити з усіма, кого назвав і ще неназваними.

Кожен з них заслуговує на окрему розповідь. Чогось хочеться думати, що до їх життєвого та творчого досвіду ще будуть звертатися університетські дослідники.

В останні роки слово смерть все частіше звучить у нашій мові.

Відлетіли у вирій Микола Охмакевич, Зиновій Кулик, Іван Драч, Левко Крупа...

І ось знову б'є дзвін, розносить нову тривогу і печаль. Не стало Анатолія Трачука, безкорисливого друга і побратима, творця і засновника Хмельницького телебачення.

Затамувалась мить, стривожились чуття. Бачу його: вражено інтелігентний, пишний чуб, русяві козацькі вуса, завжди стриманий у слові, готовий у будь-яку мить захищати позиції обласного мовника.

Не чиновник, не функціонер, а творець, справжній журналіст, вимогливий поціновувач слова.

Виступає на пленумі Національної спілки журналістів України. Кожне речення б'є в ціль: «Не розмінюватись на інформаційний дріб'язок, не ганятися за смаженими фактами,

не описувати та знімати на камеру технологічні процеси, а показувати стосунки людей у цих процесах, уміло користуватися фактами дилетантства та описовості».

Підійшов під час перерви. Виявляється, Анатолій нещодавно одержав призначення на посаду генерального директора.

– Хочемо створити телебачення, а розміститись з технікою і колективом ніде. Чув, що Ви відвоювали під виробництво програм громадсько-політичний центр.

Я розповів колезі, як ми стали господарями приміщення та майна, порадив, які проблеми потрібно натягти на свою голову, аби в боротьбі з бюрократами вийти переможцем і здобути бажане. А вже про себе подумав: «Попередник теж цікавився нашим здобутком, та далі цікавості справа не зрушила».

А тут щось змінилось. Лець встиг із Києва прибути до Житомира, аж тут дзвінок.

– Їдемо до Вас по досвід.

Очевидно, Анатолій Якович зумів доокруг ідеї створення телебачення об'єднати всю обласну владу, бо до Житомирської студії прибула численна делегація: фахівці з будівництва, юристи, знавці зв'язку та електроніки.

Ходили з аудиторії в аудиторію, заміряли площу студій, вивчали креслення, цікавились різними процедурними питаннями, зокрема, як передати будівлю з обласного балансу в розпорядження Держтелерадіо.

Насамкінець в одного з прибулих виник сумнів чи не забагато площі під обласне телебачення. Всі погляди падають на Трачука. А він наче і чекав цього «ключового» запитання. Вочевидь вивчив тему, добре нею оволодівши, аргументує чітко і впевнено:

– Досвід житомирян призвичаїмо до наших умов. Після реконструкції будівлі, яка, до речі, типова, створимо три студії: велику – концертну, інформаційну та для виробництва тематичних програм. Апаратно-студійні комплекси, новинна зала, технічні та режисерські апаратні – за моїми розрахунками, все це розміститься на цих площах.

Чи то монолог, що прозвучав дещо емоційно, чи незнайомі слова та терміни більшістю почуті вперше, чи чіткість думки, з якою Анатолій Трачук переконував в життєвості ідеї – очевидно, все разом схилило делегацію до висновку: ця людина створить телебачення в Хмельницькому.

Матеріально-технічна база, згуртування творчого та інженерно-технічного колективу, економіка і фінанси, а головне – виробництво високоякісних програм – все це тривожними думками засіяло в голові та важкою ношею лягло на плечі генерального директора.

Переміни 90-х років, розбурханість суспільства, загострення критичних настроїв вимагали нової журналістики: відкритої, демократичної, заснованої на високих етичних та моральних принципах.

Анатолій Якович тонко відчував подих часу. На Хмельницькому телебаченні одними з перших впровадили прямо-ефірні передачі за участю представників різних партій, з'явилися цікаві авторські програми. Телебачення дедалі ставало майданчиком для обговорення важливих суспільних проблем, особливо під час президентських виборів.

Творчу піднесеність хмельницьких тележурналістів завжди відзначали на семінарах, творчих зустрічах, на різних всеукраїнських фестивалях.

У 2001 році Анатолій Якович приймав і організовував щорічний головний професійний фестиваль «Калинові острови».

І тут проявивсь особливий талант господаря. Він вніс новий струмись у творче змагання, наповнив його новим змістом та символами. Слова «новий» та «вперше» – були визначальними.

Вперше для учасників змагання ввели номінації, які мали не лише фахові ознаки (краща журналістська робота, режисерська, операторська), але й тематичні, які, на погляд Анатолія, стимулювали створення не «одноденки», нашвидкуруч підготовлених для участі в конкурсах, а непересічних передач, глибоких у дослідницькому, пізнавальному розумінні. З'явилися

нові номінації «Шляхами незалежності», «Повернення із забуття» (про історичні постаті), «Перлини рідного краю» (про історико-архітектурні природні заповідники).

З легкої руки Анатолія Трачука розпочав життя журнал-каталог «Калинові острови». Запам'яталися вперше введені в порядок денний серії прес-конференцій та дискусій – «Державність, політика, журналістика», «Державотворчий процес і роль регіональних ЗМІ». У цих заходах активну участь взяли науковці Інституту журналістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка В. Різун, В. Іванов, О. Гоян, Ю. Нестеряк.

Запам'яталась висока творча напруга фестивалю, знайомство з визначними місцями краю, хвилюючі зустрічі з його людьми, трударями міст і сіл, майстрами і аматорами сцени.

Радію, що в моєму житті Анатолій був колегою, надійним другом. Спілкування з ним розширювало життєві горизонти, обмін ідеями, взаємопідтримка додавали сили і енергії у вирішенні завдань на посадах генеральних директорів.

Його особливий талант – відчувати справжню творчість, підтримувати і організовувати колектив, вносити в роботу свіжий струмінь – пам'ятатимуть усі, хто знав і працював з невтомним організатором і творцем Хмельницького обласного телебачення.

Михайло КАЛІНІЧЕНКО

ПОСТАТЬ СВІТЛОЇ ДОБИ

*Анатолій Трачук –
Людина величних справ
і достойних вчинків!*

Мені доля послала унікальну можливість спілкуватися і разом працювати в системі Держтелерадіо України з непересічною людиною, прекрасним організатором, вдумливим і чуйним керівником, високопрофесійним, творчо натхненним та одухотвореним фахівцем Хмельницького обласного радіо та телебачення – Анатолієм Яковичем Трачуком. Дійсно, ґрунтовна, глибоко змістовна і багатогранна особистість. Вперше побачив і познайомився з Анатолієм в 1998 році на загальному зібранні керівників – колег телерадіоорганізацій України. Мене кілька місяців як призначили генеральним директором Черкаської обласної державної телерадіокомпанії України. Але я уже знав Анатолія Яковича. Адже через кілька днів після мого призначення Він зателефонував до мене. Привітавши зі вступом на посаду, запропонував всіляку підтримку у становленні, сказавши тоді, на мій погляд, прості, але значущі слова: «Вчись і не здавайся. Сфера радіо і телебачення – публічна і тяжка робота. Тож цілковито налаштовуйся на боротьбу за якісний інформаційний простір, а особливо, щоб ваше телебачення і радіо дивились і слухали люди.

Калініченко Михайло, заслужений журналіст України, генеральний директор Черкаської обласної державної телерадіокомпанії (1998-2010 рр.), кандидат політичних наук.

Лише тоді переможеш. Звертайся, якщо виникнуть якісь проблеми». Тоді ще я не знав ні Трачука, ні інших керівників облдержтелерадіокомпаній. Але цей дзвінок, який лише з часом глибше зрозумів, можна без перебільшення назвати знаковим.

І ось перша моя з ним зустріч. Ще перед початком наради він підійшов до мене. Представився. Анатолій Трачук із Хмельниччини. Я побачив перед собою спокійну, розважливу людину з вусами. Обличчя виразне, як на мене, з якоюсь задумливою, але виразною усмішкою. А очі? Правду кажуть, що очі є дзеркалом душі. Тоді, при тій зустрічі з Анатолієм, я переконався у сутнісній глибині цього висловлювання. Адже в його очах відчувалось тепло і доброзичливість. Від нього віяло якоюсь особливою живильною людською прихильністю і довірою. Привітавшись, сказав: «Доеднуйся, пане Михайле, до нашого керівного бомонду, до нашого журналістського братства. Непроста у нас стезя, але колектив керівників телерадіокомпаній професійний і дружний, тому розраховуй на нашу підтримку. А ще – ми завжди будемо в центрі боротьби за інформаційний простір. Напружень і конфліктів не уникнути, особливо з владою. А ось в цьому роль керівника найпотужнішого засобу масової інформації в області надзвичайно важлива. Тому позиція справедливості, яка ґрунтується на об'єктивності та правдивій інформації, в програмах та передачах ОДТРК є дзеркалом діяльності телерадіокомпанії і її керівника. Беззаперечно, вона буде майже завжди виграшною, але в той же час, непростою. Жодна влада не зможе протидіяти таким принципам. Тож намагайся взяти це за правило у своїй роботі, як би складно тобі не було. Бажаю лише злетів на високій посаді генерального директора». Ця розмова майже повністю залишилась в моїй пам'яті. Адже потім ми неодноразово до неї поверталися, згадуючи пророчі настанови Анатолія Трачука. Я зрозумів вже тоді, як на мене, головне, – Анатолій Якович дійсно випрацював свою, притаманну лише йому, формулу успіху керівника засобу масової інформації в той непростий час. Вона була майже бездоганною, і дозволяла не лише самоудосконалюватися, але

й глибоко розуміти важливість місії на цій посаді. Вже потім, коли я побував у колективі Хмельницької обласної телерадіокомпанії «Поділля-центр», поспілкувавшись із журналістами та іншими працівниками, зрозумів наскільки талановито-передбачлива і змістовна ця особистість, цей керівник, журналіст і просто людина. Як гармонійно організований творчий процес в ХОДТРК. А атмосфера, клімат у колективі?! Я тоді зрозумів, що таке досвідчені професіонали і прекрасні виконавці, які зав'язані у спільний творчий вузол. Дійсно створена комфортна атмосфера, яка стала запорукою успіху. Відчувалось, що працівники телерадіокомпанії люблять свою роботу. Адже завдяки її керівнику, створені прекрасні творчі взаємини в колективі, які позитивно впливають на результати їх діяльності. Видно наскільки професійно, з максимальною віддачею працюють телевізійна і радійна команди. З якою любов'ю ставляться люди до своєї праці! З емоційним піднесенням і невідчужуваною шанобливістю говорили: «Ми є команда Трачука!» І відчувалось, що це не просто слова, в них закладені високі моральні і духовні смисли, в яких відчувалося виявлення поваги до особистості керівника, до його вчинків і прийнятих рішень, в основу яких, як стверджували мої співрозмовники, поряд із принциповістю було покладено високі ціннісні значення: справедливість, повага до кожного, справжні, добродушні, чесні людські стосунки.

Колеги віддавали належне Анатолію Яковичу і дякували йому за те, що на Хмельниччині з'явилося телебачення. Адже за його ініціативою, завдяки настирній і наполегливій роботі всього колективу вдалося успішно реалізувати ідею створення потужного телевізійного каналу. І з кожним кроком він набирив популярності серед глядачів, ставав все якіснішим і витребуванішим. І зрозуміло, що «першу скрипку» в реалізації цього проєкту зіграв Анатолій Трачук! Адже Він багато років працював на журналістській ниві і розумів, наскільки важливо мати своє телебачення. Складнощі було забагато. Але мета вартувала того, щоб їх здолати, і славний подільський край здобув

своє телебачення. З цього приводу можна писати цілу історію. Але завжди біля джерел хмельницької обласної телевізії буде стояти його величність – постать Анатолія Яковича Трачука, який зумів не лише створити телебачення, але й вивести його в лідери в Україні.

«Досягти високого професіоналізму на творчій ниві, – говорив неодноразово Анатолій Якович, – можна лише тоді, коли безмежно любиш свою роботу і віддаєшся їй сповна». Ці слова стали пророчими для всіх, хто вибрав творчий фах. Своїм життям і самовідданим ставленням до роботи на власному прикладі продемонстрував генеральний директор Хмельницької облдержтелерадіокомпанії. Спочатку на обласному радіо, а вже потім на телебаченні. Його творче життя є яскравим прикладом високого штибу практичної журналістики. Тут Анатолій Трачук проявив себе досконалим фахівцем, довів свою професію, якій віддав все своє життя, до рівня висоти мистецтва. Про це я неодноразово чув від колег по журналістському цеху. А ось всі керівники обласних державних телерадіокомпаній та керівництво Держтелерадіо України в один голос говорили, що Анатолій Якович Трачук був лідером, вмiлим і знаним організатором телерадіоінформаційного простору України. З цим не можна не погодитись. Адже ми, його колеги, вважали Хмельницьку облдержтелерадіокомпанію флагманом в нашій сфері, брали приклад. А досвід його діяльності започатковували у всіх аналогічних організаціях усієї країни. Тож Анатолій Якович був провідником всього найкращого і передового на терені телебачення і радіомовлення в нашій державі.

Чим більше думаєш про постать Анатолія Яковича Трачука, тим більше розумієш, наскільки це була непересічна, неординарна, без перебільшення, славетно-видатна, заслужена людина, яка залишила в пам'яті значущий відбиток своїх неперевершених справ. Високі моральні цінності на багато років вперед будуть взірцем високих ідеалів людського буття. Його образ співзвучний із великими творчими особистостями століття.

Шану складаю людині,
Тій, що провісником став.
Стрижень міцний всередині,
В справах – брав вищу з октав.

Вмів скарбувати шедеври,
В образах бачив світи.
Бив Він настирно в литаври,
Кликав: «До цілі всім йти!»

Сам до роботи з завзяттям,
Збуджував люд до сіянь.
Завше вважав своїм щастям
Бути в горнилі діянь.

Зрілий духовник Вітчизни
Пристрасно край свій любив.
Він! Лише Він! Височизни
Зміг досягнути для див.

В образах – постаті, люди
В світлих, ясних кольорах.
Розповідь, нарис, етюди –
Автор в думках, мовби птах.

Так, це Трачук Анатолій.
В слові – магічний мотив:
Виразний голос ідилій –
Мріяв весь світ донести

До слухачів, що любили
Суть трачуківських програм.
Навіть сердечком сльозили
Ті, в кого в душах є храм.

Далі посада, директор,
Знову бажання – вперед!
Правильно вибраний вектор –
Так! Телебачення! Бренд!

Взявся з колегами разом
Тут, для усіх хмельничан,
Теле створити відразу –
В кожному домі екран.

Щоби в містах на Поділлі,
В селах великих й малих,
В кожній хатинці та й віллі
Був свій канал. Й про своїх.

Тож трачуківська команда
Взявшись – вперед до вершин –
Мрію здійснила! Вітайте!
Є телебачення змін!

Все, за що брався, довершив,
Вмів досягати мети.
Був в телерадіо першим.
Витязь – творець висоти!

Тож пам'ятаймо ми друга,
Що, як міся, ніс хрест.
Нині, без тебе, в нас туга
Ти серед нас символіст!

Символ в ідеях і праці,
Символ людського буття.
Ти наш український Горацій –
Символ, як сутність життя!

Носим твій образ у серці,
Яскраві, мов сонце, думки...
В пам'ять про тебе по чарці
Вип'єм! Хай знають зірки!

Ярослав КЛИМОВИЧ

СИН ЗЕМЛІ ПОДІЛЬСЬКОЇ

Саме так можу сказати про побратима, колегу по нелегкій праці керівників обласних державних телерадіокомпаній Анатолія Трачука. З моменту нашої першої зустрічі, а було це на початку 2000-го року, коли я очолив Львівську телевізію та радіо, у якій як і Анатолій, пройшов шлях від редактора до генерального директора, відчув споріднену душу. Хоча Анатолій Якович уже був аксакал у когорті генеральних директорів, таких як Віктор Пасак, Микола Ляпаненко, Віктор Бойко, Святослав Пирожко, видався мені людиною спокійною, урівноваженою, але надзвичайно професійною. Бо спостерігав як він дбав про технічне переоснащення, формування програмної концепції, усе робив, щоб Хмельниччина широко була представлена на загальноукраїнському телебаченні та радіо. Це в кулуарах Держтелерадіо.

Але усе зрозумів, коли з колегами брали участь у фестивалі «Калинові острови» на Поділлі. Сучасна телерадіокомпанія, прекрасний професійний колектив, намагання зачарувати нас красою та древньою історією рідного краю. Але робив це Анатолій Якович не нав'язливо, я б сказав, залишаючись навіть у тіні, мовляв, самі робіть висновки. Здається, Львівщина поруч, але скільки для себе ми відкрили нового, непізнаного. Пригадується зустріч в одному із сіл Дунаєвецького району. Учасників фестивалю вітав не лише народний мистецький колектив, а й усе село. Треба було бачити як спілкувались вони з Анатолієм

Климович Ярослав, заслужений журналіст України, генеральний директор Львівської обласної державної телерадіокомпанії (2000-2010 рр.).

Трачуком! З усього було видно, що журналістські стежини не заростали бур'янами, що він жив і живе турботами і проблемами рідної землі, яка породила його, дала снагу творити добро людям.

Або ж знайомство з сучасним фермерським господарством неподалік Кам'янця-Подільського. Гордився Анатолій, що ми були захоплені сучасними аграрними технологіями. Складалось враження, що його знають усі, глибоко поважають.

Приємно, що й журналісти Львівської телерадіокомпанії стали Лауреатами фестивалю «Калинові острови», який приймало Поділля. Світлини про ці зустрічі нагадують мені кращі часи розвитку громадського мовлення, яке набирало сили в Україні завдяки зусиллям і нашого колеги Анатолія Яковича Трачука, і яке успішно похоронили горе-реформатори.

До речі, запам'ятався мені Анатолій пристрасстю до скромного радійного диктофона та фотокамери. Всюди і скрізь залишався журналістом. Далася взнаки снага до професії журналіста, здобута у Франковому університеті. У його знаменитій теччі завжди лежали ці атрибути, які у потрібний момент фіксували події. У домашньому фотоальбомі натрапив на світлину, яка зафіксувала когорту генеральних директорів у Балаклаві, в Криму, на нашій українській землі. Зроблена вона його камерою. З часом він подарував мені цей прекрасний спогад про побратимів, з якими творили українське телебачення. Не один раз обурювався триколом, що майорів у центрі нашого Севастополя. Свій патріотизм він доказував щоденною працею, розбудовуючи український інформаційний простір.

Роки, мов журавлі, відлітають у вирій. Залишаються лише спогади, друзі з якими прожив шмат життя, справи, що творили люди, одержимі телебаченням. Не помилюсь, коли скажу, що це була одна сім'я. Ми доповнювали один одного, підтримували, допомагали, бо по-іншому не уявляли нашого життя. Ми увібрали у себе усю щедрість і красу рідної землі, яку дарували людям. Дякую, що і мені допоміг увібрати усе це побратим,

колега Анатолій Трачук. Плин часу не може закреслити усе те добре, що ти зробив на цій землі!

*Під час телефестивалю «Перемогли разом»,
м. Балаклава, 2006 р.*

Любов КОВАЛЕНКО

ЗАВЖДИ УСМІХНЕНИЙ...

З Анатолієм Трачуком мене доля звела в системі Держтелерадіо України. Я родом із Хмельниччини і мені завжди була небайдужа доля земляків.

У систему Держтелерадіо я прийшла у 2000-му році, і, як виявилось, впродовж перших трьох років із вісімнадцяти відпрацьованих, я була єдиною жінкою генеральним директором обласної державної телерадіокомпанії серед обласних генеральних директорів – чоловіків.

Доля розпорядилась так, що саме мої колеги-сусіди з Житомирщини та Хмельниччини першими відгукнулись на моє прохання «ввести мене в посаду». Це були Віктор Бойко і Анатолій Трачук. Вони називали мене «сестрою», а я їх «братами».

А так як Віктор Бойко мав ще й «брата» Миколу Ляпаненка – генерального директора Полтавської ОДТРК, то і я стала «сестрою» трьох «братів». Ось так зав'язались т.зв. «родинні стосунки».

Коваленко Любов, заслужений журналіст України, генеральний директор Вінницької обласної державної телерадіокомпанії «ВІНТЕРА» (2000-2018 рр.).

Мої брати

Хоча насправді це були щирі людські професійні відносини, без заздрощів. Ми змагались один з одним і в повсякденній роботі, і в творчій діяльності. Були прискіпливими один до одного, але і максимально навчались, ділились досвідом. Пригадую, як ми «десантом» висадились на Хмельниччині, приїхали з колегами потужною групою ділитись досвідом. Нам було цікаво все: від організації роботи редакцій радіо та телебачення до рекламних напрацювань. Анатолій разом із колегами пояснював всі нюанси, щедро ділився і успіхами, і невдачами, застерігав від якихось невірних кроків, підказував, що важливе, а що – другорядне. Він був не лише керівником-організатором, але й сам перебував у творчому процесі: завжди був із телекамерою, сам знімав, сам писав, сам творив. Це дійсно професіонал своєї справи. Не так багато керівників обласних ТРК це могли робити...

*І тут він із телекамерою на благословенній
кримській землі, на телефестивалі «Разом»*

Усім відомо, яким щедрим і гостинним є подільський край, його люди. Анатолій був саме таким, а з роками його щедрість лише подвоювалась і потроювалась.

Не можна забути ті телерадіофестивалі або виїзні семінари, які організовувались на базі Хмельницької ОДТРК під керівництвом Анатолія.

Запам'ятались не лише творчими дискусіями, напруженою роботою в секціях, а і знайомством із прекрасним подільським краєм, його історичним минулим та сьогоденням. А Анатолій усіх зачаровував своєю небайдужістю та гостинністю.

Учасники виїзного семінару на хвилях Дністра

Анатолій мав завжди особливий усміхнений вираз обличчя, навіть, коли він говорив про проблеми, його очі усміхались. Такі вони в нього були – примружені та усміхнені.

Завжди усміхнений

Таким і є він назавжди в нашій пам'яті – надійний друг і професійний колега.

Микола ЛЯПАНЕНКО

СВІТ ЩЕ ЗГАДАЄ ЙОГО...

Після аномальної, гнилої зими і майже весняного теплостояння в моєму саду розгулялася казково біла хурделиця. Яскраво білою пеленою вона обгорнула дерева, кущі, пухкою ковдрою вкрила минулорічну траву, де заховалися миші, землерийки, кроти, кліщі, комарі, хрущі і багато інших паразитів, ласих на сонячне тепло і нашу земну благодать.

Дякую Богу, що повернув справжню зиму і надоумив мене оглянутися, повернутися через роки, що зберегли в пам'яті післявоєнне напівголодне дитинство, крилату юність... І якось стало ніби аж страшно, як же то було давно... А здається, ніби вчора...

Тут мої роздуми обірвав телефонний дзвінок, завжди очікуваний і бальзамно необхідний.

– Як ти там, мій друже, Миколо Івановичу? – стурбовано запитував мій житомирський телерадіопобратим, або просто брат Віктор Якович Бойко.

– Та так, все згідно з паспортними даними. Сиджу за столом, милуюся небувалим снігопадом, купаюся в спогадах.

– Спогади – то добре, але поки маємо хоч трохи сил, давай будемо дивитися вперед. Мене тут у моєму Сінгапурі під Житомиром уже геть закидало снігом. Другу добу орудую лопатою, накидав снігові терикони, а воно безперестанно сипле...

Ляпаненко Микола, заслужений журналіст України, генеральний директор Полтавської обласної державної телерадіокомпанії «Лтава» (1992-2014 рр.).

— Я вірю, Вітю, що ти не лише мудрий, а й фізично сильний. Ти, як справжній повітряний десантник, ніколи не здавався. Та й лопатотерапія – то дуже дієві ліки від фізичних і різних депресивно-психологічних хвороб, що сиплються звідусіль на наші вже сиві, лисуваті голови...

— Та не журись, все буде добре. Бувай...

— Бувай...

Якось на душі стало тепліше й хурделиця ніби трохи вщухла. Безсумнівно, Віктор подолає снігову стихію. Йому не звикає, коли колючий вітер снігом, дощем і градом полоще прямо в обличчя. З перших днів і перших кроків нашої незалежності Бойко був помітним лідером з-поміж нашої телерадіодиректорської братії.

На час моєї появи в тому середовищі, а це початок 90-х років минулого століття, поруч із Віктором Яковичем завжди був Анатолій Якович Трачук.

З перших днів свого директорства мене полонив і притягнув до себе потужний професійний і чисто людський магнетизм Анатолія Трачука. Для мене це було дуже важливо і корисно тоді, коли я, переповнений творчим оптимізмом, але без будь-якого управлінського досвіду, взявся будувати, створювати телерадіокомпанію. У Віктора і Анатолія такий досвід уже був. Про це яскраво свідчили результати їхньої праці. Саме той фактор і збуджував у мені нестримне бажання примкнути до них і вчитися. Вони прийняли мене, так би мовити, благословили.

Тоді ми прагнули створити на оновленій українській землі промені світлого телевізійного щастя. Радіо тоді активно домінувало в усіх регіонах України.

Не все було так просто, на руїнах імперії народжувалась молода держава, яка без свого радіо і телебачення могла просто задихнутися. І ми старалися, щоб того не сталося. Тим колючим, тернистим шляхом попереду йшов Віктор Якович Бойко, тоді – Анатолій Якович Трачук, а за ними вже всі ми, інші, хто хотів, аби на терені його області з'явилося світло нашої націо-

нальної правди і гідності. Як мені здається, я навіть в тому переконаний, нам тоді вдалося запалити в наших областях вогни- ки Віри, Надії й Любові.

А нині за моїм вікном шаленіє віхола, там, на Житомирщи- ні, мій друг Віктор Бойко вергає лопатою снігові кучугури. Він подолає, я знаю. А що там далі, на Поділлі, у Хмельницькому?.. Де наш третій, тобто другий із нашої трійки, Анатолій Якович Трачук? Та де ж..? Його щира, тиха, урівноважена душа не ви- тримала нашого турбулентно-очманілого пекла і відлетіла до Вірію, залишивши на грішній землі світлу пам'ять і плоди його натхненної праці.

Ніколи не забуду нашу першу зустріч у Києві, на Хрещати- ку, 26 під час якоїсь чергової наради.

– Добрий день, Миколо, що там нового у нашій Полтаві?

– Та оце ж стараюся, хочу сотворити щось таке, як у Вас чи в Житомирі. Там я вже був. Вражений. А як би подивитися, що там у Вас?

– Так приїжджай, покажемо, розкажемо, поділимося...

Через пару тижнів я вже був у Хмельницькому. Придивляв- ся, помічав, записував, аби зробити так, а може десь і краще, у себе в Полтаві. На той час Віктор Якович Бойко домігся пе- реведення з комунальної у державну власність колишнього Бу- динку політосвіти і оснастив його телевізійним обладнанням. Активно працював над вирішенням цього питання Анатолій Якович Трачук, а мені ще тільки залишалося утвердитися в та- кому ж приміщенні на правах пільгової оренди.

Отак на шляху створення наших телецентрів ми обмінюва- лися інформацією, жартома змагалися і таким чином по-друж- ньому стимулювали один одного. І, що характерно, в творчому спілкуванні ми інколи дізнавалися більше, ніж під час офіцій- них настановчих нарад.

Так тривало постійно протягом усіх наших директорських многотрудних років. Одного разу зателефонував Анатолій.

– Миколо, привіт! Щось ти там у своїй Полтаві позитивно обнагнів...

– Ой, а як це воно виглядає? – відгукнувся я на приємний жарт.

– Та ти ж ото весь час прикидаєшся наївним хлопчиськом, а я бачу, що ти вже починаєш на певних поворотах мене обганяти. До мене дійшла чутка, що ти вже якось навіть квартири роздаєш, аби залучити до праці кращих спеціалістів.

– Та трохи... Пам'ятаєш, як говорив один із жорстоких диктаторів, що кадри вирішують все. А я думаю, що кадри на дорозі не валяються, вони повинні жити в нормальних квартирах.

– Та отож... Приїдь, подивись, що вже зробили ми і заодно розкажеш керівництву нашої області, як ви співпрацюєте з місцевою владою.

– Домовились, обов'язково приїду.

Справді, на той час мені вже було про що розповідати. Ідеєю створення телецентру в Полтаві пройнялися голова облдержадміністрації Микола Іванович Залудяк і голова обласної ради Іван Олександрович Гопей. Вони сприяли тому, що телецентр у Полтаві ми створювали по-селянському – гуртовим методом. А ще була одна особливість в тому, що у нас в області збереглася тоді хороша традиція будувати квартири для журналістів газети «Зоря Полтавщини» і обласного радіо за рахунок обласного бюджету. Саме про це я й мав розповісти в Хмельницькому при зустрічі з головою ОДА.

Анатолій Якович організував таку зустріч за всіма правилами державного управління. То вже була не просто зустріч, а ділова нарада в його робочому кабінеті. І на мене справило особливе враження те, що до нього прийшли відповідальні працівники на чолі з тодішнім головою Хмельницької ОДА Євгеном Яковичем Гусельниковим. Десь після виступів місцевих начальників, запросили й мене до слова. З позитивним хвилюванням я розповів про наші досягнення в створенні нової сучасної ТРК «Лтава», а коли вже, як говорять, мене понесло і я, «розтікаючись мислями по древу», почав виголошувати прожекти все-

українсько-європейського масштабу, мене тактовно зупинив Анатолій своїм твердим симпатичним баритоном: «Миколо, ти гарно розповідаєш, але ж не забудь, чого я тебе запросив...». Аж тоді я спохватився і розповів про наш полтавський досвід, аби посяти в свідомість хмельницьких керівників, що журналісти також люди і вони хочуть мати житло.

Невпинний час невимоложно віддаляє нас від початку нашої романтично бурхливої діяльності на телерадійній ниві, але незабутніми залишаються щорічні професійні фестивалі «Калинові острови». Той бурхливий потік творчого змагання брав свій початок на Херсонщині, потім розлився по всій Україні, втілюючись у форму творчого самоврядування. З особливим хвилюванням пригадую блискуче свято на Житомирщині, по завершенні якого мені було вручено наш перехідний творчий прапор (1999 рік). Після цього, коли вже відшуміли гучні емоції і оплески у нас на Полтавщині (2000 рік), без жодного сумніву, з дружньою теплотою я передав наше творче знамено Анатолію Яковичу Трачуку.

– Будемо старатися, – сказав він тоді тихо, але твердо і впевнено.

Глибокий зміст тих слів не один раз відчували всі учасники і гості наступних фестивалів на Хмельниччині. То була яскрава демонстрація не лише високої журналістської майстерності, а й рівня організаторського таланту керівника.

З глибокою повагою згадую всіх обласних телевізійних генералів того часу, але не кожному вдавалося організувати таке масштабне дійство як телерадіофестиваль. А хмельницький наш телевізійний отаман збирав всеукраїнську творчу братію кілька разів. Коментарі зайві.

...За моїм вікном, як і по всій Україні, вщухла хурделиця. Зима люто скувала землю і під білим-білим снігом сховала увесь бруд. З одного боку, хочеться, щоб так було довго і завжди, а з іншого – знаю і вірю, що скоро весна. Дуже хочу і прошу Бога, аби з талими водами геть відійшла з нашої землі брудна, смердюча телеканалізація ворожого розливу. Це допомо-

же нам роздивитися, зважити і оцінити, що означала для всієї України телерадіокомпанія «Поділля-центр» і двадцять п'ять її знедолених сестер. Ще не втрачено надії, що світ таки згадає і знову побачить десятки телерадіорозповідей і фільмів Анатолія Трачука. Задушевне тепло, щира сповідь автора і мудрість його героїв, які розбудували і тримають на своїх руках Україну, вкрай необхідні усім нам, особливо тим, кого доля благословляє іти далі...

15 лютого 2021 р. (на Стрітення Господнє).

Віктор ПАСАК

РІДІЮТЬ РЯДИ ВЕТЕРАНІВ...

Не просто братись за спогади про колег, яких вже немає з нами. Все частіше доля (чи вища сила?) вибиває з наших ветеранських окопів найдостойніших. А серед них – Анатолій Трачук (для мене він завжди був Толя, бо ми ровесники, діти війни). І познайомились ми з ним в перші місяці його роботи на Хмельницькому обласному радіо після закінчення ним Львівського університету. А було це восени 1968-го, під час традиційної творчої зустрічі недавно створеної на Українському радіо радіостанції «Колос» з нашими головними слухачами – хліборобами колгоспу «Комунар» Старокостянтинівського району. Здається, у Анатолія це було перше серйозне відрядження до найкращого господарства на Поділлі. А тут ще й своєрідна слухацька конференція з сільськими трударями, не лише прискіпливими критиками, а й мудрими порадниками в нашій журналістській праці.

І що прикметно. Саме цю зустріч Анатолій на моє прохання як упорядника книги про тодішнього керівника радіостанції «Колос» Миколу Федоровича Охмакевича, майбутнього очільника Держтелерадіо України, освіжив у пам'яті, подавши до збірника свій спогад «Пам'ятаємо його добро»... Наш шеф з певних причин не був тоді з нами в селі Сахнівці. Були ми з колегами – Докія Болюта, Альберт Погоня, як виявилось,

---

Пасак Віктор, заслужений журналіст України, генеральний директор Київської ДТРК (1995-2010 рр.), голова Ради генеральних директорів ОДТРК (2000-2010 рр.).

однокурсник Анатолія, Микола Хохуля. Але прізвище Охмакевича як організатора «Колоса» тепло звучало в кожному виступі – і гостей, і хліборобів. Бо то було здорово – вже третій рік «Колос» працював для села! Заходив у кожну гостину рано вранці – о 6.30.

А вже через 23 роки, у 1991-му, завдяки потужним зусиллям Анатолія (вже Яковича!) і підтримці голови Держтелерадіо Миколи Охмакевича у Хмельницький прийшло телебачення. Прийшло з його першим (і надовго!) керівником Анатолієм Трачуком...

Наша Київська державна регіональна телерадіокомпанія народилась ще пізніше, в 95-му, до того ж з нуля. І тепер вже мені, як генеральному директору, випало на наших спільних зустрічах, Радах УТ, традиційних телерадіофестивалях «Калинові острови», «Перемогли разом», «Агросвіт», «Мій рідний край» отримувати від свого вже мудрішого колеги поради щодо вирішення тих чи інших проблем у нашому непростому інформаційному просторі.

До речі, про «Калинові острови». Пригадую рік 2001-й. Заключний вечір у Хмельницькому з нагоди завершення нашого традиційного щорічного журналістського свята. На сцену виходить Анатолій Якович з прапором телерадіофестивалю. Дякує всім учасникам за плідну роботу і ... яка компанія буде наступним господарем? Так сталося, що до останньої хвилини це питання не було узгоджене ні в областях – з їх керівництвом, ні в Раді генеральних директорів, яку створили лише рік тому і яку колеги довірили очолити мені. Пауза... Радитись вже нема коли і ні з ким. І тоді я вийшов на сцену і прийняв фестивальний прапор. Отже, «Калинові острови-2002» за Києвом!..

Анатолій Трачук передає фестивальну естафету Віктору Пасаку

І ще один спогад, який я не можу оминати. На цей раз – про риси характеру Анатолія Трачука, несподівані для мене. Бо знав його завжди як настирного бійця, який у свій час зумів довести і місцевій владі, і самому Леоніду Кравчуку необхідність телебачення на Поділлі. Виявилось, це його надзвичайна делікатність, скромність і поступливість, коли мова йде про нього особисто.

Здається, був рік 2005-й чи 2006-й. У Києві у Виставковому центрі на Лівому березі Дніпра – міжнародна виставка електронних засобів масової інформації. Беремо участь і ми – обласні державні телерадіокомпанії. Контролює ситуацію в.о. Голови Держтелерадіо Мураховський. І тут підходить до мене Анатолій. Бачу, якийсь знічений, розгублений. «Що сталося?» – «Щойно на Хрещатику ознайомився з наказом про своє звільнення...». Німа сцена. Розпитую в чому справа. Виявляється,

місцеві можновладці вже давно накинули око на будову теле-радіокомпанії в самому центрі Хмельницького, а Трачук довго відбивався як міг. Ну і знайшли привід, аби замість нього в керівне крісло посадити зговірливу людину. Нею виявилась аж ... диктор телебачення. Не називаю її прізвище, бо, подекують, що вона вже мешкає за кордоном. Бог їй, зговірливій, суддя! Але я відразу висловив все, що міг своєму колезі. Чому не повідомив про назріваючу ситуацію Раду генеральних директорів, до голосу якої зобов'язане прислухатись керівництво Держтелерадіо! Чому спокійно дав згоду на своє звільнення?

На наше щастя, Анатолій Леонідович Мураховський був тут на виставці. Вислухав мої переконливі аргументи, відразу поїхав на Хрещатик, 26 і відмінив свій наказ...

Щоправда, не все навіть при бажанні і настирливості можна виправити і повернути назад. Така сумна подія і сталась пізно ввечері 30-го липня 2020 року. Зупинилось серце нашого товариша. Назавжди...

Дай Боже, щоб нашим нащадкам вистачило снаги і розуму, аби повернути народу справді народне телерадіомовлення, яке б працювало на користь справжньої Держави. Те, яке все життя розбудовували такі патріоти як Анатолій Якович Трачук.

Вічна тобі пам'ять, Друже!

Святослав ПИРОЖКО

«ГРАЮЧИЙ ТРЕНЕР»

(Фрагмент із пам'яті про Анатолія Трачука)

У наших долях багато спільного, хоча й розмаїтого: ми з ним – діти війни, але він народився через рік після мене; по закінченні десятирічок ми мусили ставати «стажниками», бо зі шкільної партії до вишів тоді не брали; мене вже другий рік у Києві навчали професійної журналістики, як він у Львові став першокурсником відповідного факультету держуніверситету; восени 1968 року, здобувши вищу освіту, він почав працювати на Хмельницькому обласному радіо, а я в систему Держтелерадіо України потрапив тільки на початку 1983-го, після аж 17-річної праці редактором районної газети – правда, одразу на посаду голови комітету по телебаченню і радіомовленню виконкому Волинської обласної Ради депутатів трудящих (таким довгим був тоді той номенклатурний титул).

Мені тоді виповнилося 42 роки, а йому – 41, і він уже обіймав посаду головного редактора Хмельницького обласного радіо. Шкода до цих пір, що ми між собою так довго не були знайомі, а перше знайомство відбулося за цікавих обставин, бо не безпосередньо, а через його тодішнього прямого керівника і мого нового колегу – Володимира Васильовича Федоришина, голову Хмельницького облтелерадіокомітету.

У Києві скликали якусь нараду і в числі її учасників нас поселили у щойно відкритому на лівому березі Дніпра готелі «Братислава»; номери були двомісні, а моїм співмешканцем виявився саме Федоришин. До цього я його не знав, але від-

---

Пирожко Святослав, заслужений журналіст України, генеральний директор Волинської обласної державної телерадіокомпанії (1983-2010 рр.).

крив для себе старшого за віком чоловіка – балакучого подольця, який «сам, у дитинстві сільський хлопчина-сирота, починав свій трудовий шлях у малолітстві колгоспним їздовим і пастухом, вибивався у люди з великими труднощами. Багато пережив на своїм віку...» (це я навів рядки з переднього слова до книжки Володимира Васильовича «Як воно буває в житті» письменника Миколи Магери, подарованої мені згодом із написом: «Зі щирою, глибокою повагою Святославу Костянтинівичу від автора»). До того ж він свою журналістику починав із районної газети у Сторожинці на Буковині, що для мене, зрозуміло, було особливим зацікавленням.

Наші вечірні й нічні поїзди відходили з Києва в різний час, і ми мали можливість довгенько в готелі порозмовляти. Більше розповідав досвідченіший пан Федоришин: про різні «секрети» радійні і внутрісистемні, про себе як керівника і «граючого тренера», бо вже багато років не лишень «начальствує», а й сам веде авторські радіопрограми «Джерела», «Надвечір'я», «Господар і господиня», «На сімейний добрий вечір».

Мені таке подобалося, бо й аз грішний частенько займався подібними речами, тож після кількох прощальних келишків ми одностайно посміялися над значною кількістю таких керівників творчих колективів, як ото в книжці відомого чеського автора Карела Чапека «Як це робиться»: «Редактор, «шеф», «старик» – це глава редакції. Здебільшого він перебуває у своєму кабінеті, де проводить наради, приймає відвідувачів, вислуховує доповіді...»

– «...а іноді навіть пише»! – вигукує кінець цитати Володимир Васильович і тут же перепитує: – А ти знаєш Анатолія Трачука?

– Ні, – кажу. – Знаю Остапа Трачука, активного сількора моєї колишньої газети, листоноші села Чаруків.

– Який там сількор? То професіонал високого класу, головний редактор Хмельницького радіо. Починав у нас кореспондентом, багато писав, ріс творчо сам і вчить тепер інших... Як там ще у Чапека про редактора: «На більшості редакторів лежить жахливе прокляття: їх терзає болісне передчуття, що якщо матеріал не пройде через їх руки, вийде

потрясаючий «ляп». А з Анатолієм у мене, як мовиться, Бог милував – що за стіною!

Ще одне, що запам'яталося з того вечора: Володимир Федоришин показав мені листа за підписом голови Держтелерадіо України Миколи Федоровича Охмакевича до голови Хмельницького облвиконкому з переконливим проханням допомогти квартирою редакторів А.Я. Трачуку. Коли 1992 року Анатолія Яковича було призначено на посаду генерального директора ХОДТРК і ми нарешті потиснули один одному руки й під час традиційного «обмивання» у колі колег сиділи за кавою, я згадав ту готельну розмову з В.В. Федоришином, а Анатолій підтвердив сімейний перехід із малогабаритки до просторої трикімнатної квартири в новобудівлі. А ще із вдячністю згадав творчу й адміністраторську, насичену людяністю, «школу Федоришина», якою, як я переконався протягом десятків років співпраці, Анатолій Якович свято керувався і щедро збагачував її своїми добрими справами.

Анатолій Трачук і Святослав Пирожко

Робити все це було непросто, бо «генеральське» крісло йому дісталось у час разючих суспільних перемін, зокрема створення і розгортання мережі місцевого державного телебачення. Адже у Хмельницькому, як і в решті 11-ти українських областей (Луцьк, Вінниця, Житомир, Полтава, Черкаси, Чернігів, Тернопіль, Рівне...) діяли телерадіокомітети, де телебачення значилось лишень у назвах цих установ. Можна уявити, як-то під майбутній «Поділля-центр» здобувалося приміщення Будинку політосвіти колишнього обкому компартії; як збирали людей, воістину одержимих бажанням творити, бо «чистих» телевізійників в області годі й було шукати; як долали труднощі від постійного бюджетного недофінансування, хоча справно виконували державне замовлення на виробництво телерадіопродукції при мізерних посадових окладах у режисерів, операторів, редакторів, відеоінженерів – справжніх патріотів державного мовлення, які не перебігають до комерційних структур за більшими грішми; як було прикро від необ'єктивного поцінування праці творців телепрограм із боку місцевого керівництва: намагаючись поставити на провідні посади в держтелерадіокомпанію однопартійців, здійснювався тиск на справді професійних журналістів і підбиралася заміна їм серед кумів, однокурсників та інших дилетантів, що готові демонструвати відданість не державній справі, а начальству...

Я добре пам'ятаю, як на одну зі столичних творчих акцій не прибув А.Я. Трачук, бо з ним, на вимогу місцевих «регіоналів», не продовжив контракту новоявлений, із команди горезвісного Януковича, президент Держкомтелерадіо; обурені таким зухвальством, ми, більшість присутніх генеральних директорів, рішуче запротестували, і той керівник хоч і з явним скрипом, але змушений був відмінити наказ про відставку шанованого колеги. Але я не з меншим задоволенням згадую творчі перемоги Анатолія Яковича, зокрема на Всеукраїнському фестивалі телепрограм, присвяченому 50-річчю визволення України від німецько-фашистських загарбників, у м. Ужгороді. Поважне журі на чолі з незабутнім Олесем Терентійовичем Гончаром прису-

дило першість хмельницькому телефільмові. Лауреатство здобув і волинський телефільм «Праведниками не народжуються». Ці наші досягнення ще особливо знаменні тим, що засвідчили потужні можливості місцевих телевізійних неофітів, які явно обійшли ряд гонорових студій із багатолітнім стажем і таке підтверджували ще не раз на Всеукраїнських та Міжнародних телерадіоконкурсах і фестивалях.

Після наради в Держкомтелерадіо на Хрещатику, 26

Отак воно й буває в житті... Цим перефразуванням назви вже згадуваної тут цікавої книжки подільянина Володимира Васильовича Федоришина хочу висловити сподівання, що матиму у своїй, слава Богові, чималенькій домашній бібліотеці і томик хоча б частини доробку Анатолія Яковича Трачука. Як оце тримаю в руках своєрідний творчий життєпис його колишнього сусіда – тернопільського галичанина Левка Миколайовича Кружи під заголовком «Міра болю».

Троє цих колег, на жаль, уже в засвітах. І я не знаю такого мірила, щоб зважив біль від втрати їх. Може, ми, живі, пам'ятаючи про них, спробуємо зробити те, чого не встигли вони?

Володимир РІЗУН

СПРАВЖНЬОМУ ДРУГОВІ ІНСТИТУТУ ЖУРНАЛІСТИКИ!

Від дня знайомства з Анатолієм Трачуком і не сумнівався, що він є випускником Шевченкового університету: така зацікавленість в історії Інституту журналістики, таке бажання примножити спогади про Дмитра Прилюка, залучити наших викладачів до участі у Прилюківських читаннях на його батьківщині... І яким було моє здивування, що Анатолій Якович насправді славний випускник Франкового університету!

Певно, в цій життєвій історії Анатолія Трачука значення мали дві глибоко вкарбовані в його серце риси – патріот свого малого краю і патріот Батьківщини, і не має ніякого значення, випускником якого університету ти є, якщо в твоєму краї народився відомий учений, педагог, журналіст, якому присвячена розлога експозиція в шкільній бібліотеці; якщо мова йде про декана факультету журналістики столичного університету, чий внесок у розвиток української журналістської освіти та науки є неоцінним.

...Довга-довга майже польова дорога до Божиківців Деражнянського району на Хмельниччині. Для мене це як сафарі. Підбадьорлива розмова Анатолія Яковича (він говорив негolosно, без поспіху, зацікавлено, іноді посміхаючись, як кажуть, «у вуса»)... І ось майже п'ятигодинна поїздка із зупинками-пе-

---

Різун Володимир, директор Навчально-наукового інституту журналістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка, доктор філологічних наук, професор.

репочинками, заїздами у цікаві місця завершилася: на видно-колі давнє осучаснене село. Історична будівля діючої школи, бібліотека, і ми ходимо навколо будівлі, не знаючи як потрапити в неї (бібліотекарка чомусь не змогла вчасно прибути або ми запізнилися). Місцеві майстри за допомогою підручних інструментів відчиняють вхід до бібліотеки – і ми потрапляємо до експозиції Дмитра Прилюка. А там уже й бібліотекарка підійшла, і екскурсія була. І фотографувалися. І відео робили. Все як має бути!

Ця розлога у часі історія поїздки «до Дмитра Прилюка» запам'яталася назавжди і неодмінно пов'язана з Анатолієм Трачуком, тоді ще генеральним директором ТРК Хмельницької області. І всі наступні роки Анатолій Якович був натхненником та учасником заходів, приурочених Дмитрові Михайловичу.

Ми зустрічалися переважно в Інституті журналістики, зрідка на роботі в Анатолія Яковича або десь у Києві на спільних заходах. Мої мимовільні спостереження за Анатолієм Трачуком свідчать, що це була людина великодушна, добра і принципова. Відійшовши від справ робочих, Анатолій Якович продовжував цікавитися життям інституту, йому не байдужою була доля української журналістики, він ніби не полишав надії бути активним учасником медійних процесів і надалі. Світла пам'ять Анатолієві Трачуку – справжньому другові Інституту журналістики та нашого університету! А також слава і дяка факультетові журналістики Львівського національного університету, що виховує таких чудових поціновувачів та охоронців українського духу!

Валерій ІВАНОВ

ВІН МІГ ТА ЛЮБИВ ДОПОМАГАТИ ЛЮДЯМ...

Втрати найбільш відчуються рідними, хоча є люди, з якими не так часто бачишся, але знаєш, що вони є. І вони обов'язково допоможуть у разі потреби. А коли стається трагедія, в свідомості залишаються дірки. Їх вже не заповнити. З Анатолієм Яковичем ми зустрічалися не часто, але регулярно. Він був людиною конкретної справи, чудовим організатором; небагатослівним і дуже чуйним. Кожна зустріч мала на меті не просто поговорити, обмінятися думками, спогадами, планами, але вона завжди була прив'язана до того, що робиться тут і зараз.

Багато разів ми спілкувалися з Анатолієм Яковичем в різних містах України. І на Хмельниччині, де він проводив чудові фестивалі-зустрічі журналістів з усієї країни, і на Франківщині, Черкащині, Полтавщині, Закарпатті... У нього було особливе ставлення до рідної землі. Він не просто її любив, він пишався нею. Якось під час чергових відвідин Хмельниччини він завіз журналістів до Кам'янця-Подільського, де показував і старе місто, чудову фортецю, турецький бастіон, де час ніби зупинився, і, здавалося, що ти «видав» з ХХ століття; і набагато більш сучасні будівлі університету, де почали навчати журналістів.

При поверненні у Хмельницький Анатолій Якович завіз нас у невеличке містечко, але з великою історією. За радянської влади там був один із найбагатших колгоспів. І саме там Тетяна

Іванов Валерій, завідувач кафедри реклами та зв'язків з громадськістю Навчально-наукового інституту журналістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка, доктор філологічних наук, професор.

Яблонська написала свій всесвітньовідомий «Хліб». Ми спілкувалися з людьми, які багато і важко працювали, щоб хліб був в достатку по всій країні. Тут я побачив іншу Хмельниччину, не парадну та нарядну, а працювиту і просту.

Потім і в інший час були зустрічі з місцевими талантами – в тому числі, зі співаками, які вже мали світову славу, але не втрачали зв'язків із рідним краєм.

Саме завдяки Анатолію Яковичу я добре знаю Поділля. Знаю не тільки чудові пам'ятки та палаці, а й села та маленькі містечка, де власне і б'ється серце цього гостинного та привітного краю.

Під час чисельних бесід і з рядовими людьми, і з місцевим керівництвом не можна було не звернути уваги на ту повагу, з якою люди зверталися до Анатолія Яковича. Було очевидно, що тут, далеко від обласного центру, він свій, він знає місцеві проблеми та, не говорячи багато, допомагає в їх конкретному вирішенні.

Він належав до тієї когорти керівників телебачення, які майже з нуля створили регіональне мовлення в Україні. Мовлення, яким можна було пишатися, і яке, на жаль, зараз вже майже втрачене. Ці люди – пасіонарії. Вони були захоплені ідеєю того, щоб зробити свій край інформаційним, представленим в, на той момент, найсучаснішому медіа – телебаченні. Представленим не через призму столиці з її снобізмом та власними уявленнями про важливе і гідне уваги, а побудоване на ґрунті власних, місцевих уподобань та інтересів. Можна тільки уявити скільки зусиль, роботи та нервів стояло за тим, щоб Хмельницька ОДТРК вийшла в ефір.

Анатолій Якович був у дружніх стосунках з моїм вчителем – професором Анатолієм Захаровичем Москаленком. Анатолій Захарович добре знався в людях. Свого тизку він відразу прийняв та глибоко поважав. Треба відмітити, що Анатолій Якович був не тільки патріотом свого краю, але і своєї професії. Я пам'ятаю просто таки королівський дарунок – дві пересувні телевізійні станції (ПТС). Тоді це було просто фантастично!

Анатолій Якович поділився професійним обладнанням, бо розумів, що від рівня навчання студентів-журналістів залежить майбутнє професії. Багато хто з сьогоднішніх метрів телебачення отримали перший професійний досвід завдяки тим ПТС, які А.Я. Трачук передав в Інститут журналістики з Хмельницької обласної телерадіокомпанії.

Анатолій Якович належав до тієї когорти генеральних директорів обласних телерадіокомпаній, які були не просто творчими керманичами своїх студій, а створювали їх майже з нуля. Це непересічні люди. Вони поєднують творчі можливості з сильною волею, великими організаційними здібностями та винятковою цілеспрямованістю. Ці люди не просто побудували ОДТРК, вони створили колективи одностудійців, вони спромоглися зробити так, що регіональне мовлення ввійшло в домішки більшості мешканців, що воно стало потрібним і без нього вже не можна було уявити інформаційне поле України. Зараз, після фактичного зникнення цього важливого сегменту національного мовлення, особливо відчувається його значущість та важливість.

Анатолій Якович добре розумів значення професійної журналістської спільноти. Він був ініціатором кількох загальноукраїнських фестивалів. Це були зустрічі ветеранів та журналістської молоді, у тому числі й студентів. Ці фестивалі допомагали формувати професіоналів, йшла не тільки передача досвіду досвідчених журналістів, а й обмін цікавими форматами передач, досвідом організації взаємодії з цільовою аудиторією між різними регіонами країни. Та мережа, яка при цьому створювалася, не зникала після закінчення свята. Саме завдяки таким фестивалям на Поділлі виходили передачі про життя Донбасу, а у Кривбасі про проблеми Галичини. Єдина країна інформаційно формувалася багато в чому і завдяки регіональним мовникам.

Анатолій Якович не тільки активно організовував різні журналістські заходи на Хмельниччині (хоча треба відмітити, що він любив приймати гостей, був дуже гарним та гостинним

господарем), а й багато їздив Україною. Пам'ятаю зустрічі з ним на Міжнародному телефестивалі «Агросвіт», Всеукраїнському фестивалі телевізійних і радіопрограм «Калинові острови», на багатьох інших цікавих заходах.

Але і тут Анатолій Якович був не рядовим учасником. Часто його як майстра журналістської справи, просили оцінювати конкурсні роботи. Він був м'якою та чуйною людиною, і його принциповість як члена журі завжди поєднувалася з бажанням допомогти творчому зростанню молоді.

Донька Анатолія Яковича, Тетяна, продовжила його справу. Вона зараз моя колега, викладає в Інституті журналістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Мені особливо приємно, що я був опонентом її дисертації «Зародження і розвиток журналістикознавчих досліджень в Україні (кінець XIX ст. – 80-ті роки XX ст.)».

Анатолій Якович був спокійною та самодостатньою людиною. Він міг і любив допомагати людям. Не тільки заснував Хмельницьке телебачення, але й виростив когорту кадрів, які тепер працюють в ефірі. Шкода, що його не стало. Минув час, але залишається сум за світлою людиною Анатолієм Яковичем Трачуком.

«ПОДІЛЛЯ-ЦЕНТР»:

ТРАЄКТОРІЯ ТВОРЧОГО ПОЛЬОТУ

(Погляд крізь простір і час)

*«Тепер усе, що пережите, –
згадане й перелічене.
Як і належить
незворотнім задумам
ворожки-вічності...»*

Роман БРАТАШ

ЗАЛИШИТЬСЯ У ДОБРІЙ ПАМ'ЯТІ ЛЮДЕЙ...

У цьому світі все дочасне. Здається, недавно садив у своєму саду яблуні, а вже з того часу минає сорок років. Давно радувала своїми плодами «Слава переможцям» (такий сорт яблунь), але нині вони доживають свого віку, залишаючи по собі у моїй пам'яті гарний запах і добрий смак своїх плодів.

Подібне віддзеркалення емоцій маємо, коли від нас відходять у потойбіччя рідні по крові чи близькі по духу люди. Коли до мене подзвонив із Хмельницького мій колега Микола Софійчук і повідомив, що помер наш шеф-редактор, а це колишній генеральний директор Хмельницької обласної державної телерадіокомпанії «Поділля-центр», мене охопив і сум, і збентеження. Якось не вірилось, що така людина пішла з життя. Я бентежився, що не зміг віддати Анатолію Яковичу повагу, коли його супроводжували в останню дорогу, і розділити скорботу з його рідними та близькими. Бо завдячую долі, що звела мене з такою (вибачте за тавтологію) людиною людиною. Будучи свого часу головним редактором обласного радіо, він ніколи не зачинявся у своєму кабінеті. Ніколи, немов початківець, не розлучався з блокнотом і мікрофоном. А ще він міг знайти для людей і добре слово, і виявити повагу.

Наведу лише один епізод із наших взаємин. Була у нас у ранковій радіопередачі рубрика «Довгих літ вам, доброго здоров'я!». Це розповіді про літніх людей, які гідно пройшли чи проходять свій трудовий шлях. Приурочувалось це до їхніх юві-

лейних дат. Списки таких ювілярів подавали з районів, і кожен із редакторів чи кореспондентів, виїжджаючи у відрядження за завданням редакції, принагідно брав інтерв'ю і у них. Одну з таких передач підготувала наша молода колега. Анатолію Яковичу програма здалася дещо шаблонною і він доручив мені, тоді ще молодому журналісту, її відредагувати. Я розпитав Ніну (так звали колегу) про її героїню, де вона живе, як живе, чим займається, про її вподобання. В моїй уяві постала хатина на краю села, а в хатині хоч не пишно було, та затишно. Стіл застелений білим вишитим обрусом, і постіль вкрита вигаптуваним простирадлом, і родинні фотографії на стіні у вишитих рушниках, і лагідний блиск очей господині, і доброзичливі нотки в голосі – все це вимальовувало її образ. Бо речі самі говорять за людину. І хоч їй уже шістдесят, але веселий погляд, і тиха, але вивірена хода, і навіть натруджені руки не виказують її віку. Це був своєрідний комплімент, бо вік жінки вимірюється не часом, а її виглядом.

Приблизно у такому плані була зроблена мною підводка, а далі – записане інтерв'ю, побажання довгих літ і доброго здоров'я та привітальна пісня.

Коли Анатолій Якович прочитав мою поправку, він сказав лише два слова: «Гарно і просто». Ці слова і досі в моїй пам'яті, вони стали авансом у подальшій моїй роботі. Бо писати просто – це непросто. Про це знає кожен журналіст. Почути добре слово – це стимул для творчого зросту. Це той самий духовний для людини мікроелемент, як мікроелемент хімічний для рослини. Його потрібно грам чи два, щоб додати їй сил для росту.

Коли мені свого часу запропонували заповнити вакансію в районній газеті в Дунаївцях, після недовгих роздумів, я погодився. Бо в цьому місті проживала моя сім'я, тут я мав намір побудувати свій дім, розвести гарний сад, пасіку. Коли подавав заяву на звільнення, Анатолій Якович порадив не поспішати, бо мене в скорім часі чекала квартира в Хмельницькому. Тоді я не послухав і дуже скоро пошкодував. Здійснити свої наміри виявилось непросто. З тих причин доля закинула мене на Саха-

лін. Там я точив своє перо в редакції міської газети. Але це було пізніше. Працюючи в Дунаївцях, я постійно співробітничав з обласним радіо у безпосередньому контакті з Анатолієм Яковичем. Кожного тижня по радіо звучало по кілька моїх інформацій і по одній, а подекуди і по дві окремі передачі. Наскільки плідною була ця співпраця, зішлюсь на один факт. У 1980-му році випала нагода побувати у Франції. Кошти на цю путівку, а це понад 500 карбованців, заробив саме на гонорарах.

Інший спогад вже з часів моєї роботи на Хмельницькому обласному телебаченні. Одного дня, коли я перебував на лікарняному через травму ноги, до мене зателефонував тодішній старший редактор Володимир Бутенко і повідомив, що на роботі мають відбутися дуже важливі збори і моя присутність обов'язкова. У залі засідань – бурхливі дебати. Надія Петльована – наша співробітниця – повідомила, що Анатолій Якович подав заяву на звільнення і до списку претендентів на посаду генерального директора висунулись два його заступники: від радіо і від телебачення. Це зібрання, якщо образно висловитись, нагадувало мені сварку двох мисливців за шкуру невбитого ведмедя. Мені було і соромно, і боляче за своїх колег. Бо так швидко забути про людину, яка у найскрутніші часи нашої Незалежності зуміла удвічі збільшити обсяг обласного радіомовлення і на «голому місці» створити телебачення, може тільки бездушний. Прикро, що за посаду боролись саме ті, кого Анатолій Якович прихистив і наблизив.

Роздумуючи пізніше над тим, що відбулося, я пошкодував, що не виступив із пропозицією включити до списку претендентів на посаду очільника телерадіокомпанії Анатолія Яковича Трачука. Гадаю, що тоді б всі крапки були розставлені. Та вони розставились самі собою – обставини так склалися, що Анатолій Якович невдовзі повернувся до своїх обов'язків і надалі залишився на своїй посаді.

А нині він залишається в добрій пам'яті багатьох, як запах стиглих яблук сорту «Слава переможцям».

Володимир БУТЕНКО

ІЗ ВДЯЧНІСТЮ І ПОШАНОЮ

Вперше з Анатолієм Яковичем Трачуком я зустрівся у липні 1992 року. Відбулася ця подія у приміщенні колишнього Будинку політосвіти, який було передано для створення Хмельницької обласної телерадіокомпанії. У той час я був у відпустці, але вже знав, що незабаром буде наказ про моє звільнення зі Збройних сил і треба повертатися у Хмельницький. Виникало питання про працевлаштування, бо на той час я завершив навчання на Московському факультеті журналістики за спеціалізацією «фотожурналістика». Про це і розповів Анатолію Яковичу з надією влаштуватися якщо не журналістом, то відеооператором. Справа у тім, що навчальна програма з фотожурналістики була дуже близька до програми навчання кінооператорів Всесоюзного державного інституту кінематографії. Потрібно зауважити, що він дуже уважно мене вислухав, поцікавився сімейним станом, наявністю житла і зауважив, що потрібно опанувати українську. А загалом запевнив, що після звільнення обов'язково це питання буде вирішене позитивно. Так відбулося наше знайомство.

До Хмельницького я повернувся 1993 року і, чесно кажучи, не наважився працевлаштовуватися у телерадіокомпанію, а причиною було погане володіння державною мовою. Деякий час для набуття мовної практики працював у газеті «Поділля», де редактором був Віталій Чижевський. У жовтні набув громадянства України, а у грудні 1993 року відбулася друга зустріч з А. Трачуком, яка і стала вирішальною для моєї подальшої долі.

Бутенко Володимир, заслужений журналіст України.

Анатолій Якович згадав мене і запитав, чому відразу не звернувся до нього, як домовлялися. А далі повідомив, що я буду прийнятий на роботу редактором, але з однією умовою – до червня 1994 року маю опанувати українську мову, бо мені доведеться працювати в прямому ефірі.

Потрібно сказати, що Анатолій Трачук створював творчу атмосферу в телерадіокомпанії. Між іншим, головною умовою у колективі було спілкування винятково українською літературною мовою. Суржик взагалі не допускався. Крім цього, постійно запрошували викладачів української мови для занять із журналістами. І це для мене була справжня школа, бо вже за півроку відчув певні успіхи. Найбільше приваблював мене інформаційний жанр і, потрібно віддати належне Анатолію Яковичу, він це відчув. На початках інформаційні випуски «Подільської панорами» робилися усіма редакторами і не були систематизовані. Однак в ефір виходили через день і лише тоді, коли була інформація. Як правило, журналіст виїздив у відрядження в район для збору матеріалу для передачі. І в обов'язковому порядку він мав привезти сюжет для інформаційного випуску. Потрібно зауважити, що не всі журналісти були цим задоволені. Головним редактором телебачення був талановитий журналіст Володимир Висоцький, який перейшов на телебачення з Хмельницького обласного радіо. Ми неодноразово обговорювали з ним питання створення інформаційної служби на телебаченні і з цією пропозицією звернулися до Анатолія Яковича. Він уважно вислухав нас і лише запитав, а чи зможемо щоденно наповнювати інформаційний випуск обласними новинами. Так, за його згодою, на Хмельницькому обласному телебаченні була створена Служба новин, а у листопаді 1994 року наказом по телерадіокомпанії я був призначений її керівником.

Служба новин – це справжній гарячий цех. Свого роду молотарка, як про нашу щоденну роботу висловилася моя колега Анастасія Василівна Петльована, бо кореспонденти служби новин працюють навіть в екстремальних умовах. І, передусім, визначальну роль відіграє фактор часу. Крім того, сюжет ін-

формаційного випуску має бути стислим і починатися з головного. На жаль, у той час серед моїх колег інформаційний жанр не користувався повагою. Ну що ж це за творчість, розмірковували вони, коли потрібно зробити сюжет тривалістю не довше двох хвилин? Тоді до нас прийшли випускники факультетів журналістики, які досить гармонійно вписалися у колектив. Це Віра Сівачук, Наталя Жовталюк, а також і досвідчені журналісти Микола Куземський, Анастасія Петльована. Загалом період створення інформаційної служби був дуже цікавий і захоплюючий. Ми на практиці відпрацьовували технологію створення інформаційних випусків і це при тому, що досвіду цієї роботи не мали. Звичайно, що виникали і проблеми технічного характеру, коли не вистачало відеооператорів, коли потрібен був додатковий час для монтажу сюжетів. До речі, на початках ми мали лише одну монтажну лінійку і, крім інформаційних випусків, на ній монтували також і тематичні передачі. Але труднощі долалися і у цьому дуже оперативною і своєчасною була допомога Анатолія Яковича.

У січні 1995 року за ініціативою генерального директора я був направлений на навчання у Київський інститут підвищення кваліфікації працівників телебачення, радіо і преси. Це був дуже корисний для мене місяць навчання, бо після повернення справи пішли набагато краще. Крім інформаційних випусків, ми стали готувати і щотижневу інформаційно-аналітичну програму «Тиждень Хмельниччини». І найцікавіше для мене було працювати над створенням телевізійної програми «Служимо Україні». Так, 1996 року у складі делегації Хмельниччини пощастило стати свідком підняття Державного прапора на кораблях ВМС України. А вже 1997 року був акредитований на перших міжнародних навчаннях «Сі Бриз» разом із відеооператором Олександром Горішевським. Це було надзвичайно цікаве відрядження! 36 годин у морі на малому протичовновому кораблі «Хмельницький», марш із Одеси до військового полігону Широкий Лан поблизу Миколаєва, навчання українських та американських морських піхотинців – усе це було відзняте, і

в ефір вийшло кілька телевізійних передач. Зазначу, що цьому сприяв Анатолій Якович Трачук.

На Хмельницькому телебаченні був започаткований телевізійний фестиваль військової пісні «Червона калина». Загалом в області у другій половині 90-х років дислокувалося багато військових частин, тому я і запропонував Анатолію Яковичу організувати щорічний фестиваль. Пропозиція йому сподобалася і незабаром із командирами військових частин був узгоджений графік роботи знімальної групи. Вже у грудні 1996 року ми успішно провели перший фестиваль «Червона калина». Фестиваль зацікавив Міністерство оборони України і вже наступного року на фінальному концерті були присутні представники управління з виховної роботи та військові журналісти. Про наш фестиваль розповідали газета «Народна армія» та Центральна телерадіостудія Міністерства оборони України, і це був певний успіх.

Наступна подія, що відбулася у Хмельницькому завдяки організаційним здібностям Анатолія Трачука, це VI Всеукраїнський фестиваль журналістської творчості «Калинові острови-2001». Масштабний творчий захід зібрав журналістів усіх обласних телерадіокомпаній України і впродовж тижня тривав конкурс телевізійних та радіопрограм. У фестивалі взяли участь понад двісті творчих працівників і всіх їх потрібно було розташувати, організувати перегляд та прослуховування конкурсних програм, забезпечити роботу журі конкурсу. І з цим завданням ми впоралися досить успішно. Впродовж наступних кількох років я зустрічався з журналістами, які брали участь у фестивалі, і вони із захопленням згадували про нього. Потрібно сказати, що у цей період були організовані екскурсії культурними та історичними пам'ятками Хмельниччини, що було сприйняте із захопленням. Проживали учасники фестивалю у Маківському санаторії неподалік Дунаївців, що стало рекламою для цього закладу.

Зазначу, що для Анатолія Яковича телерадіокомпанія залишалася улюбленим дітищем. Загалом це було прибуткове

державне підприємство, бо отримуючи з державного бюджету фінансування у розмірі двох мільйонів гривень, за рахунок рекламної діяльності надходило три мільйони. А.Я. Трачук був єдиним успішним керівником, бо з того часу, коли він пішов на пенсію, почався період занепаду телерадіокомпанії. Рішення ж про ліквідацію обласних державних телерадіокомпаній і перетворення їх у корпункти, вважаю, великою державною помилкою.

Створення ж і успішна робота телерадіокомпанії на Хмельниччині – велика заслуга Анатолія Яковича Трачука. Особисто я з вдячністю та пошаною згадую цю людину.

Лідія ГЕРМАН

РОБОТА БУЛА В РАДІСТЬ

За роки багаторічної керівної роботи Анатолія Яковича Трачука не зіпсувалися його людські риси. Спокійний, зосереджений, розсудливий – він завжди був відкритим у спілкуванні. Навіть до молодих колег ставився, як до рівних, завжди з увагою і повагою. Завдячую йому, що запросив мене на роботу в телерадіокомпанію.

Тоді якраз я стояла перед непростим життєвим вибором: податись у бізнес чи спробувати реалізувати себе в професії режисера, здобутій ще в юності. Слід сказати, що до підприємництва я особливого хисту в себе не помічала, тому з радістю захопилась за пропозицію Анатолія Яковича.

З його допомогою освоїла телережисуру, адже в мене за освітою була інша режисерська спеціалізація, і телережисуру ми студентами вчили лише дотично.

Але тоді, на початку і в середині 90-х, у Хмельницьку обласну державну телерадіокомпанію прийшло немало людей без спеціальної освіти. Власне телебачення було тоді для Хмельниччини в дивину. І професійних тележурналістів, телережисерів, телеоператорів та освітлювачів серед нас майже не було. Ми все вивчали вже безпосередньо на місці роботи – у студіях та під час зйомок.

Але Трачук довіряв нам, як собі, адже всі ми горіли цією роботою. У нас не було поняття 8-годинного робочого дня. Ми працювали стільки, скільки було потрібно. Нерідко робочий день закінчувався далеко за опівніч. А на ранок треба було вирушати в якийсь район на зйомки. Та ніхто не ремствував, адже всі бачили, що й генеральний днює і ночує на роботі.

Це були прекрасні часи. І не лише тому, що ми були молоді, а ще й тому, що робота була в радість. Лише той, хто займався в житті улюбленою справою, в змозі зрозуміти й оцінити, скільки щастя дає робота, яку ти любиш!

А якщо при цьому ще й керівництво не притісняє тебе, а дає тобі сповна розкрити творчі задуми і здібності, то про що можна мріяти ще? Анатолій Якович зумів створити на обласному телебаченні таку вертикаль влади, яка не тяжіла над людьми, а лише допомагала їм у творчому процесі. Його авторитет у колективі був беззаперечний. Трачуку не треба було підвищувати голос або вживати якихось репресивних заходів. Досить було його слова, щоб усе було виконано.

Його не боялись, а просто безмежно поважали. І нікому навіть на думку не спадало не виконати його розпорядження. Адже не можна підвести людину, якій ти безмежно довіряєш, і яка безмежно довіряє тобі.

За багаторічну працю в колективі ми разом із колегами втілили багато цікавих проєктів, брали участь у різноманітних телевізійних конкурсах і фестивалях. Звісно, що під час роботи траплялись і суперечки. Але то були винятково творчі суперечки, і ніхто з нас не боявся висловити директору свою думку та навіть і посперечатися з ним, відстоюючи якийсь епізод у телепередачі.

Він також пристрасно сперечався. Траплялося, що ми йшли з його кабінету, грюкнувши дверима. Але на ранок наступного дня все було як завжди: усміхнений Трачук, монтажна, що пропахла кавою, і п'яний процес творення нового.

Ніхто з нас не думав, що він піде так рано. Однак доля розпорядилась по-своєму. Для нас усіх це стало великою втратою. Свічка його життя догоріла, але свічка пам'яті, яку він залишив по собі, ще довго сяятиме кожному з нас. Адже той період життя, який ми працювали з ним та під його керівництвом, не викреслити з нашої пам'яті. Для більшості з нас той період життя був найкращим і найповнішим. І таким зостанеться довіку.

Тетяна ГОНЧАРЕНКО

ТАЛАНОВИТИЙ КЕРІВНИК. ЖУРНАЛІСТ ВІД БОГА

Згадую Анатолія Яковича Трачука і плачу: наскільки світла і значуща в моєму житті була людина. З найкращими людськими рисами. Надзвичайно талановитий керівник, журналіст від Бога. За сорок років праці кадровиком у колективі телерадіо я дозволю собі впевнено це стверджувати. І стиль викладення його думок був надзвичайно простим і легким. І людиною він був простою у спілкуванні, чуйною до проблем співробітників. Напевно, не було в компанії людини, якій би він у чомусь не допоміг, не підтримав у скрутному становищі.

Дозволю собі згадати декілька епізодів, пов'язаних із Анатолієм Яковичем.

...Працювати в Хмельницьке телерадіооб'єднання я прийшла молодією дівчиною. І вже тоді колектив вирізняв Анатолія Яковича як найталановитішого журналіста. Тож згодом керівником він став по праву. Спокійний, чесний, працьовитий. Ніколи не вівся на людську підлість. Пам'ятаю, якось зі співробітницею запізнилися з обіду. Мені вдалося прошигнути на своє робоче місце непомітною, а їй Анатолій Якович зробив зауваження. І коли вона обурилась, що, мовляв, «А ось Таня також...», Анатолій Якович відповів: «Я від тебе чекаю пояснень, а про Таню не запитую».

...Виділили для колективу телерадіо велике приміщення біля центрального майдану. Назрів розподіл кабінетів. Я мріяла про сонячний кабінет, бо з батьками проживала в квартирі з

Гончаренко Тетяна, інспектор із кадрів (1992-2007 рр.), ст. інспектор із кадрів ХОДТРК «Поділля-центр» (2007-2014 рр.).

вікнами на північ, а потім придбала квартиру, в яку сонце майже не заглядало. Тому буквально набридала з цим Анатолію Яковичу і, нарешті, він сказав: «От пішли разом і ти побачиш, що там немає кабінетів із вікнами на південь». У результаті на третьому поверсі у великогабаритній кімнаті він розпорядився зробити простінок і я отримала омріяне робоче місце.

...Протягом довгих років виходила в ефір вітальна передача за листами – спочатку радіослухачів, а потім і телеглядачів. Передача була комерційна, що давало можливість додатково заробити журналістам – авторам програми. Я, працюючи поруч із метром журналістики С.Б. Шумахером, частенько допомагала у його роботі як автору вітальної передачі. Він сказав, що з дозволу В.В. Федоришина, який тоді очолював наш колектив, міг би працювати над передачею зі мною в парі. Федоришин довго мені розказував, що не може мені доручити цю справу, адже я не журналіст, і навіть не погодився глянути підготовлені мною вітання. Я вдячна Анатолію Яковичу, який повірив у мене. Майже двадцять років я була автором вітальної телепередачі і виправдала його довіру, не отримавши за цей час жодного нарікання з боку телеглядачів.

...Була складна ситуація в моєму житті. Чоловік за станом здоров'я звільнився зі служби. Коштів тоді у сім'ї було обмаль. За навчання сина в університеті платити нічим. І лише Анатолій Якович допоміг мені вирішити це питання. Царство Вам небесне, дорога людино, і моя безмежна вдячність.

Згадуватимуть Анатолія Яковича Трачука теплими словами ще довго всі, хто його знав, кому пощастило працювати під його керівництвом. Дай, Боже, кожному такого керівника!

Антон ДОВЛАТОВ

«МІЙ ДИРЕКТОР»

«Завдання лідера в тому, щоб було більше лідерів, а не в тому, щоб було більше тих, хто слідує за лідером». Я не знаю звідки Ралф Нейдер, американський юрист, знав Анатолія Яковича, але в тому, що говорив саме про нього, сумніву не маю.

Адже саме таким лідером і був мій директор Анатолій Якович Трачук. Він дозволяв набивати творчі шишки, експериментувати і помилятися, бо знав, що саме так і здобувається справжній досвід. А здобувати було що, адже я прийшов на ХОДТРК, коли навчався на третьому курсі інституту, тож диплома ще не було, на відміну від бажання працювати на телебаченні. Пам'ятаю, як хвилювався перед першою зустріччю з Анатолієм Яковичем. Вона, до речі, була дуже короткою, але саме ця зустріч відкрила мені двері в світ телебачення.

– Робота не заважатиме навчанню в інституті, адже освіта для журналіста надзвичайно важлива? – запитав Анатолій Якович по-начальницьки повчальним тоном.

– Та я все одно на юриста навчаюсь... – відповів я.

Він засміявся і сказав:

– Тоді чекати не будемо, навчимо самі.

З наступного дня я вже гриз граніт теленауки в службі інформації ХОДТРК «Поділля-центр», яка стала моєю школою, ВУЗом, роботою і справою життя. Там були колеги, друзі і наставники. Адже в колективі нашої телекомпанії були особливі стосунки. І в цьому величезна заслуга Анатолія Яковича.

Кажуть, він був дуже суворим і вимогливим. Я не можу ні спростувати, ні підтвердити чуток щодо його суворості. Не пощастило мені потрапити під грім його вимогливості. А от що він був з тонким почуття гумору – це точно! Пригадую, як він вміло міг одним жартом «обеззброїти» будь-кого.

Треба сказати, що держава не особливо балувала нас розмірами зарплат. Я отримував 1150 грн на місяць і абсолютно не зважав на це. Як так? Чому це влаштовувало? Все просто! Коли я отримав одну з перших зарплат, запитав у Анатолія Яковича: «Чому так мало?». А він усміхнувся і сказав: «Тебе безкоштовно показують по телевізору, а ти ще за це гроші хочеш?!». Жарт, який якнайкраще характеризує Анатолія Яковича. «Якщо не можеш змінити чогось, зміни своє ставлення до цього», – це ще одна мудрість, якої навчив мій директор. Називаю його «мій директор», бо впевнений, що для кожного він «свій». І для кожного пам'ять про нього особлива.

Наталя ЗАХАРЧУК

УСЕ ПІЗНАЄТЬСЯ У ПОРІВНЯННІ...

Як це часто буває у житті, сповна оцінити, яким був Анатолій Якович, я змогла лише тоді, коли він уже не був генеральним. Як то кажуть, усе пізнається у порівнянні... І тоді, у тому порівнянні, тобі відкривається, наскільки людяним і незлопам'ятним він був. Ніколи не забуду того, як у нас захворів син. Анатолій Якович якось зумів так все залагодити, щоб ми з чоловіком могли удвох бути з ним у Києві, не беручи відпустку за власний рахунок. Не кожен керівник на таке піде, це правда.

Ми не так часто спілкувалися (про що зараз шкодую), але, пам'ятаю, одного разу він сказав мені у кабінеті: тобі єдиний ми дозволяємо робити те, що ти хочеш... Аналізую ті його слова і розумію, що справді зреалізувати себе у творчості змогла значною мірою завдяки йому, тому що не ставив палки в колеса, не обрізав крила, а тільки підбадьорював і заохочував... не був скупим на похвалу. І вмів підмічати щось таке, що притаманне саме тобі.

Одного разу ми таки мали розмову на підвищених тонах, коли Трачук сказав, що передача не піде в ефір. «Не піде? Добре, тоді я пишу заяву на звільнення». Тиждень я попрацювала на іншому каналі, але навіть тижня мені вистачило на те, щоб зрозуміти, що там взагалі не буде жодних перспектив для творчості і нормальної роботи. Але ж не підеш вже проситися назад... І тут у неділю – дзвінок. Анатолій Якович! Я так зраділа, хоча не знала ще, про що буде мова. А він так здалеку: «На-

таша, от дивлюся зараз твоєю програму і думаю: якби всі були зроблені в такому стилі...». Я почала щось там відповідати. Ми обоє розуміли, що він просто дає мені привід повернутися і я, звичайно, за нього вхопилася. Ніколи не був злопам'ятним і злим. І я от собі думаю: це ж треба було йому про мене пам'ятати, зателефонувати, покликати. Адже незамінних немає, ми це знаємо. Але він не розкидався людьми. Можливо, не лише через те, що дбав про телебачення, але й тому, що дбав про людей.

Тепер Анатолій Якович завжди згадується мені усміхненим. У його присутності ти почувався ненапружено. Він не робив із себе великого начальника. Він був у спілкуванні дуже простим.

Людмила КОВАЛЬ

«ЛЮДИНА З ВЕЛИКОЇ ЛІТЕРИ!»

Свої спогади хочу розпочати з лютого 1997 року і першої зустрічі з Анатолієм Яковичем, адже перед тим, як потрапити на роботу у ХОДТРК «Поділля-центр» мене привели до нього на співбесіду. Я сиділа навпроти Анатолія Яковича. Розмовляючи та відповідаючи на його питання, весь час дивилась прямо у вічі. Цей момент він мені згадав через багато років, пригадую його слова: «Люда, я відразу знав, що ти мене ніколи не підведеш і тобі можна довіряти. Твій погляд багато чого розповів про тебе...».

На той час набирали штат для радіостанції «Поділля-центр», 104.6 FM. Єдиною вільною вакансією була посада секретаря і тому я розпочала свою роботу на цій посаді. Але в мене була мрія стати ведучою. Потрапивши один раз в прямий радіоефір, я захопилась назавжди. В мене було багато наставників і вчителів, і вони були різні, але завдяки Анатолію Яковичу я стала тим, ким мріяла на той час – ведучою! На мою адресу були нарікання, що у мене немає журналістської освіти, але Анатолій Якович якось сказав: «Справжній журналіст не той, хто має освіту, а той, хто вміє слухати. Навчися слухати співрозмовника...». Я вдячна йому за підтримку, за розуміння і за довіру. Адже з часом я стала ведучою на радіо і на телесбаченні, потім завідувачкою відділу радіостанції, а в період із 2006 по 2008 рр. виконувала обов'язки директора радіостанції «Поділля-центр».

Коваль Людмила, журналістка.

За весь час роботи під керівництвом Анатолія Яковича Трачука наш молодий і невеликий колектив FM-радіо завжди отримував його підтримку і розуміння! Я не могла собі навіть уявити, що його не стане, або він не буде працювати! Але це сталося... Я вдячна Богу, що мала можливість працювати під його керівництвом і вважаю його Людиною з великої літери! Тому, що незважаючи ні на кого і ні на що, він залишався завжди людиною. Він завжди міг по-батьківськи вислухати, порадити і підказати...

Анатолій Якович, Ви залишили про себе тільки приємні та позитивні спогади...

Любов КУРМАНСЬКА

НАШ ГЕНЕРАЛЬНИЙ БУВ ТВОРЧОЮ ЛЮДИНОЮ

Моя робота на телебаченні – це вагома частина і один із найкращих періодів мого життя. Щодня я з задоволенням йшла на роботу і часто засиджувалася допізна. Там виросли мої діти і діти колег, які не раз були учасниками наших передач. Мені було цікаво буквально все і я з захопленням працювала над кожною програмою. У нас був чудовий колектив і, думаю, у цьому є неабияка заслуга нашого Генерального директора. Він створив це телебачення разом із колегами-однодумцями, і він жив ним. Під його керівництвом ми могли творити і втілювати свої ідеї і задуми у різних телевізійних форматах. Тоді у нас панувала атмосфера свободи творчого пошуку і плідних дискусій. Розмаїття програм і «різношерстість» інженерної і творчої команд – це хороша основа для творення. Мені здається, ми чудово доповнювали одне одного, і в цьому тандемі народилося і було реалізовано багато цікавих проєктів. Відтак пропрацювала оператором відеомонтажу на Хмельницькому обласному телебаченні багато років. Прекрасні спогади та яскраві враження про ті часи у мене залишилися й донині.

Анатолій Якович завжди хотів створювати самобутні та пізнавальні передачі про наш край. Одним із таких проєктів став цикл «Імена». Взявшись за нього, Анатолій Якович знаходив цікаві, варті уваги факти про людей, які своєю працею прославили Поділля. Загалом працювати з ним було цікаво, але нелегко. Він був людиною вимогливою і знав що саме хотів отримати в результаті. Якщо не вдавалося змонтувати передачу з першого

Курманська Любов, оператор відеомонтажу.

разу, ми переробляли, підбирали нові кадри, переписували сценарій, – перемонтовували доти, доки не отримували бажаного. Кожен титр, кадр, акцент мав бути на своєму місці і створювати повноцінну картину бажаного сюжету чи телефільму.

Згадую нашу співпрацю над однією з таких програм. Анатолій Якович запропонував підготувати передачу про мого родича, Анатолія Ігнащенка, відомого архітектора, заслуженого діяча мистецтв України, знаного своїми роботами не тільки на батьківщині, а й далеко за її межами.

Готувати цю програму було надзвичайно цікаво. Для себе я відкрила багато нових фактів із життя свого родича, та й загалом батькової родини. Пригадую, як ми приїхали на зйомки в село Захарівці, де народився герой нашої передачі. Це також батьківщина і мого батька. Він приїхав з нами, щоб показати нам садибу, де виріс його двоюрідний брат, який згодом став відомим архітектором і скульптором. Батько помітно хвилювався, але був радий поділитися спогадами, які торкалися також і його дитинства й юності. Це було і радісно, і водночас щемливо як для нього, так і для мене. Дуже вдячна Анатолію Яковичу за роботу, бо основну її частину, а це збір архівних матеріалів, він зробив сам.

Наш Генеральний був неординарною і творчою особистістю. Яюсь, пам'ятаю, ми монтували фільм на телефестиваль. Одним із співавторів був Анатолій Якович. При монтажі було багато суперечок. Кожен мав своє бачення щодо певних фрагментів фільму, але в такій творчій «мішанині» різних поглядів і підходів готується насправду щось оригінальне і виняткове.

Анатолію Яковичу подобалося бути з колективом не тільки в праці, але і на відпочинку. Поїздки, зокрема в Карпати, були сплановані з відвідинами різних музеїв, історичних місць. Вони завжди були цікаві, пізнавальні і згуртовували наш колектив.

Попри постійну зайнятість своїми директорськими обов'язками, він завжди знаходив час для творчості, для чогось прекрасного, доброго, повчального, вічного. І те, що було створене, надовго залишить свій слід в історії сіл, міст, краю, і в серцях тих людей, які частинкою душі були причетні до цього творення.

Любов МАРЧЕНКО

ТРАЧУК СВОЇХ НЕ ЗДАВАВ

Бувають люди, з якими доля зводить випадково, але той випадок стає щасливою лотереєю. Саме таким «щасливим квитком» для мене стала зустріч із Анатолієм Яковичем Трачуком. Не переповідастиму, як потрапила на телевізійну роботу. Скажу лишень, що, працюючи перед тим у газеті, ніколи не мріяла про телевізійну кар'єру.

Телебачення здавалось мені недосяжним світом, де працюють напівлюди-напівбоги, а тому, коли я, на пару з колишньою співробітницею, зі своєю заявою опинилася в кабінеті у генерального директора ХОДТРК «Поділля-центр», то була майже в непритомному стані. Трачук, якого я бачила вдруте у своєму житті (вперше зустріла його на якійсь прес-конференції, і він мені видався дуже суворим), довго вивчав наші заяви, а потім, дивлячись у вікно, якимось буденним голосом вимовив: «Я беру вас на роботу».

Тріумфувати в його кабінеті ми з подругою не посміли. Лиш коли опинилися за дверима, вихлюпнули свою радість одна на одну.

Компанія «Поділля-центр» була великою і за виробничою площею, і за чисельністю працівників. Тому з генеральним можна було не зустрічатися й кілька днів поспіль, тим більше, що я, відверто кажучи, не дуже прагнула тієї зустрічі. Зараз у це сама не можу повірити, та попервах я Трачука відчайдушно боялася. Мої враження від спілкування з ним – то низка епізодів. Із часом ті епізоди нанизувались один на одний, і далеко

Марченко Любов, журналістка.

не все запам'яталося. Зосталось лише те, що відклалося десь на глибинному рівні і, мабуть, найбільше вразило на той момент.

Епізод перший

Я працюю в службі новин журналістом на аграрній тематиці. Щодня роблю сюжети, намагаючись розповісти глядачеві про намологи і надої. Сиджу в залі на традиційній щотижневій «летучці». Наприкінці огляду традиційно слово бере генеральний.

«Мене найбільше непокоїть «Подільська панорама». В нас тема села зовсім не висвітлена», – говорить Трачук, обводячи поглядом зал.

Він не дивиться конкретно на мене. Та мені здається, що він свердлить поглядом саме мене. Я не знаю, як по-іншому висвітлювати тему села. Мене, журналістку, що прийшла з міської газети, відразу кинули «під танк», а всі мої знання про село вичерпуються літніми канікулами в бабусі і надоями від її Зірки. Ловлю себе на думці: якщо зараз директор зупинить свій погляд на мені, я просто помру. Отут. Прямо на «летучці». Мені враз хочеться стати зовсім малою, мікроскопічною і забитися десь у шпарину між паркетинами, щоб мене ніхто там не побачив.

Епізод другий

Мені доручили зробити сюжет до 7 листопада (тоді вже ідеологія була не радянська, але свято таке ще пам'ятали). Ну і я, зі своїми войовничо лівими поглядами, написала той сюжет зі своїх класових позицій. У такому вигляді той сюжет пройшов усіх начальників, аж доки не потрапив на стіл до генерального. Трачук покреслив його уздовж і впоперек, залишивши замість мого довгого емоційного тексту кілька абсолютно нейтральних речень. Із тим поправленим текстом я мала йти начитувати сюжет.

Побачивши, як радикально поправили мій «маніфест», я розлюченою фурією лечу до кабінету генерального. Зустрічаю

його біля актової зали. Починаю сваритись – директор не поступається жодною своєю правкою. Але він не був готовий до такої несподіваної агресії. Анатолій Якович грізно зиркає на мене і категорично забороняє мені ігнорувати його правки. Каже, що я не розумію гостроти моменту і не можу оцінити наслідків свого сюжету. Я википаю, і мало не б'юся з генеральним. І тут Трачук розряджає атмосферу сміхом.

«Марченко, я тебе ще не бачив такою. Ти можеш бути такою злою, не знав», – видихає з себе директор, вже відверто сміючись із мене.

Той сміх так мене збив з пантелику, що я забула всі свої аргументи, якими збиралася «крити» його заборони. Виявляється, наш генеральний уміє сміятися.

Після того випадку я вже перестала його панічно боятися, але пієтет, звісно, залишився.

Епізод третій

Ми знімаємо передачу на конкурс. Фестиваль «Агросвіт» має цього разу відбутись у нас, на Хмельниччині. Десь по обіді повертаємося зі зйомки із Летави. Летава – село знамените, не бідне і благополучне. І ми відчуваємо, що відзнятому матеріалу бракує якоїсь перчинки, конфлікту. Надто гладко все у них там в Летаві. А журі на конкурсах любить драматургію.

Проїжджаючи через забуте Богом село у Городоцькому районі, зауважуємо напівзруйновану порожню ферму. Анатолій Якович просить водія зупинитись, щоби відзняти ту ферму. А раптом щось згодиться при монтажі?

Неподалік від ферми пасеться самотня коза. Коза, звісно, це виграшний елемент у кадрі. Та от, якби та коза стояла посеред закинутої порожньої ферми. Оце був би клас!.. Вагались ми недовго. Трачук відпинає козу і волочить її за ланцюг усередину ферми. Бідолашна тварина щодуху впирається. Вона ж не знає, що цей великий вусатий чоловік просто хоче зробити її телезіркою. В бідну козячу голову закрадаються найгірші припущення, і вона не хоче йти, але чоловік явно сильніший за неї.

Наш оператор Діма Цегольник у цей час знімає всю ту сцену з козою. Режисерка Ліда Герман, спостерігаючи за потугами Трачука, хихикає за кадром.

Потім, переглядаючи відзнятий матеріал, Анатолій Якович зауважує: «То це Ліда так хихикає з мене? От від кого не чекав! Від тебе, Марченко, чекав усього, а від Ліди – ні».

Епізод четвертий

Літо. Спека. Ми приїхали на зйомку в Летаву. Після зйомки їдемо на сільський ставок «заморити хробачка» на природі. Ми нашою телевізійною машиною відразу їдемо до ставка, а тим часом наш оператор із директором господарства Михайлом Шаповалом іншим автомобілем ще об'їжджають кілька сільських об'єктів, дознімаючи потрібні кадри.

Ставок вабить до себе свіжістю. Купальників ніхто не брав, але хочеться після спеки хоч ноги намочити. Я спускаюсь бетонними плитами, якими укріплений берег, вниз до води.

«Обережно, тут плити слизькі», – попереджає мене Ліда Герман, яка вже встигла побовтати босою ногою у воді.

Та вже пізно. Я стаю обома ногами на слизьку плиту і миттю опиняюсь у воді – майже по горло. На мені – білі штани і легка червона блузка. Слизькими плитами, що пообростали зеленим мохом, я намагаюсь видертись нагору, але ці спроби марні. Ліда регоче на повний голос, привертаючи увагу Анатолія Яковича, що був десь неподалік. Він прибігає на її регіт і теж починає реготати.

«От шкода, що оператора нема, який кадр пропадає!» – вимовляє генеральний, аж схлипуючи від реготу.

А я і злюся, і водночас почуваюся глибоко нещасною, поки ці двоє, стоячи вгорі, речуть із мене. Вони подають мені руки з обох боків і намагаються витягнути з води. Але виходить кепсько, бо кожне тягне у свій бік. Тоді я видираю свою руку з руки Трачука, і повністю довіряю свій порятунок Ліді Герман. Та й навряд чи у нього вийшло б мене витягнути. Він так сміявся, що, мабуть, на іншому не міг би сконцентруватися.

Нарешті мене виймають із води. Я почуваюся велетенською зеленою жабою. Мої білі штани стали зеленими, і я сама зелена від злості. Хвала Богу, в нашого водія Юри знайшлася якась роба, щоби прикрити мій сором, поки мокрий одяг сохнув, розкинутий на прибережних верболах.

Епізод п'ятий

Знімаю якесь аграрне збіговисько в обласній адміністрації. Після зйомки заступник губернатора з аграрних питань затримує мене в своєму кабінеті і питає, насупивши брови, хто з їхнього управління давав мені цифри для попереднього сюжету. Мовляв, там були цифри для внутрішнього користування, а не для широкого загалу. А з моєї легкої руки на всю область прозвучало те, що не треба було людям чути. Я, звісно, своїх не здаю, і відповідаю чиновнику, що не скажу, хто дав мені ці цифри.

«Навіщо вам ім'я тієї людини», – питаю в чиновника.

«Як навіщо? Я звільню його з роботи!» – відповідає він.

«Ну то я вам, тим паче, не скажу, хто це», – парирую йому.

«Навіть так?! Тоді звільнять з роботи тебе! Я вже зараз зателефоную Трачукові, щоб тебе звільнив!» – не приховує свого гніву начальник.

Я похнюплена плентаюсь зі зйомки на телебачення. Відразу йду в кабінет до Анатолія Яковича, щоб якось підготувати його до того дзвінка. Розповідаю, що сталося.

«Він обіцяв мене звільнити з роботи», – повідомляю своєму начальнику, з острахом чекаючи на його вердикт. Усе-таки, заступник губернатора – не остання фігура в області. І керівник державного телебачення не може з ним не рахуватись.

«Він тебе звільнить?! А це він тебе брав на роботу чи я?!» – гнівно видихає Трачук.

«Ви, звісно», – відповідаю йому, ще не розуміючи, чому він запитує.

«У себе на роботі тільки я вирішуватиму, кого і за що звільняти. Іди, Люба. Йди спокійно працюй, то не твій клопіт», – вимовляє він уже спокійніше.

У мене відлягає від серця: Трачук своїх не здає.

Трачук своїх ніколи не здавав.

Згодом не один раз мені доводилося в цьому переконуватись. У нас могли виникати різні робочі моменти. Ми могли в чомусь не погоджуватися з ним, сперечатися, сердитися, конфліктувати. Але в нього швидко минала злість. Та й не злість то була, а просто бажання зберегти людей і справу, якій він присвятив життя.

Адже в тому «білому домі», на який виходили вікна нашої ТРК, життя йшло зовсім за іншим розкладом, ніж у нас. Вони там намагалися догодити кожному новому керманичу та різко змінювали свої переконання на угоду політичному курсу чергової правлячої партії. А ми зі своїм демократичним керівництвом, яке дозволяло нам мати власну думку, мусили якось співіснувати з тими чиновниками у спільному інформаційному просторі. Трачук нас оберігав. Мабуть, лише він знав, скільки ударів звідти (і не лише звідти) йому довелося прийняти на себе.

Звісно, тих епізодів, що немов спалахи, зринають у пам'яті, набагато більше. Ми ніколи не були з ним близькими приятелями. Ота «директорська відстань» відчувалась у стосунках. Та коли йшлося про творчість, то ми ставали рівними. І тоді вже не було різниці, хто директор, а хто просто журналіст. Ми вигризли одне в одного кожне слово і кожную концепцію передачі. Це – нормально, так і має бути між людьми, що претендують називатися творчими.

Вже згодом, коли він остаточно обрав для себе статус пенсіонера, ми з дівчатами вряди-годи витягували його на каву. Особлива принада цих зустрічей у тому, що спілкуєшся не з тим, із ким мусиш спілкуватися, а з ким хочеш. У тих зустрічах було стільки теплоти, що вона досі підживлює нам серця.

Востаннє вони зібралися з Трачуком без мене. Дівчата обірвали мені телефон, намагаючись витягнути хоч на годину. Двічі зателефонував і Анатолій Якович. Я не змогла тоді прийти – робота не відпустила. Якби ж хто знав, що то було востаннє...

Василь МАЦЕЙКО

НЕЗАБУТНЯ СТУДЕНТСЬКА ЗУСТРІЧ

Поговірка, що студентів перед екзаменом не вистачає однієї ночі, знайшла своє втілення і в цій згадці... На факультеті журналістики Львівського державного університету імені Івана Франка кожен курс випускав свою стінгазету. Назва відповідала реальності: адже за розміром газета була майже на півстіни коридору біля деканату. Для її випуску потрібно чимало друкованого матеріалу, та й оформлення вимагало багато роботи, особливо художніх здібностей. Отже, на редактора лягала велика відповідальність. То й не дивно, що брати її на свої плечі далеко не кожен другокурсник бажав. Я ж перевівся на стаціонарне навчання після року першого курсу заочного відділення, і коли декан Дем'ян Семенович Григораши запропонував мені взятись за це завдання – відмовити не міг. Я потрохи збирав у однокурсників матеріали, а з самим випуском газети, який мав бути готовий до річниці Великого Жовтня, не поспішав. І ось одного дня викликає мене до себе декан і запитує:

– Де стінгазета?

– Ще немає! – відповідаю.

– На завтра до обіду вона вже має бути повішена на стіні в коридорі. Зрозумів? – різко наголосив Дем'ян Семенович.

Я ж у своє виправдання із запізненням щодо випуску стінгазети, неспішно сказав:

– У нас на курсі немає художника, який би гарно її оформив.

Мацейко Василь, журналіст, директор інформаційної служби телебачення у ХОДТРК «Поділля-центр» (2001-2015 рр.).

– Иди на перший курс, познайомся з Анатолієм Трачуком, який має художні здібності, і від мого імені попроси його оформити газету, – додав декан, завершуючи нашу коротку розмову.

Після третьої пари я знайшов Анатолія Трачука. Переді мною стояв високий, світловолосий, худорлявий, з ледь помітною усмішкою на губах впевнений в собі юнак, за плечами якого була трирічна служба в армії. Він вислухав мене, посміхнувся і спокійно вимовив:

– Хоча я не маю багато вільного часу, але відмовити тобі не можу.

– Врахуй, – сказав я, – нам доведеться працювати довго і допізна.

– Міг би мені це і не казати, адже й так зрозуміло, – почув я у відповідь.

Йому довелося чимало попрацювати над художнім оформленням газети і тільки вночі залишити аудиторію. І при тому – жодних нарікань.

Дуже приємно було наступного дня почути схвальні відгуки про нашу стінгазету. Можливо, не всі, хто біля неї зупинявся, вчитувалися в друковані матеріали, а ось майстерно виконана робота художника зразу впадала у вічі.

Спокійне, виважене ставлення до завдання, відповідальність, прагнення виконати його професійно – ці риси характеру Анатолія Яковича Трачука, сформовані ще у студентські роки, яскраво проявилися пізніше на журналістській роботі і особливо, коли він формував і очолив колектив Хмельницької телерадіомовної компанії «Поділля-центр».

Після навчання у Львові ми з ним у Хмельницькому не раз зустрічалися, а бувало, що й радилися. Тісно наші життєві шляхи переплелися, коли я після роботи власкором Держтелерадіо України прийшов працювати у телерадіомовну компанію «Поділля-центр», де спочатку був директором інформаційної служби телебачення, а згодом – коментатором.

Уже працюючи у цьому колективі, я побачив і відчув, як Анатолій Трачук із розумінням ставиться до своїх підлеглих, довіряє кожному з них і вірить, що його не підведуть. Так працюють лише там, де люди – професіонали, віддані роботі і глибоко поважають свого керівника.

Микола МОТРЕН

ЖИТИ ТЕЛЕБАЧЕННЯМ

– Миколо Володимировичу, заждіть, – почув я, і чиясь рука злегка торкнулась мого плеча. – За вами не встигаю, несетесь зі швидкістю кур'єрського поїзда!

Озирнувшись, побачив Трачука, головного редактора обласного комітету телерадіомовлення.

– Жартую, але дійсно швидко ходите, – прозвучало так, ніби похвалив. – Як живете? До нас чомусь давненько не заходили, відтак і новин свіжих із життя профспілок бракує, є причина? – всі три запитання вимагали відповіді.

Розповісти чи ні? – він очевидно не знав, що з грудня моя редакторська робота вже не пов'язана з газетою «Слово профспілок». Не склалося з головою обласної ради профспілок, який заборонив до друку критичну статтю про виявлені зловживання на торговельній базі при здачі лікарської сировини в обмін на речі підвищеного попиту, розслідування, яким займався разом із журналісткою районної газети. Ще й попередив: «Боже борони, щоб по обласному радіо прозвучало». Йшлося про те, що щасливим володарем телевізора відомої японської фірми підозріло став один із районних начальників, якому за ніби ним привезену сировину – звіробій, ромашку, календулу – зарахували кілограми інших здавальників, оплативши їм це карбованцями. Отака оборудка, як з'ясувалось, була здійснена через використання родинних зв'язків – дружини обох начебто були

Мотрен Микола, журналіст; 1992-2014 рр.: редактор, телеведучий, заступник генерального директора Хмельницької ОДТРК «Поділля-центр».

двоюрідними сестрами. І я не став чекати, аби змусили пом'якшити факти, передав написане у формі фейлетону в районну газету, а разом із цим подав заяву про звільнення з посади.

Одні зі знайомих, дізнавшись про раптове вольове рішення, не забарились висловити невдоволення – «для чого такий демарш», інші схвалили «правильний та рішучий поступок», а дехто взявся навіть допомогти, несподівано запропонувавши поміняти творчу роботу на абсолютно іншу – освоїтись у малому бізнесі: на підприємницькій основі, почавши з чистого листа, зайнятись створенням Бізнес-клубу. Мовляв, для вас усе те, що сталося, назвемо не інакше, як карти в руки – знаєте ділових людей, маєте досвід спілкування, отже...

Відповів коротко:

– Залишив газету, займаюсь бізнесом.

Анатолій Якович чи то не повірив, чи вдав, що недочув, перепитав:

– Чим?

– Біз-не-сом! – повторив по складах і навіть посміхнувся.

Здивуванню не було краю.

– Отакої почув! – оторопів на якусь хвилину. – Невже? А знаєте, може, це і на краще. Хотів вас бачити і ось – нагода. Перейдемо, якщо ви не проти, ближче до справи. Поки не загрузли у ньому, у цьому бізнесі, не знаю, на чому він оснований, але це, повірте, не ваше, – знаю ж бо ваш характер, – тому пропоную повернутись у журналістику. Є рішення Укртелерадіо про створення мережі регіонального телебачення. Займаюсь цим вже як директор новоствореного на базі обласного комітету телерадіомовлення міського телебачення. Потрібні кваліфіковані журналісти, наразі двоє нас із Євгеном Семенюком, можливо, знаєте його. Газетяр, працював у Кам'янці-Подільському, доки «за туманом і за запахом тайги» не подався на Крайню Північ. Ви ж – романтик-цілинник, задовго до нього шукали запахи в казахстанських степах, освоювали цілину, тож одного з них поля ягода, знайдете спільну мову. Є ще толковий оператор

монтажу, він і сюжети може знімати для коротких інформаційних випусків. Декілька разів уже виходили в ефір. Буду радий уже завтра третім бачити вас!

– Щиро вдячний за запрошення! Тільки прошу зважити, одна умова: прийти завтра не зможу. Потрібно передати бізнесову парафію, поки що не знаю кому, як і те, скільки часу займе така процедура. Робота, як розумієте, складна і відповідальна, отак не полишу.

«Бувають же несподіванки, як і дні, ними наповнені, – думав – і сьогодні один з тих, що ошчасливорюють. Такі вкрай любляють діти, коли їм, зазвичай, не цукерки дарують, а щось вимріяне, таке, чим душа переповнена і серце мало не вискакує, чим нахвалитись не можуть, – веселого цуцика, велосипед, щось таке... А тут – на тобі, наче дарунок, – телебачення!

...Телебачення! Про нього ніхто з нас мріяти не мріяв навіть у студентські роки, – думкою повернувся до них. – Тоді телестудії існували де? – лише у великих містах. Працювати на телебаченні випускникам-журналістам, – згадував, – чи то мого, Київського держуніверситету імені Шевченка, чи Львівського, не пропонували. – Навіть тим, хто закінчив із червоним дипломом і мав пільги на право вибору міста при розподілі заявок».

Мене не хотіли відпускати з того бізнесу ні по добру, ні по здорову. Для кожного члена ініціативної групи, яка була зацікавлена у створенні та відкритті найближчим часом у місті Бізнес-клубу, новина про мій перехід на телебачення прозвучала, як капітуляція. Розмова відбувалась у кабінеті міського голови. Як ніхто інший, він теж переймався створенням міського телебачення, знав, що там потрібні будуть досвідчені журналісти, а тут оця несподівана ситуація. Розумів: жаль втрачати людину, яка встигла розпочати роботу нехай не державного масштабу, не такого, як телебачення, але необхідну і в соціальному, і культурному плані.

– Прошу правильно зрозуміти реальну позицію, – відчув, що можна перевести розмову на оптимальний лад. – Дещо з розпочатого доведу до ладу, напризволяще не залишу.

Що ж до оплати, бог з нею, вважайте, на добровільних засадах, що міг зробити – зробив! Надіюсь, продовжать інші, є ж кому. Зрозумійте і повірте, як журналіст, тут людина я випадкова... Журналісту душу не стриножиш, лежить до іншого... Телебачення з бізнесом, з підприємництвом не порівняти, воно – відкриті двері до людей, вікно у світ.

Розмова продовжилась. Та зрештою, – не міг повірити, – мене зрозуміли. Зітхнув із полегшенням.

«Ось він, 4-поверховий будинок міського телебачення, де працюватиму. Йду на чисте місце, – думав, відкриваючи двері, майже через місяць після пам'ятної розмови з його директором. – Довго прийдеться розбудовувати. Мабуть, про це і розмовлятимемо?».

І тут, ледь переступивши поріг, мало не зіткнувся з миловидною дівчиною, що намірилась вийти. Було видно, кудись поспішала, наразі ж зупинилась.

– Добрий день! – привіталась першою. – Так ви і є той самий сюрприз? – почув раніше, ніж пізнав її, Ольгу Добрянську, журналістку з районної газети.

– Не розумію, ви про що?

– Зараз Анатолія Яковича немає, ви ж до нього? Так ось – заінтригував нас тим, що готує сюрприз, мовляв, у колективі має з'явитись журналіст, який вміє вести журналістські розслідування, творча, принципова і обов'язкова людина, багатьох здивує. Оце вас побачила і зрозуміла, кого мав на увазі. Бачите, розгадала той його сюрприз.

«Про мене вже встиг щось розповісти», – згадав недавню зустріч із Трачуком, – але запитав про інше.

– Колектив, бачу, поволі створюється, ви вже тут?

– Поки що освоюємось, небагато нас, лише п'ять журналістів та декілька інженерів є. Pozнайомитесь з кожним, вони на місці. Ми ж з вами вже зустрічались, ніби знайомі. Тоді дуже допомогли розслідувати ту справу про зловживання у сфері кооперативної торгівлі в районі. Фейлетон ваш чи-

тали, перечитували. Скандал навколо японського телевізора як було зам'яти? Закінчилось тим, що вернули його на склад, правління облспоживспілки винесло директору догану, перевели його на іншу роботу.

Знайомство з колективом не зайняло багато часу. Із п'яти журналістів на місці було троє, про щось сперечались...

– Миколо Володимировичу, ви десь тут, Анатолій Якович повернувся! – Чийсь голос покликав.

Той чекав біля розчинених дверей приймальної. Займала вона середину великої аудиторії, розділеної на три кабінети: зліва знаходився пристосований під директорський – його, справа – загальний з кількома столами, поки що ніким не зайнятий. Усі були відгороджені один від одного стіною з кількох товстих листів із пресованої стружки.

– Радий бачити і почути, що звільнились, покінчивши зі своїм бізнесом! – зробив крок назустріч, вітаючись. – З колективом познайомились?

– І не тільки, навіть приміщення оглянув.

– І ваша думка – задумане осилимо?

– На те вони і труднощі, щоб їх осилувати.

– Ви переконаний оптиміст. Значить, здолаємо... А чи вам не розповіли, як здолали, чи то як відбивались від намірів рейдерського захоплення будинку? Таке творилось... Ночував тут з кількома своїми хлопцями. Це було за кілька днів до того, як вже офіційно обласна адміністрація передала нам права на адмінбудинок. Такі були сутички, двері мало не зламали. Під якийсь бізнес відібрати намагались, міліція втрутилась аж коли, – десь на третій день. Відстояли.

Сів за невеличкий стіл, що дістався у спадщину. І тут зловив мій погляд: я з цікавістю розглядав широкі шпарини у стіні на місці з'єднання з дверима.

– Все це тимчасово своїми руками обладнали, як вміли, – пояснив. – Секретні розмови тут не ведуться, тож і підслу-

ховувати і підглядати будь-кому немає сенсу. Секретарка вже є, згодом займе своє місце. А друкарка поки що знаходиться в іншому місці. Бачите, у нас все називається «поки що». Починаємо з нуля. Із спеціальною освітою тележурналістів не знайти, отож кожен окремо і всі, хто прийде, разом щоденно освоюватимемо як техніку зйомок, так і монтажу, розкачуватись немає коли. Оце повернувся з Києва, домовлявся про апаратуру, – знаєте, все впирається в кошти. Проте обіцяють допомогти. Поки що готуватимете, як і всі, інформаційні сюжети, репортажі, братимете інтерв'ю. Тут вам щось нове не підкажу, – знаєте все. З часом, коли колектив збільшиться, складемо програму тематичних передач на кожен наступний тиждень та місяць. До неї внесете і свою, одну чи дві, – це зрозуміло. Безперечно, програму передач, перед тим як затвердити і направити в Київ, обговоримо, визначимо доцільність тієї чи іншої передачі, – виглядатиме все як державне замовлення. Все прийде з часом. Мета моя – не міська, а потужна обласна телерадіокомпанія. Ми спроможні цього добитись, інакше нащо «город городити».

А коли встав за столу, намірившись вийти, винувато промовив:

- Тільки ж знайте, якийсь місяць-другий доведеться працювати без зарплати.
- Так і буде, витримаю, – відповів.

...Потягнулись дні, схожі один до одного, – біганина у пошуках інформацій. І майже наввипередки, адже необхідно було вкlastись у відведені за графіком дві-три години, – саме стільки, щоб з оператором встигнути відзняти черговий сюжет. Не встигаєш, це твої проблеми – тобі дихає у потилицю твій колега, – камеру передай. На перших порах у операторів було лише дві камери, і це дисциплінувало. Кожен із журналістів, – колектив помалу збільшувався, – старався не підвести насамперед

себе, домовляючись про час та місце зйомок, навіть побувати там для ознайомлення. Однак не обходилося без прикрих випадків, – виникали суперечки...

Тим, хто прийшов на телебачення через роки, коли колектив встиг відзначити десятирічний, а потім вже і двадцятирічний ювілей, важко зрозуміти, як тоді, у ті віддалені 1991-1992 роки поряд із обласним державним комітетом телерадіомовлення (телебачення тоді не було) з невеличкою групкою людей-першопрохідників, не маючи ані досвіду, ані коштів, Анатолій Трачук наважився, здавалося б, на нездійсненне – створити потужну телерадіокомпанію. Та була велика, омріяна життям, мета, і нею одержимий був директор новостворюваної на той час невеличкої редакції міського телебачення, а з ним йшли до перемоги і ми. Його повсякденний патріотичний настрій підігрівав настрої кожному. Втіха – два верхніх поверхи 4-поверхового колишнього Будинку політосвіти, переданого рішенням обласної сесії. До того, як він увесь став нашим, розвернутись теж було де, та й тільки того: грошей на реконструкцію, на побудову студій – «що кіт наплакав». У кого і під що випросити? Та й не кожен із журналістів, як тільки почав збільшуватися колектив, міг підставити плечі. Правду чого таїти – висловлювалися відверто: «я не по тій частині» та «домовлятися не вмію». Це коли мова заходила про необхідність заробляти гроші та придбати щось необхідне. «Щось» – це і будматеріали, і письмові столи та шафи, і, головне, апаратура. Директор же з ніг збився у пошуках всього. Смішно згадувати, але навіть того, без чого тележурналісту не обійтись, – касет не вистачало. Просити у директора виписати з порожнього складу, де зберігались як «НЗ» чи то п'ять, чи то десять – марна справа. З чим у кабінет до нього зайдеш – з тим і вийдеш. Здавалося б, не такі вже й дорогі вони, ті касети, та не настарчиш – радіорелейної лінії не було, тому доводилось записані на них передачі носити на передавальний центр, що на проспекті Миру, і там залишати. Журналісти ж при тодішній скруті докуповували касети за власні кошти, тож, аби створити архів, навіть не заїкалися. Сха-

менулись десь років за десять. Та було пізно, ранні записи були втрачені. Побачили, наскільки вони важливі і що це означає, відвідавши сусідів – Чернівецьку телерадіокомпанію: тамтешні режисери похвалились навіть записами молодії Софії Ротару, зберегли перші її виступи. Москвичі з Останкіно на коліна ставали, випрошуючи, платили за кожен запис або ж пропонували у своїх передачах співавторство. Можна було лише позаздрити тій далекоглядності.

Тоді, в умовах фінансово-економічної скрути, домогтися заповнення каналу програмами найвищої художньої та технічної якості – хіба ж бо було можливо? Все прийде з роками. Але щоб передачі, за оцінкою тоді ще не генерального, а просто директора, були пристойними, переживав кожен: мало що – може відчислити, адже працювати на телебаченні хотів багато хто. Повз увагу самого, здається, не проходила жодна з передач, – зазвичай, за вирішенням повсякденних справ, він, як не як, встигав дещо побачити (телевізор же, пов'язаний із можливостями відслідковувати, що діється в студіях, в його кабінеті з'явився тільки років через шість-сім). І вже наступного понеділка на черговому тижневому огляді, вислухавши виступи, робив зауваження і підбивав підсумки.

До наших новин повсюдно ставились схвально, і вони стали невід'ємною частиною власного продукту. Це була хороша школа. І те, що з рядовою програмою «Факт» – перша ластівка – через якийсь рік-півтора чи два у Києві наше телебачення було удостоєно другого місця, свідчить: журналісти працювали творчо.

Горбачовський принцип «все, що не заборонено законом, дозволяється» відкрив двері відеосалонів: у них демонструвалися кінострічки, які «піратським» шляхом проникали в Україну. Як було цим не скористатися? Можливості молодії компанії у створенні власного телепродукту були обмежені, коштів, про що вже згадував, бракувало, ефір же треба було заповнювати. Проявив ініціативу.

– Анатолію Яковичу, бачу вихід: при вході у фойє можемо виділити і здавати в оренду куточок кінопрокату – видавати мешканцям міста касети із записами. Декого із власників добре знаю, охоче згодяться. Вигода реальна. Коли коштів на придбання фільмів катма, для нас це можливість безкоштовно відбирати необхідні і демонструвати після основних передач, чим і завершувати ефір.

Схвалив такий підхід.

Та оскільки кінопіратство на українських телеканалах набувало загрозливих розмірів, з метою запобігти негативному впливу зарубіжних фільмів, що сповідували насильство, культ кулака та фізіологічних стосунків, доводилось попередньо їх переглядати і відбирати для показу.

І хоча у перші роки української Незалежності широка публіка вітала появу нових каналів і можливість переглянути неконтрольований показ «бойовиків», «жахів», «еро» фільмів та дитячих «мультиків», – у місті навіть антени на багатьох будинках повитягувались, така жага з'явилась переглядати наш телеефір, – все ж знайшлися голоси вчителів, лікарів, письменників проти «дикого відео» і десь наприкінці 1993 року вийшов Закон України «Про телебачення і радіомовлення», який об'єктивно оцінив ситуацію з відеопіратством у строкатому телерадіополі країни. Чи не першими поряд з іншими, щоб зберегти обличчя цивілізованої телекомпанії, та як законослухняні, вже з наступного року ми зняли з ефіру показ тих фільмів. Національна рада з питань телебачення і радіомовлення, яка проводила перевірки роботи в регіонах, привітала таку ініціативу. Невдовзі провела на базі Хмельницького обласного телебачення виїзне засідання за участю більшості генеральних директорів телекомпаній. З цього і розпочала на стадії державної реєстрації суб'єктів телерадіомовної діяльності видачу ліцензій на право користування каналами мовлення.

Ознайомлення членів Нацради з діяльністю на місцях, вимога обов'язкового підтвердження відповідними документами всього обсягу програмного мовлення та залежність результа-

тів конкурсного відбору від творчої спроможності на ліцензію, вплинули якнайкраще на скоординований розвиток і стан справ телерадіомовної компанії. Та коштів, як завжди, не вистачало і, здавалось, ніколи не буде вистачати. Не знаю, яким патріотичним поривом треба було проїнятися, щоб згодитись на посаду завідувача комерційного відділу обласного телебачення, але сталося те, що мало статися. На одній з творчих «летучок», на той час вже генеральний директор обласної телерадіокомпанії, несподівано, ніби в лоб, вистрілив:

– Не бачу нікого, хто б мав бізнесову жилку в поєднанні з творчою наснагою створювати пристойні передачі – музично-вітальні, рекламні та й тематичні, за які залучати кошти для нашого розвитку. Звертаюсь при всіх, Миколо Володимировичу, моя особиста і архіважлива просьба нехай стане для вас обов'язком – візьміть це на себе!

Пам'ять назавжди зберегла не тільки ті слова та голос, яким це було проголошено, – вимогливий і разом із тим ніби жартівливий, а ще й тишу, що враз запала в залі, і очі колег із цікавістю втуплені у мене: яка ж то буде реакція? Не один із журналістів у цей час, напевно, думав: добре, що таке «щастя» його обминуло.

Що ж я тоді відповів? Відчув, що йому не до жартів. І слово в слово, – теж пам'ятаю, – випалив: – Не можу відмовитись, коли вже таку довіру здобув. Та не відаю, чи справлюсь, це ж бо обсяг який?

– Ніскілечки не сумніваюсь, все буде добре! Частіше від вас у трудових колективах ніхто не буває і людей так не знає, – підбадьорив. – Як людину і як журналіста вас поважають, дослуховуються і вірять. Я – теж. І додав: Вірю, як самому собі!

Оце його впевнене «ніскілечки» теж закарбувалось у пам'ять, адже такої віри, окрім хіба що дружини, ніхто і ніколи не висловлював. Підкорило і зняло будь-які сумніви.

З тієї пам'ятної «летучки» не заставили себе чекати зміни, початок яким у якійсь мірі поклав новостворений комерційний відділ «Майдан». Дні, як у калейдоскопі, змінювались днями

і двічі, а то і тричі на тиждень запроваджував з операторами виїзди на зйомки в райони. За бартерних угод, а тоді мало хто в країні не переймався ними, коли з'явилась монтажна лінійка, стало можливим створювати рекламні ролики та циклові передачі. Одна з них – щотижнева музично-інформаційна «День трудового колективу», яка проіснувала без малого шість років, протягом яких побував у кращих із них. Паралельно ж з нею виходили щоденні «Музичні вітання», через кілька років із відеокартинками та зміненою назвою «Вітаємо піснею». Голос Ольги Добрянської не дуже підходив до урочистої розповіді, отож довелось замінити, – озвучувати передачу на загальних підставах попросив Раїсу Осипову, відому співачку, викладачку дитячої музичної школи. Її, через зайнятість на основній роботі, змінила Олена Павлюк, внесла свої корективи і надовго стала справжньою «хазяйкою» ефіру, вела інформаційні випуски, нерідко озвучувала рекламу.

Ідея створення першого з рекламних роликів, про що не раз розповідав, прямо таки килимова. Уявіть собі килим, на якому розкидані іграшки і граються діти – Катруся, донька Олени Павлюк, та мій Святослав, яких частенько пригощав шоколадними з горіхом «Снікерсами», – вони їх полюбляли над усе. Смысл же реклами полягав у тому, щоб змусити 4-річну дитину відмовитись від улюбленого «Снікера» і забажати чогось іншого – шоколадних цукерок «Куточка ряба». Виробництво їх налагодила хмельницька фабрика Кондфіл, конкуруючи з відомою львівською. Рекламу створили. Транслявалася вона не тільки в ефірі обласному, а ще й на «Інтері» в перерві футбольного матчу між київським «Динамо» та московським «Спартакком», потім ще десь. Дякував за роботу й директор тодішньої кондитерської фабрики Василь Любецький, бо реклама посприяла, аби продукція Кондфілу стала знаною і бажаною в країні.

...Після того, як удруте відхилив пропозицію генерального директора стати його заступником (хотілось більше займатись роботою не адміністративною, а творчою), почав готувати ін-

формаційно-публіцистичні передачі – «До ринку» та «Споживач і ринок», а дещо пізніше у прямому ефірі «Знайомство зблизка». З одного боку, йшлося не стільки про виживання, як про становлення та досягнення трудових колективів, окремих людей, з іншого – це були кроки у збільшенні можливостей телекомпанії заробити кошти. Інколи – за такі передачі з елементами реклами. Коли ж у замовників не вистачало коштів, відповідно до укладених компанією з агро- та переробними підприємствами угод, одержували продукти. І як же їх було використовувати?

Згадали про колишній буфет, що існував у підвальному приміщенні. За якийсь час відремонтували, згодом переобладнали у необхідний харчоблок із кухнею та самоокупною затишною і достатньо місткою їдальнею, – колектив достатньо зріс, сягав вже за добру сотню працівників, і треба було думати про сніданки та обіди.

Якось трапився неприємний інцидент. Пізнім вечором із Кам'янець-Подільського району прийшла автомашина, завантажена продуктами, які, при існуючій системі, по договору за комерційну передачу треба було здати в магазин через об'єднання «Продтовари» в обмін на кошти. Одна із журналісток, не побачивши її вранці і дізнавшись про відсутність продуктів на складі їдальні, вирішила, що їх привласнили, і негайно зателефонувала в СБУ. Їхній оперуповноважений прискіпливо зайнявся розслідуванням. Та виявив, що їх доставка, одержання, як здача в магазин, була оформлена відповідними документами. Справа в тому, що після реалізації продукції магазин повертав виручені кошти у бухгалтерію телерадіокомпанії і за них купували необхідні технічні засоби, матеріали для ремонту. Таке інколи практикували. Оперуповноважений прилюдно вибачився перед генеральним директором за неоправдану підозру, попросив не надавати інциденту гласності.

Не з легкопрохідних виявились шляхи, проте все, над чим працював колектив, здійснювалось. Спілкуючись і обмінюю-

чись досвідом творчої роботи з колегами, зокрема з генеральними директорами Полтавської та Житомирської телерадіокомпаній Миколою Ляпаненком та Віктором Бойком, з ким здавна дружили, Анатолій Трачук зробив висновок: переваги телевізійної майстерності належить шукати в подальшій технічній модернізації телерадіокомпанії та навчанні кадрів.

– Легкість, зручність та швидкість – така «тріада» характеризує як можливості, так і вигоди цифрової телевізійної техніки, – повернувшись у черговий раз із Києва, почав розмову на одній із нарад. – Деякі з великих телерадіокомпаній вже багато чого досягли. Не будемо відставати. Отже, переходимо на «цифру».

Послідовно здійснили. Внаслідок цього стало можливим збільшити обсяги мовлення до 24-х годин на добу.

На високому організаційному та технічному рівні провели телефестивалі «Калинові острови-2001», «Агросвіт-ХІІ», «Агросвіт-ХХ». Про їх організацію, перебування на Хмельниччині учасники, по доброму заздрячи, згадують і понині. Мабуть, є що і є чому.

Не тільки можливістю в дообідню пору переглянути у залі конкурсні фільми, обговорити їх, зовсім ні, – це доступно повсюдно. Гостинністю та відкритістю, з якою, за неофіційною програмою, зустрічали на Поділлі гостей, – журналістів своїх, українських, та чужих – з країн Прибалтики, Кавказу, Польщі, Болгарії, Молдавії, Росії. Зустрічали в сільськогосподарських колективах, на підприємствах, в навчальних закладах та організаціях.

Зустрічі... Незабутні зустрічі... Як не згадати, з якою зацікавленістю іноземні гості вислуховували розповіді гідів про історію подільського краю, піднімаючись по вищерблених сходах Кам'янець-Подільської та Меджибізької фортець, а також сьорбаючи юшку, приготовлену за старовинними козацькими рецептами у палаці в Самчиках, що неподалік Старокостянтинова та Старої Синяви – арени битв під час визвольної війни Богдана Хмельницького, або ж куштуючи цілющі води з дже-

рел у Сатанівському санаторії поблизу руїн оборонних башт часів римлян.

На всьому шляху становлення та розвитку телерадіокомпанії ми відчували дружню допомогу багатьох керівників: і Адама Яхієва – директора Кам'янець-Подільського консервного заводу (перший в історії області на міжнародному конкурсі у Мадриді, серед чотирьох з половиною десятків виробників, за свій консервований яблучний сік одержав найвищу нагороду «Золоту зірку якості»), і Героя України Михайла Шаповала – голову сільськогосподарського кооперативу «Летава» Чемеровецького району, і Героя України Василя Петринюка – аграрія-новатора з Теофіпольського району, і...

Та хіба всіх, хто прославив рідну землю, назвеш?

– Щоб наша телерадіокомпанія не була безіменною, давайте придумаємо їй назву, – запропонував якось Анатолій Якович, коли з ним (в салоні автомобіля був ще оператор Олександр Горішевський) повертались додому з Києва після ювілейного засідання Національної ради. – За гарну назву – приз – пляшка вірменського коньяку.

Почали імпровізований дорожній конкурс, у якому взяв участь навіть водій. Висловили десятків зо три назв та найвдалішою серед них виявилась все ж Анатолія Яковича – «Поділля-центр». Пояснив її суть:

– У колишню Кам'янець-Подільську губернію, що простягалась аж до Балти, входили нинішні Вінницька та Хмельницька області. – Зараз Хмельницький знаходиться в центрі, тож поступаємо справедливо.

З того часу в українському телеефірі і з'явилась нова назва державної телерадіокомпанії.

Про рівень наших передач свідчить те, що вони виходили в ефірах УТ-1, ІНТЕР, Всесвітньої служби українського телебачення і радіо, куди телекомпанія їх направляла. Були й наго-

роди за телефільми на конкурсах та фестивалях – призи і грамоти, грамоти і призи... Їх кількість із роками збільшувалась, прикрашаючи стіни вестибюлю. Серед них і мої, вручені за телефільми, зокрема – на Київському і Хмельницькому міжнародних фестивалях «Агросвіт», а ще в республіці Білорусь. Та чи не найпрестижніша, не найяскравіша – грамота та приз за друге місце в номінації «Бізнес і економіка», яку у співавторстві з Анатолієм Трачуком, одержали за телефільм «Дорогу здолає той, хто йде» – на Міжнародному телекінофорумі «Разом», що 2000-го року відбувався в Ялті і в якому брали участь 16 країн.

...Так сталося, що на трудовій ниві мало не чверть століття довелось бути поряд із Анатолієм Трачуком, допомагати у створенні обласного телебачення, з телекамерою пройти чи не через кожне подільське село, відвідати чи не кожне товариство та виробниче підприємство, познайомитись з їх людьми, створити про них телепередачі. Відчувати: телебачення – твоє життя.

І ще про головне. Коли озираюсь на пройдений шлях, перебираю подумки імена тих, з ким довелось працювати, створювати передачі та телефільми, не нахожжу жодного, хто міг би замахнутись на, здавалося б, нездійсненне – створити те, що зробив Анатолій Трачук, – сучасну телерадіокомпанію «Поділля-центр».

Наталія ПАЛЯНИЦЯ

ЦІНУВАВ ПРОФЕСІОНАЛІВ

Анатолій Якович Трачук запам'ятався мені як людина, яка завжди цінувала професійну майстерність. Вперше я вийшла на екран у 1996 році з програмою «Понеділок – день як день», на яку мене запросив в якості ведучої головний редактор ХОДТРК «Поділля-центр» Олександр Шелепало. Це був двогодинний прямоефірний телевечір із гостями у студії, сюжетами та телефонними дзвінками. Я пам'ятаю, як після моїх слів: «До побачення, зустрінемося наступного понеділка» – у студію вбігає радісний Анатолій Якович, вітає мене з дебютом і запрошує на посаду телеведучої телерадіокомпанії. Йому дуже сподобалось, як я природньо виглядала в кадрі, як невимушено вела розмову. Але на той час я була ще й актрисою гумористичного дуєту «Солодка парочка», у нас з актором та режисером Володимиром Павловським було багато концертів та гастролей по Україні. Враховуючи моє концертне навантаження, я погодилась працювати телеведучою лише на півставки. Мені було приємно, що генеральний директор ХОДТРК «Поділля-центр» так високо оцінив мою першу роботу у прямому ефірі і цією пропозицією надав мені впевненості у собі як телеведучої.

Ще пригадую один епізод. Ми з моїм чоловіком і режисером Володимиром Паляницею започаткували на обласному телебаченні програму «На життєвих перехрестях» про долі наших сучасників. Пропонували різні назви майбутнього циклу,

---

Паляниця Наталія, журналістка, телеведуча Хмельницької ОДТРК «Поділля-центр».

але Анатолій Якович затвердив саме цю. Варто зазначити, що як керівник він довірявся нам і не втручався ні у сценарій, ні у зйомки, ні у монтажний процес. Але, звичайно, він знав, коли і кого з героїв ми плануємо до зйомок у передачі. Першою героїнею циклу «На життєвих перехрестях» була Олена Салтанова, дівчина з не притаманною для жінок професією газоелектрозварювальниці. Ми відзняли Олену на різних локаціях (усі інтерв'ю з нею записувались у динаміці, у русі, що на той час було незвично та доволі складно з технічної точки зору, так як в нас був лише дровотий мікрофон), а завершальним епізодом програми була розмова з дівчиною під час її роботи (вона зварювала труби опалення у квартирі пенсіонерки. Інтерв'ю у неї я брала сидячи прямо на підлозі поруч із Оленою та її газозварювальним апаратом). Програма вийшла в ефір у неділю, а у понеділок на спільній планерці усіх працівників компанії Анатолій Якович каже: «Наталю, Володимире, встаньте і підійдіть до мене». Чесно, ми навіть трохи почали хвилюватися: «Що сталося?» А він бере і каже: «Оце я подивився перший випуск «На життєвих перехрестях» з газоелектрозварювальницею...». Ми думаємо: «Ну все! Зараз почне критикувати...». А він: «Так от, тепер розкажіть, будь ласка, усім, як потрібно знімати передачі!». Подякував нам за авторську глибину, режисерську та операторську майстерність і ще наговорив багато компліментів. Звичайно, це було приємно і додало нам професійного азарту.

Мені подобалось працювати з Анатолієм Яковичем Трачуком, тому що він, як на мене, належав до того типу керівників, які не лише вимагають, але й при необхідності обов'язково підставляють своє плече – допоможуть і професійною порадою, і людською підтримкою, а решта – він просто не втручався у творчий процес, тому що довіряв своїм фахівцям, вірив професіоналам, або робив це настільки тактовно й непомітно, що здавалося, ніби ти сама дійшла цієї важливої думки.

Тетяна ПОДОБНА

ВІН ЦЕ СЯЙВО ЗАСВІТИВ

Коли на початку дев'яностих років я працювала в Хмельницькій обласній молодіжній газеті, письменник Микола Федунець порадив мені спробувати влаштуватися на роботу на наше обласне радіо. Мовляв, у мене голос підходить для радіожурналіста, дикція непогана. Я прислухалася до нього і пішла на радіо. Його керівником був Анатолій Якович Трачук (телекомпанію «Поділля-центр» тоді ще не створили).

Анатолій Якович співчутливо мені пояснив, що вільних вакансій у нього немає. Але пообіцяв, що як тільки з'явиться можливість запропонувати мені роботу, неодмінно мене покличе.

Так і сталося – десь через рік він почав збирати команду журналістів для обласної телерадіокомпанії, яку створював у той час на Хмельниччині, отож покликав і мене. На жаль, я тоді вже була добре, як мені здавалося, працевлаштована в приватній страховій компанії, тому подякувала йому і відмовила. Але через два роки ця страхова компанія збанкрутувала, потрібно було шукати роботу і я одразу згадала про Анатолія Яковича. Він терпляче вислухав мою не дуже веселу розповідь про пригоди в страховому бізнесі та взяв на роботу.

Мені одразу ж запропонували вести авторську передачу з будь-якої тематики. Я вибрала екологію.

Відтоді почалася моя нова епопея, яку сьогодні, незважаючи на всі труднощі та прикромці роботи в тележурналістиці,

---

Подобна Тетяна, журналістка.

можу згадати словами Ліни Костенко – «тихе сяйво над моєю долею, яке лишилось на усе життя».

Засвітила це сяйво красива, талановита, скромна і дуже тактовна людина – Анатолій Трачук.

Багато можна розповідати про перші роки становлення «Поділля-центр», але не про це зараз розмова. Важко нам доводилося – мало було серед нас тележурналістів. Здебільшого люди прийшли з газет. Вчилися і працювали одночасно. Інколи до ефіру пропонували не лише «шедеври», але й шедеврики та шедевіали. А я таке вигадувала і знімала, про що метри телебачення й не здогадувалися, що можна подібне витворити. І Анатолій Якович мав пояснити нам, як можна і як не можна подавати на екран репортажі, передачі, як готувати прямі телеефіри. І не просто пояснити, але й витерпіти всі наші скарги, вибрики, примирити в суперечках, які неодмінно виникали не лише через нестачу технічних засобів для роботи, але й, перш за все, через наш непрофесіоналізм, гарячий темперамент багатьох із нас та людську недосконалість. Якщо ж згадати, що то були дев'яності роки...

Згодом до екологічної тематики мені додали ще й соціальний та правовий захист населення. Поле діяльності для журналіста мала досить широке. Та й тематика була непроста. Часто доводилося буквально вибивати інформацію з деяких несловоохочих чиновників, ставити їх перед камерою як перед рушницею. Хіба за це будуть любити, хіба прощають таку набридливу цікавість? Тому захисники «державних таємниць» про те хто, де, коли, скільки і для чого напаскудив на землі, в правовому полі та в душах простої бідноти, скаржилися на мене Трачуку. Скаржилися постійно та заповзято. Але він тримав удар і прискіпливо розбирався в кожній конфліктній ситуації. І таких підлеглих, як я, у нього вистачало.

Він ніколи не кричав, не сварився і не принижував мене. Та й не пам'ятаю, щоби був несправедливим з іншими. Хоча невдоволених вистачало – це й зрозуміло: грошей завжди було обмаль, техніка ламалася, київське керівництво достатньо кош-

тів на утримання нашої телерадіокомпанії не давало. Мовляв, заробляйте на себе самі. Але якщо ходити по всіх підприємствах, організаціях та установах здебільшого з комерційними пропозиціями, то як готувати аналітичні передачі, робити журналістські розслідування, як доносити до людей об'єктивну інформацію?

Отож Анатолій Якович постійно мусів вести наш корабель не лише між Сцилою та Харібдою, він жив та працював між безліччю вогнищ. Щоби витримати таке впродовж більш ніж двох десятиліть, треба було бути не лише мудрою, обізнаною людиною, висококваліфікованим спеціалістом, слід було мати величезне терпіння та міцне здоров'я. Ось і підірвала його така робота, засвітив саявом інших, а сам передчасно згас. Бо люди з таким запасом міцності – і фізичної, і душевної – можуть жити принаймні до дев'яности років.

...Він завжди довіряв мені, я мала справжню свободу слова, але й знала, що за кожне своє слово відповідаю перед Богом, людьми та законом. Якось Анатолій Якович, прочитавши черговий сценарій екологічного випуску якоїсь із моїх авторських передач (у мене їх було кілька) і зрозумівши, що після цієї передачки знову матиме неприємну розмову з обласним керівництвом, все ж підписав цей сценарій до монтажу та ефіру. Але покликав мене в кабінет, розпитав, чи маю я достатньо доказів того, про що розповідаю. Почувши мою ствердну відповідь, зауважив: «Що ж, готуйте передачу, але знайте: якщо Вас за цей матеріал викличуть до суду, я з Вами туди не піду, підете самі доводити свою правоту». До суду за свої передачі я не ходила ніколи, бо я була ще тим перестраховальником. Отож доводилося декому з керівників обласної, міських та районних держадміністрацій та їх управлінь мене терпіти.

В останні роки своєї роботи на «Поділля-центр», коли Анатолій Якович вже звільнився з посади генерального директора та обіймав дещо нижчу посаду, я працювала з ним в одному кабінеті. Ось тоді я трошки більше почала його розуміти. Зрозуміла, чому він не завжди діяв так рішуче, як міг би, не приймав

«крутих» рішень – бо прислухався до людей, шанував і цінував їх, оберігав від неприємностей. Допомігав у важку хвилину чим тільки міг. Стиль його керівництва я назвала б перш за все гуманним та розсудливим. Він знав, що його підлеглі – це живі люди, а не істоти, котрі змушені виконувати на роботі певні функції.

Анатолій Якович пояснював чому він назвав нашу телерадіокомпанію «Поділля-центр»: він хотів, щоб вона була не лише інформаційним центром області, але й центром культури Поділля, освітницьким і діловим осередком. І він створив такий центр. А ті, хто його зруйнував, неодмінно будуть змушені за це відповісти – перед Богом, людьми та законом.

...Одна моя колега на похоронах Анатолія Яковича сказала, що це була велика людина. Не поділяю людей на великих та маленьких, геніальних та невдах. Перш за все ціную тих, хто був великий серцем, величний серцем.

Він був саме таким – величний серцем. Я запам'ятала його саме таким.

Світлана ПОРОБОК

СПОМИН ПРО АНАТОЛІЯ ТРАЧУКА

Генерального директора Анатолія Яковича я боялася. І не я одна. Грізний вигляд двометрового суворого керівника і його щотижнева критика підлеглих на «летучках» спонукали мене зробити висновок: директор так глибоко занурився в роботу, що всі його людські якості атрофувалися. Принаймні, що стосується мене. Бо за п'ять років моєї роботи в компанії він жодного разу зі мною не пожартував, не заговорив просто так та навіть не привітався в коридорі.

Думка моя змінилася після відрядження у якийсь район, куди їздили журналісти всіх тодішніх ЗМІ, і де мали бути не лише рядові писакі, а й їхні редактори. Після відрядження «акули пера» запропонували повечеряти в придорожньому гонделіку. В моєму гаманці рядового тележурналіста сиротливо усамітнюлося дві гривеньки. Про вечерю зі смаженими на вогнищі сосисками я могла хіба помріяти. Та Анатолій Якович несподівано запросив усіх за стіл і сказав, що пригощає. Їсти після спекотного метушливого відрядження хотілося дуже, і не тільки мені.

Біля транзитних відвідувачів літньої закускової юрбилися собаки. Вони не підходили до людей, не випрошували в нас їжу. Вони медитували, незворушно дивлячись на смажені ковбаски на нашому столі. І тут сталося дещо, що змінило моє ставлення до суворого директора. Він замовив чотирьом безхаткам чотири порції смажених сосисок. І потім довго і, як мені здалося, з любов'ю навіть, дивився, як вони поглинають ковбасу і мружаться від задоволення. Тоді я зрозуміла: грізний вигляд – тільки фасад, за яким ховається дуже добра і співчутлива людина.

Оксана РАДУШИНСЬКА

ЗАВДЯКИ АНАТОЛІЮ ТРАЧУКУ У МОЄМУ ЖИТТІ БУЛО ТЕЛЕБАЧЕННЯ

У моїй пам'яті не збереглася мить знайомства з Анатолієм Яковичем. На ту пору я утверджувалася, як поетеса, і час від часу журналісти ТРК «Поділля-центр» запрошували мене гостею мистецьких передач. Певно, у ході зйомок чи після котроїсь із них, ми й познайомилися. Закарбувалися інші спогади. Восени 2005 року я презентувала на «Поділля-центрі» свою нову поетичну збірку «Стукав сніг...». На ту пору схожі заходи були частими. Паралельно відбувався і мистецький захід, і здійснювалася телезйомка. У моєму випадку до презентації були залучені артисти обласного театру і музичного училища, чимало глядачів, учасників. Я була режисером і ведучою того заходу. А вже після його завершення, за «чашкою коньяку», у дружній компанії телевізійної групи, Анатолій Якович, говорячи тост, промовив слова, які стали для мене частиною життя на прийдешніх майже 10 років. «Я запрошую Вас працювати до нас на телебачення!». Це було, як одкровення, як мрія. Я так міцно ухопилася за хвіст цієї мрії, що вже за кілька місяців вперше вийшла в ефір.

Мені віддали для роботи передачу, за яку, як пізніше з'ясувалося, ніхто не хотів братися. «Від усієї душі». Мистецько-культурологічна передача, до участі в якій я запрошувала велелюдні колективи фольклорного, хореографічного, вокального спрямувань. На зйомки приїжджали цілими автобусами,

---

Радущинська Оксана, телеведуча, поетеса.

з різних куточків області. Чи то за рік, чи за два після початку моєї роботи (було спекотне літо) у студії, де зазвичай відбувалися зйомки, взялися щось ремонтувати. Трудилися будівельники, як мокре горить. До запланованого початку зйомок аж ніяк не встигнуть завершити. А до мене їде саме такий багаточисельний колектив. Не пригадую, з якого саме району, але точно пам'ятаю, що з села. Люди найняли автобус, заборали домашнє господарство, для них ці зйомки – перші в творчій кар'єрі, та й загалом – у житті. Подія! А тут доведеться говорити: «Вибачте... Розвертайтеся додому...». Пішла з тим до директора Трачука. Він вислухав, неквапливо пішов до студії, поспілкувався з робітниками про хід ремонту. А потім у його руці з'явилися гроші, які передав одному з робітників. Я не знаю, яка то була сума. Певно, достатня для того, аби хлопці активізувалися і таки впоралися до початку знімального процесу. Навколо все було «в руїнах», але картинку для телекамери зробили таку як слід.

Насправді ж, ми з Анатолієм Яковичем спілкувалися мало. Я робила свою роботу, він – свою. Та, завдяки його тосту, у моєму житті було і назавжди залишилося телебачення.

Микола СОФІЙЧУК

ОЗИРНУТИСЯ І ЗГАДАТИ...

Азгадати є що, звичайно, адже творчій роботі на обласному радіо і телебаченні я віддав більше 38-и років життя. Приїхав на роботу влітку 1973 року після закінчення факультету журналістики Львівського держуніверситету імені Івана Франка. За направленням мав їхати у міськрайонну газету в Мукачево Закарпатської області. Але мої близькі друзі з Хмельниччини Анатолій Площинський і Євген Семенюк відговорили мене: «Не їдь так далеко, поїхали до нас, на Поділля, далі будемо разом».

Тоді на обласному радіо був дуже сильний колектив: В. Федоришин, Р. Козубняк, Я. Савчак, А. Трачук, Б. Непийвода, І. Рибак, В. Коробко та інші. Була неабияка конкуренція і в житті, і в ефірі. Кожної «летучки» визначались кращі і гірші матеріали, які В. Федоришин (тодішній голова комітету) заносив на «червону і сіру дошки». Все це супроводжувалося творчими дискусіями, а іноді й гострими суперечками. Але це все суттєво піднімало рівень наших передач, вони були актуальними і користувались популярністю серед слухачів різного віку. Приємно було чути: «О, ми вас слухаємо, молодці, цікаво»!

Анатолій Якович тривалий час вів передачу «Юність Поділля», яка звучала зранку щопонеділка. Я теж готував для неї матеріали, а коли він поїхав у Київ вчитись у Вищій партійній школі при ЦК Компартії України, редактором «Юності Поділля» став я. Було непросто, особливо у налагодженні стосунків із тодішнім обкомом комсомолу, бо комсомольське керівництво

Софійчук Микола, журналіст, редактор, коментатор, телеведучий.

дуже хотіло, щоб журналіст ходив на їхні планерки. Але В. Федоришин спокійно і делікатно поставив їх на місце: «Платіть йому зарплату, тоді він буде і до вас ходити на планування».

Після закінчення навчання в Києві Анатолій Якович пішов на підвищення: став головним редактором радіо. Сам сповна віддавався роботі і вимагав цього від інших. Але доброзичливо, без жодних скандалів. Завжди намагався зрозуміти колегу, за необхідності – допомогти. І не лише на роботі.

Розкажу одну історію, про яку, мабуть, вже ніхто не пам'ятає. Я завжди любив, та й зараз люблю подорожувати. Скоріше всього тому, що з 8-го класу грав у футбол за команду «Карпати» мого рідного селища Кути Косівського району Івано-Франківської області (до речі, Анатолій після університету розпочинав свою творчу біографію в газеті в Івано-Франківську).

Грав я у футбол і за місто Вижницю Чернівецької області, яке з Кутами розділяє лише міст через Черемош. Ми їздили на змагання по всіх тих краях. Це увійшло в хорошу звичку. Попросив хлопців із Хмельницького обкому комсомолу: пропонуйте якісь відрядження, я завжди готовий їхати. Так відвідав Одесу, Львів, Донецьк, де ми опускались у шахту. Було страшно у шахті, але цікаво.

У 1977 році у складі обласної комсомольської делегації їздив у Севастополь до підшефних моряків (на одному з кораблів були в основному хлопці з Хмельниччини). Тоді було зроблено багато магнітофонних записів, які потім звучали у «Юності Поділля». Наступного року знову була така поїздка. Колишній товариш з обкому комсомолу каже: «Їдь». Але якраз була субота, я нікого не попередив на роботі, то як я поїду без дозволу. «Їдь, я про все домовлюсь, не переживай». І я поїхав, хоча, звичайно, це була помилка. Десь через тиждень повернувся. Першим на роботі побачив кореспондента Укрудіо Михайла Кіндратовича Іванова. Він каже: «У тебе будуть великі неприємності. Готуйся до найгіршого». Виявляється, що комсомолец, який мене запевнив, що домовиться, мабуть, забув це зробити. Приходить Анатолій Якович, який на той час лишився за керівника

(Федоришин був у відпустці), і каже: «Як це так, що я не знаю, де ти?! Пиши заяву, що тобі потрібна відпустка за власний рахунок. Але будеш працювати, відробляти всі прогуляні дні».

Я дуже дякував Богові, що так завершилась ця історія, бо якби був на робочому місці Федоришин, для мене це могло закінчитись не лише сумно, а й плачевно.

Людяний був Анатолій і доброзичливий – це однозначно. Причому щодо всіх. Зізнаюсь, я завжди дивувався з його спокою і врівноваженості у будь-яких ситуаціях. Не завжди розумів це, бо в мене буйний характер. Я завжди говорив прямо і відверто все, що я думаю. Часто-густо я був не стриманий і не правий. Хоча намагався бути чесним. І працювали ми («старо-службовці» радіо) самовіддано і сумлінно. Не брали відгулів. Тоді не було доплати за роботу у вихідні. Але ми приходили на роботу і в суботу, і в неділю, ставили на старі великі магнітофони (Мези) кілометрові рулони плівок, одягали навушники і розшифровували тексти, щоб зробити хороший матеріал. Чи не найбільшою нагородою для нас були схвальні відгуки радіослухачів. Особливо приємно було чути це десь у віддалених селах області під час відряджень: «Ваш голос нам знайомий. А тепер ще й бачимо вас».

Не дивно, що саме працівники облрадіо були засновниками Хмельницького міського і обласного телебачення. Найбільша заслуга в цьому, безперечно, Анатолія Яковича. Він був не лише ідейним натхненником, а й творчим чорноробом, якщо можна так сказати: у все вникав, докладав не лише зусилля розуму, а й рук. Не рахувався з часом, виконуючи при цьому свої безпосередні обов'язки і на радіо.

Працювати на ТБ я мріяв ще навчаючись у Львові на журфаці. Тому з радістю став допомагати Анатолію.

Розпочинали у великій студії на другому поверсі обласного радіо (тоді – вул. Р. Люксембург, 95, тепер це вул. Грушевського). Технічне забезпечення було за Віктором Анатолійовичем Крушинським, який керував технічною службою радіо, і його помічником Михайлом Михайловичем Файчуком. Володимир

Леонідович Висоцький, який жив через дорогу, приносив свій відеомagnetофон. До речі, саме він деякий час потім буде головним редактором уже діючого телебачення.

Мені ж випала честь робити (за дорученням Трачука) перші дві передачі. Хоча, за словами Анатолія Яковича, це був пробний вихід міського телебачення. Автором тексту був мій однокурсник і друг Анатолій Антонович Площинський. Читала текст поетеса Надія Пукас.

А першою офіційною передачею обласного ТБ був мій репортаж із відкриття у Хмельницькому Чемпіонату України з футболу серед команд другої ліги. На початку квітня 1991 року хмельничани приймали «Кристал» із Херсону. Гості зіпсували нам свято, перемігши з рахунком 0:1. Але дебют телеефіру відбувся. До речі, цікаво, що перша передача була платною. Я домовився з тодішнім керівником клубу Валентином Пенкальським, що він перерахує нашій телерадіокомпанії певну суму, на той час немали.

Мені і Леоніду Гуменюку (телеоператору) довелось робити і другу передачу: про вшанування у Хмельницькому учасників війни 1941-1945 років. Від міської ради нам допомагав Петро Махнюк. Дякуючи йому, ми зробили ще й інтерв'ю з викладачем інституту побутового обслуговування, фронтовиком Савосіним у нього вдома.

Через деякий час Трачук доручив Ярославу Володимировичу Савчаку зробити інтерв'ю з лідером Руху В'ячеславом Чорноволом.

І пішло-поїхало... Пишаюсь тим, що однією з перших телевізійних тематичних програм був мій «Спортивний калейдоскоп». Але основними були, зрозуміло, інформаційні випуски.

Так радієники створили наше телебачення. Хоча потім, якщо чесно, трошки шкодували, бо радіо опустили, а ТБ підняли до неабияких висот, як маленьку улюблену дитину. Інколи і незаслужено.

Кажу чесно і відверто те, що знаю не з чужих слів. Бо у 2004 році Анатолій Якович зробив мене директором творчо-вироб-

ничого об'єднання «Радіоефір» обласної державної телерадіокомпанії «Поділля-центр». Після мене скуштували цього хліба Олена Скорук і Андрій Мацейко.

Анатолій Трачук був солідною, поважною і дуже авторитетною людиною. І, зрозуміло, таким же керівником. Саме при ньому наша компанія не просто досягла найкращих показників, а й процвітала. Він пішов – і почався регрес і занепад. Особливо, коли до керівництва прийшли випадкові люди, які дбали, насамперед, про власне збагачення.

Ми ж, хто відпрацював тут 25-30 років, робили все, що могли, насамперед, для авторитету фірми. Якщо нинішнє молоде покоління зможе, хай зробить більше. Хоча, зрозуміло, їм буде дуже непросто. Мають всесильного конкурента – інтернет і т.д. До того ж, керівництво українського UA: Першого свідомо чи несвідомо знищує обласні державні телерадіокомпанії, постійно обрізаючи фінансування і скорочуючи штати працівників.

І все ж хочеться вірити, що наша улюблена справа, якій ми віддали десятки літ свого життя, сили, енергію, нерви, та й саме здоров'я, матиме гідне продовження.

Станіслава СТАРОСТИНА

ТЕПЛОМ СВОГО СЕРЦЯ ЗІГРІВАВ УСІХ...

Майже сорок літ я працювала з Анатолієм Трачуком. У колектив Хмельницького телерадіокомітету я прийшла у 1980 році. Анатолій Якович був тоді головним редактором громадсько-політичних програм обласного радіо.

Пам'ятаю, у молоді роки він був дуже гарний, високий, стрункий і з густим хвилястим руським волоссям.

Анатолій Якович був талановитим телерадіожурналістом. У своїх радіопрограмах, репортажах, нарисах розповідав про життя та нелегку працю сільських трударів, вмів передати радіозасобами колорит українського села, розповідав і про успіхи та проблеми трудових колективів промисловості Хмельниччини. Його радіопрограми були емоційними, змістовними.

І на «летучках», щотижневих нарадах творчих працівників колективу, наш керівник – голова телерадіокомітету Володимир Васильович Федоришин, завжди відзначав передачі Анатолія, як кращі, і ставив нам у приклад.

Не лише по обласному радіо звучали радіопрограми Анатолія Яковича, але і по республіканському – Всеукраїнському радіо. Бо тоді нас Київ зобов'язував готувати передачі на всю Україну.

Як головний редактор, Анатолій готував до ефіру не лише свої передачі, а й редагував програми кореспондентів.

Старостіна Станіслава, заслужений журналіст України, член Національної спілки журналістів України, лауреат обласної премії імені Дмитра Прилюка і багатьох всеукраїнських і міжнародних телерадіофестивалів.

Він – батько журналістики Хмельниччини, бо виховав і підготував не одне покоління журналістів радіо і телебачення області. При цьому ніколи не підвищував ні на кого голос, був людяним і порядним, доброзичливим і чуйним до своїх колег, мудрим наставником і щирим порадником, світлою і скромною людиною.

Велика і неоціненна заслуга Анатолія Трачука у створенні телебачення на Хмельниччині, він доклав до цього великі зусилля, наполегливість і старанність. Це коштувало йому його здоров'я.

У 1992 році Анатолій Якович став генеральним директором Хмельницької державної телерадіомовної компанії «Поділля-центр». Навколо себе він згуртував талановитий творчий колектив журналістів, режисерів, операторів, які згодом стали досягати високих здобутків у різних національних та міжнародних конкурсах журналістської майстерності.

Він і сам брав активну участь у цих конкурсах і посідав призові місця. Його телепрограми завжди високо оцінювало журі.

Та найбільше Анатолій Якович радів за своїх колег. Пам'ятаю, як 2004 року у м. Миколаєві на IX конкурсі Всеукраїнського фестивалю телевізійних і радіопрограм «Калинові острови» за радіонарис «На Україну повернись» журі присудило мені звання Лауреата (це друге місце по Україні серед програм радіо). Анатолій Якович мене щиро привітав. У цьому ж 2004 році уже на Міжнародному конкурсі у м. Ужгороді була відзначена Дипломом моя радіoproграма «Чорнобрівців насіяла мати...». Наступного 2005 року на Міжрегіональному конкурсі творчої майстерності працівників радіо і телебачення «Професіонал ефіру», що проходив у м. Ялті, Анатолію Яковичу вручили Диплом за мій радіонарис «Це солодке слово воля» – із виправних колоній області.

Усі ці мої відзнаки були поміщені на стіні у холі телерадіокомпанії поряд із почесними грамотами та дипломами інших журналістів, переможців конкурсів творчої майстерності.

Анатолій Якович був унікальний, мудрий, врівноважений, талановитий керівник та організатор. Він цінував кожного журналіста, його нелегку працю і на «летучках» завжди відзначав кращих і дякував їм за сумління.

Проте, коли пізніше телерадіокомпанію очолив інший керівник, дуже прикро, що все надбання колективу було безжалісно знецінено. Були зняті з рамок усі почесні грамоти, дипломи та відзнаки, як якийсь непотріб, почалося неймовірне скорочення людей. Настала чорна смуга в історії Хмельницької держтелерадіокомпанії «Поділля-центр». Бездушні реформатори все знищили, перекреслили усі здобутки, усю працю великого творчого колективу. Звісно, що боляче на це все відреагував метр журналістики Анатолій Якович Трачук.

Можливо, оце все і підкосило його здоров'я і він так передчасно пішов у вічність. Дуже шкода, а він міг ще жити та жити...

Хочу також відзначити, що Анатолій Трачук, хоча й мав безліч клопотів на керівній посаді, все ж не покидав ні пера, ні мікрофона.

Глядачам запам'ятались його телепрограми на теми соціального і духовного відродження, особливо про життя національних меншин на Поділлі (цикл передач «Краяни»).

В історії телебачення назавжди збереглися його цікаві та хвилюючі програми про видатних людей подільського краю. Він був їх автором, сценаристом і режисером.

Я до глибини душі вдячна шановному Анатолію Яковичу Трачуку за те, що він високо оцінив мою працю і сприяв у тому, що я стала Заслуженим журналістом України, що я зробила достойний внесок у творчу спадщину журналістики Хмельниччини, стала автором шести книг.

Серед них:

- «Мої сумні та радісні дороги» – про сорокарічну діяльність у журналістиці.
- «Пам'ять серця» – про учасників Другої світової війни, їх подвиги та героїзм.
- «Увійшли у безсмертя» – I-ша і II-га частини про загиблих героїв АТО Хмельниччини.

- «Ти – Герой України» – про героїчних учасників АТО і ООС у російсько-українській війні.
- «Нездоланні Герої – «Кіборги» Хмельниччини. Книга мужності і відваги».

Із впевненістю можу сказати, що у виданні цих книг є заслуга мого доброго та мудрого вчителя і наставника, незабутнього Анатолія Яковича Трачука, Заслуженого журналіста України. Вічна йому пам'ять і доземний уклін.

Алла СУПРУНОВА

ЗАЛИШИВШИ ВЕСЕЛКОВИЙ СЛІД...

Ідея створення телевізійної передачі «У колі домашніх турбот» належить Анатолію Яковичу. Ніколи не думала, що присвячу їй майже 25 років, що після кожного випуску буду мріяти зробити програму ще більш цікавою, різноманітною, адже домашні турботи – це не тільки кулінарні рецепти.

Зі своїми ідеями завжди бігла за порадою до Анатолія Яковича. Завдяки йому передача перетворилася на тележурнал із кількома рубриками «Смачного», «Здоров'я», «Умілець», «Корисні поради».

Скільки розумних, мудрих, талановитих хмельничан взяли в ній участь!

І хоча була вона однією з найпопулярніших передач на обласному телебаченні, були і складні періоди. І тоді знову втручався Анатолій Якович, хоча на той час вже не очолював телерадіокомпанію, та насправді ніколи не покидав її.

Завдяки йому створилася телерадіокомпанія «Поділля-центр» і разом із ним, так уже вийшло, пішла., залишивши веселковий слід.

Супрунова Алла, автор і ведуча телевізійної передачі «У колі домашніх турбот».

Тетяна ХМЕЛЬНИЦЬКА

АНАТОЛІЙ ЯКОВИЧ ТРАЧУК. ТОЙ, ХТО ПОВІРИВ...

Повернемося у 2002-й рік. 21-річна студентка Кам'янець-Подільського Національного університету з дипломом спеціаліста і великими планами на майбутнє... Життя ставить перед вибором: працювати вчителькою в школі чи набратися сміливості і пройти співбесіду на посаду журналіста в Хмельницьку обласну державну телерадіокомпанію «Поділля-центр». На той час для мене це були дуже високі ставки: переїхати з рідного міста, без досвіду самостійного життя, без родичів, без зв'язків... Ризикнути? Спробувати?

Але коли тобі 21 і з реальним життям ти ще практично не зіштовхнулася, здається, що Світ біля твоїх ніг. Тому в обласний центр я приїхала досить впевненою. При собі була добірка статей зі студентської газети і відеоматеріал відзнятий «по-інтуїції» на міні-VHS. Думала, що готую коротенький сюжет на випуск новин, а виявилось, що то має бути ціла програма. З таким «дорібком» переступила поріг кабінету генерального директора ХОДТРК «Поділля-центр» Анатолія Яковича Трачука.

Чи дали б ви шанс студенту-випускнику не за спеціальністю та ще й з району? Чи повірили б? Він повірив... Можливо, він володів особливою здатністю передбачати людські долі чи бачив наскрізь людей з усіма їх перевагами та недоліками?

Для мене досі залишається таємницею, що саме відіграло вирішальну роль в його рішенні, але воно стало доленосним для моєї кар'єри.

Хмельницька Тетяна, журналістка, телеведуча; працювала у ХОДТРК «Поділля-центр» у 2002-2006 рр.

Отже, я отримала посаду редактора на телебаченні. Вчитися потрібно було швидко: зрозуміти як написати сюжет, як співпрацювати з оператором, яке відео відзняти, щоб змонтувати гарний матеріал, врешті як зацікавити людей. Загартував випадок на дострокових виборах міського голови Хмельницького. Як то кажуть, іспит на профпридатність довелося скласти екстерном. Проєкт назвали «Крісло мера» і генеральний директор (ав. – А.Я. Трачук) доручив готувати матеріали для програми. Не було часу ані на сумніви, ані на розмірковування чи вагання, потрібно було засукати рукави і працювати. І це була чудова нагода перевірити і проявити себе. Вдячна, що поруч були керівники і колеги, які підтримували, підказували і допомагали, інакше навряд чи вдалося б так швидко зрозуміти усі тонкощі передвиборчої кампанії і пройти через усі складнощі.

Уже у 2004 році за наказом директора ХОДТРК отримала підвищення і перейшла на посаду старшого редактора відділу економіки і соціальної політики. Навчилася працювати в прямому ефірі, готувала сюжети на новини. Мала власний проєкт – «Грані особистості», про успішних бізнесменів Хмельниччини, а згодом й молодіжний проєкт «Лінія смаку».

Анатолій Якович не боявся нового, підтримував пропозиції, адже розумів, що з приходом в країну інтернету та мобільного зв'язку світ почав змінюватися, а разом із ним й телебачення. Аби осучаснити ефір ми самі робили те, що на загальноукраїнських каналах є сталою нормою: домовлялися про грим і зачіску, підбирали одяг, шукали нові локації, теми, гостей і т.п. Все це було можливе, бо мали усну згоду шефа.

Незабутнім залишиться досвід щотижневих зборів, коли на «летучку» приходили всі телевізійники і всі разом підсумовували попередній тиждень. Лише пізніше я зрозуміла, наскільки доречними були такі спільні зібрання. Дуже часто в моїй подальшій роботі не вистачало таких зборів. Хоча на початку це було доволі непросто. Уявіть мій стан, коли всього лише через три місяці роботи, мене, як журналіста, поставили черговою і відповідальною за аналіз інформсюжетів новин та тематичних

програм колег, які мали шалений досвід роботи. У мене тремтіли коліна... Чи могла я критикувати чи робити зауваження людям, які набагато довше і більше в професії, ніж я? Але ніхто не збирався відступати... Тому, набравши повні груди повітря, виходила в центр актової зали і аналізувала все, що було в ефірі, і що, на мою думку, як глядача, можна було зробити краще. Ці «летучки» допомогли навчитися мислити критично і не боятися керівництва та колег.

Як виявилось, чотири роки досвіду роботи у ХОДТРК «Поділля-центр» (2002-2006 рр.) було достатньо аби переїхати в столицю і продовжити будувати кар'єру на телебаченні.

Я неймовірно вдячна, що моє доросле і професійне життя розпочалося під керівництвом Анатолія Яковича Трачука і мені невимовно прикро, що не встигла сказати, як ціную все, що було ним зроблено, започатковано, реалізовано.

Світла пам'ять!

Олена ЦАРЕНКО

ЛЮДИНА, ЯКА ВВЕЛА МЕНЕ В ЖУРНАЛІСТИКУ

На початку 2000-х років я очолювала Хмельницьку філію «Української студентської спілки». Якось Анатолій Якович надав нам, представникам цієї молодіжної організації, приміщення телерадіокомпанії для проведення прес-конференції. Пам'ятаю, ми тоді розповідали про студентський квиток, який дозволяє вільно подорожувати Європою. Після завершення прес-конференції генеральний директор запросив мене до свого кабінету на розмову. Тоді й запропонував працювати на телебаченні, робити молодіжну програму. Для мене це була абсолютно несподівана пропозиція, але я з радістю пристала на неї. Так з'явилася програма «Молодіжна хвиля», яка згодом здобула нагороду «Подільський Оскар» як краща телевізійна передача для молоді. Звісно, цього б не сталося без сприяння і допомоги Анатолія Яковича.

У той час існували спеціальні паспорти передач, які він вчитував завжди сам. Жодна програма, жоден запис не відбувався без його участі. Як правило, з ефіру програм він не знімав. А вже після, на «летучках», аналізував, що саме, на його думку, було не так, де журналіст не допрацював, можливо, не до кінця розкрив тему. Тепер я розумію, наскільки такі обговорення були важливими і допомагали мені професійно зростати. Анатолій Якович і сам постійно готував передачі. Не було тижня, щоб він щось, так би мовити, творчо не народив.

Він мав спокійний, збалансований темперамент. Не пригадую випадку, коли він був виведений із рівноваги. Мав дар

Царенко Олена, журналістка, телеведуча.

дипломатії і переконання. Умів вислухати і підтримати. Пам'ятаю, коли в мене помер батько, і я була сильно пригнічена, Анатолій Якович знайшов слова, які хоч трохи розрадили мене в тій ситуації. Отримала я тоді й фінансову допомогу від нашої організації.

П'ять років я віддала телерадіокомпанії «Поділля-центр». Завжди відчувала підтримку Анатолія Яковича в усіх своїх творчих доробках. Він допоміг мені зрозуміти, що журналістика – це моє. Коли ж вирішила піти з телерадіокомпанії і поїхати працювати до Києва, щиро побажав мені успіху... Звістку про його смерть я зустріла дуже боляче. Пішла з життя людина, яка дала мені ключ до професії. Світла Вам пам'ять, Анатолію Яковичу!

Дякую за все.

Михайло ЦИМБАЛЮК

ТВОРЧІСТЬ В ОБГОРТЦІ ЖИТТЯ

Голос Анатолія Трачука зазвучав на обласному радіо в той рік, у який я народився. І не просто зазвучав – у душу інколи лягав. Бо огорнутий був у навколишнє життя. Виростаючи в селі, сам інколи об'їжджав його на підводі з молочарем, котрий збирав по заготівельних пунктах молоко і віз на ферму – до колгоспного. І так ото той віз скрипів розважливо і розмірено...

І так почув по радіо. «Ви слухали радіонарис Анатолія Трачука», – проказав голос дикторки. І тоді не те щоб заслуховувався Трачуковими матеріалами на радіо, але ім'я власника м'якого баритону було в мене на слуху чи не зі шкільних років. Разом з іменами Ярослава Савчака із носовим басом та Бориса Непийводи з тужливим тенором.

Через десяток років, після навчання і служби в армії, оперений газетним досвідом, із університетським дипломом, я зайшов у кабінет генерального директора Хмельницької держтелерадіокомпанії Анатолія Яковича Трачука. Він став першим керівником, котрий приймав мене на роботу в обласному центрі. Анатолій Якович перетворив мене, газетяра із районки, на журналіста обласного ЗМІ. Він якось ненав'язливо це умів: то безапеляційним «ні» відносно якогось уже готового до ефіру матеріалу, то несподіваною довірою у вигляді підпису порожньої ефірної папки і дорученням важливої теми.

Цимбалюк Михайло, журналіст, член Національної спілки письменників України.

Були різні моменти за час роботи ХОДТРК «Поділля-центр», різні погляди на деякі аспекти журналістської творчості, викликані ними суперечки. Але журналістом Анатолій Трачук для мене був і залишається авторитетним. І коли він схвально відгукувався про мою творчість після роботи в телерадіокомпанії, це для мене багато важило. Ніхто з наступних директорів телерадіокомпанії не працював з колективом на таких партнерських горизонтах, як Анатолій Трачук. Він не припиняв бути ні журналістом, ні редактором, він був на рівних із операторами й режисерами... Як звичайна людина, він не стрибав вище голови, але і в директорстві, і в творчій роботі зріст мав високий, а висоти на рівні своєї голови брав упевнено.

Нерідко, звертаючись до нього по допомогу в тому чи іншому проєкті, ми чули відповідь: «Роби». З ним ставала зрозумілою реальність чи нереальність задуманого, а в очах прочитувалося, чи допоможе й підтримає Трачук. Таким став довготривалий – у півтора десятка років проєкт «Постійна екологічно-туристична експедиція «Дністер», розпочатий навесні 2003 року. Хоча з профілем телерадіокомпанії задум інженера з охорони праці Олександра Босенка спільного не має, Анатолій Якович погодився, щоб очолювана ним компанія стала співзасновником експедиції. «Титул» телерадіокомпанії допоміг залучити достатньої кваліфікації людей до її участі, а також накопичити вдосталь ресурсів для ремонту плавзасобів і спорядження, продовольства тощо. У експедицію відряджали журналістів й телеоператорів компанії. Це були Євген Семенюк, Світлана Поробок, Олександр Горішевський, Володимир Саприкін, які ставали авторами і співавторами фільмів, що брали участь у різноманітних конкурсах.

Мені випало стати медіакоординатором цього захопливого дійства. І навіть після звільнення з ТРК «Поділля-центр», завдяки участі в проєкті, Анатолій Трачук завжди казав мені: «Ти – наш»... Ми бачили Дністер – 1362-кілометрову ріку на відрізку 538 кілометрів вздовж території Львівської, Тернопільської, Хмельницької, Івано-Франківської й Чернівецької

областей. Ми спостерігали й ріднилися з нею упродовж липня 2003 – серпня 2018 років. Дністровими хвилями на маршрутах одинадцяти походів експедиція «Дністер» на морському рятувальному човні «Ял-6» подолала 1287 кілометрів. Хоча, якби наш човен мав прилад для вимірювання подоланих відстаней, то він точно показав би більше за півтори тисячі кілометрів. Адже водосховищем поміж окладів звивистого каньйону на попутному, боковому і супротивному вітрі під вітрилами доводилося ходити галсами, перетинаючи Дністер по кілька разів на погонному кілометрі.

Але то лише неповна статистика. Головне – побачене, пережите й осягнуте. Воно стало матеріалом для трьох десятків відеофільмів. Окрім того, були радіо- і телерепортажі, кілька десятків публікацій у газетах та журналах, збірниках наукових статей від Львова до Вінниці. Записи з експедицій склали окрему книжку «Весла – на воду», яку я видав наприкінці 2019 року.

Чимало репортажів із експедиції зробив сам Анатолій Трачук. Хоч він жодного разу не був членом експедиції, але приїхав на старт першого походу з гирла Збруча (разом із професором факультету журналістики Львівського університету Володимиром Здоровогою), відвідував її по ходу сплавів у Нижнєві, в Жванці та Хотині, у Бакоті й Рудківцях. Долучався до розробки тем екологічного стану Дністра, законності при масовому вилові риби, збереженні історичної спадщини на берегах. І при тому все робив так, щоб матеріал подати в обгортці життя – як тоді, у радіонарисі про сільського молочара. Тільки замість поскрипування воза він намагався зафіксувати деталі керування вітрильним судном, ритмічність ходи на веслах, розсікання води форштевнем. І при тому, хоч це не завжди вдавалося, не заважати екіпажеві.

Якось, редагуючи районну газету «Прибузька зоря», зустрівся з Анатолієм Яковичем на приміській залізничній станції «Кам'янецький переїзд». Він їхав у своє родинне гніздо у Юхимівці, нам було по дорозі до Чорного Острова.

– А ти знаєш, Михайле, одним із твоїх попередників у кріслі редактора цієї газети був мій старший брат, – сказав він. – Я був студентом, то в нього практику проходив.

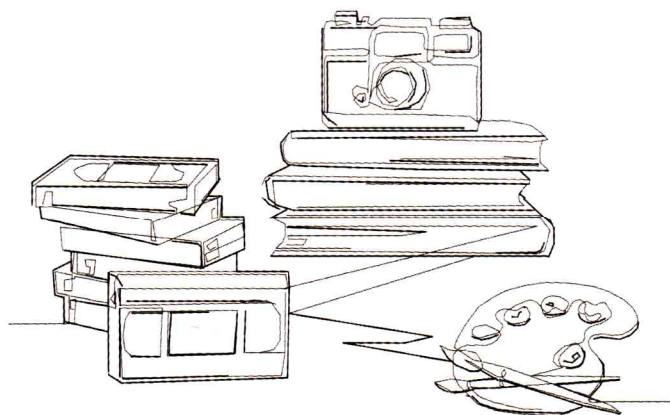
У редакції пошукав старі підшивки газети, знайшов замітки й кореспонденції молодого Анатолія Трачука. Усе подано у життєвій обгортці.

Учасники краєзнавчо-туристичної телерадіоекспедиції «Дністер-2003». Крайній зліва – Михайло Цимбалюк, у центрі ліворуч від Анатолія Трачука – Володимир Здоровега.

ІЗ ЛАБІРИНТІВ ПАМ'ЯТІ...

*«... і неначе екран титрами,
закипають рядки спогадом»*

Ірина БАННОВА

ВИРУВАЛО ЖИТТЯ... ЦІКАВЕ І РІЗНОБАРВНЕ

Мої спогади про Трачука Анатолія Яковича сягають в далекі 90-ті роки, коли режисер Хмельницького телебачення Лідія Герман запропонувала проводити студентський університетський конкурс модельєрів одягу «Барви Поділля» у концертній залі ХОДТРК «Поділля-центр» з назвою «Телефестиваль моди «Барви Поділля» і його записом для створення серії телепередач про цю акцію з метою популяризації творчих фантазій молоді в своїй майбутній професії та збільшення загалу глядачів.

Звичайно, що будь-яка ініціатива в державному закладі не може бути вирішена одноосібно і тому спочатку ця ідея була обговорена з генеральним директором ХОДТРК «Поділля-центр» Анатолієм Трачуком, який одразу підтримав нас і створив організаційний комітет для підготовки і проведення телефестивалю, до складу якого, крім нас, увійшли ще режисери Марія Венгер та Микола Крентовський.

Упродовж 11-ти років телефестиваль «Барви Поділля» знайшов собі щирий та гостинний дім для його проведення і ставав все більш значущим як для Хмельницького, так і для України, бо пройшов шлях від рівня університетського і обласного до всеукраїнського і міжнародного.

Завжди тактовний, дипломатичний, ввічливий і діловий Анатолій Якович періодично проводив засідання організацій-

---

Баннова Ірина, професор кафедри дизайну Хмельницького національного університету, заслужений працівник освіти України, керівник ХОГО Співки дизайнерів України.

ного комітету, де розглядались питання підготовки до фестивалю та вирішувались нагальні потреби для його проведення. Нам надавалась можливість робити репетиції за затвердженим графіком. І хоча графік роботи телерадіокомпанії був завжди перенасиченим, всі потрібні працівники були на своїх робочих місцях і виконували без нарікань всі наші побажання. А під час проведення самого заходу Анатолія Яковича можна було бачити в різних місцях телерадіокомпанії, які були задіяні у мистецькій акції, щоб особисто переконатися, що все йде добре.

Рік за роком фестиваль ставав все більш креативним і різнобарвним. Згодом до студентів приєдналися учні профтехучилищ і школи мистецтв, а потім і професіонали (дизайнери підприємств швейного кластеру). Крім показу колекцій моделей одягу та аксесуарів за трьома номінаціями в межах фестивалю стали ще проводити виставки-конкурси творчих робіт студентів із рисунку і живопису.

А у концертній студії телерадіокомпанії збирались сміливі провісники нової генерації української фешн-індустрії, щоб донести до глядачів та журі власні думки і погляди. Вони вражали всіх невпинним злетом креативності та високим фаховим рівнем колекцій одягу, що демонструвались на подіумі.

Телефестиваль «Барви Поділля» протягом років лишався відкритою та демократичною культурною подією для всіх, хто намагався бути обізнаним в актуальних тенденціях та перспективах розвитку моди, що є невід'ємною частиною як української модної індустрії, так і загалом сучасної культури. І все це стало можливим і тривало протягом багатьох років завдяки далекоглядності, мудрості, професійності та безкорисливості Анатолія Яковича. І сьогодні я часто ловлю себе на думці, що хочу повернутися у той час, коли вирувало життя, до тих людей, які надихали і допомагали тобі, щоб це життя було цікавим, дивовижним, незабутнім і різнобарвним, як «Барви Поділля».

Я дякую долі, що завжди зводила мене з такими людьми, як Трачук Анатолій Якович, який розумів тебе, твої устремління і погляди, а у спілкуванні був щирим, доброзичливим і уважним.

Володимир ВІЗОВСЬКИЙ

НА ЗГАДКУ ПРО МОГО ДРУГА АНАТОЛІЯ ТРАЧУКА

1949-й рік. Ми прийшли на перший дзвоник у перший клас. Нас поставили по росту в одну лінію. Поки наш класний керівник Ольга Іванівна Мельничук вирішувала якісь питання, ми спілкувалися один з одним. Найвищим був Толя. Ми подумали, що він, напевно, старший за нас. Але хтось із дітей сказав, що Толя того ж року, що і ми, і що його батько загинув на фронті. Ми з першого дня ставились до нього з повагою.

Толя був дуже розсудливим хлопцем і вчився добре. Пригадую, коли нас приймали в піонери, Толю обрали одним із перших. Якось під час перерви Толя з пов'язаним галстуком на шиї підійшов до нас і каже: «Я вже піонер». Це був перший раз в його житті, коли він так сказав, ніби похвалився.

Так ми вчилися з класу в клас. Толя був здебільшого мовчазним, спокійним. Він любив читати, малювати, слухати і розповідати. Напевно, в нього вже тоді зароджувався хист до журналістики.

Якось мій батько, Казимир Олександрович, сказав мені, що на фермі в колгоспі не працює водокачка і доярки носять відрами воду, щоб напоїти корів. «Водокачку неможливо відремонтувати», – так говорили. Я розповів про це Анатолію і він запропонував: «А давай-но напишемо про це в редакцію обласної газети «Радянське Поділля». Ми написали лист, Толік ще й намалював, як доярки носять воду і корови

Візовський Володимир, однокласник, друг зі шкільних років.

«мекають». Яке ж було наше здивування, коли газета надрукувала нашу писанину і через день водочка вже працювала.

У восьмий клас ми перейшли до Наркевицької середньої школи, смт. Ясне, в трьох кілометрах від нашого села Юхимівці. Якось на уроці фізики вчителька Ніна Тодосівна Панасюк зробила мені зауваження, що я не зовсім розбірливо пишу: «Ось будеш писати листа дівчині і вона не розбере твій почерк». На перерві Толя підійшов до мене і каже: «Не хвилюйся, у мене теж раніше був не дуже гарний почерк, але я його виправив». Він дав мені лінійку і сказав: «Давай пиши по лінійці». Це було десь у листопаді, а вже наприкінці грудня новорічну стінгазету школи я писав сам, гарними, рівними буквами.

На Новий рік у дев'ятому класі ми з Анатолієм домовились, що на шкільному карнавалі я буду виступати як «клоун». Вигадали костюм: на голові циліндр, зверху на ньому бант. Сам циліндр був розфарбований Толіком дуже красиво. Вишита сорочка, штани-шаровари і підперезаний вишитим козацьким поясом. На рукавах були довгі, паперові пальці. Толя порадив мені не одразу вдягнути костюм, а в розпал новорічного свята. І коли я ввійшов до зали, то всі аплодували хвилин десять. Толік спостерігав за цим усім і був дуже задоволений, що наша витівка вдалася.

За все, що ми робили для школи, керівництво було нам вдячне. Оскільки у 9-му і 10-му класах я був старостою, то ми з Толіком багато чого доброго робили і для школи, і, звичайно, для нашого рідного села, МТС, простих наших людей.

Найкращі друзі. Толя Трачук і Володя Візовський.

Настав день закінчення школи. Ми багато міркували з Анатолієм, куди ж вступати. У нас не було можливості вчитися на стаціонарі в вищому навчальному закладі через сімейні обставини (не було грошей). Ми подали документи на заочне відділення Чернівецького університету. Але нам відмовили, тому, що ми не з'явилися на екзамени, університет не прислав виклик. Тоді вирішив йти працювати, щоб було два роки стажу, а потім вже вступати. Я мріяв з малих років стати офіцером і вступив до Казанського військового закладу. Тут наші юнацькі дороги розійшлися. І тільки в 1973 році, коли я проходив військову службу в Хмельницькому обласному військовому комісаріаті, ми з Анатолієм зустрілися.

Ми могли годинами спілкуватися, але ніколи не сперечалися. Були однодумцями в багатьох питаннях і завжди підтримували один одного.

Остання наша зустріч була на святкуванні шістдесятиліття з часу закінчення школи. На тій пам'ятній зустрічі випускників був Толік, я, Борис Киданчук із 10-Б класу, ще декілька друзів із 10-А.

Після зустрічі ми поїхали на цвинтар, де поховані наші батьки, а потім у Хмельницький. Там ми пішли у кафе на вул. Проскурівській. Сидячи за столом, я побачив газету (хтось її забув) і прочитав підпис під статтею «Заслужений журналіст України Анатолій Трачук». Я був здивований і запитав у нього:

- Скільки вже років як ти Заслужений журналіст України?
- Багато, – каже.
- І ти мені ніколи про це не говорив?!..

Я тоді його від душі привітав і побажав здоров'я і творчого натхнення. Він ніколи не хизувався нагородами, які отримав за свою журналістську діяльність, навіть не згадував про них.

І ще... Ми з Толіком, як виявилось, були колись закохані в одну дівчину – нашу однокласницю. І не знали цього факту один про одного. Аж через шістдесят років після закінчення школи Анатолій, згадуючи наші юнацькі роки, розповів мені про це, а я поділився цим із ним (а вона в 1963 році вийшла заміж).

Ось такий був у мене друг Толя Трачук.

*Вадим ГЖЕГОЖЕВСЬКИЙ
Євген ГЖЕГОЖЕВСЬКИЙ*

ЗГАДУЮЧИ АНАТОЛІЯ ТРАЧУКА...

Вагому частку у висвітленні творчості нашого дуєту вніс Анатолій Якович Трачук, ще працюючи на Хмельницькому обласному радіо.

А було це так. На обласному конкурсі самодіяльних композиторів ми, брати Гжегожевські, презентували пісню Михайла Люшні на вірш Анатолія Фіглюка «Мамі», яка тоді зайняла високе призове місце і була відзначена членами журі. Ми виступали в ранзі лауреатів всесоюзних і республіканських конкурсів та фестивалів мистецтв. До нас підійшов Анатолій Якович, представившись керівником обласного радіомовлення, і запропонував здійснити запис пісні. Конкурс проходив у Хмельницькому міському будинку культури. Після виконання пісні Анатолій Якович відчув, що пісня буде жити і зразу взяв у нас інтерв'ю, а записували ми його в автомобілі УАЗ, який на той час був на радіо. Ми тоді і в ньому наспівали фрагмент пісні «Мамі». Буквально через короткий час він цим УАЗиком був у нашій Шарівці, де ми працювали вчителями музики у місцевій школі. Студійний автомобіль був «напичканий» на той час серйозною звуковою апаратурою. Уявляєте – в класі мікрофони для запису, шнури для мікрофонів – через вікна в автомобілі. Так був зроблений перший запис пісні, який звучав десятки років по Хмельницькому обласному радіо. Дубль записали лиш один. І це був початок співпраці з талановитим журналістом.

Вадим та Євген Гжегожевські, співаки та композитори, члени ВНМС, члени НСЖУ, солісти ХОДТРК «Поділля-центр», заслужені артисти України.

Йому подобався наш талант, він цінував чистоту і професійність виконання нами пісень.

Коли відкрилась у Хмельницькому обласна державна телерадіомовна компанія (ХОДТРК «Поділля-центр»), яку очолив Анатолій Якович Трачук, то ми теж були першими на записах музичних програм. На початках умов для запису професійних програм теж не було. Пам'ятаємо, як Анатолій Якович дав вказівку починати робити записи музичних програм у телестудії («поділляцентровці» знають), так званій «50-ці», і теж носилися зі шнурами від мікрофонів із студії в апаратну – і щось таки виходило. Багато поціновувачів нашої творчості нам були вдячні за наші пісні. А ми заодно дуже вдячні колективу та керівнику телерадіокомпанії «Поділля-центр» за пропаганду нашої пісні.

З ініціативи Анатолія Яковича та його команди реалізовувалися наші мистецькі проєкти. Це і наші перші ювілейні авторські концерти. Музичний фільм «Рід музичний, співучий. Гжегожевські», програми «Музичні вітання», «Мистецькі сторінки нашого життя». Та взагалі ми були учасниками майже всіх музичних телепередач та музичних телемарафонів.

У нашій пам'яті залишилися тільки позитивні спогади спілкування з величною людиною, професійним журналістом, мудрим керівником Анатолієм Яковичем Трачуком.

Анатолій ГОРДЕЄВ

ПОСВЯТА АНАТОЛІЮ ТРАЧУКУ

У доленосні часи в історії кожного народу з'являються постаті, роль і значення яких у становленні державності, формуванні національної свідомості, зародженні величі душі та стійкості духу виходять за межі історичного бачення, соціального тлумачення не лише серед сучасників, але й прийдешніх поколінь. Серед таких і Анатолій Якович Трачук. Його я знав як засновника та генерального директора Хмельницької обласної телерадіокомпанії «Поділля-центр», заслуженого журналіста України.

Бог, природа і батьки наділили цю людину особливими здібностями – вмінням налагоджувати спільну діяльність, гуртувати колектив на досягнення поставлених цілей. Завдяки його наполегливості, професійним знанням та вмінню «запалити» своєю ідеєю інших, й була створена обласна телерадіокомпанія. Чудові краєвиди рідного краю, історичні місця у репортажах, події та факти з життя міста, області та України у новинах, люди та їх досягнення у телепередачах стали відтак нормою життя наших земляків-подолян. Як приклад, у свій час я з цікавістю стежив за подіями водного походу річкою Дністер, які висвітлювали учасники – співробітники обласної телерадіокомпанії. Такий захід було започатковано за підтримки Анатолія Трачука. Він не був байдужим – завжди цікавився історією нашого краю та життєвим шляхом видатних земляків,

---

Гордєєв Анатолій, доктор технічних наук, професор кафедри технологій машинобудування Хмельницького національного університету, заслужений винахідник України.

створював про них фільми. Ці матеріали були оцінені і відзначені державними нагородами та преміями різних конкурсів.

Дуже багато можливостей телевізійного мовлення Анатолій Якович надавав для Хмельницького національного університету, як спонсор при організації конкурсів молодих дизайнерів та демонстрації нових розробок одягу школи професора ХНУ І.М. Баннової. Багато було зроблено ним у висвітленні наукових досягнень ХНУ – створено ряд програм та відеофільмів із різних напрямів наукової діяльності університету. Все це працювало на підняття зацікавленості та рейтингу Хмельницького національного університету серед населення Хмельниччини та України.

Так сталося у житті, що наші діти – моя донька Тетяна і його син Олександр – познайомилися на весіллі мого племінника та згодом побралися і подарували нам онучку Катерину. Цей період спілкування з Анатолієм Яковичем розкрив його найкращі людські риси: виваженість і скромність, щедрість і доброту. Він дарував тепло душі своїй родині, любив організовувати для онучки новорічну виставу під ялинкою. Це завжди було весело, радісно, і створювало неповторний святковий настрій. Ніколи не чув, щоб він підвищував голос, не намагався вивершитися над іншими своєю особистістю, а створював атмосферу доброзичливості, у спілкуванні був щирим і відкритим.

Добрі справи цієї людини ще довго слугуватимуть на благо України та Поділля. Його життя і діяльність є і залишатимуться надалі хорошою школою формування яскравої особистості, неперевершеного наставника молоді, яка займається журналістикою, та прикладом державного служіння народові.

Зоя ДІДЕНКО

САМЕ ВІН ВВІВ «ПРОСВІТУ» В ЖИТТЯ ТЕЛЕРАДІОКОМПАНІЇ «ПОДІЛЛЯ-ЦЕНТР»

Мені дуже пощастило йти по дорозі життя з достойними українцями. Їх небагато, але серед них був Особливий – це світлої пам'яті Анатолій Трачук. Саме він у 90-х роках минулого століття запропонував на з'їзді Руху ефір для українських програм... Зголосилася лише я... Так почалося моє творче життя, що тривало більше 20-ти років!

Анатолій Якович завжди підтримував просвітницькі програми. З його легкої руки світ побачили мої авторські радіо й телепрограми: «З подільського кореня», «Звичай – скарб народу», «Українська душа» та інші.

В одній із наших з ним розмов він сказав, що для завоювання держави зовсім не обов'язково вводити на її територію війська. Достатньо поставити на коліна її культуру, перекупити запопадливих журналістів і повести атаку за всіма правилами військової стратегії. Або й просто без правил.

За час його керівництва обласним ефіром все було за державними правилами.

Він сам був талановитим журналістом і від журналістів ТРК «Поділля-центр» вимагав професіоналізму. Підтримував участь у моїх програмах педагогів, учнів, прикордонників...

А коли приходив у Народний Дім «Просвіта» завжди знаходив добре слово для підтримки наших задумів.

Світла пам'ять Достойнику Честі Анатолію Трачуку.

Світлана КАБАЧИНСЬКА

БЕЗ ПОДВІЙНОГО ДНА

З Толею Трачуком я познайомилася в березні 1979 року. Точніше, побачила його вперше. Був день виборів, я забігла на якусь виборчу дільницю за репортажем для обласної партійної газети «Радянське Поділля», в якій працювала в перший після закінчення університету рік. З кимось поспілкувалася нашвидкуруч, бо голові виборчої комісії було не до мене: він щось напружено говорив у радіомікрофон, не зводячи слухняного погляду із суворого світлочубого юнака, що цей мікрофон тримав. «Це ж треба – не дуже старший від мене, а всі так його слухаються. Чи це мікрофон так впливає?», – скрушно подумала я і наступного дня поцікавилася в колег-газетярів, хто це в нас на обласному радіо такий молодий. «Та всі там уже підтоптані, – запевнили колеги. – Наймолодший – брат нашого Володимира Яковича, Толя Трачук, але і йому вже...».

Не пам'ятаю, який вік Трачука-молодшого тоді назвали, проте це точно не могло стосуватися того хлопця. «Наш» Володимир Якович Трачук був заступником редактора і здавався 22-річній мені вже вельми поважного віку чоловіком. Не міг же його брат бути таким молодим.

Однак виявилося, що це справді був Анатолій Трачук. Та, що теж правда, виглядав він ну зна-а-ачно молодшим за свої літа. «Де твій портрет Доріана Грея?» – завжди цікавилась я при зустрічах, маючи на увазі роман Оскара Вайльда «Портрет

Кабачинська Світлана, заслужений журналіст України, кавалер ордена княгині Ольги III ст.

Доріана Грея», в якому головний персонаж залишався незмінно молодим і вродливим, а від його злочинів і гріхів старів захований подалі від людських очей портрет.

Утім, крім оманливо молодого зовнішності, Анатолій Якович нічим не нагадував підступного романного антигероя. Він був простий, іноді аж прямолінійний, відкритий і доброзичливий. І, головне, до самозабуття відданий своїй справі – телебаченню, за створення якого в Хмельницькому містяни проголосували на референдумі про незалежність України 1 грудня 1991 року, а Трачук його очолив і розвивав та розширював протягом усього свого життя. Я живу в центрі міста і чи не щоранку о 8-й бачила, як Толя поспішав на роботу. Ходив завжди пішки, хоч мав службове авто. Якось ми зіткнулись і серед білого дня. «Що це ти не на роботі?» – запитав мене Трачук. «Бо у відпустці, – пояснила я. – Поїхали з сім'єю на море, а я все переживаю, як без мене мій «Проскурів»? Ледве стримувалась, аби не телефонувати, а приїхала – і бігом на роботу». «Слава Богу, не один я такий дурний, – розсміявся Толя. – Бо я теж зараз у відпустці. А йду оце з роботи».

Він не був жадібним ні на ефіри, ні на добре слово (на недобре іноді теж). Коли б не зайшла до його кабінету, там працював телевізор, і Анатолій Якович ні-ні та й поглядав на екран, контролюючи творчий процес телерадіокомпанії, яку очолював багато літ. «Щось давно ти у нас не з'являлася, – задумливо резюмував він і негайно запрошував: – У нас нова студія, приходь, подивися і щось нам розкажеш». І це було не просто знічев'я сказане й одразу забуте, бо буквально наступного дня вже телефонував хтось із телевізійників і домовлявся про ефір. На тлі сьогоденішньої «джинси», від якої захлинається телеекран, та Толина безкорисливість здається нереальною щедрістю.

Хоч він насправді був таким-от – щирим. У 1993 році, в рамках підготовки до 500-літнього ювілею міста, на замовлення міськради вийшла книга «Хмельницькому – 500» – з моїм текстом. При випадковій зустрічі Толя сказав: «Я щойно із зустрічі міського голови з ветеранами війни і праці. Так от, один з них

встав і подякував голові: «Величезне спасибі вам за подаровану книгу про місто. Я аж плакав, коли її читав, – так з душею написано». Мені було дуже приємно чути цей чи не єдиний відгук про книгу: ні голова міста, ні бодай хтось іще з можновладців і словом про неї не обмовився. А кожен автор знає, як окрилює схвальна думка читачів.

Анатолій Якович щедро ділився й іншим. Якось я напросилася до Трачука в супутниці до столиці: треба було негайно, а добратися нічим. Толя нервував, бо спізнювався. Та десь за Житомиром запитав: «А ти була на озері під Коростишевом?» «Ні». «Поїхали, покажу». «Ти ж поспішаєш!» «Ні, ти мусиш це побачити». Водій повернув до лісу, і метрів через триста нам відкрився неймовірний краєвид: чисте водне плесо серед гігантських гранітних брил. Трачук з торжеством першовідкривача оглянувся на мене і прорік: «Ну от, а ти поспішала». Пізніше з'ясувалося, що практично всім своїм випадковим пасажиром він так, як і мені, відкривав це озеро. Дарував нам його – щоб і нам було красиво.

...Коли помер Володимир Якович Трачук, ми в «Проскурові» дали не традиційний некролог, а невеликий спомин про нього – вже не пам'ятаю, на 9-й чи 40-й день по смерті. Тоді, в 1990-х роках, усі тільки звикали до цих символічних днів поминання душі. Після того зателефонував Анатолій Трачук. «Спасибі, Світлано, – мовив коротко. – За добре слово. І за те, що ви пом'янули Володю саме в ці дні. Хтозна, може, це для нього Там дуже треба».

...Не знаю, чи ці короткі спогади потрібні Там для Анатолія Трачука. Проте тут – нам – точно потрібні. Щоб не забувати тих, хто жив на цій землі не лише для себе, а й для людей. Насамперед – для людей.

Спасибі, Толю.

Раїса МАЛЬКУТ

«ТИ ЛЕТИ, НАШ БІЛИЙ ГОЛУБОЧОК»

Ми з Анатолієм – діти рідної України, ми – діти батьків, які загинули у горнилі війни з фашизмом. Післявоєнні тяжкі роки – це час відбудови, надії на краще життя.

Ми навчались разом у Наркевицькій середній школі, яку закінчили 1959 року. Із вдячністю вклоняємось нашим матерям і вчителям. Адже саме матері взяли на свої плечі відбудову країни і виховання сиріт. Доля розкидала наш клас по різних куточках Радянського Союзу. Ми здобували освіту за допомогою держави. Все було безкоштовно. Навчання в радість, дешеві студентські гуртожитки та їдальні, студентські загони, відпочинок у санаторіях. Це були золоті роки нашого життя.

Усі здобули спеціальності за своїм покликанням. Але ніколи ми не забували, хто ми є. Вірили в дружбу, чисту та щирю.

Після закінчення школи вперше з Анатолієм ми зустрілись на Хмельницькому радіо, де він був головним редактором. Наш колектив художньої самодіяльності записували для передачі. Зустріч була приємною та радісною. За допомогою Толі записали пісню «Ти лети, наш білий голубочок». Це патріотична пісня: «Ми за мир і щастя на землі...».

Пройшли роки, і раптом я почула трансляцію цієї пісні у нас на вокзалі в Наркевичах. Від здивування аж зупинилась і не повірила. Та це ж пісня, яку я виконую! Це ж я! Подумки від щирого серця подякувала Толі. Це ж він зробив так, щоб пісня линула над рідною землею для односельчан.

Малькут Раїса, однокласниця.

Ми часто зустрічались у приміському потязі Хмельницький-Волочиськ – розмовляли, згадували... Здебільшого це були розмови про рідний край, людей, які жили раніше і живуть тепер. Говорили на різні теми, що на серці наболіло – теж. Тривожило байдуже ставлення до архітектурної спадщини, знищені маєтки меценатів, які розбудовували наш край – як це був, наприклад, пан Наркевич, який вложив свої кошти у частину залізниці до Чорного Острова. І завжди наша дорога у потязі була короткою, час пролітав швидко. Про любов до Хмельниччини, своїх земляків йшлося в радіорепортажах Анатолія, звеличував їх працю і в телепередачах, уже будучи генеральним директором телерадіокомпанії «Поділля-центр».

Завжди буду пам'ятати Толю як хорошу, добру, з великим серцем і віддану своїй справі людину. Він умів організувати зустрічі однокласників.

Ще згадую свято 1 травня 2019 року – свято праці. Для людей, у яких є земля в селі – це особливий день та час. Посадка картоплі, грядочки... Ось трудились ми з донькою на городі, пташки співали десь у височині. Розгинаюсь, щоб відпочити, і бачу, що від своєї садиби до нас іде Толік. Підходить ближче і каже: «Хочу привітати зі святом праці та пригостити вином власного виробництва з осіннього врожаю». Та подає ще й по шоколадному морозиву. Позитиву було море, забулась втомі від приємного спілкування, уваги та привітності Анатолія Яковича. Згадались травневі свята в молодості, з маївками, музикою, піснями... Нічого не зробиш, світ змінився, і ті події – лише у нашій пам'яті.

Збігали роки і летіли білі голуби, як пам'ять про наше життя.

Толя пішов у вічність, і я, тепер згадуючи його, завжди наспівую пісню: «Ти лети, наш білий голубочок, розкажи всім людям на землі...».

Віталій ОЛУЙКО

ЛЮДИНА ДЕРЖАВНА

Для мене шановний Анатолій Якович, перш за все людина державна. В історії України він залишиться як професіонал журналістики та фундатор і «батько» Хмельницької обласної телерадіокомпанії, яка за час його керівництва стала зразковою та дотримувалася стандартів свободи слова.

Згадую, як в 1992 році до нас в облдержадміністрацію прийшов Анатолій Трачук із пропозицією передати колективу компанії колишній Будинок політосвіти. Все керівництво було проти, але саме тут і проявились його дипломатичні вміння переконати кожного окремо і «вирвати» у влади цю будівлю.

Анатолій Якович був господарем, гарним керівником, толерантним, спокійним, людяним... а ще справжнім і щирим українцем. Саме про таких говорять – знахідка для держави.

Світла і вічна йому пам'ять...

Олуйко Віталій, народний депутат України IV скликання, доктор наук з державного управління, професор.

Надія ПУКАС

НЕ ПОСПІШАЙ СКАЗАТИ «НІ»

У години київської самоти, коли залишаюся сам-на-сам зі своїми хмельницькими спогадами, заходжу на сторінки свого життя, своєї долі. Вдивляюся у милі погляди друзів, вслухаюся в їх голоси, їх слова, проходжуся рідними вулицями, вдихаю цілюще повітря рідної батьківщини, яка рефреном звучить у мені в часи світлої радості і печучого болю, – «Плоскирів-Проскурів-Хмельницький».

Є спогади, які треба викликати, прислухатися-придивлятися до їх точності, конкретності, а є такі, що самі приходять до мене, огортають теплом моєї молодості, гостротою творчої наснаги, додають жаги до життя.

Серед таких – мої більш ніж скромні спілкування з нашим обласним радіо і телебаченням.

Зримо виринає в пам'яті моє перше в житті інтерв'ю на радіо Володимирі Висоцькому про моє ставлення до виховання дітей у сім'ї, оскільки я працювала секретарем комісії у справах неповнолітніх. Ми спустилися з Володимиром по сходах, а назустріч нам піднімався високий, симпатичний молодий чоловік. Висоцький нас познайомив, назвавши колегу Анатолієм Трачуком, і, як це водиться у середовищі журналістів, у них тут же народилася ідея зробити рубрику виховання дітей у сім'ї постійною, за моєю участю.

Це для мене було несподіванкою, тому я всіляко почала виказувати свою невпевненість, недосвідченість. Анатолій поклав мені руку на плече (при його зрості це зробити було просто) і промовив:

Пукас Надія, член Спілки письменників України, член Асоціації літераторів України, член Асоціації естрадних діячів України, володарка Міжнародної премії ім. М. Сингаївського в номінації «Мала проза».

Не поспішай сказати «НІ», – і подивився лагідно, підбадьорливо.

Згодом я сказала «ТАК» і з тих пір часто заходила у симпатичний будиночок обласного радіо, де народжувалися цікаві радіопередачі. Щораз, коли в коридорах зустрічалася з Анатолієм, завжди отримувала слухні поради, делікатні настанови.

Рвійно увірвалося в наше життя народження незалежності нашої держави. Засоби масової інформації, безперечно, були на передньому плані. Ми всі готувалися до грудневого референдуму.

І от в чергову зустріч у студійних коридорах я знову почула знайому фразу.

Надо, не поспішай сказати «НІ». Ми радилися кому б доручити озвучити питання до хмельничан, чи погоджуються вони на заснування телебачення і зійшлися на твоїй кандидатурі. Як ти на це?

– Я скажу «Гаразд».

– От і добре. Іншої відповіді я від тебе і не чекав.

А далі був перший телемарафон, була передача «На покуті», цикл радіопередач морально-етичного характеру, де під керівництвом досвідчених журналістів обласного радіо і телебачення я поширювала зміст своєї роботи у комісії у справах неповнолітніх, у Жіночій раді.

Раз за разом Анатолій Якович приборкував мій страх перед невідомим, стримовував моє «НІ», додавав твердості у поступі виходу на велику громаду, вчив пірнати у невідомість.

З роками наші шляхи розійшлися. Але інколи ми зустрічалися, зідзвонювалися.

Його науку – «Не поспішай сказати «НІ» – я запам'ятала на все життя. Цією фразою я й досі послуговуюся. Часом кажу її своїм співбесідникам. А іноді подумки проговорюю для себе.

Ключове слово у ній «НІ».

Ні – ніколи подільська земля не забуде свого співця і сподвижника Трачука Анатолія Яковича.

А моє особисте життя цей великий Маестро зробив яскравішим, змістовнішим. Дякую долі за зустріч із ним.

Ніна РОМАНЕНКО

ПАМ'ЯТІ КОЛЕГИ, АНАТОЛІЯ ТРАЧУКА

Звістка про смерть колеги, з яким добрий десяток років працював над втіленням складних і захоплюючих телевізійних проєктів – усе завжди, як грім з ясного неба. І удар блискавки в самісіньке серце. Тим паче, що в твоїй пам'яті залишився енергійний, підтягнутий, спортивний, повний сил і творчих планів чоловік, для якого не існувало проблем, які він не міг розв'язати.

З Анатолієм Трачуком ми познайомилися, коли він тільки почав працювати на посаді генерального директора Хмельницької обласної телерадіокомпанії. Пам'ятаю, наша група звернулася до Анатолія Яковича з проханням допомогти з організацією зйомок в області. Потрібен був оператор. І він допоміг, хоч його телерадіокомпанія теж не мала вільних камер і людей.

І так було десятки разів. Якщо для нас, його київських колег, потрібен був терміновий матеріал з області – відмови ніколи не було. Думаю, насамперед тому, що для Анатолія Яковича завжди було важливо, щоб Хмельниччина звучала на першому Українському телеканалі. Він знав тисячі керівників у своїй області, а вони шанували і підтримували обласну телерадіокомпанію. І найбільше я переконалася в цьому, коли в 2005 році ми з Анатолієм Яковичем організовували на Хмельниччині XII Міжнародний телефестиваль «Агросвіт-2005». Це дуже складний в організаційному плані захід. Журналісти-телевізійники з

Романенко Ніна, журналістка, Віце-президент Міжнародного телефестивалю «Агросвіт» (1993-2013 рр.)

десятків телекомпаній України і автори телевізійних програм із багатьох країн Європи приїждять в область. І поки журі переглядає конкурсні програми, як мінімум, для 50-70 наших гостей і колег треба організувати цікаві екскурсії і зустрічі з місцевими видатними аграріями. На Хмельниччині завдяки Анатолію Яковичу все було організовано на найвищому рівні. Учасники фестивалю побували в Кам'янці-Подільському, на знаменитому ВАТ «Адамс», познайомилися з культурними пам'ятками міста, були в захопленні від прогулянки на катері Дністром.

В наступні дні учасники фестивалю побували в Старокостянтинівському, Городоцькому районах, побачили унікальну фортецю Меджибожа, козацькі змагання в селі Самчики, де пригощалися козацьким кулешем з казана на лісовій галявині, а ще спробували в м. Сатанів хмельницької «Нафтусі».

Анатолій Якович організував сотні людей на Хмельниччині, щоб учасники фестивалю поїхали до своїх країн і областей з найяскравішими враженнями від Подільського краю. І вся ця робота, багатомісячна, була ним і колективом ХОДТРК «Поділля-центр» проведена без «нервів» і «проколів», які часто супроводжують подібні заходи. Чітка організація, все вивірено до дрібниць, все за планом. А в тому, як у районах нас зустрічали, зчитувалась величезна повага до колективу «Поділля-центр» і особисто до Анатолія Яковича Трачука.

Він таким і залишився в моїй пам'яті: спокійний, розважливий, мудрий, з теплою усмішкою. Дуже надійний у справі, і відвертий у спілкуванні. Обов'язковий і щирий.

Нехай йому легко буде там, де він зараз. А ми тут пам'ятатимемо його завжди. Бо добро ніколи не забувається. І спасибі долі, що я мала честь робити хорошу роботу разом з ним, Анатолієм Трачуком. Колегою і другом. Світла пам'ять!

Петро СЛОБОДЯНЮК

ТВОРЕЦЬ ПОДІЛЬСЬКОГО ТЕЛЕБАЧЕННЯ АНАТОЛІЙ ТРАЧУК

Багато чого, що відбувалося на Хмельницькому радіо-телебаченні, я бачив своїми очима. І не просто бачив. Мені приємно усвідомлювати, що в творчих процесах Хмельницької телерадіомас-медіа була і частка моєї душі, багаторічної співпраці з її талановитими організаторами, журналістами, режисерами, редакторами, операторами...

Кажу не для того, аби похвалитися, а тому, що я не є безпринципний споглядач, не фіксатор подій і фактів, а скромний свідок і учасник подій, пов'язаних з розвитком ТРК «Поділля-центр», починаючи з 70-х років минулого століття, працюючи в культурній галузі та обласному державному архіві.

З великою повагою згадую дружні і спільні виробничі стосунки з талановитими радіожурналістами Михайлом Івановим, Юрієм Кузнецовим, Василем Грищуком, Володимиром Висоцьким, Борисом Непийводою, Ярославом Савчаком, невгамовними телевізійниками-ветеранами Миколою Мотреном, Євгеном Семенюком, Василем Мацейком, Оленою Павлюк, режисерами Олександром Матросовим, Лідією Герман, Марією Венгер та багатьма іншими сподвижниками подільського телерадіоефіру.

Добрим словом хочу також згадати цікаву і прекрасну людину, заслуженого журналіста України Володимира Васильовича Федоришина. Понад 20 років (з 1970 по 1992 рр.), очолюючи

Слободянюк Петро, заслужений працівник культури України.

обласне телерадіооб'єднання, Володимир Васильович у певній мірі був наставником молодого телерадіожурналіста Анатолія Трачука – випускника факультету журналістики Львівського університету імені Івана Франка. В поєднанні творчої наснаги Володимира Федоришина і Анатолія Трачука були сформовані основи обласного телебачення і радіомовлення Хмельниччини. Після виходу на пенсію Володимир Васильович не полишав рідного колективу. Майже півтора десятка літ вів низку популярних радіопрограм, друкувався в обласній і всеукраїнській пресі, видав декілька книг, був переможцем міжнародних журналістських конкурсів, отримував Президентську стипендію.

Я не раз щиро спілкувався з Анатолієм Трачуком за дружньою чашкою чаю, разом виїздили в райони, брали участь в різних громадсько-політичних і культурно-масових заходах. Мені imponували його високі людські якості – насамперед, порядність, повага до людей, скромність і доброзичливість, справжність дружніх стосунків. Саме за пропозицією Анатолія Яковича в 1996 році на установчих зборах обласної організації Конгресу української інтелігенції мене обрано головою цієї громадської організації. В подальшому на її зборах Анатолій брав інтерв'ю у видатних національних діячів Миколи Плав'юка, Ярослави Стецько, В'ячеслава Чорновола, Івана Драча. В телеєфірі він спілкувався з керівниками міністерств і відомств, провідними діячами науки і техніки, економістами, підприємцями.

Але, безперечно, його найбільша, колосальна заслуга була в створенні телерадіокомпанії «Поділля-центр». Він був її натхненням засновником і невтомним організатором, генеральним директором із 1991-го року до 2008-го.

Відразу в 1991 році новопризначений керівник Анатолій Трачук створив студію телебачення, яка через 5 років уже стала обласною державною телерадіокомпанією з подальшим невинним ростом технічного і кадрового потенціалу. За роки керівництва ТРК заслужений журналіст України Анатолій Якович Трачук створив досконалий матеріально-технічний стаціонарний і пересувний знімальні комплекси, трансляційну мережу,

сформував високопрофесійний творчий та технічний персонал. Досягти цього було дуже нелегко, як через технічні, так і через творчі кадрові проблеми.

На моє тверде переконання запорукою успішного розвитку компанії була, з одного боку, велика працездатність молодого керівника Анатолія Трачука, а з іншого – його комунікабельність, вміння знайти спільну мову з керівництвом міста і області, елітою краю. Анатолій Якович користувався великим авторитетом у керівництва Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення, у лідерів області і міста Є. Гусельникова, М. Дарманського, В. Лундишева, І. Бухала, М. Чекмана та інших. Це сприяло активному розвитку обласної телевізії, зокрема й передачі на баланс телебаченню реквізованого приміщення колишнього Будинку політосвіти обкому партії. Він знаходив спільну мову з керівниками підприємств і організацій. Із вдячністю відгукувався про фінансову та матеріально-технічну допомогу, яку надавали телерадіокомпанії крупні Хмельницькі заводи: «Трактородеталь» (директор І. Дунець), «Катіон» (директор В. Скоморохов), «Термопластавтомат» (директор С. Гутін), «Пригма-прес» (директор С. Васишлин), трансформаторних підстанцій (директор М. Петраш), агрофірма «Проскурів» (І. Рудик), обласне управління сільського господарства (начальник Д. Чинник) та ін.

Змістовна діяльність ТРК «Поділля-центр» характеризувалася щоденними телепередачами, тематичними телемарафонами, телерадіофестивалями, актуальними журналістськими проєктами, численними професійними конкурсами регіонального, всеукраїнського та міжнародного формату. Загалом ХОДТРК випускала понад 20 змістовних тематичних інформаційних, соціальних, дитячих, просвітницьких, культурно-мистецьких, музично-розважальних україномовних програм. Анатолій Трачук відстоював головні вимоги до інформаційної продукції телерадіокомпанії: професіоналізм, актуальність, правдивість, оперативність. Він був непримиренним до великих, примітивних, авантюрних передач, які не відображали

реального життя, не відповідали потребам і смакам мешканців нашого краю.

Пам'ятаю масштабний спільний мистецький проєкт ТРК «Поділля-центр» і облуправління культури – цикл телепередач «Калинові острови» у формі творчих звітів художньої самодіяльності міст і районів. Анатолій підтримував не менш захоплюючі телепередачі журналістів ТРК «Поділля-центр»: «Свою Україну любіть» голови Хмельницької «Просвіти» Зої Діденко, «Музика Поділля» – композитора Михайла Люшні, «Ветеранські зустрічі» Євгена Семенюка, «У колі домашніх турбот» Алли Супрункової та багато інших. Актуальністю, національною змістовністю виділялися телепередачі «Актуальна тема», «Щира розмова», «Дорогою в Європу», «Новини», «Панорама тиждень», «Подільська панорама», «Ранок на Поділлі», «Село, а в ньому люди», «Козацькому роду нема переводу», «Книга скарг», «Від усієї душі», «Вільний мікрофон», «Тіні забутих злочинів» тощо.

Скажімо, за його пропозицією мені довелося підготувати і провести понад 20 телепрограм «У пам'яті назавжди» («Древній Меджибіж», «Устим Кармалюк», «Відродження гідроелектростанцій», «Затоплені села Подністров'я», «Рух Опору на Хмельниччині в роки Другої світової війни», «Гетто і концтабори на Хмельниччині» тощо). А телепередача «Курська дуга на Хмельниччині: Проскурівсько-Чернівецька операція 1944 р.» (режисер О. Матросов) на Міжнародному телефестивалі «Перемогли разом» країн антигітлерівської коаліції в м. Севастополі з понад сотні учасників зайняла друге місце. Я мав честь проводити у прямому ефірі обласного телебачення низку творчих зустрічей і круглих столів з провідними науковцями, краєзнавцями, діячами культури і мистецтва. Зокрема, залишилась у пам'яті мої цікаві ефірні бесіди з Героєм України Василем Андрійовичем Петринюком та Іваном Миколайовичем Бондарем. До речі, реально оцінюючи мій творчий сценарно-режисерський досвід, Анатолій Якович після мого виходу на пенсію одразу запропонував мені посаду головного режисера Хмель-

ницького телебачення. Але не в його образі – я віддав перевагу науково-педагогічній роботі.

Анатолій Трачук не був «сухим» адміністратором, він був надзвичайно творчою людиною, тобто «був своїм серед своїх». Він створював авторські програми, брав участь у телефестивалях та ставав лауреатом. Згадую один з його унікальних проєктів «Імена», програми якого стали справжніми подіями в духовно-культурному відродженні. Отримали широкий суспільний резонанс 4-серійний документальний фільм «Життя і пам'ять» про Дмитра Прилюка та серія телефільмів-портретів 30-ти особистостей минулого і сучасності. До створення авторської програми «Імена» Анатолій Якович залучив талановитих журналістів і режисерів: Олену Павлюк, Раїсу Токар, Володимира Паламаря, Любов Курманську, Лідію Герман.

Отже, Анатолій Трачук, розпочавши творчу тележурналістську діяльність з однією телекамерою, упродовж 17 років створив потужну телерадіокомпанію «Поділля-центр», зона прийому передач якої охоплює 79 % території області, FM-радіостанції до 70 %, радіо УКХ діапазону – 80,5 %.

В продовження творчих ідей, задумів і мрій Анатолія Трачука сьогодні на території Хмельницької області ведуть мовлення 94 телерадіоорганізації, серед яких: 18 загальнонаціональних та регіональних телекомпаній, 12 загальнонаціональних та регіональних радіокомпаній, 12 місцевих телекомпаній, 3 місцевих радіокомпанії ефірного мовлення, 11 провайдерів програмної послуги, 19 радіокомпаній проводового мовлення, 31 телекомпанія цифрового телевізійного мовлення (з них 3 місцевих). Ефірне телевізійне мовлення в аналоговому форматі здійснюють 10 місцевих телерадіоорганізацій.

Сучасне телерадіо Хмельниччини – гідний пам'ятник видатному телерадіожурналісту Анатолію Яковичу Трачуку.

Валентина СТЕПОВА

СВІТЛИЙ ПАМ'ЯТІ АНАТОЛІЯ ЯКОВИЧА...

Дорогий Анатолію Яковичу... Так хотілося би свої спогади присвятити Вам при житті, але... Я дякую долі, що свого часу, вже більше 20-ти років тому, ми з Вами познайомились... Моя творча дорога тоді тільки набирала обертів, ще всі мрії були попереду. І саме Ви, дорогий Анатолію Яковичу, активно підтримали мою творчість, повірили в мене і завжди з того часу і до останнього підтримували і допомагали...

Пригадую свій сольний концерт у Вас, у студії телебачення, який Ви запропонували та організували, пригадую зустрічі на «Земляцтві Хмельниччини», де так приємно було завжди поспілкуватися з Вами.

Під час моїх виступів у Хмельницькому Ви завжди знаходили можливість зустрітися, а ще й обов'язково відзняти сюжет для новин (для артиста це вкрай важливо), це завжди було так зворушливо...

І особливий момент у моєму житті – 2014 рік, війна... Коли мій син побував на війні, Ви настільки чуйно, з душевним теплом віднеслись до цієї події... Як Ви тоді висловились: «Хоч трішки заспокоїти зболене серце матері», мені тоді вкрай необхідна була та Ваша підтримка, як і кожній матері чи батькові, чії діти побували, чи зараз на війні... Ви тоді не тільки душею, словами підтримали мене, а ще й відзняли відеоролик, хоча могли цього й не робити.

Пишу ці рядки, й бачу Ваше світле обличчя, дорогий Анатолію Яковичу...

Степова Валентина, народна артистка України.

А якщо описати портрет його душі в моїх очах – це надзвичайно світла, позитивна, чуйна, добра, надійна ЛЮДИНА... Про таких кажуть – на них тримається світ! І це ТАК! Анатолію Яковичу, Ви в моєму серці НАЗАВЖДИ!

Богдан ТЕЛЕНЬКО

ПРО «ІНШОГО» АНАТОЛІЯ ТРАЧУКА...

Не думав, що мені так непросто дадуться спогади про Анатолія Трачука. Адже здавалося б, він, як людина публічна, у своєму земному житті завжди був на виду, як і його справи, що залишилися по ньому. Тож не сумнівався, що у книжці, яку вирішили підготувати про нього його рідні та близькі, їм буде відведена належна увага, бо, справді, те, що він здійснив як організатор та фундатор сучасного телебачення в нашій країні, як журналіст, громадський діяч, творча особистість вартує неабиякого визнання і після того, як Анатолій Якович вже відійшов у засвіти.

Та мені подумалося, що варто розповісти і про того «іншого» Анатолія Трачука, якого я відкрив для себе ще у непрості часи створення Народного руху України в нашій країні, які передували утвердженню нашої новітньої незалежності. Адже тоді, коли у його руках, образно кажучи, був лише радієний мікрофон, саме він зумів пробити інформаційну блокаду про діяльність РУХу, його програмні засади та ідеали, доносив інформацію про наші заходи в ефірах обласного радіо, що тоді дуже багато для нас важило. Звичайно ж, у той час у середовищі журналістів офіційних засобів масової інформації у нас, рухівців, було немало однодумців, проте «пробити» на сторінки їх видань чи того ж радіо інформацію про нашу діяльність було дуже непросто. Та саме Анатолій Трачук тоді був нашим, якщо хочете, радієним рупором у її просуванні...

Теленько Богдан, письменник, журналіст, громадський діяч.

Пригадується принагідно один з таких епізодів нашої співпраці якраз напередодні Установчого з'їзду РУХу на початку вересня вісімдесят дев'ятого, коли ми проводили відкрите «засідання» своєї координаційної ради на «виставці», що слугувала тоді місцем наших постійних зібрань, бо компартійна влада всіляко перешкоджали нам в оренді приміщення. Дуже важливо було нам у той момент донести до громадськості області той факт, що на перший з'їзд НРУ їде повноцінна делегація з Хмельниччини. Як це зробити, не маючи жодного доступу до обласної преси та радіо, ми вирішували якраз із Анатолієм Яковичем наодинці. Зійшлися на тому, що він підготує цей матеріал на радіо у будь-якій допустимій для нього редакції, аби тільки ця інформація прозвучала. І вона прозвучала доволі коректно, пробивши в черговий раз його голосом інформаційну блокаду супроти національно-демократичного руху, який народжувався і відроджувався тоді в нашій краї. Чого йому самому коштували такі ідеологічні «диверсії» проти компартійної влади, мабуть, краще знають його рідні. Та якраз у таких ситуаціях, якщо хочете, і проявлявся той «інший» Анатолій Трачук, бо ця його «інакшість» і була, як на мене, засадничою у його світогляді, життєвій позиції, адже була замішана на справжньому, а не позірному національному патріотизмі, яким він керувався впродовж свого життя...

Галина УСТЕНКО-ГАЙДАЙ

ВІДКРИТИЙ УРОК СПРАВЕДЛИВОСТІ

У кожному слові є відтінки і смисли, які досягнути можна тільки серцем. Коли Віктор Володимирович Пасак мені сказав, що не стало ще одного нашого колеги – першого (по всіх відтінках цього слова) журналіста Хмельниччини Анатолія Трачука, – я тієї ж хвилини набрала його телефон. Без вступних реверансів стала переповідати його дружині вкарбовані в мою пам'ять вчинки Анатолія Яковича. Він – людина вчинків спочатку, а потім – людина слова... Хоч атакуючим чи нестриманим він ніколи не був. Виважений, спостережливий, всепроникливий... Непохитний і непохибний водночас. Збагачений якимись неосяжними клітинами «лакмусу» на виявлення правдивості і чесності. Мав таку людську природу – чути не тільки мовлене, а й недомовлене. Відчувати не тільки зовнішнє вагання, а й внутрішнє невблагання. Анатолій Трачук – хоч був високопосадовцем, що йому ніколи не пасувало, залишався джерельним, людяним, без осаду посади. Він з природи кремезний, високий, був вище всіх посадових титулів і найменувань. Унікальна скеля на історичному тлі національної журналістики. Негучномовна, але промовистішою я не знаю.

Не був ніколи й нікому слугою, навіть народу. Був сином народу. І це більше як правда.

Ми з ним (як і з усіма керівниками 28 обласних і міських державних телерадіоколективів) націлено працювали на за-

---

Устенко-Гайдай Галина, журналістка, володар Гран-прі, лауреат Всеукраїнських фестивалів «Калинові острови».

гальноукраїнському телебаченні в часи перебудови і розбудови держави ...на розвиток, на гартування, на вивільнення потоку творчості наших співвітчизників в усіх галузях життя і в усіх спектрах удосконалення людини. Відтворювали на телеекрані найцінніше, що у нас є – людину і нею подолані виробничі, наукові, мистецькі горизонти. Телеекран тоді, дякуючи трачуківським хмельницьким журналістам і великою мірою незабутньому кореспондентові Василеві Мацейку, ставав нестримним і повноводним Дністром, віртуозним, вишуканим і радісним багатоголосим ...майданом досягнень і осягнень, фортецею людині, її справі і її призначенню – доповнити новими рукотворними окрасами щедро збагачену небесною силою українську землю.

Анатолій Трачук створив телевізійну фортецю рідній Хмельниччині, а отже всій Україні!

Переді мною незабутня візитівка (бірочка) з фестивалю «Калинові острови» 2001 року, який проходив на Хмельниччині, в Кам'янці-Подільському. Я її зберегла, як найвищу нагороду від Анатолія Яковича. Один лише раз мені випало бути членом журі (за всю історію цього Всеукраїнського, а потім і Міжнародного), і якраз на цьому хмельницькому фестивалі. Учасницею я була багато років. А от членом журі – тільки раз. І в високоморальному місті-фортеці. Поважне журі з числа видатних мистецьких авторитетів, серед яких я була рядовим журналістом, протягом повних чотирьох днів переглядало солідну кількість конкурсних робіт, не менше 50-60-ти, в той час як конкурсанти знайомились з колективами місцевих потужних найсучасніших енергетичних комплексів та з аграрними авангардниками, які славились на всю нашу країну. Я, як початківець в членах журі, дуже старанно, аж надстаранно, все занотовувала, хвилювалась і відчувала невідому мені досі відповідальність. Під час обговорень після переглядів – моя думка, коректно кажучи, не завжди сприймалася, я відчувала тривогу, з кожним днем посилювала увагу до переглядів, обмірковувала все до дрібниць, аналізувала і робила, так би мовити, «свої совісні» висновки незалежно від

висловлених іншими членами журі. В заключний день роботи оцінювачів, напередодні оголошення результатів, я прийшла в призначений час у призначене місце. Нікого з журі там не виявилось. Обійшла всі кімнати членів журі, ходила по колу, не розуміючи, що трапилось, звинувачуючи себе за неуважність... А мене просто проігнорували. Як виявилось, учасники фестивалю бачили гурт журі в їдальні, а не в кімнаті переглядів. Там вони проводили остаточні підсумки й визначали переможців. Після вагань і напруги від недовіри мені, як колезі й людині, я підійшла до керівника Оргкомітету Анатолія Яковича Трачука і попросила вивести мене зі складу журі фестивалю. Тобто скласти з мене повноваження члена журі. Він запитав про мої аргументи, переглянувши мої висновки з переглядів конкурсних робіт. Наступного ранку, в день завершення фестивалю, урочистого оголошення результатів і нагородження переможців, Анатолій Якович призначив незаплановану зустріч всім членам журі. Ознайомився з підсумками. І дав мені можливість висловити свою думку щодо переглянутих творчих робіт. Почалося переголювання під пильним оком Трачука.

Мій голос був і почутий. І врахований.

...Не вдаюся до зведення якихось рахунків. Всі конкурсанти були достойно удостоєні і Гран-прі, і лауреатських нагород. У мене не було і досі немає відчуття якогось подвижництва. Було і є одне: **ВДЯЧНІСТЬ АНАТОЛІЮ ЯКОВИЧУ ТРАЧУКУ. З НЕЮ ЖИВУ ДВАДЦЯТЬ РОКІВ!** І ця вдячність – за відкритий урок поваги один до одного і професійної справедливості.

Марія ЯСІНОВСЬКА

СВІТЛА ПАМ'ЯТЬ АНАТОЛІЮ ЯКОВИЧУ ТРАЧУКУ

Кожна професія розкривається у співпраці з фахівцями інших галузей, а професія артиста вимагає в цьому плані особливої уваги: зйомки концертів, виступів, записи музичних творів і т.ін. Саме завдяки Анатолію Яковичу я, працюючи солісткою Хмельницької обласної філармонії, мала всі ці можливості. Анатолій Якович нікому не відмовляв у зйомках концертів. Коли такі проходили в органному залі Хмельницької обласної філармонії – направляв цілу знімальну групу і професійних працівників.

Анатолій Якович цінував і поважав талановитих людей. Коли проходили заходи в телерадіокомпанії, ми завжди брали в них участь. Одна з таких подій – це телефестиваль «Калинові острови». Було дуже багато знаменитих людей і серед них Олег Бійма. Мені так подобаються його фільми. І тут Анатолій Якович підводить мене і каже: «Познайомтесь – це Олег Бійма». Я була щиро вражена, ця зустріч – це мій спомин про великих людей.

Співпраця з телеканалом УТР давала можливість транслювати наші концерти на 113 країн. Це давало можливість виконавцям показати своє мистецтво на весь світ. Також Анатолій Якович створив в телерадіокомпанії студію звукозапису. Саме там я записала свій перший магнітний альбом «Музика моєї душі», а також спільний альбом з народним артистом України А. Горчинським «Нас поєднує вальс». Незабутня презентація: приїхав А. Горчинський, великий зал телебачення, святкова атмосфера,

---

Ясіновська Марія, народна артистка України.

привітання генерального директора телерадіокомпанії Трачука Анатолія Яковича.

Класичні програми, такі як «Мистецька палітра», вела Євгенія Богдан, справжній професіонал, музикознавець, людина, яка все життя присвятила класичній музиці. Саме підбір кадрів визначав рівень телебачення і Анатолій Якович це робив високопрофесійно.

Прекрасний режисер М.І. Венгер створила програму для популяризації дитячої творчості «Веселковий дивосвіт», завдяки якій батьки мали можливість бачити досягнення своїх дітей, а талановиті діти подавали приклад і заохочували інших дітей до співу. Я зі своїми учнями завжди брала участь у цій програмі. Співала сама і співали мої учні. Це було свято і для дітей, і для батьків, і для мене. Спасибі Анатолію Яковичу за увагу до підростаючого покоління.

Прекрасні інтерв'ю на програмі О. Радущинської «Мелодії родоцвіту». Такі програми давали можливість артистам презентувати не лише свою творчість, а й розповісти про себе, адже глядачам завжди цікаво знати про життя артистів. Такі можливості у нас теж були завдяки грамотному підходу Анатолія Яковича до підбору програм.

Жодна подія в моєму житті не проходила так, щоб про неї не розповіли на телебаченні. Коли я отримала звання «Народна артистка України», мене вітали всі жителі Хмельницької області. Адже я – перша жінка – народна артистка України у Хмельницькій області. Анатолій Якович хотів, щоб увесь світ знав, які люди живуть і працюють у Хмельницькому, любив людей, шанував і намагався зробити все, що було в його силах.

Проходить час. Переглядаючи зйомки своїх концертів, інтерв'ю, згадую яскраві моменти свого життя, творчості, і дякую Анатолію Яковичу, що це все є в записах – мій архів.

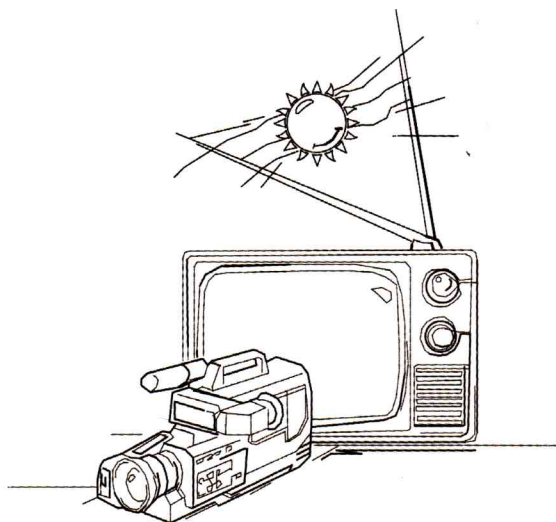
Видатна постать України, великий українець, який любив свою землю! Він втілював свою мрію, створивши Хмельницьку телерадіокомпанію, яка давала можливість людям показувати свої досягнення на весь світ.

Анатолію Яковичу, світла Вам пам'ять. Дякую Вам за увагу до моєї творчості, дякую Богу за можливість співпрацювати з Вами. Дякую Вам за частинку мого творчого життя, записану камерами Хмельницької обласної телерадіокомпанії.

НА ПЕРЕХРЕСТІ ТВОРЧОСТІ І МРІЇ

(Публікації у пресі, інтерв'ю для телебачення)

З ЧОГО ВСЕ ПОЧИНАЛОСЯ

П'ять разів на день звучать нині в ефірі позивні обласного радіо «Говорить Хмельницький». Ведучі, журналісти, весь колектив творчих і технічних працівників, глибоко усвідомлюючи, наскільки відповідальним, виваженим має бути слово, мовлене від імені славного Богдана, дбають про те, щоб кожна передача несла у собі заряд громадянськості, історичного оптимізму, твердої віри у краще майбутнє рідного краю, всієї України.

Оперативно інформуючи про сьогочасні події в економічному, соціально-політичному та культурному житті краю, радіожурналісти дбають про збереження у душах і реальних справах подолян нетлінного – народних традицій, культурних цінностей, пам'яті про набуте впродовж століть.

Авторська програма Валерія Чижа «Січ» ставить собі за мету формування у радіослухачів почуття національної свідомості, як однієї з умов успішного процесу державотворення.

Ветеран радіожурналістики Володимир Федоришин у своїй щотижневій передачі «Джерела» висвітлює теми духовності, збереження музично-пісенних традицій Поділля.

Борис Непийвода дбайливо веде рубрику «Рідна мова – як рідна матір».

Ярослав Савчак, Микола Софійчук, Станіслава Старостіна у своїх програмах повсякчас звертаються до таких глобальних тем сьогодення, як ринкові перетворення у промис-

ловому і сільськогосподарському виробництвах, збереження довкілля, розвиток повноцінного самоврядування, трудової та політичної активності жителів подільських міст і сіл.

Прямі ефіри на найактуальніші теми, зустрічі з цікавими, авторитетними людьми, радіофестивалі народної творчості, різноманітні тематичні програми, разом з інформаційними випусками складають палітру кожного нашого радіодня.

А доповнює її 16-годинна програма молодіжної радіостанції «Поділля-центр», що працює на хвилі FM-104,6 МГц.

Колектив радіожурналістів, котрий нині очолює головний редактор Василь Грищук, прагне взяти у свій актив усе краще, що вироблено за попередні 60 літ існування обласного радіо, і поставити на службу сьогоденню.

За це йому й висловлюють у численних листах свою вдячність радіослухачі Хмельниччини.

Про те, що обласне радіо було створено на початку 1938 року в Кам'янці-Подільському, тодішньому обласному центрі, свідчать уривчасті дані, що збереглися в колишньому «так званому» партійному архіві, і то лише у співставленні їх між собою.

Про перші кроки його роботи, про зміст програм і їх спрямування можна було б судити з матеріалів засідання бюро обкому партії, але у протоколах двічі знаходимо помітку, що розгляд питання про обласне радіо переноситься. Через те, що не підготовлене.

Оскільки довоєнні архівні матеріали з питання, що нас цікавить, майже відсутні, а живих свідків теж немає, то доводиться обмежуватися тим, що є. Ми можемо якоюсь мірою робити висновки про тематику радіопередач, переглядаючи протоколи засідань бюро обкому ВКП(б). Адже у них знаходила певне відображення картина життя, і радіо мало б її висвітлювати. Набір питань, які воно розглядало, вражає своїм, на перший погляд, неймовірним «розкидом» в якомусь зловісному неосязному діапазоні. В ньому відчувається гнітюча тривожна

атмосфера часу, не забуваймо – то був 38-й рік, що прийшов на зміну кривавому 37-му.

Ось, скажімо, постанова про виключення з рядів ВКП(б) «як ворогів народу», заарештованих органами НКВС. Найбільший список жертв Шепетівки – 30 чоловік, першими йдуть прізвища – Чайковський, Савицька, Загребельна...

За гіркою іронією іноді таке «питання» зафіксувалось у суспільстві з не менш «актуальним» – боротьба з кліщами на пункті заготзерна. Після затвердження заходів по організації показових процесів над шкідниками (так в тексті) у галузі тваринництва, йде збирання і перевезення цукрових буряків.

Доходило до того, що «ворогів народу» виявляли навіть у самому апараті обкому. Про це йшлося на засіданні бюро 7 квітня.

Репресивна смертельна машина працювала на повну потужність, «свій» нищив «свого», ось уже виникає необхідність терміново розглянути питання про порядок проведення заміни партдокументів, підписаних «ворогами народу».

Шкідники і шкідництво ввижались всюди: в облземуправлінні, яке розіслало на місця «злочинну» директиву, про знезаражування зерна, в Оринині, де «навмисне» знищували коней. Все це перемежовується пунктами про розгляд питань щодо різних «станів» – боротьби з неписьменністю, сплати позики, хлібоперевезень, ремонту техніки і багато іншого на тодішню «злобу дня». Саме цією злобою і «озадачувалось» обласне радіо.

Потім – вогненні роки війни.

В Проскурові, куди був переведений обласний центр Кам'янець-Подільської області, вже був створений «комітет радіофікації і радіомовлення».

Першим його головою був Бублій М.К., незабаром звільнений за станом здоров'я, як інвалід, учасник Великої Вітчизняної війни.

31 жовтня 1944 року на його місце була призначена Левицька Г.А.

Йшла війна, до перемоги ще було далеко. Грозовий час визначав не тільки тематику радіомовлення, а й внутрішній розпорядок в редакції, творчо-виробничу атмосферу.

Про рівень вимогливості і навіть жорстокості до працівників системи можна судити хоча б з Наказу № 554 Всесоюзного радіо від 7 вересня 1944 року. Йшлося про роботу Кемеровського радіо. Там при перевірці було виявлено чимало недоліків. У колективі – розхлябаність, низька дисципліна, керівництво допускає зловживання у використанні фондів. Рішення – голову облрадіо Бекшанського І.О. «с работы снять и отдать под суд». Отак – лаконічно і чітко.

Такий підхід в організації роботи радіомовлення, зрозуміло, не міг не відлунювати і на місцях, зокрема, у нас, в Проскурові. Отож знаходимо таке: «Уволить старшего инструктора-редактора т. Блажука, как несправившегося с работой», або «за притупление большевистской бдительности, что выразилось в потере микрофона, уполномоченного облрадиокомитета по Изяславскому району т. Шпортуна снять с работы».

Книга наказів достатньо «ілюстрована» подібними розпорядженнями.

Не будемо давати оцінку методам «організаторської і виховної роботи тодішнього керівництва» – можливо, то був такий час. До речі, помічена така невеличка деталь – кадрові працівники обласного радіо в питанні продуктового забезпечення прирівнювалися до категорії співробітників науки, мистецтва і літератури. Їм відпускались «пайки» по нормі «літер-Б», про що свідчить наказ наркома торгівлі СРСР від 7 жовтня 1944 року.

На радіо завжди «у дефіциті» хороші диктори, адже це, свого роду, «святковий костюм фірми», її авторитет. З великими труднощами підбирали людей на цю посаду. В книзі наказів бачимо, як одну кандидатуру змінює інша. Артиста Генріха Фігурського (нині покійного) зустрічаємо тут аж двічі.

Все стало вирівнюватися з приходом Р.І. Баранової і П.П. Ручка, який працював головним інженером радіовузла.

Їх змінили в студії Л.Т. Пастухова та Ф.Г. Богуславський, після якого чоловічу «партію» в обласному ефірі вже більше десяти років веде М.М. Гула.

Але повернімося знову до тих років, до режиму і змісту роботи обласного радіо в умовах воєнного часу. Як вже говорилося, від кожного вимагалась зібраність, дисциплінованість, повна віддача сил. І от таке спостереження – люди є люди. Навіть у ті напружені часи, виявляється, працювали журналісти, які були не проти, щоб трохи, м'яко кажучи, розслабитись. Для того, щоб таким служба не здавалась «медом», видається наказ. В його «констатуючій» частині говориться, що в колективі облрадіо «имеет место неорганизованность, неуплотненность рабочего дня, из-за чего материалы представляются несвоевременно, что отрицательно сказывается на качестве вещания».

Щоб цього не було, наказується створити чіткий графік роботи всіх служб. Що ж до «недогруженных», то для ущільнення їх робочого дня приймається «соломонове рішення», якщо так можна висловитись про керівника-жінку, – редактора художніх програм т. Геллер прикріпити до редакції «останніх вістей», а т. Крочека – до громадсько-політичного мовлення. Тепер йому вже буде ніколи займатись художньою самодіяльністю, як це він вчинив одного разу. За відсутністю матеріалів сам встав перед мікрофоном у студії і заспівав своїм густим баритоном «Взяв би я бандуру...».

Згадка про цей «фольклорний» випадок жива й досі у пам'яті тих, хто з ним працював.

І тут, принагідно, треба сказати про найстарішого ветерана радіожурналістики не лише нашої області, а й всієї України – Романа Арсеновича Козубняка, нині редактора «Новин».

Він прийшов на обласне радіо в грудні далекого 1945 року. Вчорашній фронтовик, змінивши тоді гвинтівку на перо, вірно і добросовісно і досі служить справі, якій віддав більше піввіку свого життя. Нині, коли розміняно восьмий десяток, вже здоров'я не те і сили не ті, отож і збирається «наша жива історія»

на справді заслужений відпочинок. Довгих літ Вам, Романе Арсеновичу, доброго здоров'я.

Яким же було обласне мовлення в той далекий воєнний час? Зрозуміло, що його зміст обумовлювався найголовнішим – «все для фронту, все в ім'я перемоги». Цьому відводилася більшість ефірного часу, точніше сказати, «проводового» часу, бо своєї радіостанції не було, програми подавалися в райони на кожну радіоточку телефонною мережею.

Пізніше, в 50-х роках, коли Проскурів став Хмельницьким, обласному радіо була надана можливість свої програми передавати в Київ на середньохвильову радіостанцію 383,6 метра, яка їх звідти транслювала назад на область. Проте чутність на місцях була дуже поганою.

Поки що з примітивної студії, обладнаної в тісному від різних служб особняку, щовечора і щоранку звучало: «Говорить Проскурів. Слухайте місцеві «Останні вісті».

Це були повідомлення про те, як місто і область заліковує рани, завдані війною, вісті з фронту. А ось у випуску від 27 листопада 1944 року звучить виступ майстра крупзаводу Галушка про рацпропозицію, яка дозволяє набагато збільшити вихід продукції для потреб діючої армії; з Бахматовець повідомляють про те, що відремонтували зруйновані три ферми, з харчокомбінату пишуть про свій внесок в перемогу. Готується до нового сезону облдрамтеатр, який знаходився тоді в нинішньому приміщенні міського Будинку культури.

Майже в кожній інформації з особливим піднесенням згадується ім'я Сталіна. А в короткій замітці, з Копистина, з 12-ти рядків, воно названо аж двічі.

Проте при перевазі урапатріотичного тону матеріалів, редакція не обминала і того, що свідчить про тодішній низький рівень життя людей. Ось передача від 14 січня 1944 року. В їдальні ОСМУ харчується 170 робітників. Тут безладдя, обіди готуються з запізненням, дехто, не дочекавшись гарячої страви, мусить іти на робоче місце голодним, в приміщенні холод. Начальник ОСМУ т. Михальов виправдовується, мовляв, нічого

не поробиш, іде війна. Редакція з гіркотою запитує цього «кулінарного» діяча – невже війна йому заважала з осені завезти паливо в їдальню?

Такими були сторінки радіомовлення того важкого часу. В післявоєнний період вони вже писались інакше, інакше звучали.

Так все починалось.

*Анатолій Трачук,
Володимир Федоришин*

АНАТОЛІЙ ТРАЧУК: «ПОЧИНАЛИ З КАМЕРИ ТА ДВОХ КАСЕТ!»

16 листопада відзначається День працівників телебачення України. А 10-го грудня щорічно святкує свій день народження Хмельницьке обласне телебачення. У цьому році ювілейна дата – 20 років із дня заснування. Як це все починалося? Чи легко було створювати студію «на порожньому місці»? Через що довелося пройти його співробітникам?

Про це та інше нашій газеті в ексклюзивному інтерв'ю розповість людина, яка, як ніхто, знає події тих часів – засновник і перший багаторічний директор Хмельницької обласної державної телерадіокомпанії «Поділля-центр» Анатолій Трачук.

Кор.: Анатолію Яковичу, чим для Вас є телебачення? Які професійні етапи Вам довелося пройти, аби відкрити для себе вікно у цей світ?

А.Трачук: Місцеве телебачення з 50-х років минулого століття існувало в 14-ти областях України. На Хмельниччині його не було до початку дев'яностих, як власне, і надії на його створення. Такою розкішшю у радянські часи могли похвалитися пріоритетні області – Донецька, Харківська, Одеська, Львівська, чи прикордонні регіони – наприклад, Закарпатська область. Загалом за часів СРСР місцеве телебачення створювалося виключно за рішенням політбюро компартії.

До початку дев'яностих також існував розподіл зон впливу. Вважалося, що Чернівецької телекомпанії було достатньо і для

Хмельниччини, Львів «віщав» на усю Західну Україну і т.д. Але наприкінці вісімдесятих Рада Міністрів Союзу РСР прийняла рішення – в областях, де немає місцевого телебачення, треба створити телевізійні групи, які робитимуть телепрограми для своєї області, тривалістю до 15-ти хвилин на добу. Був складений перелік областей, до якого увійшла і наша.

До того часу ніхто – ані влада, ані журналісти, ані громада – навіть не мріяли про його створення. Тим більше, за ці 15 хвилин показати можна було небагато, а щоб їх зробити, потрібні були колектив, приміщення та апаратура. Нічого з цього теж не було... Проте, саме з цих 15-хвилинних ефірів почалося місцеве телебачення.

Особисто я завжди мріяв там працювати, оскільки з'являється можливість розповідати про подію або людину не лише словами, але й підкріпляти усе «картинкою». Окрім того, навчаючись у Львівському державному університеті імені Івана Франка, я спеціалізувався саме на телевізійній журналістиці. Бував тоді на Львівській телестудії і щиро заздрив тим, хто там працював... Під час практики писав сценарії. Разом з Едиком Гоцуєнком, моїм другом, згодом знаним журналістом «Сільських вістей», створив сценарій до фільму, який навіть демонструвався по тамтешньому каналу. Напевне, саме тоді в мені оселилася мрія про Хмельницьке місцеве телемовлення.

Після закінчення університету я тривалий час працював на обласному радіо Хмельниччини. У 1990-му році Пленум Хмельницької обласної організації спілки журналістів несподівано висунув мене кандидатом у народні депутати Української РСР. Тоді мені спало на думку: «А чим я заслужив таку увагу й довіру? Що я, окрім звичних політичних обіцянок, міг би зробити для області та для своїх колег?». Трохи поміркувавши, записав одним із пунктів передвиборної програми свою давню мрію: «Побудувати в Хмельницькому телестудію та створити регіональне телебачення».

У 1991 році троє працівників обласного радіопередавального центру «склеїли» з якихось запчастин перший у місті метро-

вий телепередавач – двометрову антену, яка приймала сигнал. Ці ж хлопці пішли до тодішніх керівників міста Івана Бухала та Михайла Чекмана, і запропонували вести телемовлення за допомогою цього обладнання, створювати власні місцеві телепрограми.

Влада в особі Хмельницького міськвиконкому, звичайно, з радістю погодилася, бо, на відміну від обласної влади (обкому партії та облвиконкому), була більш рішучою і набагато активнішою. ОРТПЦ було дозволено вести телемовлення на метровому каналі. Отож постало питання про створення міської редакції телебачення, оскільки не було продукту для трансляції. Міськвиконком звернувся до Володимира Васильовича Федоришина, який на той час обіймав посаду Голови обласного комітету телерадіомовлення (хоча телебачення ще не було, комітет називався саме так). Почалися переговори про те, аби комітет знайшов людину, здатну керувати телевізійною редакцією.

Я був тоді заступником Федоришина, працював на посаді головного редактора обласного радіо. Одного разу, випадково почувши цю розмову, наздогнав Петра Махнюка (зараз він очолює одне з управлінь ХОДА), і сказав: «Петре Миколайовичу, я, в принципі, міг би взятися за це, але є одна умова – міськвиконком не повинен заперечувати проти розширення міського телебачення. Я – головний редактор обласного радіо, в полі моїх інтересів – уся область, я часто буваю у відрядженнях. Тому не хотілося б обмежуватися лише міським масштабом». Махнюк запропонував поспілкуватися з цього приводу з тодішнім керівником міста Михайлом Чекманом – і Михайло Костянтинівич погодився. Він завжди дослухався до моїх пропозицій, тому що цілковито довіряв мені, так само, як і я йому.

Але потрібно було заручитися згодою Києва. Ми поїхали до Миколи Федоровича Охмакевича, який тоді очолював Укртелерадіокомпанію, і той одразу дав згоду на нашу пропозицію: «Звичайно, чому б ні? Починайте, створюйте».

Отак все й почалося. На черговій сесії Хмельницької міської ради народних депутатів я був затверджений редактором

міської редакції телебачення. Цікаво згадати ті часи... Не було ще ані грошей, ані приміщення, ані якоїсь апаратури. Ми здебільшого демонстрували іноземні стрічки, «десяті копії» яких вдавалося здобути. Щоп'ятниці включали RTL плюс – німецький канал, де показувалося багато еротики. Хмельничани наче показалися – почали масово робити спеціальні великі антени і ставити їх на дахи – саме заради того, аби побачити «полуничку». А тоді дуже ганялися за цим жанром кіно, оскільки країна донедавна перебувала за «залізною завісою». Наша компанія організовано виготовила кілька сотень подібних великих телеантен та встановила їх на будинках, аби люди могли дивитися місцевий метровий канал.

У березні 1991 року проводився всесоюзний референдум про збереження СРСР у складі суверенних республік, але Іван Бухал разом із Михайлом Чекманом вирішили провести власний референдум, аби дізнатися, чи готові хмельничани здавати по карбованцю в місяць на створення власного місцевого телебачення. Абсолютна більшість мешканців погодилася на таку пропозицію. Щоправда, влада так і не визначилася, в який саме спосіб мають збирати ці кошти – чи то через ЖЕК, чи то через пошту, чи то переказами. Проте, головним став не збір коштів, а те, що люди підтримали ідею створення місцевого телебачення.

І десь у квітні-травні того ж року редакція на позиченій у міської кінофабрики апаратурі створила першу пробну передачу, в якій йшлося про відкриття футбольного сезону. Позичену камеру ми завезли на телевишку і звідти вели трансляцію. Розуміючи, що так довго тривати не може, телередакція поступово почала шукати спонсорів, які могли б забезпечити купівлю усього необхідного.

Першим пішов назустріч Іван Дунець. Він перерахував 20 тисяч карбованців. Кошти невеликі, але початок було покладено. Також ми отримали допомогу від Сергія Васильовича Василюшина, тодішнього керівника заводу «Пригма-Прес». Василюшин був щирим другом нашої редакції, тому відпустив

по заводській ціні верстати, на яких виготовляються цвяхи, і допоміг реалізувати їх десь у далекій Азії за ринковою ціною. Зароблену різницю ми спрямували на придбання необхідної апаратури. Побачивши на цьому прикладі, як можна заробити кошти, я почав шукати інші подібні зв'язки. На таку ж співпрацю погодився й директор заводу «Термопластавтомат» Сергій Гутін.

Згодом постало питання про приміщення. До речі, ми навіть самі не знали, яким саме воно має бути – наскільки просторим, якою має бути звукоізоляція і таке інше. Довелося просити допомоги у Києві. Звідти прибув спеціаліст, разом з яким ми обійшли місто, шукаючи придатну будівлю. Знайшли декілька, серед них – приміщення Палацу творчості дітей та юнацтва, колишнього Будинку піонерів. Ми почали вмовляти керівництво закладу віддати для облаштування телестудії один зал (в тій будівлі пустувала одна з прибудов), пропонуючи натомість висвітлення діяльності Палацу. Нам нібито віддавали верхній поверх площею 40-50 квадратних метрів. Не менш рішучим у пошуках придатного приміщення був і міськвиконком. Влада запропонувала нам третій поверх старої друкарні. Коли ми зайшли туди, то побачили велике, але досить брудне приміщення – у мастилі, як на заводі. Проте, я зрадив, і сказав: «Все, телебачення буде тут».

Для початку справжньої роботи була потрібна сучасна апаратура. Той самий інженер із київського технічного управління Укртелерадіокомпанії, який приїхав до нас, пообіцяв: «Я допоможу Вам купити напівпрофесійну апаратуру стандарту SuperVHS». Вона коштувала 90 тисяч карбованців. Киянин знайшов постачальника, і наприкінці серпня ми отримали першу камеру з двома касетами.

Кор.: І як же ви з одною камерою та двома касетами вийшли в ефір?

А.Трачук: Ну, про справжній ефір ще було дуже зарано говорити. Олег Яремчук, очільник столичного технічного управління, казав, що для нормальної роботи потрібен лінійний комплекс, як у Севастополі – там теж тоді створювалося телеба-

чення. Подібне обладнання тоді коштувало близько мільйона, і така сума для нас була просто нереальною. До речі, саме тоді я з родиною приїхав до Севастополя, і пішов до новоствореної студії, де познайомився із Борисом Ескіним – першим режисером Севастопольського місцевого телебачення. Це була дуже цікава особистість – поет, письменник, моряк, режисер театру... Я подивився, як він проводить кастинги, оглянув їхню апаратуру. Яка в мене тоді була заздрість! Але після мого повернення з відпочинку трохи заспокоївся, адже редакція отримала раніше замовлену відеокамеру стандарту SVHS.

19-21 серпня в СРСР відбувся владний переворот. Я дуже переймався через те, що може повернутися колишня влада, бо вважав: знову усі починання завалять, така ганьба буде! Що б там не казали про Горбачова, але саме за часів його правління в нас з'явилася можливість виходити в ефір із власними передачами, хоча тривали вони лише 15 хвилин. Але ГКЧП, слава Богу, провалився...

Окрім камери, у нас не було нічого – ні магнітофона, ні телевізора. Довелося йти до керівника обласної споживчої спілки, бо лише ця організація тоді торгувала японською технікою. Прийшовши до заступника голови спілки, я попросив, аби нам допомогли придбати цю техніку. Гроші би ми згодом знайшли. Але мені там повідомили, що увесь товар, завезений на базу, призначається для преміювання передовиків жнив. Тоді я пішов до керівника управління сільського господарства (на той час, здається, ним був Дмитро Чинник) і сказав йому: «У місті створюється телебачення. В нас вже є хороша камера, яких мало навіть у столиці, а телевізора і магнітофона немає». Він нам допоміг, і студія отримала обладнання для монтажу. А у серпні-вересні ми вже почали більш-менш регулярно виходити в 15-хвилинний ефір.

Кор.: Ви пам'ятаєте свою першу передачу?

А.Трачук: Тоді вони були навіть не інформаційними – про це на початку становлення нашого місцевого телебачення можна було лише мріяти. То були репортажі з якихось подій. Поки

у штаті не було оператора, я власноруч знімав сюжети, залучав до зйомки Володю Саприкіна, але нашу єдину камеру йому не довіряв. Тоді у нас навіть штатива не було! Усе знімалося з руки. У зйомках також брали участь «радисти» Ярослав Савчак, Володимир Степанець, Микола Гула, Володимир Висоцький, Людмила Пастухова. Ось такими силами ми створювали наші перші програми. Вони були разовими – репортажі з поля, з заводу, створювалися сюжети про роботу сесії Хмельницької міської ради, велися репортажі з бурхливих протестних акцій, які тоді вирували на Майдані Незалежності.

Також старалися висвітлювати життя не лише міста, але й області. Сюжети були одиничними, зате виходили регулярно – і у редакції з'явилась можливість спілкуватися з владою про певну допомогу місцевій телестудії.

Восени того ж 1991 року, Володимир Федоришин, прийшовши з наради, повідомив: «У колишньому Будинку політосвіти нам дають зал на четвертому поверсі». Я запитав: «А що іще?». «Все», – відповідає Володимир Васильович. «Як – все? Все – це ніщо. Якщо у колишньому цеху друкарні ми маємо величезне просторе приміщення, і є можливість зробити апаратні та редакційні студії, то в Будинку політосвіти, де усе це робити будемо? Ні, я не можу погодитися». Тоді Володимир Васильович сказав: «Пиши відношення, обґрунтуй». Я склав листа, у якому зауважив, що редакції для телекомпанії треба два поверхи. Диво, але нам дозволили зайняти таку площу.

Кор.: А хто тоді приймав рішення?

А.Трачук: Євген Гусельников – тодішній голова виконкому Хмельницької обласної Ради народних депутатів, очільник обласного виконавчого комітету. Звичайно, рішення приймалося не одноосібно, а через обговорення на засіданні облвиконкому, але Євген Якович був переконаний, що Хмельницький повинен мати місцеве телебачення. І місто підтримало таку ініціативу.

Але для того, щоб місцеве телебачення добре розвивалося, треба було багато працювати з Києвом. У той скрутний час було

здійснено багато бартерних угод, і саме цей обмін рятував, бо достатню кількість грошей було неможливо зібрати.

Згодом я запросив на роботу в телекомпанію Миколу Мотрена. Разом з ним ми об'їздили усю область – від краю до краю, ділячись з керівництвом підприємств Хмельниччини своїми проблемами. Вони з задоволенням йшли нам назустріч, замовляли у нас передачі про свої колективи. За це розраховувалися продукцією, а ми, у свою чергу, обмінювали її на апаратуру, тому що потреба була у всьому – починаючи з освітлення та техніки і закінчуючи меблями. Допомогали нам практично усі підприємства, ніхто не відмовляв. Якщо колись мені треба було через нагальні справи залишитися у Хмельницькому, то я вважав такий день втраченим.

Тоді ж почалася реконструкція приміщення під телецентр. Були перенесені простінки, двері і тому подібне, адже існуючі аудиторії Будинку політосвіти не відповідали нашим вимогам. Пам'ятаю, тоді нам з дверима дуже допоміг Іван Рудик. Він продав їх задешево, але деякі з них і досі служать.

Трохи пізніше вдалося замовити апаратуру в м. Шауляї, звідти ж прибули і інженери, які допомагали нам встановлювати її. Так у нас з'явилася перша апаратна «50-ка» – тобто площею 50 квадратних метрів. Оскільки я, як керівник, майже увесь час був у відрядженнях, то процес монтажу апаратної довелося контролювати головному інженерові Степанові Ревазі. Одного дня я прийшов на роботу, а Степан мені каже: «Анатолію Яковичу, йдіть, подивіться, як красиво!». Прибалтійський інженер додав: «Бачите, яка потужна у вас апаратна! А ви зробили студію на два вікна. Треба ще додати, хоча б трохи!». Довелося зламати іще одну стіну, аби розширити студію. Тепер вона звється інформаційною, але там записуються й інші програми.

Кор.: І які ж програми зараз там створюються?

А.Трачук: Майже всі, які виходять у прямому ефірі, та до участі в яких залучаються не більше двох-трьох діючих осіб. Але повернемося до тих часів. Отже, змонтувавши нову студію, ми почали у ній працювати. Звичайно, радіорелейної лінії в нас не

було, тому касети доводилося носити на передавальний центр. Придбання радіорелейного обладнання ми вважали великим прогресом, оскільки тепер сигнал міг подаватися прямо на телевежу. До речі, з цього почала свою професійну діяльність на телекомпанії сама Людмила Луніна (посміхається) (*прим. ред.* – Л. Луніна вела розмову).

Крім бартерних угод, іще одним способом заробити кошти були вибори – президентські, парламентські, місцеві. І майже все витрачалося на оснащення телестудії. За «виборні» гроші ми придбали передавач 25-ти дециметрового діапазону, на якому і дотепер працюємо. Також купили передавач для FM-радіостанції – це вже була моя забаганка. Хочу сказати, що навіть тепер деякі обласні телекомпанії не мають FM-радіостанції.

Уже згодом Київ подарував нам пересувну телевізійну станцію (ПТС). Це була найсправжнісінька телевізійна апаратура, набагато потужніша (хоча на той момент вже застаріла), ніж той ленінградський комплекс SuperVHS, який ми придбали у 1991 році. У комплект ПТС входили аж 4 телевізійні камери! За її допомогою було створено чимало програм та прямих ефірів.

Кор.: Отак просто узяли та подарували?

А.Трачук: З цією станцією відбулася дуже цікава історія. Я, будучи у відрядженні в Києві, під час однієї наради підійшов до Віктора Петровича Оркуші, заступника голови комітету по телебаченню і радіомовленню, і кажу: «Вікторе Петровичу, дайте нам хоч якусь камеру – але щоб справжню, телевізійну!». Він запитує: «А яку камеру Ви хочете?». Кажу: «У нас є лінійка SuperVHS, але для справжнього телебачення потрібна справжня телекамера. Ось такої чи отакої (показую) – у нас немає». Оркуша відповідає: «Мені з Вами нецікаво розмовляти! Ви говорите непрофесійно, адже вся апаратура має свої назви та маркування». «Добре, Вікторе Петровичу, я все зрозумів». Прямою до Яремчука і кажу: «Олеже Івановичу, Оркуша сказав, що йому зі мною нецікаво розмовляти, бо я не знаю, як правильно називаються телекамери. А звідки мені знати? Я бачив, яка техніка стоїть тут, у вас, в Києві. Подібними камерами

Москва знімає, на них записують святкові «Блакитні вогники». У Хмельницькому такого обладнання немає, ось я і не знаю їх назви. Але що це за телебачення без таких камер?». Олег Іванович подумав, посміхнувся і кивнув: «Дамо вам камери!».

І ми отримали трикамерний комплект апаратури з трьох камер Кіровоградського виробництва КТ-190. Пізніше нам дали величезний комплекс для зйомок із камерами КТ-178, ми ним оснастили великий зал. Зустрівшись через деякий час з Оркушею, я йому похвалився: «Вікторе Петровичу, я тепер знаю назви та параметри усіх камер! В нашій студії тепер є аж три види камер КТ-190, 142, 178. Усі вони працюють в нашому телецентрі!».

Кор.: Якщо поглянути у минуле та порівняти часи двадцятирічної давнини і сучасність: чи змінилися функціональні завдання телебачення? Я не маю на увазі рівень технологій, які застосовуються при створенні програм. Чи не спотворилося телебачення за ці роки? Чи не стало воно суцільним шоу – політичним, кулінарним?

А.Трачук: Якщо мається на увазі обласне телебачення, то можна із впевненістю сказати: ні! Загальнонаціональні канали, на жаль, дуже заангажовані, оскільки належать конкретним олігархам та конкретним політичним силам. Звичайно, ними створюються чудові програми – інформацій, пізнавальні, але трапляється, що вони зловживають своєю владою. Що ж казати про шоу – зараз на екрані і танцюють, і співають, а легковажність щоденних програм балансує на межі дозволеного та розумного. Часто забувають, що телебачення – це засіб масової інформації. Зараз інформаційна складова в ньому дуже невелика, переважають розважальні передачі. Шоу-програми перетворили його із засобу масової інформації на вар'єте.

Кор.: Якби у Вас була можливість повернутися на початок дев'яностих, яких помилок Ви би не скоїли та де б не зупинилися?

А.Трачук: Не вважаю, що в організаційній роботі мною робилися помилки. Я провів безліч безсонних ночей, радився з

багатьма старшими колегами, які вже мали багаторічний досвід у цій сфері, зокрема, навчався у свого побратима Віктора Яковича Бойка – генерального директора Житомирської телерадіокомпанії. Я дивувався тим регіонам, які не маючи власного телебачення, на щось очікували, і запитував: «Чого ви чекаєте? Розпочинайте власне телебачення, долучайте до цього процесу центральну владу, органи місцевого самоврядування, виробничі колективи!». Деколи мені дорікають, що свого часу треба було привезти спеціалістів з Києва, бо в нас, мовляв, усе самодіяльне. Таким опонентам відповідаю: «У нас лише з моєї ініціативи, на моєму ентузіазмі створилося Хмельницьке обласне телебачення!». Багатьох журналістів та операторів, яких тепер знає уся Хмельниччина (і не тільки), я знайшов, як кажуть, «на вулиці». Вони не були спеціалістами у цій сфері, але іншого виходу не було. Тоді ми не могли собі дозволити запросити фахівців зі столиці, адже мало хто погодився би працювати за такі мізерні зарплати. Окрім того, ми не могли надати житло іногороднім. У мене, звичайно, були помилки, і я їх усвідомлюю. Це, зокрема, стосується кадрів. Я часто приймав на роботу людей, які мене потім або кидали, або зраджували. Що ж стосується продукції Хмельницького телебачення – програм, масових заходів, які ми проводили – у тому числі два телефестивалі – «Калинові острови» (2001 рік) та «Агросвіт» (2005 рік), які телерадіожурналісти з різних куточків України згадують і до цього часу, то мені ніколи за це не було соромно. Зокрема, учасники тих фестивалів дотепер дякують! Саме Ви, Людмилу Василівно, до речі, були одним із організаторів «Калинових островів», тому мусите усе пам'ятати. Напрада на базі нашої ТРК кілька разів проводила наради та семінари регіонального рівня. Тобто, життя було активним і досить бурхливим.

Кор.: Але ж Вам дорікали глядачі, що не вистачає «полунички», іншого розважального продукту?

А.Трачук: І зараз дорікають. Але у нас були інші функції, аніж у комерційних телекомпаній. ХОДТРК «Поділля-центр»,

у першу чергу, виконувало інформативну функцію, показуючи життя людей Хмельниччини. Зрозуміло, що недоліки були і є. З транспортом є складнощі, коштів небагато. Ми – обласне телебачення, тому маємо «віщати» у кожен куточок Хмельниччини, але, на жаль, це не завжди відбувається. Зараз має постати питання про власкорів у районах та селах, які могли б повідомляти про усе, що відбувається в глибинці. А для того, щоб робити шоу, в нас не вистачає сил – ані фінансових, ані творчих, ані технічних, хоча такі задумки уже є. Не знаю, як складеться далі, адже з 1 січня ми перейдемо на цифровий формат. Сільські жителі допоки цього не відчують, оскільки в районах немає відповідного обладнання. А ось обласний центр, маючи кабельну мережу, з 1 січня буде зобов'язаний транслювати програми місцевого телебачення в новому форматі. Кожна обласна телерадіокомпанія має на 5-му мультиплексі програму «24 години». Там, звичайно, буде і наше власне мовлення. Але іще років зо два ми будемо вести передачі одразу у двох форматах – аналоговому і цифровому. Коли ж ефір буде вестися 24 години, тоді вже, звичайно, варто буде подумати і про шоу-програми, які, напевне, будуть створюватись як власними силами нашої ТРК, так і з залученням потужностей інших областей. Уже є деякі проєкти на наступний рік. Хочеться робити конкурсну шоу-програму із залученням нашого міста, райцентрів та сіл. Подібний конкурс передбачає змагальність певної частини населення за перемогу, відтак з'явиться інтерес до перегляду програми. На цей час, якщо порівнювати з першими продуктами компанії, рівень програм, без сумнівів, значно виріс. Ми мало показуємо область, але на це є об'єктивні причини – недостатня кількість працівників і обмежені фінансові можливості. Загалом ми працюємо згідно з державним замовленням, створюючи інформаційно-аналітичні, пізнавальні програми, передачі соціального спрямування. А ось розважальні програми до держзамовлення не входять, тому концерти, КВН, інші цікаві заходи можуть виготовлятися компанією, але за власний кошт. А з вільними грошми допоки сутужно.

Кор.: Чи чиниться на державному телебаченні тиск на свободу слова журналістів, що працюють на «Поділля-центр»?

А.Трачук: Про тиск мова не йде. Але телерадіокомпанія «Поділля-центр» уклала угоду з владою про висвітлення діяльності керівництва області.

Кор.: А якщо влада прийняла рішення не на користь суспільству, чи вийде в ефір сюжет про це?

А.Трачук: Інформація піде в ефір. Але влада не може чинити не на користь суспільству. Інакше що це за влада? Таке керівництво треба просто гнати з посад! Насправді може йти мова про не досить ефективне рішення.

Кор.: Чи є у Вас якась мрія, пов'язана з телебаченням?

А.Трачук: Я живу ним, аналізуючи роботу усієї системи ОДТРК. Оскільки моя дочка займається цією темою, то ми разом готуємо матеріали щодо бачення подальшого розвитку цієї гілки ЗМІ і друкуємо їх в наукових збірниках. Зараз переломний момент, оскільки перехід на цифровий формат трансляції «24 години» вимагатиме дещо іншого підходу до формування сітки, програм.

Кор.: Що б Ви побажали глядачам з нагоди Дня телебачення?

А.Трачук: Нехай вони більше дивляться хмельницьке телебачення, реагують, критикують. Я пам'ятаю, як на початку становлення обласного телебачення, коли в суспільстві назрівали протестні настрої, одного дня в обласній філармонії відбулася зустріч творчої інтелігенції. Одне з питань, яке обговорювалося тоді: «Ось є місцеве телебачення, а нам слова не дають». Я тоді вийшов на трибуну, і запитав: «Хто вам слова не дає? Хто приходив до нас із цим словом? З радістю дам його, оскільки мало фахівців, зокрема – журналістів. А ви маєте мудру думку, можете висловити свою позицію. Приходьте!». І що? Прийшла лише Зоя Діденко – по сьогодні вона веде цикли передач на телебаченні і на радіо. Інші як прийшли, так і відійшли. Тобто, люди самі не використовують дану їм можливість. Багато разів

я звертався до хмельницьких письменників, політиків, релігійних активістів – приходьте, розповідайте, робіть щось! На радіо було створено декілька програм протестантських течій – баптистів, євангелістів. Тоді я взяв на себе усю відповідальність, і ці програми існують до сьогодні. Інші християнські конфесії – православні, католики, своїх передач не створили. Їм що, хтось заважав? До нас приходили представники єврейських, вірменських, польських спільнот – і ми робили з ними передачі. Я зараз звертаюсь до глядачів: не варто просто критикувати. Треба бути активними, чітко висловлювати свої побажання. Передача «Вітання піснею» (зараз – «Музичні вітання») була створена ще на початку 1992 року. Я тоді її створив на кшталт тієї, що виходила на радіо «Від серця до серця». Але цей продукт і зараз популярний у глядачів. Вона хоч і дещо примітивна, однаманітна та декого дратує, але там йдеться про людей. А люди різні – бабусі, можновладці, молодь. Саме в ній подоляни бачать своїх друзів, сусідів, близьких...

Кор.: Останнім часом в ефірі почали з'являтися Ваші передачі у форматі документального кіно – наукового та дослідницького спрямування. Що Вас спонукало до створення такого продукту?

А.Грачук: У попередні роки наша телерадіокомпанія багато працювала у районах. Телефестивалі «Подільське намисто», «Червона калина» показували, як люди танцюють, співають, живуть. Так сталося, що останнім часом не вистачає сил на такі масштабні проекти. За мого керівництва якось було просто: щороку проводилося по два телемарафони, під час яких збирали кошти для певних категорій громадян, і для деяких закладів, а тепер все якось складніше... Колись у Львові був виданий збірник «Історія журналістики в іменах» – із невеличкими замальовками про кожного члена спілки журналістів. Це мене наштотувало на думку: а чому б не зробити історію Поділля в іменах? До нас просилася на роботу Ганна Городецька, яка через інвалідність дуже важко ходила. Я запропонував їй попрацювати над сценаріями про знаних людей Поділля, які

жили тут, починаючи з середніх віків, та здобували славу нашому краю. Вона назбирала в архіві дуже багато таких матеріалів, потім підключилася уся команда телекомпанії (тоді режисером працювала Оксана Деліта), – і ми створили багато передач з історії Поділля про Кармалюка, Смотрицьких та про багатьох інших особистостей. Ми невдовзі повернемося до трансляції цього проєкту. Київ дуже високо оцінив цей проєкт. Зокрема, генеральний директор УТР Василь Васильович Юричко зауважив: «Ваші передачі достойні європейського каналу». І навіть на різноманітних конкурсах і фестивалях ми займали перші місця. А про Дмитра Прилюка – нашого земляка із Божиковець Деражнянського району, зачинателя теорії української публіцистики, я обов'язково зроблю документальний фільм на 30 хвилин. Зараз уже готові дві 10-хвилинні частини – залишилася ще одна. Коли стрічка буде повністю готова, ми покажемо її не лише по місцевому, але й по загальнонаціональному каналу, а запис подаруємо в Інститут журналістики, оскільки свого часу Дмитро Прилюк двічі обіймав посаду декана факультету журналістики у Києві.

Спілкувалася Людмила Луніна

ТАК УЖЕ СТАЛОСЯ...

Так уже сталося, що саме мені випало у 1991 році взятися за створення обласного телебачення. Але для мене це не було самоціллю. Хоч я любив телебачення, мені дуже хотілося працювати з відеокамерою, яка дає можливість шукати, створювати цікаві образи, колоритні відеорозповіді про навколишній світ, природу, людей, соціальні процеси...

Цього мені хотілося... Але для себе я поставив ще й інше завдання, дещо амбітне. Хотілося за допомогою телебачення, зокрема, тих передач, які ми, як я собі думав, мали б обов'язково показувати і у всеукраїнському ефірі, піднімати рейтинг (це вже нинішнє слово), авторитет Хмельниччини.

Знаєте, коли я впродовж двох років навчався у Києві, не раз відчував якусь зневагу до Хмельницького від дніпропетровців, харків'ян, одеситів:

– А, Хмельницький... така діра...

– А де це – Хмельницький? Десять за Тернополем?

Ну, і це, кожному з нас уже відоме:

– Хмельничани – «москалі» (кажуть у Львові).

– Хмельничани – «бандерівці» (кажуть у Донецьку, Харкові, на всій східній частині України).

А ми ж – самобутні подоляни. Як і наші найближчі сусіди – вінничани.

Отож і хотілося мені за допомогою телепередач про наші подільські міста і села, пам'ятки історії та архітектури, колиш-

ніх і нинішніх героїв Поділля, про народні звичаї, багато з яких я пізнав ще у дитинстві, саме за допомогою усього можливого масиву відеоінформації, викладеної у різноманітних телевізійних формах, наблизити сприйняття жителів усіх регіонів України до істинного розуміння нашого краю, нас – тутешніх селян і городян. Таким я бачив своє надзавдання, починаючи створювати місцеве телебачення. Саме тому ми, з перших же років роботи в ефірі, повсякчас намагалися виходити і на всеукраїнську телевізійну арену: на фестивалі і конкурси, в ефір УТ-1, УТР, інші трансляційні телемережі. Був час, зокрема у 2006 році, коли в ефірі компанії УТР (Всесвітня служба українського телебачення і радіо), яка транслює свої програми не лише по всій Україні, але й у більше як ста країнах світу, щотижнево йшло по п'ять-шість передач Хмельницької ОДТРК «Поділля-центр» (найбільше з усіх обласних телекомпаній)...

Оскільки із січня 2012 року обласні державні телерадіокомпанії працюватимуть у 24-годинному форматі на 5-му мультиплексі цифрової трансляційної мережі, зокрема, у режимі єдиної наскрізної ефірної сітки, кожна ОДТРК зобов'язана внести конкретні пропозиції щодо своєї участі у цій спільній телепрограмі. Ми уже запропонували кілька проєктів. Один із циклів на актуальну для Хмельниччини тему будемо готувати власними силами для всеукраїнської мережі. У другому циклі, тематика якого має міжобласний характер, хочемо бути куратором, тобто організовувати його підготовку до ефіру як власними силами, так і залучаючи інші ОДТРК. І третій цикл – загальний, у якому тема висвітлюватиметься по чергово усіма ОДТРК України. Тут ми також братимемо активну участь.

У нинішньому році час від часу наші телепередачі з'являлися на каналі УТ-1 у циклі «Слово регіонам». Авторами їх були Олена Павлюк та Алла Коломєя. Ми також продовжуємо цикл лаконічних образних телерозповідей «Історія Поділля в іменах» (режисер Оксана Деліта), про який київські фахівці сказали, що він зробив би честь і телеканалу «Діскавері». Показу історичного та природного багатства рідного краю присвя-

чуються телецикли «Красо України, Подолля», «У пам'яті назавжди», «Пізнаючи світ» (автори Євген Семенюк, Олександр Матросов, Любов Марченко).

Разом із висвітленням діяльності державних та самоврядних органів влади у нашому ефірі знаходять місце і розповіді про життя людей у віддалених селах, про їх проблеми й пошуки виходу із скрути – цикл «З подільської глибинки».

Менше формалізму, більше реальності – саме таким бачу я нинішній напрям нашої роботи. А стратегічним завданням є постійна присутність ХОДТРК «Поділля-центр» у всеукраїнському інформаційному просторі.

Анатолій ТРАЧУК

З брошури, присвяченої VI Всеукраїнському фестивалю журналістської творчості «Калинові острови-2001»

ЛАСКАВО ПРОСИМО НА «КАЛИНОВІ ОСТРОВИ»!

ЛЮБІ ДРУЗИ!

Ось вже вшосте ми збираємося на «Калинових островах». Цього разу честь приймати колег випала нашій телерадіокомпанії «Поділля-центр».

Кожен фестиваль має свої особливості. Від минулорічного наш відрізняє те, що у ньому беруть участь не лише радіожурналісти і телевізійники, а й газетярі. А ще ми відійшли від усталеної норми – одна компанія – одна програма. Цього року кожна компанія отримала подвійний шанс на перемогу, бо мала право подати на конкурс по 2 радіопрограми і 2 телепрограми. Роботи оцінюються у двох групах номінацій: тематичних і фахових. Детальніше про це – в установчих документах фестивалю.

Проглядати і прослуховувати програми будемо там, де і житимемо у ці фестивальні дні – в санаторії «Україна», що в селі Маків Дунаєвецького району. А у вільний від основного фестивального дійства час на вас чекає цілий ряд цікавих заходів. Зокрема, науково-практична конференція «Державотворчі процеси і роль регіональних ЗМІ», яку організовує Інститут журналістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Щодня працюватиме дискусійний політклуб «Державність, політика, журналістика», проходитимуть прес-конференції політичних партій державницького спрямування. Програмою передбачені також творчі семінари, професійні дискусії, «крутлі столи». А ще на вас чекають ознайомчі поїздки по області. Зокрема, побуваєте у Чемеровецькому районі, відомому найбільшими на Хмельниччині врожаями

зернових. У тамтешньому селі Летава, де у повоєнний час було 12 Героїв соцпраці. Саме тут Тетяна Яблонська писала свою відому картину «Хліб». І сьогодні в цьому селі найкраще господарство у Хмельницькій області. Іншим разом побуваємо у Кам'янці-Подільському, який у 1920 році був столицею Української Народної республіки, а нині посідає третє місце в Україні (після Києва і Львова) по кількості архітектурних та історичних пам'яток. Якраз тут відбудуться церемонії відкриття і закриття фестивалю. Покажемо наші запаси мінеральної води у Сатанові, природно-екологічний заповідник «Товтри», побуваємо в інших цікавих і знаменитих місцях області. Словом, наш колектив докладє зусиль для того, щоб учасникам фестивалю плідно працювалось і гарно відпочивалось, щоб свято журналістської творчості на Хмельниччині запам'яталося вам назавжди.

Перемоги і відзнаки залежать від вас самих. Ми ж бажаємо, аби щастя посміхнулося найдостойнішим.

Анатолій ТРАЧУК

З брошури, присвяченої VII Всеукраїнському фестивалю журналістської творчості «Калинові острови-2002»

СВЯТА МИНАЮТЬ НАДТО ШВИДКО

Усе минає! Минуло й це: напруження, з яким готувалися до проведення минулорічної осені VI Всеукраїнського фестивалю «Калинові острови», багаті на різноманітні заходи сім фестивальних днів, демонстрація відзначених журі телевізійних і радійних програм на національних теле- і радіоканалах.

Зосталися спогади. Про кожен день фестивалю: його урочисте відкриття у Кам'янці-Подільському і святкову вечерю над швидкоплинним Дністром, поїздки у прославлені Летаву і Лісоводи і захоплюючі екскурсії по древньому Кам'янцю-Подільському та омолодженому за останні роки Хмельницькому. А ще перегляд і прослуховування конкурсних робіт, проведення за участю столичних науковців науково-практичної конференції «Державотворчі процеси, роль і завдання регіональних ЗМІ», дискусії «Державність, політика, журналістика», численні зустрічі із трударями подільського краю, митцями, аматорами сцени, які презентували гостям з усіх куточків України подільську народну пісню і танець.

«Калинові острови-2001» були справжнім святом, резонансною подією на Хмельниччині. Усі причетні до проведення цього фестивалю – голова облдержадміністрації В.М. Лундишев, керівники міст і районів, багатьох промислових і сільськогосподарських підприємств при підбитті підсумків висловили задоволення з того, що цей захід добре прислужився, як піднесенню рівня сьогочасної телерадіожурналістики, так і поширенню доброї слави про наш рідний край, його працьовитих людей, його впевнений поступ у XXI столітті.

Минулорічний фестиваль започаткував нові підходи до організації творчих змагань. Зокрема, були чіткіше визначені номінації, здійснено їх поділ на тематичні й фахові. Було виготовлено прапор фестивалю, емблему, оголошувався конкурс на гімн фестивалю (хоч переможець так і не був визначений). Та найважливіше те, що учасники фестивалю – телевізійники, радіожурналісти та газетярі – обмінялися творчими здобутками, побачили найкращі роботи колег і оцінили власні програми через сприйняття інших журналістів. А ще – повезли додому гарні призи, як пам'ять про фестивальні дні, проведені на зальотім осіннім золотом Поділля, як поклик до подальших творчих пошуків і досягнень.

Уже рік у моєму робочому кабінеті стоїть барвистий прапор фестивалю «Калинові острови». Він нагадує про чудові дні минулорічного жовтня і про прийдешні будні цього річних «Калинових островів». Знаю, що такий же прапор зберігається і у нинішнього господаря журналістського свята Віктора Пасака.

Тож бажаю йому, а також усім учасникам фестивалю успіху, радості і щастя.

Минає усе... Свята ж минають надто швидко. Та назавжди залишається задоволення від успішно виконаної роботи, від вдячності тих, заради кого була та робота.

Анатолій ТРАЧУК

З брошури, присвяченої VIII Всеукраїнському фестивалю журналістської творчості «Калинові острови-2003»

КОЖЕН ФЕСТИВАЛЬ – НОВА ВИСОТА

Ще тоді, коли телерадіофестивальний рух нинішнього формату тільки-но розпочинався, наше молоде телебачення отримало на конкурсі у Закарпатті друге місце за інформаційну програму. Радості ж у мене було! І самовпевненості: ми ж то можемо!

Але вже наступного року отримали лише номінацію, а далі впродовж двох років жодної відзнаки за представлені на фестивалі роботи.

Довелося задуматися про причини неуспіху, предметніше подивитися на організацію створення телерадіопрограм (і не лише конкурсних) у колективах ТРК, які мають стабільні професійні здобутки на терені філософії телерадіопростору.

Отже, повчившись у волинян, львів'ян, запоріжців, вінничан, житомир'ян та багатьох інших колег, врахувавши свою специфіку, власний творчий і технічний потенціал, зосередилися на основному: готувати конкурсні теле- і радіопрограми лише на найактуальніші теми, забезпечити системність роботи над ними, всіляко стимулювати творчий пошук авторів, режисерів, операторів, технічних працівників.

І ще! Аналізуючи роботи, які демонструються на фестивалях, ми зробили висновки, що не варто йти шляхом лише глибокого розкриття тієї чи іншої теми. Все-таки слід думати про новизну у формах подачі відео (та й аудіо) матеріалу, використовувати широкі можливості цифрової, зокрема, комп'ютерної, техніки для створення сучасної естетики телевізійного кадру.

Високі фестивальні відзнаки отримали наші радіожурналісти Володимир Швець та Володимир Бутенко, телевізійники

Володимир Висоцький, Ольга Добрянська, Любов Марченко, Лідія Герман, Олена Павлюк, Валентина Моїсеєнко, Володимир Паляниця, Олександр Горішевський, Андрій Грищук, Микола Крентовський, Сергій Іванов та інші.

Окремо треба сказати про подружжя Валентини Моїсеєнко та Сергія Іванова. Уже впродовж кількох років на наших держтелерадійних конкурсах їх телевізійні фільми отримують найвищі відзнаки. У Сергія, як відеооператора та режисера, особлива подача відеоматеріалу. У поєднанні з добротним журналістським матеріалом Валентини це забезпечує високу пізнавальну і естетичну якість їх спільної роботи.

Уже нинішнього року цей творчий дует отримав дипломи першого ступеня на фестивалі «Молоде телебачення» і «Агросвіт-2003».

А от на «Калинових островах-2003», що цвістимуть у Черкасах, їх роботи не буде.

Ми виставляємо телерадіопрограму іншого дуету: журналістки Любові Саменової та режисера Лідії Герман.

Хочеться, щоб конкурсні пристрасті охоплювали не лише наших метрів, а все нових і нових працівників. Адже кожна участь у таких творчих змаганнях – це своєрідний етап професійного зростання, спроба подолати нову вершину.

І мова навіть не про відзнаки журі (хоч вони є великим стимулом до творчого пошуку), а більше – про навчальний характер масових переглядів і прослуховування конкурсних робіт, доброзичлива оцінка, поради й зауваження твоєї роботи колег з інших телерадіокомпаній, уроки, винесені з фестивалю.

Втім, речі, про які я говорю, є досить банальними. І все ж – це найсуттєвіше.

«Калиновим островам» у Черкасах бажаю, насамперед, цікавих неординарних радіо- і телеробіт, нових імен, подолання вищої у порівнянні з попередніми фестивалями творчої вершини.

Анатолій ТРАЧУК

З брошури, присвяченої XII Міжнародному телевізійному фестивалю «АгроСвіт-2005»

ЛАСКАВО ЗАПРОШУЄМО НА «АГРОСВІТ-2005»

Поділля знову приймає друзів. Друзів – телевізійників з усіх регіонів України, з багатьох зарубіжних країн.

Ми впевнені, що XII телефестиваль «АгроСвіт-2005» стане, як і всі попередні, доброю нагодою для журналістського єднання, демонстрації своїх здобутків, пошуку ефективних засобів відображення на телеекрані тих неоднозначних процесів, що проходять нині на селі, а також гарною можливістю ближче познайомитися з подільським краєм, його людьми, усіма його видноколами.

Програма телефестивалю передбачає перегляд у студіях ОДТРК «Поділля-центр» конкурсних робіт, прес-конференцію, круглий стіл у прямому ефірі за участю організаторів, членів журі, учасників і гостей фестивалю. Також ми відвідаємо кілька міст і районів Хмельниччини.

Зокрема, на Старокостянтинівщині оглянемо унікальний архітектурно-парковий ансамбль XVIII ст. «Самчики», у Сатанові над Збручем пізнаємо принади перспективної санітарно-курортної зони з її цілющими джерелами і мальовничими краєвидами, познайомимосся з численними пам'ятками історії та архітектури у древньому Кам'янці-Подільському, вдихнемо настоящего на запахах медоносних трав повітря над швидкоплинним Дністром, насолоджуватимемосся рідними мелодіями й піснями у виконанні подільських музик і співаків.

Шановні учасники нинішнього телефестивалю, успішної Вам роботи, гарних вражень від перебування у нашому краї, добра і здоров'я на багаті літа!

Анатолій ТРАЧУК

ТЕЛЕПЕРЕДАЧА «ДЕТАЛІ – 25 РОКІВ ХТБ»

У кадрі А.Трачук: Я не пам'ятаю, хто вигадав телебачення.

Л. Марченко (Кор.): Жартома відповідає співрозмовник на запитання про витоки обласного телевізійного мовлення. А от відповідь на це дає Вікіпедія. Це був американський науковець Володимир Зворикін, який 1923 року відкрив так званий іконоскоп. Але то, якщо підходити до питання глобально. Коли ж йдеться про народження телебачення на Хмельниччині, то кому як не Анатолію Яковичу Трачуку, фундатору і першопрохідцю неораної ниви обласного телебачення, знати, звідки все взялося.

А.Трачук: Телебаченням я зацікавився ще у студентські роки, навчаючись на факультеті журналістики у Львові. Пішов на спецкурс із телебачення. Приїхавши ж на роботу у Хмельницький, опинився на обласному радіо, бо тут телебачення не було. І моя мрія не могла здійснитися.

Кор.: Очевидно, правда, що усі наші мрії матеріальні. Тож на початку дев'яностих захотіли мати власне вікно у телепростір і тодішні очільники Хмельницького Іван Бухал та Михайло Чекман. Тоді ж кілька молодих інженерів-ентузіастів із обласного радіотелевізійного передавального центру зі всілякого відпрацьованого непотребу змайстрували передавач першого метрового діапазону.

А.Трачук: Я погодився взятися за створення, насамперед, технічної бази, тобто телецентру. Але за умови, що це все буду узгоджувати з Києвом – Держкомітетом України з телебачення та радіомовлення, оскільки у нього тоді було все: і кошти, і

техніка, і можливість поповнювати штат працівників новими посадами.

Кор.: Київські телевізійні бонзи підтримку обіцяли, мовляв, хлопці ми з вами. Але... грошей не дали.

А.Трачук: А перед тим я відвідав Севастополь і побачив там апаратуру, яка нам була потрібна, і яка була рекомендована Києвом. Це комплект знімальної і монтажною апаратури стандарту SuperVHS. Грошей у нас не було, а на ті гроші це коштувало близько мільйона карбованців.

Кор.: Розжитися необхідною сумою допоміг випадок. Тодішній голова Верховної Ради України Леонід Кравчук, прагнучи стати Президентом, подорожував містами і переконував виборців проголосувати за нього. Провівши радіоефір із кандидатом «на трон», Анатолій Трачук наважився і попросив у нього гроші на розвиток телебачення. Кравчук не відмовив. Що тут відіграло роль – щире бажання допомогти чи напад передвиборної щедрості, досі невідомо. Але ж за деякий час омріяний мільйон вже був на рахунку хмельничан.

А.Трачук: 30 грудня 1991 року я у супроводі міліціонера, якого брав із собою, з Ленінграда поїздом привіз комплект апаратури стандарту SVHS. Туди входили: дві відеокамери, три відеомагнітофони, контролер, монтажний пульт, комп'ютер.

Кор.: На початках ніхто не вмів дати раду новопридбаному скарбу. Методом спроб і помилок, боячись нашкодити, вивчили призначення кожної кнопки. Мабуть, поводитися так, як би мали кейс з ядерною кнопкою.

А.Трачук: Наприкінці жовтня я запросив на посаду відеооператора талановитого фотографа Леоніда Братанчука. Він приніс свої фотороботи і вони мені сподобалися. Він і почав першим опановувати відеокамеру, а також прийоми відеозйомки і перші передачі були зроблені з ним. Другим прийшов Євген Семенюк на посаду кореспондента і перший його вихід в ефір відбувся 1 грудня, коли він висвітлював референдум і вибори Президента. Кілька інженерів прийшли з хмельницьких заводів. Першим був Володимир Герасимчук. Він був началь-

ником якогось підрозділу на заводі «Термопластавтомат». Далі прийшли інші хлопці. Ігор Євтухов, який став заступником генерального директора з техніки. Павло Пилипчук...

Кор.: Далі за першопрохідцями прийшли інші. Словосполучення «працівник телебачення» тоді ще справляло на людей магічне враження. Тож стати телевізійником для багатьох було вінцем мрій.

А.Трачук: Семенюк мені телефонує:

– Анатолію Яковичу, є!

– Що є?

– Диктор у нас є!

Таким чином, вона (*прим. ред.* – О. Павлюк) стала однією з перших працівників колективу телерадіокомпанії.

Кор.: Так на Хмельницькому телебаченні почалася епоха Олени Павлюк, яка на довгі роки стала обличчям обласного телеефіру. З юної недосвідченої дикторки вона виросла у професійну ведучу телепрограм, депутата обласної ради, а згодом і генерального директора телерадіокомпанії.

Обростаючи новими кадрами та ефірним часом, телебачення вже не могло тулитися у невеличкій будівлі телерадіокомітету. Пошуки нового приміщення тривали декілька місяців. Аж доки у місті не почали ділити майно забороненої на той час компартії. Так телерадіокомпанії дісталася у користування будівля поруч із Майданом Незалежності. Незабаром її приміщення обросли кілометрами комунікацій, а нові, власноруч обладнані студії, стали не лише робочим місцем, а й предметом гордості інженерів телерадіокомпанії.

А.Трачук: Моя велика гордість, що ми методом спроб і помилок створили цю матеріально-технічну базу телебачення. Потім вже оновлювалася апаратура, з'явилася «цифра», ми створили велику комп'ютерну мережу, яка об'єднує всі служби, творчі і технічні. Ми придбали передавач 25-го дециметрового діапазону і встановили на ОРТПЦ, закупили радіопередавачі, проклали радіорелейну лінію. Словом, почали розвиватися, як кажуть, по-справжньому.

Кор.: Паралельно з технічним оснащенням студій тривало і програмне заповнення ефіру. На молоде телебачення прийшла плеяда молодих і зухвалих журналістів. Вони дали початок багатьом телепроєктам, окремі з яких «не сходять із дистанції» вже 25 літ.

А.Трачук: Першою, звичайно, була інформаційна програма. Думав я, як же її назвати, так і зупинився на назві «Подільська панорама». З 1992 року ми почали масштабні проєкти. Зокрема, огляд художніх колективів області. Відвідали кожен район, кожне місто і створили телефестиваль «Подільське намисто». Також розпочали фестиваль військової художньої самодіяльності «Червона калина». Він був міжрегіональним, бо у ньому брали участь і Житомирська, і Вінницька, і Чернівецька області. Потім започаткували телефестиваль мод «Барви Поділля». Проводили його щорічно протягом десяти, а то і більше, років.

Кор.: Окремий пласт 25-річної історії – участь у щорічних всеукраїнських та міжнародних фестивалях телевізійної та радіо майстерності.

А.Трачук: Перший для нас успішний фестиваль відбувся у Львові. Там ми одержали другу премію за сюжет, автором якого був Олександр Григорович Шелепало. Тоді не просто було індивідуально створити передачі. Ми робили їх колективно. Пам'ятаю, як сиділи у мене в кабінеті і шукали режисерський хід до однієї з програм, яку готували на телефестиваль. Назва її була «Три свічі». Запалили три свічки і з пістолета вистрелили у кожному. Постріл. Свічка, звичайно, гасла. І починався перший сюжет...

Кор.: То були благословенні часи пошуку, творчого суперництва і загального «горіння». Часто-густо, захопившись роботою, додому поверталися під ранок. Кілька годин сну і знову за роботу. Діти телевізійників теж виростили у студіях, готуючи уроки за робочими столами батьків і засинаючи у кріслах у монтажній.

А.Трачук: Коли основа була створена, я почав також творчо працювати. У 2000-му році підготував телефільм про Адама Яхієва з Кам'янця-Подільського на Перший Міжнародний телекінофорум у Ялті під назвою «Разом». У ньому взяли участь мистецькі колективи та журналістські колективи з багатьох країн колишнього СРСР і далекого зарубіжжя. Там цей фільм отримав другу премію у номінації «Бізнес і економіка» після москвичів.

Одна з найвизначніших наших робіт – це підготовлений 2005 року на Міжнародний телефестиваль «Агросвіт» телефільм «Якщо ім'я тобі – держава». За цю роботу нам вручили Гран-прі. Також Гран-прі на Міжнародному фестивалі в Ужгороді була відзначена робота Сергія Іванова та Валентини Моїсеєнко.

Кор.: 2001-го найголовніший телефестиваль року «Калинові острови» випало приймати Хмельницькій телерадіокомпанії. Хмельничани підготувалися і провели його на такому рівні, що і тепер, через 15 років, тодішні учасники згадують те феєричне тижневе дійство.

А.Трачук: Підготувалися ми до нього дуже потужно. Я тоді був автором багатьох нововведень. Це були нові номінації. Впродовж півроку влаштовували конкурси на кращий логотип фестивалю, гімн та прапор. У цих конкурсах брали участь різні телерадіокомпанії, але найкращі проєкти були у хмельничан.

На телебаченні я вже не працюю, але ж дивлюся його регулярно. Багато працівників, яких я приймав на роботу, яких виховував, успішно працюють і покращують рівень телебачення.

Кор.: А ностальгія за роботою є?

А.Трачук: Звичайно, що є. Я хотів би побажати нинішньому колективу компанії «Поділля-центр», її керівнику, Тетяні Сергіївні Колісніченко, щоб вони трималися на тому рівні, якого ми досягли у 90-х, на початку 2000-х років. Про нас слава йшла по всій Україні.

ХОДТРК «Поділля-центр», 2016

ТЕЛЕПЕРЕДАЧА «ПІД АБАЖУРОМ»

Т.Колісніченко (ВЕДУЧА): Добрий вечір усім шанувальникам передачі «Під абажуром»! Сьогодні вона присвячена телебаченню. Як кажуть, рідна тема. А чому телебаченню? Цього дня 1928 року у Нью-Йорку розпочалася перша постійна телевізійна трансляція. В Україні телетрансляція була здійснена у Києві 1939 року. А у Хмельницькому 25 років тому з'явилася в ефірі перша передача Хмельницького телебачення. Сьогодні ми на ефір запросили першого директора Хмельницької обласної державної телерадіокомпанії «Поділля-центр» Анатолія Яковича Трачука. Будемо згадувати, як починалося телебачення в області. Такий ностальгійний буде ефір. Так, Анатолію Яковичу?

А.Трачук: Не зовсім, тому що нині телебачення розвивається і досягає нових висот.

ВЕДУЧА: 1991 рік. Як створювалося наше телебачення?

А.Трачук: Хмельницьку телерадіокомпанію почали створювати керівники міста Іван Васильович Бухал та Михайло Костянтинович Чекман. Для її створення потрібні були, насамперед, кошти. Потрібні були апаратура та люди. Тому вони звернулися в обласний радіокомітет із пропозицією про створення телебачення. Тоді радіокомітетом керував Володимир Васильович Федоришин. До нас від Хмельницького міськвиконкому прийшов Петро Миколайович Махнюк, який працював в оргвідділі. Він, дізнавшись, що я дав згоду очолити процес створення телебачення, повідомив про те, що готується рішення про це для прийняття на черговій сесії міської ради. Це було зроблено за погодженням голови Хмельницької міської ради

Івана Бухала та голови міськвиконкому Михайла Чекмана. Ми обговорили організаційні питання і я наголосив, що для забезпечення необхідною апаратурою будемо збирати гроші, або їдемо до Києва і просимо допомоги у Держтелерадіо.

ВЕДУЧА: Але ж на той час в інших областях України були телерадіокомпанії.

А.Трачук: Так, телекомпанії існували з 50-х років у 14-ти областях.

ВЕДУЧА: Чому ж наша область так відстала у цьому питанні?

А.Трачук: Ну, Хмельниччина завжди була відсталою (сміється). І нині вона не у передових (жартує). На той час нашу область зрідка обслуговували Львівська та Чернівецька телерадіокомпанії. Час від часу герої сюжетів їздили на запис у ці міста. Одного разу мені довелося супроводжувати колектив до Львова, де мав відбутися запис. Не сподобалося тоді це мені, тому що всі розмови були, як кажуть, з папірця. На нашому радіо від цього тоді вже давно відмовилися, а львівські режисери просто мучили людей репетиціями. Передача ж була у прямому ефірі, у ній брали участь рядові працівники ферм і заводів. Я подивився на це і сказав, що такого телебачення я не признаю...

Так ось, після розмови з Петром Махнюком, ми поїхали до Києва до голови Держтелерадіокомітету Миколи Федоровича Охмакевича і розповіли про задум створити телебачення. Він нас вислухав і сказав: «Хлопці, починайте, ми вас підтримаємо!». І направив мене до начальника управління техніки Олега Івановича Яремчука. До речі, чудова людина. Все, що нині є на Хмельницькому телебаченні, його заслуга. Вся техніка, я маю на увазі.

ВЕДУЧА: Але ж для придбання техніки потрібні кошти.

А.Трачук: У тому то і справа. Якби ми робили це за рахунок коштів міського бюджету, чи спонсорських, то ми б цього (прим. ред. – технічного оснащення) не мали б. А оскільки тоді республіканська телерадіокомпанія мала великий бюджет і великі резерви...

ВЕДУЧА: ...то виходить, вона допомагала технікою?

А.Трачук: ...обов'язково! І не тільки технікою...

ВЕДУЧА: ...але ж нині зовсім інша ситуація. Нам ніхто не допомагає!

А.Трачук: Я ж просто дивуюся, як ви нині працюєте і вам співчуваю. Такого, як тоді, вже не дочекатися. Але ж все по черзі. Обіцянку ми отримали, а от коли вона буде виконана? І ми почали збирати кошти у Хмельницькому. Я звернувся з цією проблемою до нашого друга, директора «Пригма-Прес» Васи-лишина. Сергій Опанасович вислухав і каже: «Добре, я вам виділяю два автомати з виготовлення цвяхів. Ми вам допоможе-мо їх реалізувати. Виділяємо за заводською ціною, а реалізуємо за ринковою і ця різниця буде вам на придбання апаратури».

На одній із нарад директорів міських підприємств я звер-нувся з подібним проханням до директора заводу «Термопласт-автомат». Він також для продажу виділив два верстати. Ми з якоюсь фірмою уклали угоду на продаж верстатів, бо не вміли торгувати.

ВЕДУЧА: То ви ще й верстатами торгували!

А.Трачук: Це ж навіть у голові не могло укластися, як це журналістам торгувати?!

ВЕДУЧА: Ну чому? У 90-ті роки всі стали комерсантами.

А.Трачук: Це ж було ще до серпня 1991 року, до проголо-шення незалежності України. Тоді ми придбали першу відео-камеру за 90 тисяч карбованців. У мене в руках одна з перших відеокамер нашого телебачення (тримає відеокамеру і демон-струє її). Така була камера стандарту SuperVHS. Це був най-більш бажаний стандарт, бо у людей вже були камери SVHS.

ВЕДУЧА: Так, вони вже тоді робили відеозйомки весіль.

А.Трачук: Звичайно, але тоді не так вже була і поширена у місті відеозйомка весіль. Але ж це був початок. А для нашої відеокамери ми мали лише дві касети стандарту SVHS....

Хлопці з ОРТПЦ... зібрали передавач першого метрового каналу і з того часу почалися трансляції... Коли ж мене призна-

чили головним редактором міської редакції телебачення, тоді ми і почали видавати в ефір вже свої передачі.

ВЕДУЧА: А що ж це були за програми?

А.Трачук: Це були разові передачі, створені вже хмельницькими журналістами. Перша передача була створена спільно з працівником тодішньої кінофабрики Володимиром Саприкіним. Саме там ми позичили відеокамеру і за моїм дорученням радіожурналіст Микола Софійчук зняв відкриття футбольного сезону на стадіоні «Поділля». І ось цей відеозапис без монтажу, бо не було на чому монтувати, подали в ефір. Це відбулося навесні 1991 року. Перша пробна телепередача. Звичайно, що рівень її був дуже низький, але ж це була перша передача!

ВЕДУЧА: Нинішнього року виповнюється 25 років із часу створення телерадіокомпанії. Тому спробуємо також показати футбольний матч команди «Поділля».

А.Трачук: ...Загалом першими тележурналістами стали хмельницькі радіожурналісти Володимир Висоцький, Ярослав Савчак, Микола Софійчук, диктори радіо Людмила Пастухова та Микола Гула. З особливою теплотою згадую Володимира Висоцького. Дуже прикро, що він так рано пішов із життя. Зрозуміло, що інші працівники також брали участь у створенні телепрограм.

ВЕДУЧА: Але ж у той час і студії як такої не було. То як працювали?

А.Трачук: Так, не було. Тому записи робили у моєму кабінеті в приміщенні обласного радіо. Він був невеличкий, площею 3 на 4 метри. Тоді ми мали лише одну відеокамеру і більше з техніки – нічого. І пам'ятаю, як сидів і думав, коли ж настане такий час, щоб запрацювало по-справжньому телебачення. Бо я запалився ідеєю створення телебачення. Коли купили першу відеокамеру, настала черга за телевізором. З трудом вдалося придбати відеомагнітофон і телевізор. І ось з цією «трійкою» вже можна було починати монтаж передач.

Зазначу, що до нас вже почали приходити люди, які побажили, що розпочався рух у створенні телебачення. Першим із

них був Олександр Бобровников. Він тоді співав, дуже активним був, писав пісні. Зробив декілька пропозицій зі створення логотипу. Ми тоді назвалися «ХТБ – Хмельницьке телебачення». Практично все робилося на голому ентузіазмі, бо бюджету для зарплати ми не мали. Першим, кого я взяв офіційно у штат відеооператором, був Леонід Братанчук. Гарний фотограф. Він знімав перші передачі. Зробили ми і перший прямий ефір за участю Михайла Костянтиновича Чекмана. Передачу вели з приміщення лазні ОРТПЦ. З обладнання була одна відеокамера, а вільним приміщенням у ОРТПЦ була лише лазня. Запитання збирали телефоном, а далі передавали Михайлу Костянтиновичу. Загалом із лазні було зроблено два прямих ефіри.

ВЕДУЧА: А коли ж телерадіокомпанія перебралася у приміщення, яке всім відоме, на Володимирській, 92?

А.Трачук: Після серпня 1991 року, коли стався переворот, т.зв. ГКЧП. Після заборони компартії України, приміщення, що належали їй, передали у власність області... Вирішував долю цих приміщень тоді Євген Якович Гусельников. Це було десь у жовтні 1991 року, коли Володимир Васильович Федоришин, тодішній генеральний директор телерадіоб'єднання, приходить з однієї наради та повідомляє, що нам дають зал у колишньому Будинку політосвіти. А напередодні Михайло Чекман запропонував третій поверх міської друкарні. Нині там знаходиться обласний пенсійний фонд. Це був виробничий цех, і уявіть, як там було брудно. Звичайно, що я відмовився. Що ж до приміщень Будинку політосвіти, то нам їх передали вже після того, як я написав кілька листів з обґрунтуваннями. Також листи за листами я надсилав у Київ, а також Гусельникову, Чекману. І коли у Києві побачили, що у нас почався серйозний рух, то 10 грудня 1991 року було видано наказ про щоденний ефір телевізійного мовлення тривалістю 30 хвилин, хоча тоді ми не мали для цього необхідної апаратури.

ВЕДУЧА: А вже тоді назва була Хмельницька телерадіокомпанія, так?

А.Трачук: Тоді назва була Хмельницька радіотелекомпанія.

ВЕДУЧА: І мали лише щодня 30 хвилин ефірного часу?

А.Трачук: Але ж це немало!

ВЕДУЧА: Ну, наша передача триває вже 20 хвилин, а ми ж ще нічого не встигли розповісти!

А.Трачук: Хочу додати, що до нового 1992 року нам вдалося придбати ще комплект апаратури SVHS. 30 грудня 1991 року я привіз дві відеокамери, три відеомагнітофони, монтажний пульт та комп'ютер із Ленінграда. А кошти на це нам виділив Леонід Макарович Кравчук. Він перед виборами був у нас на прямому ефірі. Я з ним вів прямий ефір на обласному радіо і коли ефір закінчився, я думаю – «пан, або пропав», але попросу його про допомогу у створенні телебачення. Тоді у студію зайшли Гусельников, Федоришин, а я звертаюся до Кравчука:

– Леоніде Макаровичу, а можна особисте питання?

– Кажіть.

– Ви бачите, у якому ми приміщенні? Це найгірше приміщення обласного радіо і телебачення у республіці.

– А що ж треба?

– Нам потрібен мільйон на придбання апаратури.

ВЕДУЧА (сміється): Це ж кого нам зараз попросити, щоб дали мільйон?

А.Трачук: Тоді Кравчук повертається до Гусельникова і каже: «Пишіть відношення. Я знайду для Хмельницького мільйон». І знайшов. І за ці гроші ми у Ленінграді придбали комплект японської відеоапаратури.

ВЕДУЧА: І це був початок створення телерадіокомпанії. Завершується передача «Під абажуром». Але хочу повідомити, що з вересня розпочнеться цикл передач про історію створення Хмельницького телебачення.

А.Трачук: В історії Хмельницької обласної телерадіокомпанії було багато знаменних подій. Все це варте уваги.

ВЕДУЧА: Нашим глядачам хочу сказати: любіть своє, хмельницьке, і дивіться програми Хмельницького телебачення. До побачення.

ХОДТРК «Поділля-центр», 2016

Матеріали спецвипуску видання «Моя газета», присвяченого 20-річчю Хмельницького обласного телебачення

ПАВЛО ХОРОШЕНЮК: «ПОКАЗУЙ ПОДІЮ, АЛЕ ПРИ ЦЬОМУ ЗАЛИ- ШАЙСЯ ОБ'ЄКТИВНИМ, СЛУЖИ ПРАВДІ»

Кор.: Павло Хорошенюк був першим заступником генерального директора ХОДТРК «Поділля-центр» (1992-2010)... Ми вирішили зустрітися з Павлом Івановичем та поговорити про минуле, сучасне, майбутнє...

П.Х.: ...Навіть не думав, що колись прийду на телебачення і буду щось творити. Стояло елементарне питання: де працювати? На попередній роботі (у видавництві «Поділля» займав посаду заввідділу неперіодичних видань) довго не платили зарплату. Нічого дивного – це був 91-92 рік... Виникла можливість піти на телебачення – і я пішов... У той час, коли нічого не було, навіть простої техніки, ми вчилися самотужки, але було інше – бажання робити.

Кор.: Навіть не було такого поняття, як **нормований робочий час**.

П.Х.: Звісно, не було! Пригадую, ми з Володею Саприкіним з нашого Собору на Великдень робили передачу. Тоді ми з камерою обходили все, де тільки могли, для нас не було заборони, бо шукали кадр. О четвертій ранку почалася Хресна хода. Її треба було зняти, а на вулиці ще темно, необхідного світла немає. Знаєте, що тоді ми зробили? Попросили усіх, хто приїхав на машинах, увімкнути фари, і у їхньому світлі зняли частину Хрес-

---

Фрагмент інтерв'ю з видання «Моя газета», № 15-16 (510-511), листопад, 2011. С. 6-7.

ної ходи. Як вважаєте, сьогодні хтось таке зробить? Я теперішніх молодих журналістів дуже поважаю, бо в них є перспектива. Але вони не мають того бажання працювати, того горіння, яке було у нас. Їм головне, аби апаратура була! Пригадую, якось у Старій Синяві ми знімали передачу, і заради кадру Сашко Горішевський навіть у воду в ставок залазив! А тоді було прохолодно... З його сьогоднішніх колег навряд чи хтось таке зробить. Ми знали, що люди спішають до екрану, бо можуть там побачити себе чи сусіда. Вважаю, що місцеве телебачення має показувати місцевих людей. Ми робили навіть прості вуличні сюжети про погоду – і хмельничани могли себе побачити. Сьогодні, на жаль, багато що змінилося. Можливо, це така політика сучасного керівництва, але інколи, шукаючи якісь новітні комп'ютерні спецефекти, багато хто забуває, що в центрі нашої роботи повинна бути людина. Якщо ми будемо говорити про людей та для людей – вони обов'язково будуть дивитися наші передачі...

Коли я працював на ОДТРК, то ставив перед підлеглими завдання: виїжджаєте до району знімати сюжет – не забувайте про краєвиди місцевості, щоб їх можна було показати у прогнозі погоди чи відеозамальовках. Нехай у кадрі будуть поля, озера, бабусі, дитинча – усе прекрасно! Сучасні ж творці сюжетів стали лінивими у творчому пошуку.

Кор.: Павле Івановичу.., можете назвати колег, з ким починали працювати на телебаченні, згадка про яких викликає тепле почуття подяки та поваги?

П.Х.: Напевне, найчастіше згадуєш тих, з ким починав свій професійний шлях. Я дуже часто згадую Володю Висоцького – на жаль, нині покійного. Він – професіонал, який завжди «горів», був постійно сповнений творчих емоцій, для якого заробляння грошей не було основною метою, головне – довести щось телеглядачеві. Між Висоцьким і Олександром Шелепаком – іще одним талановитим журналістом, чи не весь час відбувалося таке собі змагання: хто сьогодні видасть нову цікаву інформацію. Висоцькому вдавалося знайти таку людину, повз якої всі проходили, не помічаючи нічого особливого, а у Воло-

димира вона розкривалася. На ТРК довгий час працював Андрій Грищук. Його приходилося увесь час підганяти, «давати батога», бо з місця зрушити було майже неможливо. Але якщо він у сюжеті знаходив якусь «родзинку», то від роботи його відірвати було неможливо! Найбільшою кількістю нагород, які сьогодні має ОДТРК «Поділля-центр», компанія мусить завдячувати Сергієві Іванову. Він працював оператором монтажу, але у нього були закладені як режисерські здібності, так й операторське відчуття. Розмовляв він російською мовою, але, глянувши в український текст, Сергій міг порадити журналістові змінити підводку до сюжету, коли вона не відповідала відеоряду. Це лише невелика частина тих, з ким хотілося і моглося працювати, але...

Кор.: Чим, на Вашу думку, є незалежна журналістика, незалежне видання, незалежна позиція? Взагалі, чи існує таке явище у сучасному світі?

П.Х.: На жаль, можемо констатувати, що сьогодні поняття «незалежний» існує тільки умовно. Ринок журналістської праці дуже звужений. І якщо працівник хоче мати «кусочок хліба», у нього немає вибору – він мусить «служити» там, де є можливість хоч якусь копійку заробити.

Кор.: Ось тут я з Вами категорично не згодна! Але тоді журналісти перетворюються на піарників?

П.Х.: Ні, тут навіть піарити не треба. Він буде елементарно складати слова в рядки, заповняти місце в газеті, але напише так, щоб нікому не зашкодити. Не буде нічого доброго, але й поганого теж не буде. Журналіст буде служити, але не прислужувати. Багато видань можуть проголосити себе незалежними, але не зможуть заробляти лише на рекламі так, щоб бути вільними в інформаційному полі.

Кор.: Чи повинен журналіст, видаючи «на-гора» інформацію, навіть стовідсотково негативну, щось диференціювати, давати у репортажах глядачам якусь віру, надію? Чи лише суворо показувати «чорнушні» факти сьогоднішня?

П.Х.: Журналіст за будь-яких обставин, незважаючи на моральне чи матеріальне становище, має залишатися журналістом. Все, що він говорить та про що пише, має відповідати дійсності. Не дай Боже щось вимислювати, перекручувати, підтасовувати... Показуй подію, але при цьому залишайся об'єктивним, служи правді. Не можеш цього робити – змінюй професію!

Кор.: Павле Івановичу, у Вас лишилися якісь цікаві, можливо, смішні спогади про хмельницьке телебачення?

П.Х.: Пам'ятаю, коли ми висвітлювали перші вибори, то надавали слово самим депутатам. Самі розумієте – усе загострено, кандидати – люди емоційні, ось ми вирішили їх «розвести». З одного боку сидить один кандидат, з іншого – другий, я – посередині. На столі стояв пісочний годинник, поки пісок сипався, депутат говорив. Час закінчився, годинник перевернули, говорить інший кандидат. Я казав лише «Слово надається...». Але потім вирішили якось зробити більш організаційно – посадили в ефір Ольгу Добрянську, а я їй підсобляв. Одного разу, їй треба було дещо терміново сказати. Вирішили написати записку. За камерою стояв покійний нині Льоня Гуменюк, а за режисерським пультом сиділа Оксана Деліта. Вона чітко знала правило: один кадр треба тримати 5 секунд, а далі міняти. Дають мені ту записку, і я починаю на колінах повзти до Добрянської. Льоня бачив, що я повзу, і направив центральну камеру, яка тоді не працювала, на мене. Оксана ж не дивиться, що показує камера, вмикає її – і усі глядачі на екрані побачили, як я рачки повзу до Добрянської! Це потім ми ще довго згадували... (посміхається).

Спілкувалася Людмила Луніна

МИКОЛА МОТРЕН, КОМЕНТАТОР ТВО СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНИХ ПРОГРАМ

Важкими були перші кроки. 20 років у життєвому відліку – час чималий. За цей час створена міцна телекомпанія, колектив, який створює передачі.

У них відображається й історія становлення самого колективу. Якби показати її в ретроспективі, якою вона була б цікавою! На жаль, багато передач тих часів, коли ми лише починали роботу та вчилися один в одного, не збереглися. Створювати справжній архів було ні за що, бо якщо і з'являлися якісь кошти – вони йшли на придбання телекамер, монтажних лінійок, всього необхідного для телевиробництва.

До речі, про кошти. Якось Анатолій Якович, наш тодішній генеральний директор, на одній з традиційних «летучок» досить серйозно заявив: треба заробляти кошти і, звертаючись до мене: ви це вмієте, бо знаєте людей і райони.

Довелося тоді і з ним, і самому в багатьох колективах побувати. Ось так на початку 90-х років з'явилася щотижнева музично-інформаційна передача «День трудового колективу», яка приносила кошти. Після неї були вже інформаційно-публіцистичні – «Знайомство зблизька», «Споживач і ринок», «До ринку». В якійсь мірі це були передачі й рекламного характеру, бо, з одного боку, ми розповідали про становлення та досягнення трудових колективів, з іншого – це була можливість заробити кошти. Щоправда, були вони невеликими, але реально допомагали телекомпанії розвиватися. Окрім «живих грошей»

по бартеру (а він проіснував декілька років у тодішніх державних розрахунках), з підприємств чи господарств ми отримували будматеріали, меблі... Поволі з'являлися студії, телекамери та необхідна апаратура. Відчутну допомогу надавали Василь Шуляк, колишній голова Теофіпольської та Валентин Хоптян – Чемеровецької райдержадміністрацій, Василь Петринюк та Михайло Шаповал – керівники сільгоспкооперативів, нині Герої України, колишній президент ВАТ «Адамс» Адам Яхієв та багато інших.

Кроки становлення були нелегкими, але є що згадати! І все це лише завдяки розумінню колективом головного – створити, вибудувати сучасне телебачення, сягнути такого рівня, який би відповідав очікуваням від нього передачам, сприймався належно телеглядачами, ентузіазму журналістів, режисерів, операторів, інженерів, усіх, хто живе і працює для подолан!

ЄВГЕН СЕМЕНЮК: «ТЕЛЕБАЧЕННЯ – ЦЕ ЛЮБОВ НАЗАВЖДИ!»

Євгену Семенюку поталанило. З першого разу він вступив на обраний факультет журналістики, мав можливість стажуватися на Львівській та Одеській студіях телебачення, отримав диплом журналіста-телевізійника (що не завадило йому потім два десятиліття пропрацювати в газеті).

Коли у Хмельницькому починалося телебачення, його одним із перших запросили на посаду редактора – завідувача відділом.

Кор.: Тобі довелося працювати у Львові. Чи згодився цей досвід, коли телебачення з'явилося і у Хмельницькому?

Є.С.: Досвід – це те, що ніколи не висить ярмом. Ну, не знайшлося мені місця у Львові, бо не було житла... Ось і довелося їхати на Хмельниччину і шукати роботу вже тут. Кам'янець-Подільський став дуже непоганим варіантом для журналіста-початківця, адже там знайшлися і квартира, і робота. Тому і протримався там майже 10 років, але потягнула «романтика»: у журналі «Журналіст» побачив оголошення, що на Крайній Півночі, у Комі, потрібні працівники в нову газету «Усинская новь». Рвонув туди – і повернувся додому лише через 5 років. Осів у Хмельницькому. Саме тоді мій добрий приятель ще по Львову, головний редактор обласного комітету телебачення і радіомовлення Анатолій Трачук подзвонив мені і запропонував роботу тележурналіста на ще неіснуючому тоді телебаченні. Ну хто ж відмовиться від такої пропозиції?

Ось так у жовтні 1991 року я став завідувачем відділу на телебаченні. Тут дуже доречним став львівський досвід, бо одна справа – хотіти щось створити, і зовсім інша – вміти це робити. Дуже добре, що основні принципи цього створення знали і я, і Анатолій Трачук, тому перші наші кроки одразу були успішними – про передачі заговорили у місті, нас почали пізнавати на вулицях (можливо, ще й тому, що нас тоді на телебаченні працювало усього троє). Пізніше я запросив на роботу відомих журналістів Анатолія Ненцінського і Олександра Шелепала. Толя відмовився, а Сашко став головним редактором телебачення.

Кор.: А були 20 років тому у місті професіонали, які б могли підняти телебачення?

Є.С.: Найцікавіше те, що професіоналів-то й не було! Усе робилося за прикладом – дивилися чужі програми і спробували наслідувати. Але дуже хочу подякувати технічним службам – молоді, амбіційні, талановиті інженери, які пройшли школу радіозаводу та «Катіону», майже з нуля власними руками зробили те, що ми маємо й до сьогодні. Не знаю, як на інших студіях, але у нас «технарі» придумали поворотні світильники, самі розробили схеми, сконструювали, подали креслення на завод, де їх виготовили. І сьогодні з пульта освітлювача, за допомогою кнопки вони обертаються, піднімаються, нахиляються. Це «ноу-хау» можна було й запатентувати, але нам було не до того...

Кор.: Хмельницьке телебачення досить швидко здобуло популярність в області, а згодом і у державі. За рахунок чого? Що цьому сприяло?

Є.С.: Справа у тому, що у нас зібралися небайдужі люди. До цих пір не можу зрозуміти, якими критеріями користувався Анатолій Трачук, збираючи колектив. Але подивіться: усі, хто був прийнятий на роботу у ті роки, працюють й до сьогодні! Це Юрій Черевичник, Ольга Добрянська, Микола Мотрен, Олена Павлюк, Ігор Євтухов, Володимир Бохоновський, Любов Курманська... Список можна продовжувати, він чималий, бо телебачення – це любов назавжди...

Думаю, саме завдяки тому, що ми прийшли сюди не «на роботу», а у творчу лабораторію, стало можливим отримати статус

«сімейного» обласного телебачення, бо глядач нас полюбив, і почав довіряти. А це дуже важливо...

Кор.: У цей святковий час, думаю, варто згадати тих, хто вже ніколи не прийде до студії, і не скаже: «Вітаю вас, шановні глядачі...»

Б.С.: Дійсно, чимало наших журналістів за ці роки назавжди залишили нас... Варто заплющити очі – бачиш завжди усміхненого Леоніда Гуменюка, одного з кращих кіно, а пізніше і відео-операторів, талановитого Володимира Висоцького, привітну Тетяну Сарабін, всюдисущого репортера Миколу Хоменка... Вони усі були моїми друзями, і втрата кожного з них – рубець на серці, бо вони зробили дуже багато для того, щоб телебачення стало таким, яким його полюбили глядачі.

Кор.: Які перспективи у ТРК «Поділля-центр»? Що чекає нас найближчим часом?

Б.С.: У обласних ТРК є своя інформаційна ніша, свій глядач, який небайдужий до подій, що відбуваються у житті краю. Так само важливо мати й міцний технічний тил. За два десятиліття нам довелося пережити кілька технічних переоснащень, у студіях працювало кілька форматів техніки. До цих пір дивуюся – як нашим інженерам вдавалося поєднувати зовсім різні телекамери та магнітофони? Адже там були як останні дива японської техніки, так і морально і фізично застарілі гігантські «Кадри-3 ПМ». Але усе це – минулий етап, тому що попереду – цифрові технології. Ще до кінця року ми почнемо експериментальне мовлення у цифровому форматі. Це майбутнє телебачення. Але не техніка вирішує справу, а люди, для яких телебачення – не просто робота, а щоденний творчий пошук. Сьогодні майбутнє телебачення в руках молодих, талановитих, захоплених справою людей. Тому у майбутнє можна дивитися з вірою та переконанням, що справа, розпочата нами 20 років тому, буде успішно продовжуватися.

*Юрій Кузнецов, власкор Українського радіо,
заслужений журналіст України*

БАЛДІН МИКОЛА, ЗАСТУПНИК ГЕНЕРАЛЬНОГО ДИРЕКТОРА З АДМІНІСТРАТИВНО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ЧАСТИНИ

Прийшовши в Хмельницьке об'єднання телебачення і радіомовлення, згодом – ХОДТРК «Поділля-центр», я був призначений на посаду заступника генерального директора з адміністративно-господарської частини. Був це травень 1994 року – і затримався там на цілих 16 років – по 2010-й.

...З перших днів роботи тодішній генеральний директор (прим. ред. – Трачук А.Я.) телерадіооб'єднання поставив мені завдання: облаштувати роботу і побут журналістів і технічної служби. Довелось все починати чи не з нуля: адже з кабінетів колишні власники винесли абсолютно все – навіть килимові доріжки...

Через деякий час керівництву за моєї участі вдалося створити повноцінну адміністративно-господарську службу. Там працювало багато співробітників, але їхні прізвища, на жаль, залишилися «за кадром». Адже вони навіть не оператори монтажу, але їхня робота цінна не менш, ніж праця журналіста або диктора, оскільки вони також внесли чималий внесок у створення і становлення обласного телебачення. Я з теплотою згадую своїх колег – заступника по технічній частині Володимира Герасимчука, начальника цеху радіомовлення Володимира Мудрика, головного бухгалтера Софію Штойко, головного ін-

---

Фрагмент матеріалу з видання «Моя газета» подано у перекладі з російської на українську мову, №15-16 (510-511), листопад, 2011. С. 13.

женера Ігоря Євтухова, автомеханіка Сергія Дунця, водіїв Юрія Француза, Миколу Литвина, Володимира Мостового, Петра Кота, Геннадія Длугаша. Мало хто знає, що шофер – повноцінний учасник телевізійної команди. Разом із журналістами їм доводиться об'їздити рідні простори Хмельниччини, потрапляючи додому пізніше за всіх – далеко за опівніч. До того ж, наші водії чи не найбільш дисципліновані в місті. За ці 16 років вони не вчинили жодного правопорушення на дорогах!

І, звичайно ж, я з теплотою згадую наших журналістів Миколу Мотрена, Євгена Семенюка, Василя Грищука, Ольгу Добрянську, Василя Мацейка, Світлану Поробок, Раїсу Токар, Володимира Бутенка та багатьох інших.

ОЛЕКСАНДР БОСЕНКО, КЕРІВНИК СЛУЖБИ ОХОРОНИ ПРАЦІ ХОДТРК «ПОДІЛЛЯ-ЦЕНТР»

Кор.: Олександр, як ти прийшов на телебачення?

О.Б.: Маючи за плечима більше двох десятків років на Хмельницькому радіотехнічному заводі та диплом інженера-економіста в кишені, в ті нелегкі часи, коли завод почав «розвалюватися», а саме влітку 1993 року, мені запропонували очолити службу охорони праці телерадіокомпанії. Але самої системи охорони праці ще не існувало. Її необхідно було створювати практично з нуля, паралельно опановуючи нову для себе спеціальність, яка вимагала більш широких знань в різних сферах: правовій, соціально-економічній, організаційно-технічній, санітарно-гігієнічній, лікувально-профілактичній. Та й Закон України з охорони праці тільки-но був прийнятий. Постали проблеми з нормативно-правовими актами з охорони праці, відповідною літературою тощо.

Кор.: Ти – людина творча. Ім'я поета Олександра Босенка вже давно відомо хмельничанам. Чи не тому ти і став автором музичної телепередачі «Вітаємо піснею»?

О.Б.: ...Хоча вірші я розпочав писати ще «на заре туманной юности», світ вони побачили лише після знайомства в 1994 році з поетом Валерієм Котомкіним, який привів мене в Хмельницьку літературну спілку «Поділля». Саме з тих пір я почав друкуватися в періодичній пресі та колективних (у тому числі

міжнародних) виданнях. Побачили світ і три мої авторські збірки віршів...

Ось саме з середини 90-х, протягом доброго десятка років, я був одним з авторів згаданої тобою передачі. Робота була дуже цікавою, адже в надісланих листах прослідковувалася і історія, і географія нашого краю, переді мною поставали цілі родоводи і долі людські. Тому в підготовку кожної передачі я вкладав часточку своєї душі і серця.

Кор.: Олександр, організовані тобою шість туристичних сплавів по Дністру – результат твого невинного романтизму?

О.Б.: Ще з дитинства я плекав мрію про мандрівки під вітрилами. Адже крім фехтування і класичної боротьби із задоволенням займався морським багатоборством – біг, стрільба, плавання, гребля на морських шлюпках та парусні перегони... 2003 року я організував і очолив вітрильно-весельний клуб і постійно діючу екологічно-туристичну експедицію «Дністер».

Того ж року, з доброї волі Анатолія Яковича Трачука, було проведено першу краєзнавчо-туристичну телерадіоекспедицію «Дністер-2003» – спільно з ХОДТРК «Поділля-центр» і Національним природним парком «Подільські товтри». З 10 по 22 липня 2003 року здійснено 200-кілометровий сплав по р. Дністер (від села Окопи Тернопільської області до міста Новодністровськ Чернівецької області) трьох екіпажів (13 чоловік) на весельно-вітрильний шлюпці «Ял-6» та двох катамаранах. Зібрані матеріали лягли в основу більш як десятка радійних і телевізійних репортажів, п'яти відеофільмів, два з яких – «Моя ріка» і «Пізнай Дністер» – здобули перемогу на всеукраїнських телефестивалях в Ужгороді і Херсоні.

Друга екологічно-туристична журналістська експедиція «Дністер-2005» також спільно з ХОДТРК «Поділля-центр» і Національним природним парком «Подільські товтри» проходила з 14 липня по 2 серпня 2005 року. Здійснено 370-кілометровий сплав по Дністру (від села Заліски Львівської області до села Брага Хмельницької області) трьох екіпажів на двох

весельно-вітрильних шлюпках «Ял-6» і катамарані. Зібрані матеріали лягли в основу десятків радійних і телевізійних репортажів, більш як годинного 7-серійного телефільму «Дністер-2005», 25-хвилинного відеофільму «Дністер-2005», який здобув перемогу на Всеукраїнському фестивалі журналістики «Зелена планета».

Третя спільна журналістська туристично-краєзнавча експедиція «Дністер-2011», приурочена до відзначення 20-ї річниці незалежності України, проведена з 4 по 17 липня цього року у форматі 14-добового 130-кілометрового сплаву Дністром (від села Брага до села Стара Ушиця Хмельницької області) туристично-журналістської групи на весельно-вітрильній шлюпці «Ял-6». Результат – 4-серійний телефільм «Дністровими хвилями».

Бажаю всьому колективу одній з найкращих телерадіокомпаній України – ХОДТРК «Поділля-центр» – наснаги, творчих успіхів, великих заробітків, міцного та завжди гарного, святкового настрою!

Спілкувалася Людмила Луніна

СЕРГІЙ ПЛАХТІЙ, СТАРШИЙ РЕДАКТОР ТВО ІНФОРМАЦІЙНИХ ПРОГРАМ

У житті кожної людини є найважливіші віхи, які вирішують її долю, в тому числі й професійну. Такою подією у моєму житті був прихід на Хмельницьке телебачення в якості ведучого телепрограм. Це сталося у 2003 році. Моя професія здавалася найкращою! Я прагнув її усім серцем, адже у світі інформаційних комунікацій кожна мить – подія. Але найголовнішим було те, що поруч постійно були метри своєї справи – Анатолій Трачук, Олена Павлюк, Євген Семенюк, Микола Мотрен, Микола Хоменко та багато інших видатних журналістів.

Ніколи не забуду перший у моєму житті прямий ефір на телебаченні. Олена Дмитрівна Павлюк запросила мене у студію і представила телеглядачам як нового ведучого новин.

Ці перші п'ять хвилин прямого ефіру перевернули мою свідомість і світогляд, можна сказати – змінили мене повністю. Вже тоді я відчув потужну всепроникаючу силу ЗМІ. Наша ТРК – величезний механізм, де кожна людина добре знає і чітко виконує свої посадові обов'язки. «Поділля-центр» – єдина телерадіокомпанія на теренах Хмельниччини, яка випускає не тільки якісний телепродукт, а має власні частоти мовлення на FM-хвилях та проводовому радіо, що дає змогу охопити радіопростір області.

Радіо для мене таке ж рідне, як і телебачення. На «Поділля-центр», 104.6 FM я мав змогу працювати декілька років – готував розважальні програми та інформаційні випуски...

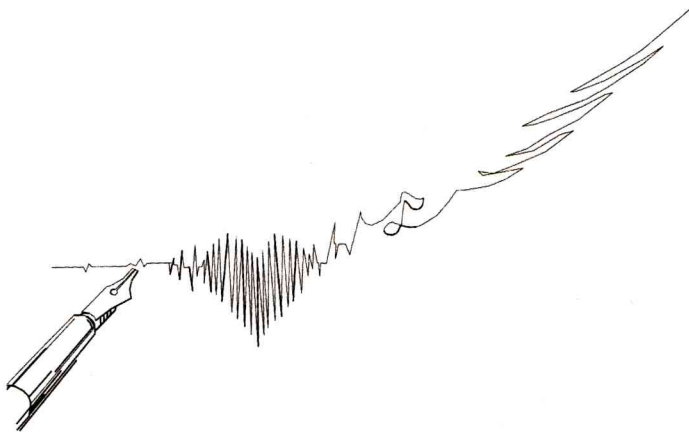
Я можу багато ще розповідати про діяльність нашої компанії, але головна її цінність – це люди, які тут працюють, адже командна робота і правильно налаштований колектив – запорука успіху. Керівництво каналу докладало чимало зусиль, щоб творчий потенціал не вичерпувався, а наповнювався новими технологіями і ідеями. Нові ж ідеї – це творчі, ініціативні люди, тому тут завжди відкриті двері енергійним та талановитим особистостям...

ЕПІЛОГ

«Бо де скарб твій, там буде й серце твоє!»

(Євангеліє від Матвія 6:21)

*«Я хочу написати Ваш портрет
на дошці липовій по тонкому левкасу.
Щоби зберігся непідвладним часу
той образ Ваш, обрамлений в багет...»*

Євгенія БОГДАН-БЕЛОВА

ДУМКОЮ БУДУЙ МАЙБУТНЄ

МІСІОНЕРИ СВІТЛА. ПОДЯКИ

Упродовж трьох десятиліть мені випало на долю, і – на щастя працювати за фахом музикознавця, водночас оволодіваючи, крок за кроком, вміннями і навичками музичного журналіста, спочатку на обласному радіо, згодом – на телебаченні. Музичні, а пізніше й мистецькі, з розширеною тематикою програми, якими довелося опікуватись, слухачі і глядачі любили, бо з теплом про них відгукувалися; автора і ведучу з часом всюди пізнавали вже лише по голосу. Допмагаючи людям проникати у сутність мистецьких явищ, я відкривала й для себе нові горизонти в їх розумінні. Таким чином, зміст передач, якими опікувалася, постійно збагачувався. З участю в «Палітрі» зростали й усі, хто ставав до цього причетним. Осягаючи сьогодні ці обрії спільної праці, я, передусім, хочу скласти щиру подяку багатьом:

- талановитим, відомим і всесвітньовідомим учасникам передач програми «Палітра мистецтв» за їх безкорисливу участь і творчу віддачу під час записів на радіо й телезйомок;

Богдан-Белова Євгенія, старший редактор Хмельницької ОДТРК «Поділля-центр» (1994 р.), член Національної спілки журналістів України. Музикознавець, піаністка, Голова Подільського культурно-просвітницького товариства імені Ференца Ліста (2009 р.). Автор радіопрограм (1983 р.), наукових статей; упорядник поетичних збірок. Член Хмельницької міської літературної спілки «Поділля» (1993 р.).

- високопрофесійним колегам-інженерам і операторам – за витримку у засвоюванні мистецьких тонкощів, що вимагали щоразу нових підходів до справи;
- численним слухачам і глядачам мистецьких програм ХОДТРК «Поділля-центр» – зазвичай зовсім невідомим нам людям, увага яких, їх добрі думки і гарні слова відгуків живили виконавців передач енергією і прагненням творити більше й краще;
- моєму першому вчителю з радіожурналістики В.В. Федоришину, Голові Хмельницького обласного радіокомітету (світла пам'ять) – за практичні уроки журналістської етики і допомогу у створенні «бігової доріжки» для подальшої праці над мистецькими програмами на телебаченні;
- членам моєї родини: мамі – О.А. Богдан (світла пам'ять) за 30-річну працю у якості безкомпромісного аналітика усіх моїх передач і сюжетів;
- старшому колезі і щирому другові Євгену Семенюку (світла пам'ять) – за співпрацю у розробці великих мистецьких проєктів;
- доньці Тетяні (Яні Вайс – світла пам'ять) за вимогу високого мовного стилю в «Палітрі», що облагороджував зміст викладу;
- синові Андрію, чиє глибоке розуміння моїх робочих і життєвих ситуацій допомагало вистояти, а особиста участь з програмами скрипаля-віртуоза-лауреата престижних міжнародних конкурсів, піднімала зміст «Палітри» до високих європейських стандартів.

У цьому ряді імен – особлива подяка Генеральному директору ХОДТРК «Поділля-центр» (1992-2008) А.Я. Трачуку, чий світлий розум визначав у концепції обласного телебачення – всупереч встановленим стандартам – права на існування мистецького напрямку на рівні з іншими: політикою, економікою, спортом; чий талановитий адміністративний підхід, ззовні

проявлений лише у характерному розчерку пера – «Погоджено» – відкривав дорогу здійсненню найсміливіших задумів учасникам майбутніх передач.

Ця розповідь присвячена його пам'яті. Як ще один Сценарій «Палітри мистецтв», призначений для умовного монтажу – на папері. Він складений із інтерв'ю А.Я. Трачука, членів його родини; розповідей Автора (КОР.); роздумів Спостерігача-інтелектуала, який роками аналізував чи не кожную мистецьку передачу; коментарів Оператора монтажу, який при роботі завжди «правив» тексти і висновки автора-журналіста – розумно, дотепно, а частіше уїдливо задля утвердження власної істини. Щодо традиційних для «Палітри мистецтв» музичних сюжетів чи сюжетів із живописом – вони тут словесні і зведені до вкрай стислого, далеко неповного переліку імен митців, які ставали гостями програми.

ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСНА ДЕРЖАВНА ТЕЛЕРАДІОКОМПАНІЯ «ПОДІЛЛЯ-ЦЕНТР»

ПАЛІТРА МИСТЕЦТВ

Сценарій передачі

«ДУМКОЮ БУДУЙ МАЙБУТНЄ»

ЗАСТАВКА, ТИТРИ: Пам'яті А.Я. Трачука (1942-2020) – Генерального директора Хмельницької обласної державної телерадіокомпанії «Поділля-центр» (1992-2008).

КОР.: Дорогі друзі, шанувальники «Палітри мистецтв» ХОДТРК «Поділля-центр», і ті, хто ще до нас приєднується, традиційно прийміть мої сердечні вітання! Сценарій цієї програми, може, найдовший з усіх написаних раніше – призначений не для традиційного студійного монтажу з подальшим виходом в ефір, але силою обставин – для монтажу уявного, зматеріалізованого лише на папері. І в цьому варіанті є свої

переваги. Зокрема, він має шанс бути збереженим і доступним для знайомства численним читачам значно довше, ніж ті сотні з натхненням монтованих годин телебачення і мовлення про мистецтво, як і його численних зразків-сюжетів, які поглинула ріка забуття – містична Лета. Темою дослідження у цьому сценарії стали матеріали з популяризації мистецтва і художньої творчості, якими опікувалася «Палітра мистецтв», з одного боку, і феномена дистанційного управління в ефірному просторі ХОДТРК «Поділля-центр» – з іншого. Якщо першу частину теми розкрити легко, базуючись на архівах передач «Палітри мистецтв», то друга досліджується вперше. Вона пов'язана з однією зі сторін діяльності людини, чие інтерв'ю – в ролі учасника сценарію «Палітри мистецтв» – з'являється вперше за всі роки існування програми. Це ім'я Генерального директора ХОДТРК «Поділля-центр» Анатолія Яковича Трачука. Надійшов час повніше розкрити зміст діяльності цієї обдарованої особистості. А погляд мистецтвознавця може в особливий спосіб огранити цей зміст. Отже, запрошую до спільних роздумів і досліджень у подорожі вглиб десятиліть історії «Палітри мистецтв» і неоціненної присутності в ній Анатолія Трачука – разом з Оператором монтажу, Спостерігачем та автором і ведучою Євгенією Богдан-Беловою.

Сюжет «З ПІЄТЕТОМ»

ТИТРИ: Діалог з оператором монтажу

ОПЕРАТОР МОНТАЖУ: складною мовою говорите про Генерального директора. І як завжди, з пієтетом. Як про митця і героя нашого часу.

КОР.: Не нашого часу, а того, що прийде. Майбутнього.

ОПЕРАТОР МОНТАЖУ: І що криє в собі вираз «дистанційне управління»?

КОР.: Розумне дистанційне управління – це те єдине, завдяки чому могла статися така програма, як «Палітра мистецтв» за участі талантів і геніїв. Значить, без циркулярів, наказів, розпоряджень, покарань. Лише на рівні біблейського «ТАК» чи

«НІ». Управління за допомогою енергії думки та інтуїції. Ти ж, як технар, знаєш, що творці найновіших гаджетів здійснюють це з допомогою технічних пристроїв?

ОПЕРАТОР МОНТАЖУ: При чому тут це?

КОР.: При тому, що квантові фізики, вони ж і містики, стверджують, що людина і її мозок та внутрішня енергія можуть все. І без технічних милиць, таких, як гаджети. Анатолій Якович (далі А.Я.) практикував у цьому напрямі. Іноді підсвідомо та щодо «Палітри мистецтв» завжди успішно.

ОПЕРАТОР МОНТАЖУ: Ви про це хочете говорити? А вас зрозуміють?

КОР.: Це не моя проблема. Я сама хочу тут зрозуміти причетність А.Я. до мистецтва, до мистецького мислення. Хочу з'ясувати, як в особливий спосіб виявлявся його мистецький хист у нашій співпраці. І наскільки співзвучне це психологічній науці сьогодення (кінець сюжету).

ТИТРИ: «ВІД ПОЧАТКУ – МІСТИКА..?»

КОР.: Цього короткого відеосюжету з «Подільських новин» я свого часу в ефірі не побачила. Не попередили, коли він вийде в ефір, або я просто не зрозуміла, про що йшлося. Вже пізніше розповідали мені про нього, а на службі «Новин» навіть вручили диск з копією як дарунок на пам'ять для особистого архіву. Непрослуханий мною диск загубився (чи затаївся) поміж сотень дублів моїх програм ще й досі нерозібраних, незаархівованих згідно з правилами зберігання. Знайти його було б не реально. Та ось запрацювала визначена ПРОСТОРОМ випадковість: під час довгих пошуків іншої копії, до моїх ніг випав саме цей диск, підписаний кимось із журналістів «Новин». Видно, нашвидкуруч. Дрібними, ледь помітними літерами: «ВІТАННЯ ВІД ТРАЧУКА А.Я.».

Вітання? Яке вітання? Не розумію... Через десятиліття? Містика... Зовсім забула про нього. А зараз тримаю в руках...

СПОСТЕРІГАЧ: На екрані перед глядачами чоловік зрілого віку, обдарований і розумом, і красою. Відкрите обличчя

європейського типу – подібні можна зустріти в Польщі, Чехії, в Німеччині; блакитно-сірі очі, і у тон їм – класична сорочка, не скута адміністративною краваткою; у постаті, у неспішній мові – чуття внутрішньої свободи, подих людської гідності. Об'ємна думка, логічна послідовність, лаконізм, і водночас – тепла баритонова інтонація, що засвідчує щире ставлення до теми розмови.

ВІТАННЯ

ТИТРИ ВІТАННЯ: А.Я. Трачук, Генеральний директор ХОДТРК «Поділля-Центр» (1992-2008).

Євгенія Євгеніївна здавна співпрацює з Хмельницьким радіо і телебаченням. Ще будучи викладачем Хмельницького музичного училища, вона часто приходила до нас і робила мистецькі програми. Коли вона прийшла до нас як кадровий працівник, як журналістка обласного телебачення, вона запровадила цілий цикл мистецьких передач – про музику, про театр, і на теми живопису подільського, і танцювальне мистецтво, але найбільше Є.Є. полюбляє, кохається в класичному мистецтві, класичній музиці. Вона була ініціатором і автором програм саме класичної музики. Вона – одна з ініціаторів створення Товариства імені Ференца Ліста, і навіть недавно вона провела прекрасний вечір пам'яті Ф. Ліста в Чорному Острові, де він у свій час побував. Ця програма, відзнята Є.Є., була однією з кращих у циклі мистецьких програм. І люди вдячні їй, що вона така є – великий теоретик музики, знавець класичної музики насамперед. І ми дуже раді, що вона у нас працює, і зичимо їй подальших успіхів, здоров'я і радості у зв'язку з її ювілеєм (кінець вітання).

КОР.: Переглянула уважно, кілька разів прослухала. Не загордившись, пригадала слова одного з мистецьких велетів: «Не моє особисте я...». Бо це ж не лише про мене, а й про всіх, при-

четних до функціонування мистецьких програм у подільському ефірі. Сам автор вітання скромно стоїть немов би осторонь. А як насправді?

Подумки щиро подякувала А.Я., бо чула від езотериків, що життя продовжується і по смерті фізичній, лише в іншому вібраційному вимірі. При цьому знову виникло риторичне питання: «Що ця знахідка означає?».

За кілька днів задзвонив телефон. «Доброго дня! Це – Ганна Трачук, вдова А.Я. Трачука. Готуємо збірку спогадів про Анатолія Яковича. Чи відгукнетесь?».

Ось воно, очікуване пояснення історії зі знайденим диском. Чи відгукнуся? ВІН – відгукнувся. А я? В душі ожили спогади. Водночас – нотки тривоги. Чи прийдуть потрібні слова й думки для визначення феномена цієї співпраці? Чи все я у ній зрозуміла, а чи доведеться ще дізнаватись, досліджувати? І як, у якій формі, за яким планом будувати розповідь? Як дотримати рівноваги, як балансувати між заниженнями чи завищуваннями рівнів теми, займаючи особливу позицію між містичним змістом мистецтв, і буденним повсякденням – реальним життям? За будь-яких умов це Вітання є чудовим матеріалом для дослідження. Воно віддзеркалює не тільки тему, але водночас – і самого оратора. Однак якої думки наш науковець-СПОСТЕРІГАЧ?

СПОСТЕРІГАЧ: Що вразило мене у цій стислій розповіді А.Трачука? Її композиційна структура. Класичні сходишки, відомі з літературознавства:

Вступ («здавна працює»);

Експозиція («прийшла до нас»);

Розвиток («запровадила», «найбільше – у класичній музиці»), («створення Товариства імені Ференца Ліста»);

Кульмінація («Провела вечір; одна з кращих передач»);

Відкрита для розвитку кода («знавець класичної музики»; побажання).

КОР.: До речі, у більшості випадків саме за таким принципом були побудовані сценарії великих творчих зустрічей і прог-

рам «Палітри мистецтв». Це – збіг? Ні. Скорше спонтанний вияв – у цій 2-хвилинній вітальній імпровізації – знання закономірностей композиційної будови літературних, і музичних форм також.

ТИТРИ: ЗА ПРОПОЗИЦІЄЮ ГЕНЕРАЛЬНОГО

Сюжет: Діалог Автора з Оператором монтажу

ОПЕРАТОР МОНТАЖУ: Євгеніє Євгеніївно, ви говорили у вступному слові про дистанційне управління? Я ЗАРАЗ ДЕЩО ЗРОЗУМІВ! Генеральний директор – за 10 років наперед – запропонував вам план розповіді у своєму інтерв'ю. Для сьогоденішнього матеріалу. Скористаймося! Ще й дослухаємось до коментаря СПОСТЕРІГАЧА, якого вважаєте розумнішим за мене.

КОР.: ??? Дорогенький, що за ревнива репліка? Я ж завжди до твоєї думки прислухаюся. Будемо робити далі монтаж – за пропозиціями Генерального і твоїми. Головне, не забувай про титри, перебивки, коментарі.

ТИТРИ: 1. А.Я.Т. : «Є.Є. здавна співпрацює...»

КОР.: Тут – з 1983 р. На той час мені вже було тісно існувати в обмеженнях фахових програм музичного училища, і я прийшла до В.В. Федоришина – керівника обласного радіо з пропозицією про співпрацю. «Робіть!» – дозволив він. Пам'ятаю, як, жадібно вдихаючи аромат нових для мене зустрічей із митцями – подільськими і приїжджими, з гастролерами з різних міст і країн, – я почала практикувати вже як журналіст. Навчалася в роботі, набивала гулі, щоб поступово звільняти мову від довгих цитат (атрибут гордовитих педагогів), а радіопрограми – від надмірно довгих музичних ілюстрацій («ковбас» – журналістський жаргон). В.В. Федоришин не раз під час запису у дикторській сідав поруч і коротко керував:

«Розслабтесь! Повільніше, м'якше! Говоріть до людей сердечно, просто і зрозуміло!»

В.В. Федоришин – Голова обласного радіо був великим вчителем. Без нотацій, без повчань, але з проявом широких гори-

зонтиків у мисленні. Його наука, поради у виборі і подачі тем скоро далися взнаки, і колектив радіо почав сприймати і приймати мою працю. До березневих свят хтось подав мені вітальну листівку, в якій дрібним каліграфічним почерком було написано:

Нам березень весну віщує,
Хоч віхола ще люто завива.
Та у ефірі вже Белова хазяйнує
І музикою душі зігрива!

Хто склав ці рядки? Не знаю. Чи збігається графіка почерку з підписом А.Я.? Можливо. Не стверджую. Але вдячна тому, хто писав, бо це була справжня підтримка у праці.

СПОСТЕРІГАЧ: Колектив обласного радіо, міцний, високопрофесійний, добре навчений і згуртований зусиллями В.В. Федоришина – людини титанічної волі, розуму і людяності, ставав справжньою школою журналістики для тих, хто до цього колективу належав. Поміж них був і майбутній генеральний директор ХОДТРК «Поділля-центр» А.Я. Трачук. Отже, вихованець В.В. Федоришина. Редакторські правки В.В. Федоришина навчали і спрямовували. А як правитиме головний редактор А.Я., як поставиться до моїх «наполеонівських» намірів працювати лише з класикою і з народною піснею академічного ґатунку? На основі яких людських якостей?

Позитивні відповіді я відчувала інтуїтивно. Не лише професіоналізм, як знання справи, а прояв його через характер, волю – ось що було важливим для А.Я. в людині. Це була риса його натури, випробувана обставинами. Однак остаточно зрозуміла все вже значно пізніше – у розмові з Ганною Яківною Трачук, вдовою А.Я.

ТИТРИ: НЕ ЗАРАДИ КЕРІВНИЦТВА

Сюжет: 3 розмови Автора з Г.Я. Трачук

Г.Я.Трачук: Анатолій Якович ріс у непростих умовах воєнного і повоєнного часу. Батько пішов на війну і не повернувся. Мамі довелося багато і важко працювати, щоб забезпечити двох синів. А.Я. з дитинства мріяв стати художником, але не склало-

ся. Праця різноробочого на цукровому заводі, служба в армії, факультет журналістики у Львівському університеті імені Івана Франка, Вища партійна школа у столиці дали міцну фахову базу. На обласному радіо в якості журналіста, згодом – головного редактора і заступника голови радіокомітету – викристалізувались риси характеру майбутнього керівника телебачення. Це принциповість, природне почуття гідності, самодостатність, відповідальність, здатність приймати рішення і керувати не заради керівництва, а задля досягнення серйозних результатів (кінець розмови).

ТИТРИ: ЗАДЛЯ ДОСЯГНЕННЯ СЕРЙОЗНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ

КОР.: Роботу на радіо я почала зі співпраці з потужним провідним художнім колективом Хмельницької обласної філармонії – Академічним українським ансамблем пісні і танцю «Козаки Поділля» та його керівниками – композитором М. Балевою, хормейстером В. Ярецьким, балетмейстером В. Глушенковим. Синтез мистецтв, багатство тем, висока виконавська майстерність – все приваблювало мене змістовністю і бачилося як відмінний матеріал. Не розважальний за характером, а пізнавальний, важливий для осмислення історії, філософії народного мислення, етносу, етики, зрештою, суто мистецьких категорій – жанрів і форм, сюжетних фабул, співвідношень хору, оркестру, балету, народного танцю і т.д.

При підготовці радіопрограм усе обмежувалося записом звуку, і достатньо було добре оволодіти простою технікою роботи з магнітофоном, який напівжартома називали «коровою», бо дорогий – реально за ціною корови. Журналіст все робив переважно сам. Пізніше – при виготовленні телепередачі – постане питання організації об'ємного багаточасового запису усіх складових, усіх рівноправних учасників мистецької дії.

СПОСТЕРІГАЧ: Складність авторської роботи полягала в тому, що мистецтво «Козаків Поділля», як явище самобутнє, не одержало адекватного аналізу в музикознавчій літературі. Тому кожна з таких передач – а їх було багато – ставала нау-

ково-дослідницькою лабораторією, в роботі якої брали участь і автори вистав, і виконавці, і загал слухачів та глядачів. Інші концептуальні підходи тут не мали б сенсу.

ТИТРИ: 2.А.Я.Т.: «Коли вона прийшла до нас як кадровий працівник...»

КОР.: Це був 1994 р. Так склалися обставини, що я, втомившись від застарілої педагогіки, звільнилася з роботи в Хмельницькому музичному училищі, щоб зробити крок у невідомість. Кілька концертмейстерських годин у Дитячій музичній школі №1 – і жодної думки про майбутнє... не училище, де з року в рік повторювалися теми і робочі ситуації, а саме роки моєї праці на радіо, а згодом на телебаченні – з музикантами – стали логічним продовженням моєї фахової діяльності: від Львівської школи-десятирічки ім. С. Крушельницької, навчання в якій я завершила перемогою у Всеукраїнському конкурсі молодих виконавців, від навчання і спілкування з викладачами Львівської консерваторії – професором фортепіано О.Л. Ейдельманом, композиторами В. Флисом, С. Людкевичем, А. Кос-Анатольським – до подолян – М. Балеми і довіреного йому, прекрасно організованого професійно, ансамблю «Козаки Поділля», до керівника Віньковецького ансамблю «Червона калина» Івана Гринькевича. Було усвідомлене бажання реалізувати себе відповідно до освіти і намірів. І доля розпорядилася адекватно.

Закарбувалося в пам'яті, як я збігаю зі сходів у приміщенні ТБ після запису якоїсь одноразової інформації для Новин, а назустріч мені піднімається тими ж сходами А.Я. Вітаємось. «Є.Є., де ви зараз працюєте? Ніде. – А.Я.: ???... А чому заяву не пишете?». Ось так коротко вирішилося питання моєї праці на телебаченні. Певна річ, мені влаштували пробний запис на телекамеру, а це зовсім інше, ніж у дикторській перед мікрофоном, та ще при батьківському догляді В.В. Федоришина. Я підготувала текст про народну пісню, вивчила його напам'ять, і провалила. Незвично яскраве світло і настирливий велетень-оператор: «Стань сюди! Туди не дивись! Дивись в камеру!» – все

це не на жарт налякало мене. Довелося вислухати все: десяток різних критичних зауважень від майбутніх колег-тележурналістів; сумніви, чи спроможуся робити це як слід... І коротке вирішальне резюме А.Я.: «Випишетесь. Виговориться».

І вже до мене: «Робіть!» Навчуся, подумала я. «Робіть!» – це ж школа В.В. Федоришина. У нього навчилася, то й тут навчуся.

НАДЗАВДАННЯ

СПОСТЕРІГАЧ: Чому А.Я. прийняв Є.Є. на роботу без попередньої співбесіди? Без ретельного вивчення особистих документів? Десь в Німеччині це було б просто неможливо...

КОР.: Свого часу мене майже так само без екзаменів прийняли після закінчення школи в Консерваторію. Адже А.Я. спостерігав, знав, він вичитував мої тексти ще на радіо.

СПОСТЕРІГАЧ: А.Я. добре розумів, що для Є.Є., освіченого теоретика, у всіх мистецьких проєктах і зустрічах було важливим акцентувати увагу не лише на біографічних подробицях, але на грамотному їх поясненні. Більше того – на нематеріальній суті музичних феноменів, проявлених через вібрації голосу, струн, повітряних стовпів. А це вже – надзавдання. Це було можливим лише за наявності високого професіоналізму митців, запрошуваних до зйомок у «Палітру мистецтв». А.Я. приймав це як концепцію, зрозумілу рівню його освіченості і близьку його душі.

ПЕРЕБИВКА «МИСТЕЦТВО НЮАНСІВ»

ТИТРИ: Сюжет – Традиційна суперечка «творюги» – творчого працівника, і «технаря» – інженера під час монтажу.

ОПЕРАТОР МОНТАЖУ: Клопіт мені з вашою «Палітрою» і її нюансами.

КОР.: З НАШОЮ палітрою, дорогенький, з НАШОЮ.

ОПЕРАТОР МОНТАЖУ: дві секунди додати, одну відняти... фон переробити...шрифт на міліметр зменшити...кому це потрібно?

КОР.: Знов ти своє... Інакше не можна. Скільки пояснюю: музика – це мистецтво нюансів...це психологія Душі...це зіслання Духу...

ОПЕРАТОР МОНТАЖУ: Комп'ютер зараз перегріється!

КОР.: Скеруй, щоб охолов. Не булькоти. Набирайся терпіння і роби так, як треба.

ТИТРИ: «РОБІТЬ ТАК, ЯК ТРЕБА!»

КОР.: Для зйомок передач «Палітри мистецтв» я зазвичай замовляла найбільшу студію – одну з кращих, єдине на Поділлі приміщення, придатне і обладнане для здійснення великих і якісних зйомок. Моя велика відповідальність полягала в тому, щоб пропонований матеріал відповідав і вимогам сьогодення, і матеріальним витратам, виділеним на виготовлення передач. З третьої сторони – поставала відповідальність перед митцями, які на зйомках працювали безоплатно, демонструючи відданість служінню мистецтву. Але специфіку поведінки на зйомках усвідомлювали не одразу. Природна емоційність і амбітність митців, і професійні вимоги режисера і операторів часто не збігалися, що було причиною напружених ситуацій. Моя тендітна постать, неголосне сопрано і стримана манера спілкування не одразу ставали доказовими аргументами моєї компетентності, мого реального фахового вміння розрізнити, що є АЛЬФА, а що ОМЕГА у мистецтві. Тож повітря в студії, бувало, нагрівалося вище 40 градусів і аж пломеніло від емоцій. Інколи протистояння ставало навіть тристороннім – я, як автор; високоповажний колектив митців, що ВПЕРШЕ на сцені студії і не здогадується про таємниці зйомок і звукозапису; знімальна група на чолі з режисером, що авторитетно наполягає на правильності своїх вимог. Ось тут і доводилось черпати з криниці чітко встановлених Генеральним директором етичних норм поведінки: спокійний тон, повага до

кожного, легкий жарт, відсутність зовнішньої наполегливості, і твердо вимовлене лаконічне звернення, почуте колись від Генерального на «летучці»: «Робіть так, як треба».

КОР.: Донині, хоч час все більше віддаляє і розділяє, викликає подив, як утворилася зібрана Генеральним директором саме така команда «технарів», яка вміла «робити, як треба» у різних робочих і життєвих обставинах. Без творчості цієї команди процес співпраці з чутливими й вимогливими митцями був би неможливим. В архівних матеріалах «Палітри мистецтв» зберігаються зразки реальних шедеврів – операторських зйомок Юрія Черевичника (світла пам'ять), Леоніда Гуменюка (світла пам'ять); картинних – гідних пензля І. Рєпіна, групових та індивідуальних кадрів-портретів Віктора Кривого, Олександра Горішевського, Андрія Солоницького, Дмитра Цегольника; віртуозні, вельми копіткі, високої художньої якості – монтажі Олександра Клопотюка, Любові Курманської, Людмили Томашевської, Олександра Крентовського; блискучі сценічні постановки зйомок мистецьких заходів під керівництвом режисерів Андрія Солоницького, Лідії Герман, Марії Венгер.

Саме цей склад високопрофесійних творчих, безмежно відданих своїй справі «технарів», а реально – митців у своїй галузі, дозволив автору і ведучій пов'язати подільську «Палітру мистецтв» з іменами майстрів європейських і світових рівнів – Й.С. Баха (зі столичними виконавцями), Ф. Шопена (з польською громадою Поділля); Д. Шостаковича, К. Шимановського (з німецько-українсько-польським Квартетом ім. К. Шимановського); К. Пендерецького – особиста присутність (у фестивалі «Повернення Я. Падеревського»), Героя України М. Скорика – особиста присутність (з А. Беловим при записі 9-ти концертів для скрипки з оркестром); Б. Лятошинського (з 3-ю Симфонією).

ТИТРИ: МУЗИКА-МОЛИТВА. Згода за замовчуванням

СПОСТЕРІГАЧ: Молитва? Релігія? Конфлікт! Чи не у конфлікті ця тема з ідеологією пострадянського державного телебачення? (запитання до автора).

КОР.: В усі часи народ любив молитву як стан, як прояв віри, надії, любові. Це не протистоїть жодній ідеології.

«Музикою-молитвою» можна назвати весь великий цикл передач, пов'язаних із релігійними святами, передусім – із Різдом Христовим та Великоднем. Вони мали різні назви, але вписувалися в особливий спосіб у концепцію «Палітри мистецтв». Започатковувати їх як планові, в середині 90-х років, ще було не на часі. Старше покоління віддавна змушували за-своїти введене партійними фанатами відчуження церкви від держави. Пам'ятали пов'язані з ним руйнації храмів, перетворення церков на склади і переслідування віруючих за участь у літургіях. ХОДТРК «Поділля-центр» – телебачення державне. Як утворити такі передачі, що не порушать змісту циркулярів? Не роздратують ревних служителів тимчасової правди? Як вписати їх у коло телевізійних програм, не зачепивши амбіцій ні віруючих, ні атеїстів, ні державних чиновників, ні релігійних діячів? Одне з рішень, яке відоме тисячоліттями, було використовуваним у праці митців усіх часів. А саме – через акцент на мистецтво. Мистецтво здатне поєднати усіх.

Фантастично красиві зразки культової подільської архітектури, скульптури, живопису, а ще – елементи сценографії літургій і церковних урочистостей, храмова риторика високого стилю – все це увірвалося в ефір «Поділля-центру».

СПОСТЕРІГАЧ: З екранів лилася радість свята гармонії і краси. Працюючи в умовах стресу, бо обмаль часу, усі члени творчих груп видавали особливі результати. Домінуючу роль було відведено музиці-молитві. Чи доводилося автору доводити Генеральному директору доцільність права на існування передач циклу «Музика-молитва»?

КОР.: Здається, між мною і директором утворилася своєрідна згода – «згода за замовчуванням», як прояв високої взаємної довіри: і щодо трактовки тем, і щодо журналістської етики та можливостей автора. Просто заздалегідь, або й напередодні свят на стіл секретаря лягала Заявка на ім'я Генерального директора на позапланову роботу в день свята: автора, оператора, а також на світло, транспорт, водія, монтаж.

Жодної відмови не було. Не було й жодних нарікань на духовно-мистецькі передачі. Зі сторони глядачів – лише подяки. Наші знімальні групи працювали у православних, католицьких, греко-католицьких храмах, не обходили стороною можливостей співпрацювати з євангелістами, іудеями, мусульманами.

СПОСТЕРІГАЧ: Зачаровували яскраві картинки-кадри православних і греко-католицьких церков Хмельниччини; католицьких костелів – Кам'янець-Подільського, Летичівського, Барського, Чорноострівського, Хмельницького; радували й вмонтовані у мистецьку розкіш храмів велеречиві святкові вітання з уст перших осіб подільського духовенства і, народно-пісенні Богородичні славлення, величаві Коляди, і поряд із цим – інструментальна класична музика за кадром.

ТИТРИ: Сюжет: «БАЧУ!»

КОР.: Трансляція першої передачі «Музика-молитва» припала на православне Різдво. Вперше у повну силу зазвучали співані хорами і солістами величальні обрядові мелодії, і в центральну апаратну почали заглядати працівники різних служб телебачення – любителі колядок. І раптом – о Боже! – хвилина... друга... «завис» кадр на словах «Син Божий народився». Призупинилася робота всіх служб у Центральній апаратній.

«Навіть апаратура висловлює німе здивування і захоплення, слухаючи цю дивовижну Колядку», – спало мені тоді на думку. Та промовчала. В той момент було не до філософських жартів. Що робити? – запитала з тривогою у випускового оператора.

Поспіхом – дзвінок до кабінету Генерального директора: «Анатолію Яковичу, в Центральній завис кадр...». «- Бачу... Зараз буде головний інженер». Тієї ж миті двері відчинилися, і інженер зачаклував над апаратурою. Ще мить – і кадр ожив. Хор продовжив мелодію. Всі полегшено зітхнули (кінець сюжету).

КОР.: Відтоді закарбувалося в пам'яті і свідомості: «Бачу...» – немов Всевидяче око. Але для А.Я. це було звичайне слово. Адже він – постійно спостерігав.

СПОСТЕРІГАЧ: Це слово й мені близьке. Посилаючись на теорію квантової фізики, усвідомлюю слово «БАЧУ!» як багатовимірне і всемогутнє...

КОР.: Якогось дня виявилось, як саме таке «БАЧУ!» могло бути і навіюванням, і реальністю...

Велика телестудія, або студія великої зали, знаходилася навпроти кабінету Генерального директора. Однак на зйомки він заходив рідко. Чому? Одного разу все з'ясувалося.

Шукаючи якийсь атрибут для оформлення кадру, я заглянула в директорський кабінет і застигла від здивування. Побачила на столі кольоровий монітор, і на ньому всю рухливу картинку моєї зйомки. Ось воно що... Вирішуючи поточні справи, А.Я. в той же час відслідковував усе, що діялось на сцені. Це – контроль? Але який його зміст? І в цю мить я згадала оте вперше почуте в Центральній апаратній «Бачу!», коли через півхвилини прибула допомога в особі інженера. Зрозуміла й свій психологічний стан – свою внутрішню впевненість, спокій під час напружених дебатов на зйомках у студії. Значить, саме звідси йшла та містична енергія, яку я підсвідомо відчувала, як кажуть, фібрами усієї душі – світла ЕНЕРГІЯ ДИСТАНЦІЙНОГО УПРАВЛІННЯ.

ОПЕРАТОР МОНТАЖУ: Євгеніє Євгеніївно, перебивка! Давайте ваш сюжет!

ПО ЗАКІНЧЕННІ ЗЙОМОК

ТИТРИ: Сюжет: Сценка у фойє ХТБ.

ОПЕРАТОР ЗЙОМОК: Євгеніївно, зйомки закінчено, розібралися з вашими музикантами. То куди ви тепер збираєтесь? Втікаєте? Не вдається! Йдіть з нами в операторську – на рюмку чаю!

КОР.: А хто там буде?

ОПЕРАТОР ЗЙОМОК: Троє операторів, звукорежисер і двоє творюг (творчі працівники, журналісти). Валерійович, напевно, загляне (Є. Семенюк, начальник відділу).

КОР.: Ммм... А що на це скажуть?

ОПЕРАТОР ЗЙОМОК: Все буде добре. ТАТО поїхали до Києва.

КОР.: Сам?

ОПЕРАТОР ЗЙОМОК: Котом поїхали (водій Петро Кіт) (жаргон: не «з Котом», а «Котом»; світла пам'ять).

КОР.: Ага. Кіт із хати, миші в танець... А Франція? (Юрій Француз, водій, часто – у складі знімальної групи).

ОПЕРАТОР ЗЙОМОК: Йому чаю не можна. Завтра на зміну.

КОР.: ТАТО коли повернуться?

ОПЕРАТОР ЗЙОМОК: Завтра пізно ввечері. ТАМ теж любляють чай.

КОР.: Нема питань. Біжу в магазин (за власною заваркою). Яку брати?

ОПЕРАТОР ЗЙОМОК: Козацьку. Вам же знову Заявку на «Козаків» Генеральний підписав?.. То обговоримо!

А.Я. мав талант бачити не поверхово, моментально оцінюючи і значущість, і перспективи, і рівень напруги під час зйомок. Щоб, якщо знадобиться, вчасно підтримати, захистити...

СПОСТЕРІГАЧ: Ймовірно, гості студії – психологічно вони теж відчували оцю дисциплінуючу, стримуючу зайві емоції, магнетичну силу ТАТОВОГО «БАЧУ!»

ТИТРИ: з.А.Я.Т.: «...як журналістка обласного телебачення вона запровадила цілий цикл мистецьких передач...»

КОР.: Для «Палітри» деревом життя стало неосяжне у проявах мистецтво, відслідковуване з дня у день, з тижня в тиждень, з року в рік. Безперервно проходили насичені подіями і дослідженнями мистецькі зустрічі: на сценах театру, філармоній, Будинків органної та камерної музики, Будинків культури, музичних шкіл; під куполами релігійних храмів різних конфесій, у скромних оселях народних співаків і умільців, зрештою, просто неба на нерукотворних співочих полях.

СПОСТЕРІГАЧ: Автор запровадила? Ініціювала. Але до зйомок – спочатку були Заявки на них і підписи Генерального директора – «Погоджено». А.Я. РОЗУМІВ значення намірів і планів автора «Палітри» і СВІДОМО брав на себе відповідальність за виготовлення високовитратних мистецьких програм, присвячених виставам, концертам, академічним і народним майстрам, музикантам, художникам, поетам.

СПОСТЕРІГАЧ: Кращі сили ХТБ – творчі і технічні – багаторазово вирішували складні завдання зйомок, монтажу і випуску їх в ефір. Режисери, команда операторів, звукорежисери, інженери по світлу, водії – постійно працювали у позаплановий вечірній час, щоб на ранок передати матеріали зйомок автору-редактору, режисеру та оператору монтажу. І, без перебільшень, щоразу у цій спільній праці народжувалося нове мистецьке ДИВО, нова якісна художня одиниця. З'являлися нові духовно-мистецькі відкриття – на рівні ДУШ тих, хто виготовляв ці передачі, і згодом, тих, хто їх дивився.

КОР.: Передачі «Мистецької палітри» створювалися, зокрема, у співпраці з кращими художніми колективами Хмельницької обласної філармонії (окрім вже згаданого ансамблю «Козаки Поділля»), з Симфонічним та Камерним оркестрами, з творчими колективами Органної зали, з Тріо бандуристок, з майстрами сольного виконавства; з провідними артистами Обласного музично-драматичного театру ім. М. Старицького; з творчими колективами Хмельницького міського Будинку культури; 1-ї, 2-ї, 3-ї дитячих музичних шкіл та Школи мистецтв обласного центру; з активними талановитими представниками польської, російської, єврейської, угорської етнічних громад; з видатними майстрами слова Національної спілки письменників України –відомим письменником М. Мачківським, героєм України П. Гірником, головою обласного Товариства української мови ім. Т. Шевченка; з мистецькими залами обласних бібліотек – дитячої, юнацької, наукової універсальної для дорослих; з Художнім обласним музеєм, Літературним музеєм м. Хмельницького; з окремими митцями у масових мистецьких

заходах хмельницьких вищих навчальних закладів – Технологічного університету «Поділля», Університету «Україна», Педагогічної Академії тощо.

СПОСТЕРІГАЧ: Це лише у межах міста Хмельницького...

КОР.: Подорожі дорогами області – по містах, містечках і селах – у складі великих і малих знімальних груп – і передачі, відзняті там і подані в ефір – це друга об'ємна частина праці «Палітри мистецтв». Це реальні закадровані сторінки з 20-річної історії і побутування мистецького життя Хмельниччини.

ТИТРИ: ЗГІДНО З ПЛАНОМ ГЕНЕРАЛЬНОГО

Сюжет: Діалог з оператором монтажу

КОР.: (дуже лагідно) Будь ласка, відпочинь, з'їж бутерброд. Матеріалу буде багато.

ОПЕРАТОР МОНТАЖУ: (роздратовано і категорично) Ще більше? А ви все переглянули? Відібрали? (і зовсім категорично) Якщо ні, то я монтувати не буду.

КОР.: (ще лагідніше) Будь ласка, не погрожуй, Котику. Розслабся! Ти ж знаєш головне правило здоров'я для працівників телебачення... Ти читав в операторській на Дошці оголошень слова Анатолія Яковича: «Все буде добре!»? То ми згідно з планом Генерального... працюймо далі.

ТИТРИ: А.Я.Т.: «...І танцювальний жанр...»

КОР.: Зустрічі з танцювальними колективами були скоріше епізодичними, ніж традиційними. Операторам зйомок і режисерам потрібні були б численні репетиції, а це вже надмірно затратна розкіш. Найчастіше бував у телестудії «Подільчанчик», кращий в області дитячий зразковий танцювальний колектив, очолюваний великим ентузіастом своєї справи Заслуженим педагогом України Ю. Гуреєвим. Під час зйомок, на які відводили майже весь робочий день, залу студії заповнювали батьки, захоплені обличчя яких теж потрапляли в кадр, доповнюючи картину святкового дійства. А що діялося в цей час за кулісами? Ними ставала «бігова доріжка» шириною у два метри просто

перед дверима і стіною кабінету Генерального директора. Збуджені дитячі голоси, радісні суперечки, гамір, біганина...

ТАТО чули це все. Жодного зауваження. Жодної вимоги вгамувати розбурхану стихію дитячих енергій... Шукаю пояснень...

ВИРІШИВ ОСОБИСТУ ДОЛЮ

ТИТРИ: Сюжет: Із розмови з Ганною Яківною Трачук

КОР.: Пані Ганно, а як ви познайомилися з майбутнім чоловіком?

Г.Я.Т.: На вечірці, на танцях. Тепер це називають дискотекою. Мої дві старші подруги, значно досвідченіші щодо таких вечорниць, привели мене вперше в Будинок офіцерів у Хмельницькому. Поки ми розглядали все навколо, зайшов ВІН. Високий, красивий, з густим хвилястим волоссям. Аж подих перехопило. Тут моя сусідка зашепотіла: «Зараз почнеться танець, і він запросить тебе!». І так сталося. Як подруги розгадали – не знаю. Потім – другий танець, третій... того вечора він провів мене додому. Так все почалося...

СПОСТЕРІГАЧ: Стихія танцю була близька Генеральному директору. А.Я. вмів і любив танцювати... і в танці вирішив особисту долю... прадавній звичай ВЕДІВ (кінець сюжету).

ГЛАВА

КОР.: З танцювальним жанром пов'язані кумедні спогади, в яких теж ожило магічне «БАЧУ!». Події, що розгорталися поза кадром оператора...

Великий телефестиваль за участю 6-ти дитячих танцювальних колективів, розмістити які було проблематично, тривав кілька годин без перерви. Верхній одяг, спеціальне танцювальне взуття, пляшки з водою і кока-колою, бутерброди для

підтримки енергії, перукарня в кожному куточку передпокою актової зали – усе виглядало живописно і, певна річ, достатньо хаотично. Щось передбачити в цьому хаосі було неможливо... Виступи дітей і зйомки були вдалими, але у фінальних епізодах прощання і від'їзду гостей затаїлася саркастична підступність. Де моя шуба? – підбігла і напівбасом гримнула до мене огрядна жінка – певно, молода й недосвідчена бабуса якоїсь дитини. Виявилося, що, захопившись виступом улюбленого чада, жінка перестала пильнувати свої речі, де фігурувала дорога шуба.

– Де моя шуба? – волила вона все голосніше.

– Я не брала, – голосом, тремтячим від несподіваного грубіяництва, що впало мені на голову, відповіла їй. – Давайте шукати разом.

Безплідні пошуки шуби, що супроводжувалися гнівними репліками роздратованої Г'АВИ, довели мене вже до розпачу, і можна було б розридатися. Аж тут у дверях, немов чарівник і з'явилися ТАТО.

– Зайдіть до мене в кабінет, – м'яко запросив він Г'АВУ. Вона спантеличено глянула на мене, затихла, зачаровано задивилася на казкового красеня, що, мов з повітря, постав перед нею, і покірно прослідувала за А.Я. до кабінету. Не знаю, про що вони говорили, як вирішувалося питання з шубою і уявними зловмисниками, які її, ту шубу, може й на жарт, десь приховали. Бо розіграші поміж митців, то норма спілкування. Однак ніколи більше до цієї шуби у розмовах ніхто не повертався. Містичне «Бачу!», вилившись в дію, визволило мене з ганебної ситуації.

У РОЗМАЇТТІ БАРВ І ЛІНІЙ

ТИТРИ: А.Я.Т.: «...і на теми живопису подільського...»

КОР.: Одного разу, виходячи з кабінету А.Я. після короткого планування, я кинула погляд на його робочий стіл, де поряд із паперами лежав листок із художнього альбому – з графіч-

ними начерками людських облич, виконаними олівцем. Одне з них – профіль чоловіка – відсвічувало саркастичною по-смішкою. «Ого! Аж так!? Що б це значило?» – подумала я. Так відтворити настрій, більше того – характер людини – то треба мати добрий хист! Зупинилася на хвилинку біля столу: «Хто це намалював?» – поставила питання відверто.

А.Я., здавалося, зніжковів і замість відповіді хутко прибрав усе «зайве» зі столу. Пізніше запитала про це в операторів монтажу, які, зазвичай, майже усе знали, бо обслуговували всіх авторів. Одержала відповідь: «Здається, до журналістики А.Я. хотів вчитися на художника».

ТИТРИ: МРІЯВ БУТИ ХУДОЖНИКОМ

Сюжет: З телефонної розмови Автора з Г.Я. Трачук.

КОР.: Ганно Яківно, допоможіть з'ясувати, що означали малюнки, які я побачила на робочому столі генерального директора.

Г.Я.Т.: А.Я. з дитинства любив малювати. Мріяв бути художником. Після закінчення середньої школи у Наркевичах (Волочиський район Хмельницької області) він поїхав до Одеси, щоб вступити до художнього училища. Через відсутність спеціальної підготовки спроба не була успішною.

КОР.: Як складалося у нього далі – щодо малювання?

Г.Я.Т.: Фах обрав інший. Однак любов до мистецтва фарб і ліній зберіг на все життя.

КОР.: Чи збереглися його художні спроби?

Г.Я.Т.: Він малював портрети. Ще в молодості, під час нашого першого знайомства, він намалював мій портрет... Пізніше вже не було для цього часу. Проте згодом, наскільки міг, уже своїх дітей заохочував до цього мистецтва, дарував їм постійні відвідини музеїв – Києва, Москви, Санкт-Петербурга, Севастополя... Син Олександр, закінчивши Хмельницьку художню школу, обрав суміжну професію – став архітектором (кінець сюжету).

СПОСТЕРІГАЧ: Безпомилково – малюнки на столі належали А.Я. Це стало для Є.Є. містичним знаком, поштовхом до

дії. Адже великий хол приміщення ХОДТРК, через який щодня проходило багато людей, ніби просив: «Прикрасіть мої голі стіни, щоб стало затишніше». Автору і ведучій «Палітри мистецтв» хотілося бачити там картини, подібно до того, як у давнину прикрашали палаци.

КОР.: Чи зрозуміють, якщо запросити сюди художника з серією його робіт? Чи буде допомога при обладнанні виставки і при запрошенні людей на її відкриття? Дізнавшись про схильність А.Я. до мистецтва живопису, я перестала сумніватися. Після якогось урочистого зібрання в театрі, коли усі поверталися до робочих місць, я наздогнала в дорозі А.Я., і, наче ненароком, задекларувала ідею.

«Хочу зробити виставку художніх робіт у нашому холі. Перетворити його у виставкову залу зі змінними експозиціями, щоб завжди був свіжий сюжет і для «Новин», і для «Палітри».

Думку було сприйнято на льоту. Знайоме коротке «Робіть!» відкривало нові горизонти не тільки для мене – для художників, для колективу ТБ, для глядачів цілої області.

Очевидно, творча лабораторія художника – як образ, як ідея, як майстерня для досліджень – цікавила його не менше, а може, й більше, ніж мене. Тому на кожне відкриття художньої виставки він компетентно реагував у вступному слові. Передачі з виставкової зали виходили в ефір під назвою фестивалю – без часових обмежень – понад 10 років: «У розмаїтті барв і ліній».

Прихильність до мистецтва живопису – це віддавна було ознакою аристократизму душі. Ця якість натури А.Я. – вроджена чи розвинена?

ТИТРИ: ТАТО СПРЯМУВАВ

Сюжет: З розмови Автора з сином А.Я. – Олександром ТРАЧУКОМ.

КОР.: Вітаю, Олександрє! Ви – архітектор за фахом, організатор просторового середовища, від якого очікують і зручності, і естетики, і розуміння людської психології...

О.А. Трачук: Я закінчив факультет архітектури Київського інженерно-будівельного інституту, який ласкаво називали тоді

«КІСІ». Тепер – це Київський національний університет будівництва і архітектури.

КОР.: Архітектор, як і музикант, працює з вібраціями простору – як з одного із загадкових 5-х елементів Всесвіту. Обидва – митці?

О.А. Трачук: Ми – бригада, з якою працюю, – дбаємо про оновлення громадського простору: в парках ім. М. Чекмана, ім. І. Франка; проєктуємо будинки. Будівельна справа містить у собі мистецьку серцевину. Будівельник вміє будувати, а проєкт робить архітектор: що саме і як робити, щоб було і зручно, і красиво. Знання образотворчого профілю тут необхідне.

КОР.: Але звідки у вашій душі схильність до образотворчого мистецтва?

О.А. Трачук: Це від батька. Ще малого мене він вчив малювати. Він сам багато малював і я біля нього вчився. Тато постійно заохочував нас – мене і сестру – до знайомства з мистецтвом. У радянські часи ми відвідали кращі музеї Союзу: в Москві, в тодішньому Ленінграді, у Севастополі.

КОР.: Напевно, ходили до художньої школи?

О.А. Трачук: Тато завів мене туди. Я навчався в тодішнього директора Хмельницької художньої школи Бориса Яценка.

КОР.: Вибір архітектури як фаху став природним продовженням навчання?

О.А. Трачук: Тато спрямував мене. При цьому я поступив у ВНЗ лише з другого разу, рік пропрацювавши у Хмельницькому художником-оформлювачем. В інституті у Києві було у кого вчитися, як от у професора О.Я. Хорхота. Я повернувся до Хмельницького з добрими знаннями і намірами.

КОР.: І з подякою татові в душі... А татові малюнки зберігаєте?

О.А. Трачук: В родині зберігається альбом його ескізів і замальовок олівцем. А живописні роботи – в односельчан в Юхимівцях, де жила бабуся, татова мама.

КОР.: А музика? Як ви торкнулися її в дитинстві?

О.А. Трачук: Коли сестра Таня вчила уроки з гри на фортепіано, я сидав поруч, дивився і слухав, і навіть вивчив дві мелодії, які міг грати.

ТИТРИ: НА КАВУ

Сюжет: Коротка розмова Автора з Оператором монтажу.

ОПЕРАТОР МОНТАЖУ: (стримано, але з прихованим напруженням) – Євгеніє Євгеніївно, комп'ютер перегрівається! (виключає комп'ютер). Все. Іду на каву. Ви – все в студії та в студії... якщо немає перебивки, то міняйте план. Хоч на площу вийдіть, чи що...

КОР.: Добре, дякую за підказку. Робимо паузу. На каву, то на каву. Піду на площу – і до радіокомітету завітаю.

ТИТРИ: «ПРАТАТО»

СПОСТЕРІГАЧ: На Майдані Незалежності – центральній площі міста – просторо і затишно. Якщо вийти з будівлі телерадіокомпанії і завернути ліворуч, то, йдучи просто по вулиці Володимирській, за 5 хвилин можна дістатися до будиночка радіокомітету. Високоповажний Голова облрадіокомітету В.В. Федоришин любив прогулюватись цією дорогою і виходити на площу до ХТБ. Адже ХТБ – дітище, що продовжило справу його життя – уже на іншій – фундаментальній матеріальній базі 4-поверхового будинку з просторими кабінетами, студіями, операторськими і монтажними, обладнаними новими технічними засобами. Майбутній Генеральний директор Хмельницької облдержтелерадіокомпанії «Поділля-центр» мужнів і готувався до свого кар'єрного злету ще в колективі облрадіо. Тож Володимир Васильович серцем вболівав за його успішний розвиток.

Одного весняного дня він зустрів мене біля входу: «Бачу, у тебе все добре! Займаєшся улюбленою справою, ще й зарплату за це отримуєш. Це ж щастя тобі випало на долю!».

Знову прозвучало знайоме «Бачу», об'ємне й багатогранне. В ньому були прихована радість, і співчуття – бо праця не з легких, і своєрідне журналістське родинне «Благословляю!» – бо саме він колись пильнував мої перші журналістські кроки на радіо. Надалі йому важливо було знати, що саме і як я роблю – вже на телебаченні.

КОХАЄТЬСЯ В КЛАСИЧНІЙ МУЗИЦІ

ТИТРИ: 4.А.Я.Т. «...але найбільше Є.Є. полюбляє, кохається в класичному мистецтві, класичній музиці. Вона була ініціатором і автором передач саме з класичною музикою...».

СПОСТЕРІГАЧ: Музична класика?? Це ж феномен, ще нерозгаданий людством. Збереглися залишки інформації про те, що єгипетські піраміди будували, долаючи СИЛУ ТЯЖІННЯ з грою особливих музичних ансамблів. Але ці знання не збереглися у відомих джерелах. Інтелектуал Ейнштейн міг би це пояснити і розвинути, але він на замовлення створив атомну бомбу. До сьогодні науковці та музикознавці не мають відповіді на питання: «Що таке класична музика як явище, наповнене особливим змістом? ЧИМ Є у матеріальному світі 5-ти елементів?» Може, все ж таки це сукупність звукових вібрацій, організованих в особливий спосіб, що може стати КВАНТОВОЮ ОДИНИЦЕЮ НЕЗЧИСЛЕННИХ МОЖЛИВОСТЕЙ, якщо пізнати її істинну природу? Медитацією вищого порядку, здатною будувати майбутнє? Але до таких знань людству, мабуть, ще далеко. Тому автор і ведуча програм «Палітри мистецтв» могла лиш сприяти прояву тих глибинних цінностей, які, ще поки без ейнштейнівських формул і цифр, сприяють позитивному розвитку людства. Цінностей, що не мають еквівалента ні в грошах, ні в золоті, хоча можуть бути оплачувані ними – символічно. 20 років «Палітри мистецтв» – це ПРЕДСТАВЛЕННЯ в ній слухачам і глядачам ФЕНОМЕНАЛЬНОГО СУКУПНОГО ПРОДУКТУ ХУДОЖНЬОЇ ТВОРЧОСТІ багатьох особистостей і явищ; продукту співпраці митців, інженерів, адміністративного творчого і технічного персоналу – вже на межі Ньютонової і нової – квантової фізики...

КОР.: Мистецтво класичної музики, відслідковуване з дня у день, з тижня у тиждень, з року в рік. Хто представляв його в передачах ХТБ, визначаючи суть концепції «Палітри мистецтв»?

Народний артист України художній керівник і диригент Державного оркестру народних інструментів України В. Гуцал; Народний артист України композитор, художній керівник і диригент Українського ансамблю пісні і танцю «Козаки Поділля» М. Балема; Герой України композитор і симфонічний диригент М. Скорик (Київ-Львів); головний диригент Національного симфонічного оркестру України, Народний артист України В. Сіренко (м. Київ); лауреат міжнародних конкурсів, професор Дюссельдорфської музичної академії ім. Р. Шумана, скрипаль А. Белов (Україна-Німеччина); Народна артистка України, солістка органної зали Хмельницької обласної філармонії М. Ясіновська; доктор мистецтвознавства В. Іванов (Кам'янець-Подільський-Київ-Миколаїв); професор кафедри музики Кам'янець-Подільського Національного університету ім. І. Огієнка, співачка М. Печенюк; піаністка, лауреат престижних міжнародних конкурсів М. Гумецька (Україна-Канада-Польща); Заслужений артист України, художній керівник і диригент Хмельницького муніципального хору І. Цмур; художній керівник і диригент дитячо-юнацького хору Хмельницької дитячої музичної школи № 1 Н. Бухта... (перелік далеко не повний).

Поруч з іменами митців сьогодення – імена і твори музичних діячів України і Європи, великих майстрів музичної справи минулого: Й.С. Бах, В.А. Моцарт, Л. Бетховен, Ф. Шуберт, Р. Шуман, Ф. Шопен, Ф. Ліст, Д. Шостакович, М. Лисенко, М. Леонтович, Б. Лятошинський... (перелік далеко не повний).

ТИТРИ: ДБАТИ ПРО ЧИСТОТУ ЕФІРУ

Сюжет: Діалог Оператора монтажу з Автором

ОПЕРАТОР МОНТАЖУ: Євгеніє Євгеніївно, ви знову вашою класикою... досаджаєте... Чому Генеральний з цим погоджується?

КОР.: Нашою, дорогенький, НАШОЮ класикою... Погоджується тому, що розуміє суть.

ОПЕРАТОР МОНТАЖУ: Молодь хоче року, репу... Можете дати їй порозважатися? І спонсори одразу знайдуться...

КОР.: НЕ МОЖУ. Модні естрадні течії – поп, рок, реп, хіп-хоп – культивують найнижчі – за шкалою Д. Хокінса – вібрації людських емоцій: почуття вини, страх, апатію, бажання примітивного сексу. За таблицею Д. Хокінса їм відповідають вібрації – 30-125 герц із тисячі. Статистику дивився? Ріст залежностей, самогубств поміж 13-15-літньої молоді, наркотики, депресії – в Європі, в Америці – бачив цифри? Це відповідник цифрам 30-125. У нас просто мало доступної статистики.

На державному телебаченні ми повинні дбати про екологію, про чистоту ефіру. І цим берегти психічне і фізичне здоров'я людей. Твоє, моє, тих, хто нас дивиться і слухає. Високими вібраціями будувати майбутнє... (кінець сюжету).

КОР.: Класична музика – мистецтво високих емоційних та інтелектуальних вібрацій. Для Генерального директора ХТБ А.Я. Трачука – професійного журналіста, випускника Вищої партійної школи, де вчили основам марксистсько-ленінського матеріалізму, все повинно було б бути визначеним – «весомо, грубо, зрімо...» (Маяковський). Політика, економіка, соціальні потреби, спорт; матеріальна база ТБ, комплектування кадрів фахівців і ще безліч турбот, викликаних запитами сьогодення... Здавалося б, чи до мистецтва, з його містичними вібраціями? Як могла статися «Палітра мистецтв» – з такою кількістю відомих імен і явищ в академічному мистецтві України і Європи – на державному телебаченні у м. Хмельницькому? Де коріння? Чи є зв'язок із позицією ПРАТАТА – В.В. Федоришина, який, прийнявши свого часу мої радіопередачі цього змісту, очевидно, усвідомлював цей напрям як перспективний.

«ЗАПИТУЮ НАЙРОЗУМНІШОГО»

ТИТРИ: Діалог Автора з Оператором монтажу

КОР.: (тривожно до ОПЕРАТОРА МОНТАЖУ) Запитую найрозумнішого – де відповідь на ці питання? Чи є у нас такий сюжет? Шукай, будь ласка!

ОПЕРАТОР МОНТАЖУ: (з іронічною посмішкою) Вчу вас, вчу, а з двійок не вилазите... (далі – переможно) Знову родину Трачуків питаєте. Вони все знають (кінець сюжету).

БУЛИ ПІАНІНО – «УКРАЇНА», «PETROF»

ТИТРИ: Сюжет: З розмови Автора з Г.Я. Трачук

КОР.: Ганно Яківно, яку музику полюбляли в родині Трачуків?

Г.Я.Т.: У родині збереглися згадки про те, як довгими зимовими вечорами в оселі матері в Юхимівцях – збиралися жінки, приносили з собою рукоділля і, працюючи, співали народні пісні.

КОР.: А чи в родині Трачуків грали на музичних інструментах?

Г.Я.Т.: У нас в квартирі у Хмельницькому було піаніно, красиве, золотаво-коричнєве – «Україна», яке придбали для дочки Тетяни. Мрією її дитинства були танці, та коли керівник дитячої групи ансамблю, до якого звернулись, не відгукнувся на запит, то тато запропонував Тетянці вчитись грі на фортепіано. Він привів її до музичної школи.

КОР.: До якої саме?

Г.Я.Т.: До Хмельницької дитячої музичної школи № 1.

КОР.: З мого досвіду – це краща музична школа у місті і в області. Чи тато контролював донечку, чи заохочував до занять?

Г.Я.Т.: А.Я. забирав її зі школи, і удвох вони йшли до нього на роботу – на радіо. Там на другому поверсі стояв чудовий

інструмент – піаніно знаної в Європі фірми «Petrof». І поки А.Я. трудився над своїми радіосюжетами, донька охоче вивчала завдання з гри чи сольфеджіо.

СПОСТЕРІГАЧ: Отже, може, не надто часто, не надто голосно – у пошуках юною Тетянкою Трачук потрібних клавіш і вірної інтонації, – пливли сходами будинку облядіючи звуки музичних конструкцій К. Черні, Й.С. Баха, В.А. Моцарта... Роками – поки виростала Тетяна, слухав їх і тато, і вся родина (кінець сюжету).

КОР.: Сьогодні, як практикуючий музичний педагог і музичний психолог, я можу ствердити, що скромна гра школярки Тетянки Трачук на підсвідомих рівнях виховувала і весь журналістський колектив радіо, і тата, і всю родину, готуючи їх до сприйняття мистецьких явищ вищого рівня.

У цьому контексті впливала інша таємниця: що спонукало – В.В. Федоришина тримати у приміщенні облядіючи якісний і дорогий музичний інструмент, звучання якого містично озвалося потім у сотнях передач «Палітри» про класичну музику? Очевидно, ПРАТАТО знав, для чого це було потрібно.

ТИТРИ: ПОДІЛЬСЬКИЙ ГУРУ

КОР.: Багатьом не було зрозуміло, як можна бачити, чути, усвідомлювати, приймати рішення, контролювати, розпоряджатись, планувати, розподіляти завдання, оцінювати, складати звіти, підбирати персонал і здійснювати ще чимало як запланованих, так і непередбачуваних дій – одночасно? Як при слідуванні за десятками планових програм та їх технічного забезпечення, за численними клопатами про стан і добробут приміщення, про збільшення площ ефірного покриття, і т.д., і т.д. – не обходити увагою й «Палітру мистецтв»?

СПОСТЕРІГАЧ: Поділюся мудрістю. Не подільською, хоча... хтозна, де вона, в мільярдах минулих років, могла народитися? В азіатських країнах – в Індії – збирали сотні людей на спеціальні вистави. В них ГУРУ – просвітлений йогин – виконував одночасно кілька десятків різних дій, щоб відкривати людям прихований в них, в людях, потенціал...

КОР.: Для працівників «Поділля-центру» необхідність їхати в Індію, щоб побачити вистави гуру, відпадала. У полі їх зору постійно був Генеральний директор – справжнісінький ГУРУ, але подільський, який якісно виконував і доглядав усі, призначені йому посадою, багатовекторні за спрямуванням знань, умінь і навичок, справи. Звідки це вміння? Шукаю відповіді. Не в Індійському ашрамі. Знову звертаюся до спогадів рідних.

ТИТРИ: ГРАМОТНИЙ, УМІЛИЙ ДО ВСЬОГО

Сюжет: І олівець, і молоток... Із розмови Автора з Г.Я. Трачук

Г.Я.Т.: В родині збереглися згадки про те, що, згідно з традицією, старшому синові Трачуків – Володі, при народженні дали потримати в руці ручку, щоб виріс грамотною людиною. Згодом він став відомим журналістом. А новонародженому – Толі – дали потримати і олівець, і молоток. Щоб став і грамотним, і умілим до всього. Коли А.Я. став дорослим, то вмів багато чого робити по господарству, був майстром на всі руки (кінець сюжету).

СПОСТЕРІГАЧ: Ось вона, подільська містика. Напевно, від Ведів, які вміли при народженні не тільки передбачати, але й організовувати в особливий спосіб ЕНЕРГІЇ ЛЮДСЬКОЇ ДОЛІ. Простими діями, що ставали магічними саме на момент народження – творити майбутнє... творити геніїв-універсалів...

ТИТРИ: ЛІСТ.

5.А.Я.Т. – «...і навіть недавно вона провела прекрасний вечір пам'яті Ференца Ліста в Чорному Острові, де він у свій час побував. Ця програма, відзнята Є.Є., була однією з кращих у циклі мистецьких програм...».

ТИТРИ: ДБАТИ ПРО ЧИСТОТУ ЕФІРУ

Сюжет: Діалог Оператора монтажу з Автором

КОР.: Задум створення Подільського культурно-просвітницького товариства імені Ференца Ліста – у процесі підготовки до його 200-річного ювілею (2011 р.) – виник в лоні «Па-

літри мистецтв». Ідея розкривалася поступово. Для чого воно потрібне подолянам?

СПОСТЕРІГАЧ: Почнемо з того, хто такий Ференц Ліст? Чому його наділено титулом ЛЮДИНИ СВІТУ? Який об'єм його творчості? Як вплинув він на Україну, пробувши тут майже рік, і половину цього часу – на Поділлі?

КОР.: Перші результати журналістських бліц-опитувань були майже нульовими. Найповніша відповідь: «Здається, якийсь музикант..?». Найбільш оригінальна – в кабінеті чиновника: «Тут був лист...? (довго шукає на робочому столі). (Далі – роздратовано): «Не було ніякого листа, бо на столі немає. Ви щось переплутали. У нас ніщо не пропадає!».

Отже, питання не з простих. Потребує просвітницької праці.

СПОСТЕРІГАЧ: Якщо на загальні запитання про Ліста можна знайти відповіді у спеціальній і художній літературі країн світу, в більшості не перекладеній українською, то на ті, що стосуються його життя в Україні, відповіді треба шукати самостійно. Вони потребують не однієї докторської дисертації. Їх доводиться збирати – зернину по зернині – у колективі митців, яких Лістівське товариство магнетично притягує і об'єднує відданістю темі.

КОР.: Ференц Ліст подарував світові дивовижний приклад в плані обізнаності з творчістю видатних митців різних країн і зробив свій вклад у культурний розвиток цих країн. Хоча ідентифікував себе як угорець (містечко, де народився – Добор'ян – угорською, і Райдінг – німецькою мовою). Орфей і Прометей з античних міфів; Гюго, Гете, Байрон, Шиллер, Шекспір, Данте, Верешмарті, Торквато Тассо, Мікеланджело, Леонардо – сотні імен окреслили горизонти лістівського інтелекту. Поява Подільського культурно-просвітницького товариства імені Ф. Ліста означала посилення уваги до матеріалів, пов'язаних з його особистістю і з перебуванням Ф. Ліста на Поділлі (1847).

СПОСТЕРІГАЧ: Поїхавши з Поділля до провінційного тоді Ваймара (Німеччина), містичний патрон майбутньої «Палі-

три мистецтв» – доктор філософії, піаніст, диригент, педагог і громадський діяч – Ференц Ліст створив там симфонічний оркестр, з яким презентував кращі світові мистецькі імена і їх творчі здобутки. Чим не приклад? Для «Палітри мистецтв» це – своєрідне керівництво до дії, до глибокого осмислення її авторської концепції.

Не сама лише популяризація кращих зразків класичного мистецтва, але тлумачення знакових творів та специфіки їх музичної мови – ось непросте завдання, яке вирішувала щоразу автор і ведуча «Палітри мистецтв» ХОДТРК «Поділля-центр», Голова культурно-просвітницького товариства ім. Ф. Ліста Є.Є. Богдан-Белова.

Саме з лістівською темою «Палітра мистецтв» в історії ХОДТРК «Поділля-центр» зайняла своє особливе місце. За свідченнями її численних шанувальників – одне з почесних. Зіграла свою багатовекторну роль, переймаючи функції філармонії, художнього музею, дослідницької музичної академії – не лише академічної музики, але й фольклору.

ТИТРИ: 6.А.Я.Т.: «...великий теоретик музики, знавець класичної музики...»

Сюжет: Діалог «творюги» і «технаря» (Автора і Оператора монтажу).

ОПЕРАТОР МОНТАЖУ: Євгеніє Євгеніївно, ви реально переконані, що ваша «Палітра мистецтв» посіла поважне місце поряд з іншими циклами?

КОР.: НАША, Сонечко, НАША «Палітра». Ти ж 20 років у її творчому складі. Ще на перших етапах її становлення, в 2002 році в одному з поважних довідників Всеукраїнського рівня – Київському літописі 21-го століття «Визначні імена та підприємства України» – А.Я. назвав нашу програму серед найпопулярніших. А перемоги на конкурсах пам'ятаєш? Подивившись нашу передачу про митців Самчиківського палацу, режисер Житомирського обласного драматичного театру запропонував мені стати у них літературним редактором. А передача за

участю М. Ясіновської та її юного співака-вундеркінда-подільського Робертіно Лоретті? Перше місце у міжнародному конкурсі і магнітофон найновішого зразка – як приз – пам’ятаєш? Митці – учасники нашої «Палітри», чия думка для нас найавторитетніша, а також гості і спостерігачі-шанувальники – вони завжди знаходили порівняння найвищого рівня для її оцінки.

ОПЕРАТОР МОНТАЖУ: Я монтую її роками. Чому я не все в ній розумію? Хочеться простих пісень, попси, а не класики...

КОР.: Не дивуйся. Ти однак знаєш чимало. Але класична музика – це не тільки емоції, і не побутового рівня, як у піснях... Тут усе значно складніше і впливовіше – інтелектуалізм, духовність. Передовсім, у ній присутні розвинені ФОРМИ, що розкриваються при виконанні у звуковому вібраційному просторі й часі. Це і математика, і алгебра, і геометрія. Їх впливи на людей і Природу знаходяться за межами видимого. Але це не привід для заперечень: як інженер, ти ж не заперечуєш дії невидимої частини спектру електромагнітних випромінювань?

Державне телебачення призначене піднімати рівень і якість світогляду глядача. Саме класична музика – не відділювана від державного управління у розвинутих країнах усіх часів, у цьому процесі і є впливовим і реально діючим інструментом. Учасники «Палітри мистецтв» – місіонери світла, покликання яких – інтелектуалізувати, гармонізувати невидимий ефірний простір, насичувати його високими вібраціями ЛЮБОВІ, РОЗУМУ, ГАРМОНІЇ.

ОПЕРАТОР МОНТАЖУ: Не перебільшуйте!

КОР.: Не сміши мене. Ти – інженер вищого класу. Ще раз поясню для особливо обдарованих: хіба ти бачиш весь спектр електромагнітних вібрацій, з якими маєш справу щодня? Так само з вібраціями музичними. Сьогодні ми ще не прорахуємо їх невидимих впливів – оздоровчих, психологічних, духовних. Згодом ЛЮДСТВО навчиться користуватися ними, як ЕКОЛОГІЧНО чистими і ДОЦІЛЬНИМИ. Професію музиканта оцінюватимуть як вельми важливу в ОСОБИСТІСНОМУ РОЗВИТКУ ЛЮДИНИ. Своїх онуків ти захочеш навчати музиці, поставив-

ши її чи не на перше місце. Бо зрозумієш, що від цього залежатимуть успіхи їх кращої орієнтації в усіх інших навчальних предметах, а також у просторі і часі.

ОПЕРАТОР МОНТАЖУ: А Генеральний? Думаєте, він це розумів? Може, за вашою логікою, і він – місіонер світла?

КОР.: До чого тут іронія? Саме так. Більше того: і ти, і я, і всі учасники «Палітри». Ще більше: весь колектив, ним згуртований. Генеральний без високих слів дбав про те, щоб кожна передача була насичена високими вібраціями краси, гармонії й любові. Ти ж монтував «Подільське намисто», передачі фестивалю військової пісні, «Вітаємо піснею»...

ОПЕРАТОР МОНТАЖУ: Так, але кожен фахівець знав свою справу краще і мів більше за Генерального...

КОР.: Природно. Але генерувати лінію розвитку, як процес збільшення потоку енергії світла, дано було саме йому, як нікому іншому поміж нас. Думаєш, тобі б вдалося? Це – особливе мистецтво. Мистецький феномен адміністративної творчості – ось як характеризую я професійну діяльність Генерального директора ХОДТРК «Поділля-центр» А.Я. ТРАЧУКА з позицій «Палітри мистецтв». А в мистецьких явищах ми з тобою розбираємося, чи не так? І цей феномен варто науковцям-соціологам вивчати, узагальнювати, обґрунтовувати науково і віддавати людям у нових якостях (кінець сюжету).

ТИТРИ: МІСІОНЕРИ СВІТЛА «Думкою формуї майбутнє; плануй корисне і тобі, і людям».

Сюжет: Діалог Спостерігача і Автора.

СПОСТЕРІГАЧ: Дистанційне управління світловою енергією думки – і не лише «Палітрою»? Формування у всіх циклах програм обов'язкових гармонічних текстів і рішень, навіть там, де йшлося про складні життєві ситуації? Не завищуєте?

КОР.: Не перебільшую. Подумай сам: як робив А.Я.? Жодне зібрання колективу, так звану «летучку», він не дозволив собі перетворити на розбір польотів, помилок чи будь-чиїх недоліків. Натомість щоразу ділився планами на найближче чи від-

далене майбутнє. Планами цікавими, красивими. Жодної емоційної фальші-іронії, сарказму, різкого невдоволення, лише м'який дотепний жарт. Практика його мислення привела до масштабного розквіту ХОДТРК «Поділля-центр», де «Палітра мистецтв» була складником усієї світоглядної концепції. Ця практика проявила себе у ПРАКТИЧНО ВТІЛЕНОМУ – принципі: «Думкою формуй майбутнє; плануй корисне і тобі, і людям», неоформленому ще адекватно в українській сучасній філософії».

СПОСТЕРІГАЧ: «...плануй корисне і тобі, і людям»... Додамо тут: корисне і Землі, і Всесвіту.

КОР.: Це може занадто широко?

СПОСТЕРІГАЧ: Відміняється. Ефір телебачення – це частка вібрацій Всесвіту.

КОР.: Може, якось ніяково пересічному подільському спостерігачеві так подумати?..

СПОСТЕРІГАЧ: Але ж А.Я. ТАК ДУМАВ. Відчував. ВІН НЕ БОЯВСЯ так думати. Він щоденно практикував, спонукаючи колектив до зростання, до наповнення ефіру Всесвіту яскравими барвами життя. Цим допомагав вдосконалювати суспільство. І вдосконалювати СЕБЕ, бо постійно зростав у планах і діях.

ТИТРИ: НЕ СКІНЧИЛОСЯ – ПЕРЕФОРМАТОВУЄТЬСЯ

Сюжет: Діалог Оператора монтажу з Автором.

ОПЕРАТОР МОНТАЖУ: Євгеніє Євгеніївно, чому ж все скінчилося? Чому я мушу шукати собі роботу за кордоном?

КОР.: Не скінчилося, Сонце. Просто призупинилося. Переформатовується. Ти їдь без страху, бо де б не опинився – після такої практики залишишся місіонером світла. Інакше не зможеш. І тобі сприятимуть обставини. Все буде добре!

ОПЕРАТОР МОНТАЖУ: Вашими устами мед пити! А мені...Я ж питаю – чому?

КОР.: Людство ще не готове прийняти таку кількість світових вібрацій. Зірки гаджетів винайшли нові технології, розповсюдили їх, стали мільярдерами. Немов би перемогли тради-

ційне телебачення. Чи можливо було передбачити і визначити кількість ДОБРА, яку цим принесли людям? 25 мільйонів доларів, виділених на «Бібліоміст» на комп'ютеризацію бібліотек України, створили багато можливостей. Різних. Серед них можливість дистанційного управління. Молодь почала навчатися онлайн. Та не лише. Годинами щоденно грати в низько вібраційні ігри, насичені епізодами руйнацій. Телебачення з його інтелектуальними і духовними напрацюваннями назвали ЗАСТАРИЛИМ. Нові залежності, психічні розлади, зомбування; це – збільшення чи зменшення кількості ДОБРА? Як довго доведеться усвідомлювати ЛЮДСТВУ сутність, і шукати доріг для осмислення і переформатування? ПРИРОДА надала відпустку – пандемію – час для усвідомлення (кінець сюжету).

ПІСЛЯСЛОВО

*«Як дозволив талан, так глядів я свій лан.
Кожен овоч по черзі дозріє... Ось. Підходьте, беріть –
Ні замків, ні воріт. Що взамін?
– Залишіть безнадію»*

М. Гуменецький «До питання про обставини»

Творче і мистецьке обличчя ХОДТРК «Поділля-центр» і «Палітри мистецтв» у його складі... За його досконалість вболівала КОЛЕКТИВНА ДУША, виплекана Генеральним директором. Бо не окремі особистості творили цей образ, але величезна кількість людей: від адміністраторів, авторів і редакторів, інженерів і технічних працівників – до прибиральниць і вельми відповідальних вахтерів-охоронців порядку на прохідній.

Сьогодні, через майже два десятиліття, все очевидніше, що зосередити такі високоякісні за фаховими і людськими ознаками служби, і щоразу домагатися, немов вправний диригент

великого симфонічного оркестру, їх злагодженої праці на всіх ділянках, міг лише наділений проникливим розумом, потужним чуттям і сильним незалежним характером лідер – адміністратор генерації лідерів майбутнього. Цим чуттям був наділений А.Я....

...Того прохолодного дня я побачила А.Я. на тролейбусній зупинці в центрі міста. Погляди перетнулися. Традиційна мовчазна розмова. В очах – як завжди, іскри щирої доброзичливості. Але на денце серця впали слова і забриніли печальною мелодією – «...що взамін? Залишіть безнадію». Звідки ця мелодія? Що за двозначність? Як зрозуміти правильно – «ЗАЛИШІТЬ (в минулому для радісного майбутнього) безнадію!» – чи «залишіть (йому чи собі) БЕЗНАДІЮ...»?

Його душа знала, що в цьому вібраційному вимірі бачимося востаннє. Мені не хотілося виявляти розуміння цієї істини, і я утрималася від слів і емоцій. А зараз пам'ять повертає мене у ті хвилини...

НЕСКАЗАНЕ

Відповідь на Вітання

Пане Анатолію, наша співпраця була і залишається назавжди великим дарунком долі. Для мене, для вас, для всіх, хто, гуртуючись навколо «Палітри», був причетний до справи усвідомлення духовного розвитку людини через мистецтво.

Людський мозок, подекуди бездуховний, створив атомну бомбу й найновіші гаджети, але ще не створив обчислювальну машину для статистики впливів мистецтва на душу людини. Ваш інтелект, і в цьому його феноменальність, був освячений енергією СЕРЦЯ, енергією СВІТЛА, ДОБРА і ЛЮБОВІ, що утаємничено проявляло себе через ПОСЕРЕДНИЦТВО МИСТЕЦТВА ЯК СИМВОЛУ ДОСКОНАЛОСТІ. За умов розвитку цієї енергії на Вас чекає знакове майбутнє у вищому світі вібрацій,

в який ви подалися. Ваша словесна формула «Все буде добре!», як підпис до зробленого з любов'ю кимось із операторів Вашого фотопортрету, який роками прикрашав стіни ряду робочих приміщень ХТБ, – спрямована у майбутнє. Щедро засіяні Вами – і колективом, Вами згуртованим, зерна – проростуть і завітнуть буйним квітом у невідомих нам світах МАЙБУТНЬОГО.

31 травня 2021 р.

ІСТОРИЧНА ДОВІДКА ПРО ХМЕЛЬНИЦЬКЕ ОБЛАСНЕ ТЕЛЕРАДІОМОВЛЕННЯ

Початком Хмельницького обласного телерадіомовлення можна вважати 1938 рік. Саме тоді разом з усіма іншими структурами новоствореної Кам'янець-Подільської області було відкрито редакцію радіоінформації. Вона готувала випуски місцевих новин і транслювала їх по дротовій мережі у м. Кам'янці-Подільському.

Весною 1944 року, відразу після звільнення області від німецько-фашистських окупантів, у Проскурові, куди перевели обласний центр, був створений Комітет радіофікації і радіомовлення. Його керівником призначили М.К. Бублія, якого незабаром звільнили за станом здоров'я – як інваліда, учасника Великої Вітчизняної війни.

У жовтні 1944 р. цю посаду зайняла Ганна Аркадіївна Левицька, яка й почала по-справжньому вибудовувати засади обласного радіомовлення: його технічну частину, кадровий, концептуально-тематичний потенціал.

Працівники комітету готували інформаційні випуски, які подавалися в райони по телефонній мережі. Крім того, займалися організацією радіофікації населених пунктів, збирали абонентну плату, керували роботою районного радіо.

У середині 50-х років головним редактором обласного радіо був призначений Феодосій Юхимович Бардаченко. Саме в

цей час редакція «переселилася» із тісного приміщення міського радіовузла у двоповерховий особняк по вулиці Рози Люксембург, 95 (нині – вулиця М. Грушевського).

У 1968 році після смерті Ф.Ю. Бардаченка керівником обласного радіо, що отримало статус комітету по радіомовленню і телебаченню, став відомий на той час подільський журналіст Сергій Васильович Хмиз. Йому вдалося значно зміцнити технічну базу, збільшити штат працівників.

З 1970 року по травень 1992-го головою обласного радіотелекомітету, що у червні 1971-го отримав цей статус, а з лютого 1992-го – телерадіооб'єднання, був Володимир Васильович Федоришин.

Період його керівництва позначений багатьма творчими здобутками: ефективною тематичною структуризацією ефіру, впровадженням у практику підготовки радіопередач методу безтекстових записів, введенням прямоефірного мовлення, систематичною подачею матеріалів Українському радіо для трансляції на всю республіку.

Значну пропагандистську роботу провели хмельницькі радіожурналісти в період підготовки Всеукраїнського референдуму за незалежність, що відбувся 1 грудня 1991 року.

На той час у населених пунктах Хмельниччини нараховувалося більше 500 тисяч радіоточок.

У червні 1992 року генеральним директором облтелерадіооб'єднання був призначений Анатолій Якович Трачук, який обіймав цю посаду до вересня 2008 року.

Обласне телебачення і радіо 1995 року отримало статус державної телерадіокомпанії, яка у березні 2001 року взяла власну назву – «Поділля-центр».

90-ті і 2000-ні роки стали для Хмельницького обласного радіо, як і для новоствореного телебачення, періодом стрімкого розвитку.

По-перше, редакційні і технічні служби перейшли в просторі, зручні для роботи, приміщення колишнього Будинку політосвіти по вулиці Володимирській, 92.

По-друге, у 1992-1993 роках проведено повне переоснащення обласного радіо. З Києва надійшов потужний комплекс новітнього радіоустаткування (виробництва угорської фірми «Тесла»), що дало можливість створити два сучасних апаратно-студійні радіоблоки, центральну і чотири аудіомонтажних апаратних. У цей же час було відкрито й студію цифрового звукозапису.

По-третє, усе устаткування аналогового формату поступово почало «витіснятися» цифровою апаратурою: монтажними комп'ютерами, цифровими магнітофонами, відеоаудіомікшерами і т.д.

По-четверте, 1998 року ХОДТРК придбала за власні кошти однокіловатний радіопередавач FM-104.6 МГц, який встановлений у Хмельницькому на вежі ОРТПЦ. Він щодоби впродовж 22-х годин транслював передачі новоствореної молодіжної радіоредакції «FM-Поділля-центр». Крім того, 2010 року радіо «Поділля-центр» розпочало мовлення на Славути та навколишні райони на частоті 104.4 МГц.

З 1991 року з ініціативи А.Я. Трачука в хмельницькому ефірі з'явилися перші передачі обласного телебачення. Спочатку їх транслювали на першому метровому телеканалі, а згодом у виділених відрізках обласної мережі Українського телебачення УТ-1.

Авторами сюжетів перших інформаційних і тематичних телепрограм були журналісти Володимир Висоцький, Андрій Гришук, Ярослав Савчак, Євген Семенюк, Микола Софійчук, Анатолій Трачук, Олександр Шелепало. До ведення передач підключалися тодішні диктори обласного радіо Людмила Пастухова та Микола Гула. Відеозйомки забезпечували Леонід Братанчук і Володимир Саприкін.

Це був час напруженої роботи по освоєнню переданого службам радіо і телебачення нового приміщення, придбання телевізійного устаткування, формування колективу творчих і технічних працівників телебачення, розроблення тематичних напрямів і циклів, підготовка і трансляція телепередач.

Створювалася матеріально-технічна база обласного телебачення, в основному, методом народної будови: за рахунок численних внесків промислових і сільськогосподарських підприємств області, а також комерційної і господарської діяльності колективу облтелерадіооб'єднання.

Всебічну підтримку та значну фінансову і технічну допомогу надавав Держкомтелерадіо України. Зробили певні внески і перший Президент України Л. Кравчук та тодішній Голова Верховної Ради України О. Мороз.

Для підготовки передач у містах і селах області було придбано телевізійну і радійну пересувні станції. Це дало можливість організовувати уже в 1993 та у 1996 роках телерадіофестивалі – огляди колективів народного мистецтва «Подільське намисто», згодом – міжобласний фестиваль військової художньої творчості «Червона калина», багато циклових передач.

1998 року ХОДТРК придбала за власний рахунок телевізійний передавач потужністю 1 КВт 25-го дециметрового діапазону, який був встановлений у Хмельницькому на вежі ОРТПЦ. На ньому і транслювалися передачі тривалістю 14 годин на добу.

У 2007-2009 роках встановлені телевізійні передавачі у Білогір'ї, Городку, Полонному, Славуті, Теофіполі, Шепетівці і Чернівцях, які транслювали програми обласного телебачення.

З січня 2013 року телепередачі транслювалися 16 годин на добу і в цифровій телемережі.

Телевізійний комплекс ХОДТРК «Поділля-центр» складався з апаратно-студійного блоку С-50, основне призначення якого – запис і трансляція інформаційних передач; апаратно-студійного блоку С-150 (запис і трансляція циклових тематичних програм); апаратно-студійного блоку БАСБ (запис і трансляція концертів, передач із залученням глядачів у залі тощо), студії РІР-проекції.

Технічну підготовку телевізійних передач забезпечувала також апаратна ВМА та 5 монтажних апаратних, у яких працювало декілька відеомонтажних комп'ютерних станцій.

Видачу в ефір передач, в тім числі і прямоефірних, забезпечувала з кожної зі студій центральна апаратна, яка також оснащена сучасною цифровою технікою. Звуковий та відеосигнал із центральної апаратної подавався на передавачі, що встановлені у різних містах області, за допомогою оптоволокна і радіорелейних мереж.

Освоєння цифрової технології ХОДТРК «Поділля-центр» розпочала ще 1997 року, придбавши перші цифрові відеокамери та монтажну апаратуру, створивши широку внутрішню комп'ютерну мережу.

У цілому перехід на цифровий формат був здійснений 2006 року, коли Держкомтелерадіо України передало повний комплект сучасної знімально-монтажної апаратури виробництва фірми «Panasonic».

ХОДТРК «Поділля-центр» як у теле-, так і в радіоефірах готувала передачі державницького спрямування: інформаційні, просвітницькі, соціальної тематики, пізнавальні, культурно-мистецькі, духовні, для дітей та молоді; регулярно проводила телерадіомарафони, різноманітні телевізійні фестивалі, інші масові заходи в ефірі.

З початку 90-х років телерадіожурналісти, режисери, оператори ТРК – постійні учасники багатьох міжнародних і всеукраїнських професійних фестивалів і конкурсів. Десятки телефільмів, радіопрограм відзначено дипломами першого, другого й третього ступенів, стали переможцями у численних номінаціях, декілька телефільмів отримали гран-прі.

Тричі ХОДТРК «Поділля-центр» була господарем масштабних журналістських заходів: 2001 року – Всеукраїнського телефестивалю «Калинові острови», 2005 та 2013 років – Міжнародного телефестивалю «Агросвіт».

Про авторитет колективу Хмельницької ОДТРК «Поділля-центр» свідчить і те, що тут неодноразово проводили виїзні наради та засідання колегій Держкомтелерадіо України і Національна рада України з питань телебачення та радіомовлення.

Серед телепрограм власного виробництва у різні роки були:

- *інформаційні*: «Подільська панорама», «Тиждень Хмельниччини», «Поділля на зламі століть», «Соціум», «Наш календар», «Спортивний калейдоскоп», «Податковий вісник», «З перших уст», «Ранок на Поділлі» та інші;
- *соціально-економічні*: «Лабіринт», «Метроном», «Здоров'я», «Знайомство зблизька», «Наша марка представляє», «Своя справа», «Запитаймо поради», «З подільської глибинки» та інші;
- *публіцистичні*: «Телемости єднають Поділля», «Українська душа», «Хмельницький і світ», «На покуті», «Наші обереги», «Відкрита тема», «Вектори часу», «Громада» та інші;
- *культурологічні, мистецтвознавчі, просвітницькі*: «Мистецький канал», «Палітра мистецтв», «Афіша», «Планета життя», «Джерела», «Невідома Україна», «У колі домашніх турбот», «Подіум», «Історія Поділля в іменах», «Красо України, Подолля», «У пам'яті назавжди», «Пізнаючи світ», «Терра Хмельниччини», «Крайни» та інші;
- *дитячі*: «Разом у казку», «Малявочки», «Подольнячки» та інші.

Радіопередачі різних періодів: ранкова інформаційна програма «Вісник», щоденний інформаційний випуск «Вечірні новини», «Молодіжний радіоканал. Програма прямого ефіру», «Хмельницький радіоканал. Програма «Місто і люди», «Радіовечір відкритої студії. Програма «Для вас і з вами», «Студія актуальних проблем», «Служба 02 повідомляє», «На варті правопорядку», «Людина і суспільство», «Долі людські», «Ваше здоров'я», «Соціальна політика і реальність», «Економіка Хмельниччини», «В полі зору», «Життя профспілок», «Хмельниччина в іменах», щоденний випуск вітальних радіолистівок на замовлення «Від серця до серця» та інші.

Але, якщо база виробництва теле- і радіопрограм до певного часу постійно розширювалася, так само, як і мережа розповсюдження телепередач, то, на жаль, проводова мережа трансляції радіопрограм поступово зменшувалася. Кількість радіоточок у населених пунктах області за останні десятиріччя з колишніх півмільйона скоротилася до декількох тисяч.

З вересня 2008 року по вересень 2010 року посаду керівника Хмельницької облдержтелерадіокомпанії обіймав Олександр Петрович Смолькін.

З вересня 2010 року по листопад 2014 року ХОДТРК «Поділля-центр» очолювала Олена Дмитрівна Павлюк.

Протягом цього періоду тривало зміцнення матеріально-технічної бази телерадіокомпанії, повсюдно впроваджувалися цифрові технології, отримали сучасне оформлення студії, ефір був наповнений випусками оперативної інформації, прямоефірними інтерактивними передачами.

З листопада 2014 року виконувала обов'язки генерального директора Хмельницької ОДТРК «Поділля-центр» Юлія Михайлівна Ростоцька.

З лютого 2015 року генеральним директором ХОДТРК «Поділля-центр» призначено Тетяну Сергіївну Колісніченко.

Наказом Держтелерадіо України № 177 від 25 серпня 2015 року «Про реорганізацію Хмельницької обласної державної телерадіокомпанії «Поділля-центр» припинено діяльність ХОДТРК «Поділля-центр» шляхом приєднання до Національної телекомпанії України до 15 листопада 2015 року.

У вересні 2015 року створено філію Національної телекомпанії України «Хмельницька регіональна дирекція «Поділля-центр», а її виконавчим директором призначено Т.С. Колісніченко.

У подальшому в результаті низки реорганізацій обласна телерадіокомпанія перетворилася на філію акціонерного товариства «Національна суспільна телерадіокомпанія України» «Хмельницька регіональна дирекція «Поділля-центр». У структурі Суспільного мовника вона транслює не лише про-

дукти центральної дирекції та ті, що закуповуються у світових партнерів, а й виробляє власний контент.

З лютого 2018 року продюсеркою Хмельницької філії Суспільного мовлення стала Любов Степанівна Тімкова, а менеджеркою обрано Ольгу Валеріївну Усову. Ольга здійснює управління адміністративно-господарським блоком філії, а Любов керує творчим напрямом і відповідає за створення контенту та наповнення ефірної сітки телеканалу «UA: Поділля» і радіо «Поділля-центр».

ЗМІСТ

Біографія Анатолія Трачука	3
Як це було... Із записників Анатолія Трачука	7
Трачук Тетяна. Наш батько. Штрихи до портрета	17

Розділ перший

ГОРИЗОНТИ ДЕРЖАВНИЦЬКОГО МИСЛЕННЯ

Чиж Іван. Любові слід лишивши на землі	29
Плаксюк Юрій. «Час рікою пливе...»	37
Бойко Віктор. Покликаний часом	41
Калініченко Михайло. Постать світлої доби	46
Климович Ярослав. Син землі подільської	52
Коваленко Любов. Завжди усміхнений	55
Ляпаненко Микола. Світ ще згадає його	59
Пасак Віктор. Рідіють ряди ветеранів	65
Пирожко Святослав. «Граючий тренер»	69
Різун Володимир. Справжньому другові Інституту журналістики!	75
Іванов Валерій. Він міг та любив допомагати людям	77

Розділ другий

«ПОДІЛЛЯ-ЦЕНТР»: ТРАЄКТОРІЯ ТВОРЧОГО ПОЛЬОТУ

Браташ Роман. Залишиться у добрій пам'яті людей	83
Бутенко Володимир. Із вдячністю і пошаною	86
Герман Лідія. Робота була в радість	91
Гончаренко Тетяна. Талановитий керівник. Журналіст від Бога ...	93
Довлатов Антон. «Мій директор»	95
Захарчук Наталя. Усе пізнається у порівнянні	97

Коваль Людмила. «Людина з Великої літери!»	99
Курманська Любов. Наш Генеральний був творчою людиною ...	101
Марченко Любов. Трачук своїх не здавав	103
Мацейко Василь. Незабутня студентська зустріч	109
Мотрен Микола. Жити телебаченням	112
Паляниця Наталія. Цінував професіоналів	127
Подобна Тетяна. Він це сяйво засвітив	129
Поробок Світлана. Спомин про Анатолія Трачука	133
Радущинська Оксана. Завдяки Анатолію Трачуку у моєму житті було телебачення	134
Софійчук Микола. Озирнутися і згадати	136
Старостіна Станіслава. Теплом свого серця зігрівав усіх	141
Супрунова Алла. Залишивши веселковий слід	145
Хмельницька Тетяна. Анатолій Якович Трачук. Той, хто повірив	146
Царенко Олена. Людина, яка ввела мене в журналістику	149
Цимбалюк Михайло. Творчість в обгортці життя	151

Розділ третій ***ІЗ ЛАБІРИНТІВ ПАМ'ЯТІ***

Баннова Ірина. Вирувало життя. Цікаве і різнобарвне	157
Візовський Володимир. На згадку про мого друга Анатолія Трачука	159
Гжегожевський Вадим, Гжегожевський Євген. Згадуючи Анатолія Трачука	163
Гордєєв Анатолій. Посвята Анатолію Трачуку	165
Діденко Зоя. Саме він ввів «Просвіту» в життя телерадіокомпанії «Поділля-центр»	167
Кабачинська Світлана. Без подвійного дна	168
Малькут Раїса. «Ти лети, наш білий голубочок»	171

Олуйко Віталій. Людина державна	173
Пукас Надія. Не поспішай сказати «НІ»	174
Романенко Ніна. Пам'яті колеги, Анатолія Трачука	176
Слободянюк Петро. Творець подільського телебачення Анатолій Трачук	178
Степова Валентина. Світлій пам'яті Анатолія Яковича	183
Теленько Богдан. Про «іншого» Анатолія Трачука	185
Устенко-Гайдай Галина. Відкритий урок справедливості	187
Ясіновська Марія. Світла пам'ять Анатолію Яковичу Трачуку ...	190

Розділ четвертий **НА ПЕРЕХРЕСТІ ТВОРЧОСТІ І МРІЇ**

(Публікації у пресі, інтерв'ю для телебачення)

Анатолій Трачук, Володимир Федоришин. З чого все починалося	195
Анатолій Трачук: «Починали з камери та двох касет!»	202
Анатолій Трачук. Так уже сталося	217
Ласкаво просимо на «Калинові острови»!	220
Свята минають надто швидко	222
Кожен фестиваль – нова висота	224
Ласкаво запрошуємо на «АгроСвіт-2005»	226
Телепередача «Деталі – 25 років ХТБ»	227
Телепередача «Під абажуром»	232

*Матеріали спецвипуску видання «Моя газета», присвяченого
20-річчю Хмельницького обласного телебачення*

Павло Хорошенко: «Показуй подію, але при цьому залишайся об'єктивним, служи правді»	238
--	-----

Микола Мотрен, коментатор ТВО	
суспільно-політичних програм	242
Євген Семенюк: «Телебачення – це любов назавжди!»	244
Микола Балдін, заступник генерального директора з	
адміністративно-господарської частини	247
Олександр Босенко, керівник служби охорони праці	
ХОДТРК «Поділля-центр»	249
Сергій Плахтій, старший редактор ТВО	
інформаційних програм	252

Розділ п'ятий
ЕПІЛОГ
«БО ДЕ СКАРБ ТВІЙ, ТАМ БУДЕ Й СЕРЦЕ ТВОЄ»

Богдан-Бєлова Євгенія. Думкою будуй майбутнє	257
Історична довідка про Хмельницьке обласне	
телерадіомовлення	297

Художньо-документальне видання

АНАТОЛІЙ ТРАЧУК. ТЕЛЕПОРТРЕТ... НА ТЛІ ЕПОХИ

Упорядники:
Ганна Трачук, Тетяна Трачук

Редактор:
Ніна Долінчук

Коректор:
Ніна Долінчук

Дизайнер обкладинки:
Ігор Паненко

Художнє оформлення:
Олександр Трачук

Верстка:
Любов Гончарук

У книзі використано фото з архівів родини А.Я. Трачука
та авторів спогадів

Підписано до друку 31.01.2022 р.
Формат 60x84/16 Гарнітура Georgia. 50⁰⁰
Папір офсетний. Друк офсетний.
Ум. друк. арк. 21,39. Тираж 150 прим. Замовлення № 195.

Віддруковано ТОВ «Друкарня "Рута"»
(свід. Серія ДК №4060 від 29.04.2011 р.)
м. Кам'янець-Подільський, вул. Руслана Коношенка, 1
тел. 0 38 494 22 50, drukruta@ukr.net

Дитячі і юнацькі роки

Батько – Яків Степанович Трачук

Мама – Ксенія Олексіївна Трачук

Дід і баба по лінії мами – Олексій Данилович і Ганна Герасимівна Данилишини

З мамою і старшим братом Володимиром

*У верхньому ряду – Анатолій Трачук, брат Володимир, двоюрідний брат Борис.
У нижньому ряду – мама, дід, двоюрідна сестра Тамара, баба, тітка Марія*

Служба в ракетних військах в м. Виру (Естонія)

У студентському будівельному загоні в м. Сургуті, 1966 р.

Студент факультету журналістики Львівського університету

З друзями-однокурсниками. Анатолій Трачук – другий зліва, 1967 р.

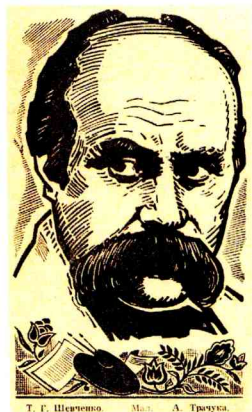

Автопортрет часів студентства

Львів. вул. Квізарська.
1945 р.

Замальовка Львова

Т. Г. Шевченко Мал. А. Трачука

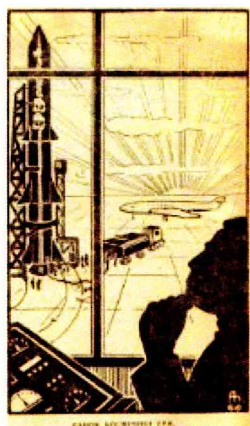

Блак пам'ятника Б. Хмельницькому.
Мал. А. Трачука

Ілюстрації студента Анатолія Трачука до своїх газетних матеріалів

Ілюстрації студента Анатолія Трачука до своїх газетних матеріалів

У день одруження

З дружиною Ганною та сином Сашею

*З сином і батьками дружини –
Оленою Стахівною і Янком Федоровичем Грищенками*

З дружиною Ганною, сином Сашею і донькою Танею

Робочі будні кореспондента на обласному радіо

*Погляд у майбутнє.
З головою облтелерадіокомітету Володимиром Федоришиним, 1980 р.*

*З колегами-радійниками.
Микола Софійчук, Анатолій Трачук, Володимир Федоришин,
Фелікс Богуславський, Володимир Висоцький (зліва направо)*

*Інтерв'ю з Іваном Кожедубом, льотчиком-винищувачем,
тричі Героєм Радянського Союзу, маршалом авіації*

*Інтерв'ю з Григорієм Ткачуком, двічі Героєм соціалістичної праці,
головою колгоспу «Україна» с. Лісоводи Городоцького р-ну Хмельницької обл.*

Колектив працівників Хмельницького обласного комітету по телебаченню і радіомовленню.
Переддень 50-річчя радіомовлення області, 1988 р.

ДЕРЖАВНИЙ КОМІТЕТ УКРАЇНСЬКОЇ РСР
ПО ТЕЛЕБАЧЕННЮ І РАДІОМОВЛЕННЮ

НАКАЗ

Handwritten signature
19.11.91

10.12.1991

№ 234

Київ

Про організацію телевізійного
мовлення в Хмельницькому обл-
телерадіооб'єднанні

З метою розширення поінформованості населення, забезпечення всебічного висвітлення суспільно-політичного, економічного, культурного життя області та враховуючи клопотання Хмельницької обласної Ради народних депутатів,

наказую :

1. Організувати в Хмельницькому облтелерадіооб'єднанні телевізійне мовлення та розпочати регулярну трансляцію власних телепрограм з січня 1992 року.
2. Визначити Хмельницькому телерадіооб'єднанню на 1992 рік власне телевізійне мовлення в обсязі 0,3 години на добу.
3. Хмельницькому телерадіооб'єднанню разом з Головним управлінням місцевого мовлення /Дем'янчук С.М./ визначити структуру телевізійного мовлення.
4. Головному економічному управлінню /Мовснюк Є.З./ розглянути штатний розклад працівників Хмельницького об'єднання та визначити обсяги фінансування об'єднання на 1992 р., виходячи з виробничих показників його роботи.
5. Відділу капітального будівництва /Драмов І.М./ разом з Хмельницьким телерадіооб'єднанням і виконкомом міської Ради здійснити проектні і будівельні роботи, з'язані з реконструкцією приміщень, виділених для організації телевізійного мовлення.
6. Управлінню техніки /Яремчук О.І./, відділу матеріально-технічного забезпечення /Стрекалов К.В./ разом з Хмельницьким телерадіооб'єднанням вжити додаткових заходів по забезпеченню технологічним обладнанням та експлуатаційними матеріалами, необхідними для

Handwritten signature

функціонування об'єднання, організації телевізійного мовлення.

7. Управлінню техніки вирішити із Держкомзв'язку України організаційні і технічні питання, зв'язані з видачею в ефір і повсюдженням місцевих програм.

8. Головному управлінню місцевого телебачення і радіомовлення надавати Хмельницькому телерадіооб'єднанню необхідну методичну і практичну допомогу в організації телевізійного мовлення.

9. Керівництву Хмельницького об'єднання та узгодженням з обласним та міським виконкомом вирішити питання:

9.1. перспективи розвитку матеріально-технічної бази об'єднання;

9.2. виділення житла для працівників об'єднання;

9.3. забезпечення транспортом / за винятком технічного/

10. Взяти до відома те, що Хмельницьким облвиконкомом надано приміщення для роботи телерадіооб'єднання, обласним та міським виконкомом розглядається питання про виділення коштів для придбання портативного телевізійного обладнання.

II. Загальний контроль за виконанням даного наказу покласти на віце-президента Укртелерадіокомпанії Оркушу В.П.

Президент
Укртелерадіокомпанії

М.Ф.Охмачевич

ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСНА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ

РОЗПОРЯДЖЕННЯ

ПРЕДСТАВНИКА ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ

Про передачу Хмельницькому
облтелерадіооб'єднанню бу-
дівки центру перепідготов-
ки кадрів, ділових та куль-
турних зв'язків

З метою створення обласного телебачення і приведення до
технічних норм радіомовлення та відповідно до розпорядження
Представника Президента України у Хмельницькій області від
22.07.92 № 120 :

1. Передати у володіння і користування /з правом реконструк-
ції/ у встановленому порядку/ Хмельницькому об'єднанню телебачен-
ня і радіомовлення будинок по вул.Володимирській, 92, який в на-
сний час займає центр перепідготовки кадрів, ділових і культурних
зв'язків облдержадміністрації.

2. Створити комісію по передачі будівки центру перепідготов-
ки кадрів у складі:

Одуюко В.М.

- секретар облдержадміністрації-
голова комісії

Члени комісії:

Андрушко В.К.

- завідувачий центром перепідго-
товки кадрів, ділових і куль-
турних зв'язків

Трачук А.Я.

- генеральний директор
телерадіооб'єднання

Баків В.В.

- завідувачий юридичним
облдержадміністрації

Сьомін В.М.

- завідувачий господарським
відділом облдержадміністрації

Шпак В.П.

- головний бухгалтер
облдержадміністрації

Штойко С.Д.

- головний бухгалтер Хмель-
ницького телерадіооб'єднання

3. Комітету економіки облдержадміністрації виключити ро-
боти по проектування та реконструкції вказаного приміщення
в план капітальних вкладень на 1993 рік з метою їх фінансу-
вання.

Представник Президента
України

С.Гусельников

Д.Хмельницький

30 вересня 1993 року

204

*Анатолій Трачук – генеральний директор Хмельницької
обласної державної телерадіокомпанії «Поділля-центр»*

У концертній залі ХОДТРК

Робочий процес. В апаратних під час запису програм

Гості оглядають нову велику студію

*Після запису передачі з ведучими Миколою Крентовським,
Валентиною Моїсеєнко і гостем Віктором Понеділком*

У студії з гостями молодіжної програми

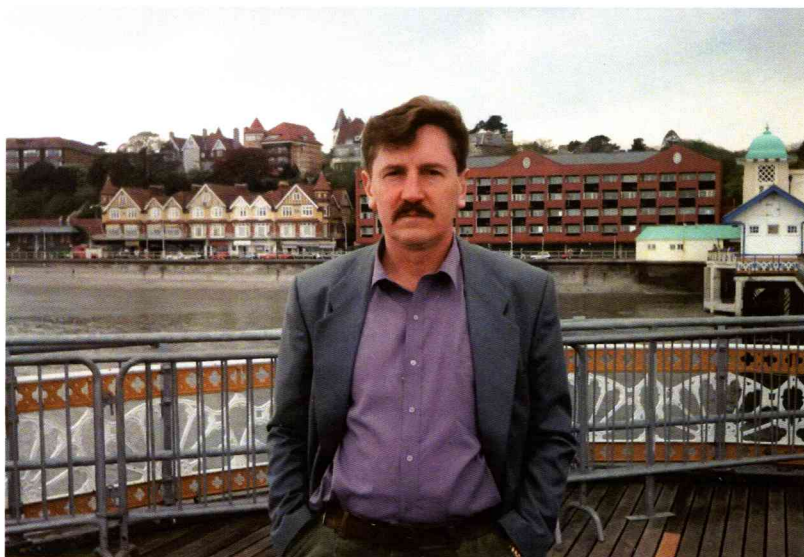

*З народною артисткою України Марією Ясіновською,
головою Хмельницької «Просвіти» Зоєю Діденко,
журналістом Василем Грищуком*

Під час стажування у Фонді Томсона при BBC, Великобританія, 1996 р.

З Анатолієм Москаленком, директором Інституту журналістики КНУ імені Тараса Шевченка, м. Берлін, 1998 р.

З Валерієм Івановим і Людмилою Мех під час стажування у Європейській академії журналістики, м. Берлін, 1998 р.

З поетом Іваном Іовом на урочистостях з нагоди 350-річчя переможної битви козацького війська під Пилипцями, 1998 р.

Інтерв'ю з віце-прем'єр-міністром України Миколою Жулинським, м. Кам'янець-Подільський, 2000 р.

*З генеральними директорами обласних телерадіокомпаній:
Миколою Ляпаненком (м. Полтава), Любов'ю Коваленко (м. Вінниця),
Віктором Бойком (м. Житомир), Михайлом Калініченком (м. Черкаси)*

*На батьківщині Миколи Гоголя. З журналістом Миколою Мотренем (ліворуч),
Головою Держкомінформу України Іваном Драчем.
(Під час телерадіофестивалю «Калинові острови-2000», м. Полтава)*

Анатолій Трачук отримує другу премію в номінації «Бізнес і економіка» за телефільм «Дорогу осилит идущий» на Міжнародному телекінофорумі «Разом», м. Ялта, 2000 р.

Володарі другої премії: керівник творчої групи Анатолій Трачук, Тетяна Трачук, Юрій Голудзяк, Олена Павлюк із керівниками телекінофоруму Олександром Беліковим (другий ліворуч) та Гадильбеком Шалахметовим (другий праворуч)

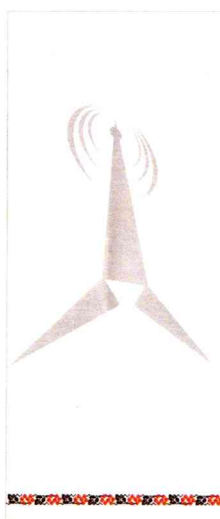
Учасники телекінофоруму «Разом» у Ялті: Микола Мотрен, Анатолій Трачук, Тетяна Трачук, Олена Павлюк, Адам Яхієв, Віктор Бойко (зліва направо)

На урочистому закритті телекінофоруму

*Хмельниччина зустрічає учасників Всеукраїнського телерадіофестивалю
«Калинові острови-2001»*

ПРОГРАМА

VI Всеукраїнське фестивалістичне заходів
«Калинові острови 2007»
 (4-7 жовтня 2007 року)

1 жовтня, понеділок

08:00-12:00 Початок учасників і гостей фестивалю у Хмельницькій, переїзд у с.Маяки
 Дунаївського району.
 Розширення у с.Маяки "Україна".
 12:00-13:30 Пресконференція і дискусія журналістів.
 "Державність, політика, журналістика".

13:30-14:15 Обід.
 14:15-17:00 Переїзд і прослуховування конкурсних робіт.
 17:00-17:30 Переїзд у м. Кам'янець-Подільський.
 17:30-19:00 Урочисте відкриття фестивалю.
 19:30-21:30 Світлана Венгера і концертною програмою (баффе "Поділля").
 22:00-22:30 Переїзд у с. Маяки.

2 жовтня, вівторок

07:30-08:30 Сніданок.
 09:00-12:00 Переїзд і прослуховування конкурсних робіт.
 12:00-13:30 Науково-практична конференція "Державотворчі процеси, роль і завдання регіональних ЗМІ".

13:30-14:15 Обід.
 14:15-15:00 Переїзд у с. Лещуків.
 15:00-16:30 Дискусія журналістів.
 "Державність, політика, журналістика".

16:30-18:30 Експертиза по Лещуку і тематичний вечір у Будинку культури "Виродков сели деїстичні найкращі на Поділля" (із циклу "Тема для журналістського аналізу").
 18:30-19:00 Переїзд у Чернівці.
 19:30-21:30 Вечери і концертною програмою (ресторан "Промінь").
 21:30-22:30 Переїзд у с. Маяки.

3 жовтня, середа

07:30-08:30 Сніданок.
 09:00-12:00 Переїзд і прослуховування конкурсних робіт.
 12:00-13:30 Продовження науково-практичної конференції "Державотворчі процеси, роль і завдання регіональних ЗМІ".

13:30-14:15 Обід.
 14:15-14:45 Переїзд у Кам'янець-Подільський.
 14:45-16:15 Пресконференція і дискусія журналістів.
 "Державність, політика, журналістика".

16:15-19:00 Експертиза по Кам'янці-Подільському" для журналістського аналізу" (із циклу "Тема для журналістського аналізу").
 19:00-19:30 Переїзд до Дністра.
 19:30-21:30 Вечери і концертною програмою на Дністрі.
 21:30-22:00 Переїзд у с.Маяки.

4 жовтня, четвер

07:30-08:30 Сніданок.
 09:00-12:00 Переїзд і прослуховування конкурсних робіт.

12:00-13:30 Продовження науково-практичної конференції "Державотворчі процеси, роль і завдання регіональних ЗМІ".

13:30-14:15 Обід.
 14:15-15:15 Переїзд до с.г. Станова.
 15:15-17:00 Експертиза по с.Станова "Товтри".
 "Перспективи розвитку подільської курортної зони" (із циклу "Тема для журналістського аналізу").

17:00-17:30 Переїзд у с. Лісоводи.
 17:30-18:30 Експертиза по Лісоводах.
 18:30-19:30 Пресконференція і дискусія журналістів.
 "Державність, політика, журналістика".

19:30-21:00 Вечери на галяви і концертною програмою.

21:00-22:00 Переїзд у с.Маяки.

Калинові острови

5 жовтня, п'ятниця

08:00-08:30 Сніданок.
 09:00-12:00 Переїзд і прослуховування конкурсних робіт.

12:00-13:30 Закриття науково-практичної конференції "Державотворчі процеси, роль і завдання регіональних ЗМІ".

13:30-14:15 Обід.
 14:30-16:00 Пресконференція і дискусія журналістів.
 "Державність, політика, журналістика".

16:00-16:30 Переїзд у м. Кам'янець-Подільський.
 16:30-18:30 Урочисте відкриття фестивалю у м. Кам'янець-Подільський.
 18:30-19:00 Переїзд у с.Маяки.
 19:30-22:00 Світлана Венгера і концертною програмою.

6 жовтня, субота

08:00-08:30 Сніданок.
 09:00-10:30 Пресконференція і дискусія журналістів.
 "Державність, політика, журналістика".

11:00-12:30 Переїзд до м. Хмельницького.
 13:00-14:00 Обід (ресторан "Поділля").
 14:30-16:00 Оглядна екскурсія по місту.

Вшходження художнього музею, огляд виставки робіт хмельницьких художників і народних умальців (із циклу "Тема для журналістського аналізу").

16:30-18:30 Концерт ансамблю "Козаки Поділля".
 Концертна студія ОДТРК "Поділля-центр".
 19:00-20:30 Вечери (ресторан "Поділля").
 20:30-21:30 Відхід делегатів.

7 жовтня, неділя

07:30-08:30 Сніданок (ресторан "Поділля").
 08:30 Відхід делегатів.

ОРТОМІТЕТ.

реш у Хмельницькому (0382) 79-59-46
 тел. у с.Маяки (03858) або (238) 3-23-59, 3-14-78
www.kalynovfestival.com
 Email: tvradio@prkma

Калинові острови

Урочисте відкриття фестивалю

*Принципова розмова з Віктором Ляпаненком.
Анатолій Трачук: «І все ж таки гостинність подільян не перевершити!»*

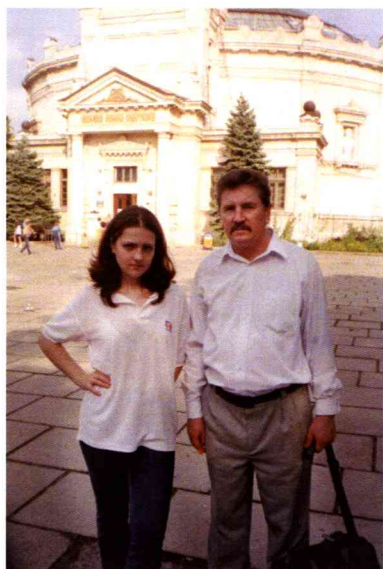
З Софією Штойко, головним бухгалтером, і Павлом Хорошенюком, першим заступником генерального директора ХОДТРК «Поділля-центр», 2004 р.

З журналістом Володимиром Бутенком

З сином в Одесі

З донькою у Севастополі

На Дністрі

*З Людмилою Пастуховою,
ведучою радіопрограм*

З вітальним словом

Освячення назви і вивіски ХОДТРК «Поділля-центр», 2001 р.

іо ПОДІЛЛЯ·ЦЕНТР компанії

Колектив працівників ХОДІТРК «Поділля-центр», 2001 р.

Іван Чиж, Голова Держкомтелерадіо України, вручає Гран-прі Міжнародного фестивалю телерадіопрограм «Мій рідний край», Ужгород, 2002 р.

*Чергові нагороди ХОДТРК.
Анатолій Трачук, Володимир Бутенко (дипломант),
Сергій Іванов (володар Гран-прі), Іван Чиж*

У роздумах

За роботою у кабінеті

*Десять років студентському Будинку моделей (2002 р.).
На сцені поряд із Анатолієм Трачуком – Ірина Баннова (керівник проєкту),
Лідія Герман (режисер), ведучий вечора Микола Крентовський*

*На відкритті виставки. Поруч із Анатолієм Трачуком – ректор Хмельницького
національного університету Микола Скиба, ст.викл. кафедри дизайну ХНУ
Людмила Рожко-Павленко, зав. кафедри дизайну Ірина Баннова*

Учасники телерадіофестивалю «Калинові острови-2003», м. Черкаси

Господар фестивалю Михайло Калініченко вручає подарунок

Пливучи Дністром, 2003 р.

Серед колег – членів Євразійської Академії телебачення і радіо

На узбережжі Брістольської затоки, м. Кардіфф (Великобританія)

*З побажанням попутного вітру учаснику телерадіоекспедиції
«Дністер-2003» Євгену Семенюку*

*Зустріч делегації на межі Городоцького р-ну Хмельницької обл.
(XII Міжнародний телефестиваль «Агросіт-2005»)*

Після прямого ефіру з Прем'єр-міністром України Юлією Тимошенко, 2005 р.

2007 р.

*Після прямого ефіру з головою Верховної Ради України
Володимиром Литвином, 2006 р.*

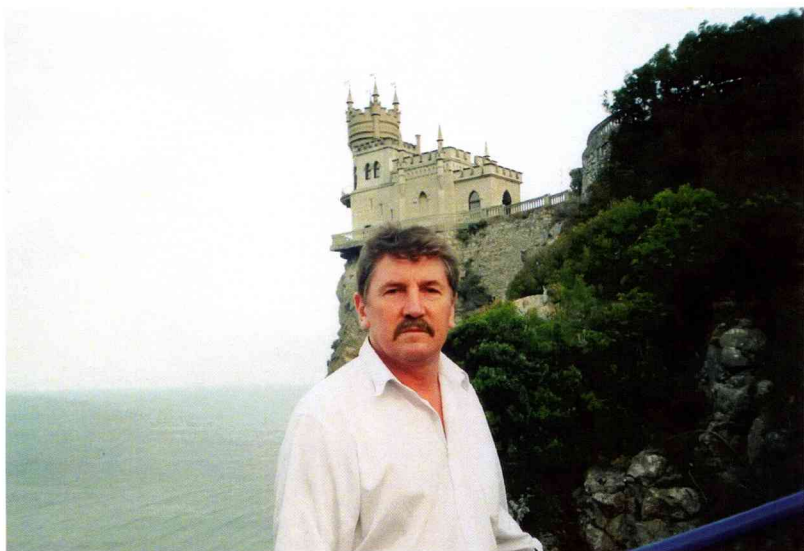
У студії

У Карнатах

З Миколою Мотреном

У Криму, замок «Ластівчине гніздо»

Вид на Свято-Успенську Святогірську лавру, Донецчина, 2005 р.

*Учасники Міжнародного телерадіофестивалю «Перемогли разом»,
м. Севастополь, 2006 р.*

На борту фрегата «Гетьман Сагайдачний», м. Севастополь, 2006 р.

На борту корабля «Вінниця», м. Севастополь, 2008 р.

*З однокласниками – Борисом Киданчуком (ліворуч) та Володимиром Візовським.
60 років після закінчення школи, 2019 р.*

З мамою на городі

*З дружиною, племінником Олегом, його дітьми –
Олександром і Наталею, і мамою*

З дружиною, народною артисткою України Валентиною Степовою і Ігорем Степовим

З дружиною на Коростишівському каньйон-озері

У родинному колі

З дітьми і племінницями Ольгою і Оленою

У Криму

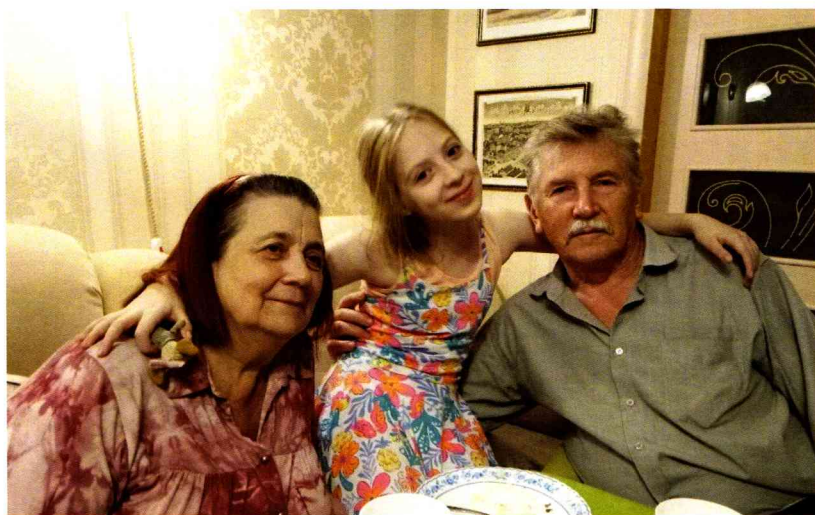
*У гостях із дітьми у рідного дядька Івана Олексійовича Данилишина,
м. Севастополь*

У день одруження дітей зі сватами Анатолієм і Людмилою Гордєєвими

З онучкою Катрусею, невісткою Тетяною, дружиною

У книзі розповідається про життя та діяльність заслуженого журналіста України, багаторічного керівника Хмельницької обласної державної телерадіокомпанії «Поділля-центр» Анатолія Трачука, який самовідданою працею вписав свою сторінку в історію подільського краю. Це спогади колег і друзів, тексти з його записників різних років, газетні і журнальні матеріали, останні інтерв'ю для телебачення. Особливу увагу зосереджено на розкритті його постаті як ініціатора й організатора обласного телебачення на Хмельниччині.

Видання присвячене 80-річчю від дня народження Анатолія Трачука, вшануванню його пам'яті і продовжує серію видань про славетних подолян.

